Թողարկման 20-րդ տարի

ՀՀ կենտրոնական բանկի տեղեկագիր

2013

Մայիս

թիվ 5 (177)

Բովանդակություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

4 «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՕ-23-Ն ՀՀ օրենքը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ
ԿԲ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

6 ՀՀ ԿԲ խորհրդի որոշումները վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի, «Արարատբանկին», «Մոբի Դրամ» դրամական (փողային) փոխանցումներ իրականացնող ՓԲԸ-ին և մի շարք բանկերի «Քուինսթար Մանի Տրանսֆեր», «Յունիստրիմ» և «Ավերս» արտասահմանյան վճարահաշվարկային համակարգերում մասնակցության թույլտվություն տրամադրելու, ինչպես նաև «Թել-Սել» դրամական (փողային) փոխանցումներ իրականացնող ՓԲԸ-ի «Դավթաշեն» մասնաճյուղը հաշվառելու վերաբերյալ

6 ՀՀ ԿԲ խորհրդի և նախագահի որոշումները «Բասենի գովք» ՍՊԸ-ին արտարժույթի առուվաճառքի լիցենզիա տրամադրելու, «ՎՏԲ-Հայաստան բանկի» «Տաշիր» մասնաճյուղի գործունեության դադարեցումը գրանցելու, ինչպես նաև մի շարք ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ների մասնաճյուղեր գրանցելու վերաբերյալ

6 ՀՀ ԿԲ նախագահի որոշումը «Սեֆ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի «Վայոց ձոր» ներկայացուցչությունը գրանցումից հանելու և «Վայոց ձոր» և «Մասիս» մասնաճյուղերը գրանցելու վերաբերյալ

6 ՀՀ ԿԲ նախագահի որոշումները 6 գրավատների նկատմամբ տուգանք կիրառելու և 4 արտարժույթի փոխանակման կետերի, 1 ՓԲԸ-ի նախազգուշացում հայտարարելու վերաբերյալ

7 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 101-Ն որոշումը «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007 թվականի փետրվարի 9-ի թիվ 39-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին»

8 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 102-Ն որոշումը «Բանկերի ներքին հսկողության իրականացման նվազագույն պայմանները» կանոնակարգ 4-ը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2008 թվականի մարտի 11-ի թիվ 71-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»

41 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 103-Ն որոշումը «Ապահովագրական ընկերության ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող նվազագույն պահանջները» կանոնակարգ 3/10-ը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2009 թվականի հունիսի 2-ի թիվ 163-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»

69 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 104-Ն որոշումը «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2011 թվականի մայիսի 2-ի թիվ 116-Ն որոշման մեջ լրացում կատարելու մասին»

70 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 105-Ն որոշումը «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2011 թվականի մայիսի 2-ի թիվ 119-Ն որոշման մեջ լրացում կատարելու մասին»

71 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 106-Ն որոշումը «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2002 թվականի նոյեմբերի 5-ի թիվ 347-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին»

73 ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ

«Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին»[*] Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին[**]

Հոդված 1. «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2007 թվականի ապրիլի 9-ի ՀՕ-177-Ն օրենքի 11-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 3-րդ մասով:

«3. Հայաստանի Հանրապետությունը կարող է հիմնադրել արտահանման ապահովագրությամբ զբաղվող ապահովագրական ընկերություն և (կամ) լինել այդ ընկերության մասնակից: Այդ ընկերությունն իրավասու է իրականացնելու արտահանման ապահովագրություն՝ վարկի ապահովագրության դասով, երաշխիքի տրամադրման դասով և ֆինանսական վնասների դասով (ներառյալ՝ այդ դասերի ներքո ընդգրկված ենթադասերով)՝ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված համապատասխան լիցենզիայի հիման վրա: Այդ ընկերության ընդհանուր կապիտալի չափը ստեղծման պահին պետք է լինի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում նոր ստեղծվող ապահովագրական ընկերությունների համար սահմանված ընդհանուր կապիտալի չափից ոչ պակաս: Այդ ընկերության գործունեության ընթացքում ընկերության ընդհանուր կապիտալի չափը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ապահովագրական ընկերությունների համար սահմանված ընդհանուր կապիտալի չափից նվազման դեպքում այդ կապիտալի համալրումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:»:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Ս. Սարգսյան
20 մայիսի 2013 թ., Երևան, ՀՕ-23-Ն

[*] *ՀՀՊՏ 2007 N 27 (551), 30.05.07:*
[**] *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է 2013 թվականի ապրիլի 30-ին (ՀՀՊՏ N 28 (968), 29.05.13):

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ԿԲ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՎ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՎ

- ***Անփոփոխ է թողնվել*** վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը՝ 8% (որոշում թիվ 130Ա):
- ***«Քունսթար Մանի Տրանսֆեր» և «Յունիսթրիմ» արտասահմանյան վճարահաշվարկային համակարգերում մասնակցության թույլտվություն է տրամադրվել*** «Արարատբանկ» բաց բաժնետիրական և «Մոբի Դրամ» դրամական (փողային) փոխանցումներ իրականացնող փակ բաժնետիրական ընկերություններին (որոշումներ թիվ 126Ա, 127Ա):
- ***Դադարեցվել է*** «Թել-Սել» դրամական (փողային) փոխանցումներ իրականացնող փակ բաժնետիրական ընկերության «Դավթաշեն» մասնաճյուղը (որոշում թիվ 128Ա):
- ***Արտարժույթի առուվաճառքի լիցենզիա է տրամադրվել*** «Բասենի գովք» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը (որոշում թիվ 129Ա):
- ***«Ավերս» արտասահմանյան վճարահաշվարկային համակարգում մասնակցության թույլտվություն է տրամադրվել*** «Ինեկոբանկ», «Կոնվերս բանկ», «Հայբիզնեսբանկ» և «ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերություններին (որոշումներ թիվ 136Ա, 137Ա, 139Ա, 140Ա):
- ***Գրանցվել է*** «ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության «Տաշիր» մասնաճյուղի գործունեության դադարեցումը (որոշում թիվ 1/370Ա):
- ***Գրանցվել են*** «Ֆինքա» և «Ֆասթ Կրեդիտ Կապիտալ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն փակ բաժնետիրական ընկերությունների համապատասխանաբար «Վանաձոր-1» և «Մասիս» մասնաճյուղերը (որոշումներ թիվ 1/376Ա, 1/427Ա):
- ***Գրանցումից հանվել է*** «Սեֆ Ինտերնեյշնլ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության «Վայոց ձոր» ներկայացուցչությունը և ***գրանցվել են*** «Վայոց ձոր» և «Մասիս» մասնաճյուղերը (որոշում թիվ 1/423Ա):
- Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջները խախտելու համար 6 գրավատների նկատմամբ ***կիրառվել է տուգանք***՝ 2455000 դրամ գումարի չափով (որոշումներ թիվ 1/391Ա-1/395Ա, 1/414Ա) և 4 արտարժույթի փոխանակման կետերի, 1 փակ բաժնետիրական ընկերության ***հայտարարվել է նախազգուշացում***՝ հետագայում նման խախտումները բացառելու հանձնարարականով (որոշումներ թիվ 1/406Ա-1/408Ա, 1/411Ա, 1/420Ա):

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007 թվականի փետրվարի 9-ի թիվ 39-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին[*]

Նպատակ ունենալով նվազեցնել բանկերի կողմից Հայաստանի Հանրապետության դրամով ներգրավված միջոցների ծախսատարությունը և խթանել Հայաստանի Հանրապետության դրամով միջոցների հասանելիությունը,

հիմք ընդունելով «Բանկերի և բանկային գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 51-րդ հոդվածը, «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ժթ» կետը, 37-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերը,

ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» կետով և «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածով և 70-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը **որոշում է**.

1. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007 թվականի փետրվարի 9-ի ««Բանկերի գործունեության կարգավորումը, բանկային գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 2-ը հաստատելու մասին» թիվ 39-Ն որոշմամբ հաստատված «Բանկերի գործունեության կարգավորումը, բանկային գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 2-ի 24-րդ կետում «8» թիվը փոխարինել «4» թվով:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2013 թվականի հունիսի 1-ից և տարածվում է 2013 թվականի մայիսի 15-ից 2013 թվականի հունիսի 11-ն ընկած և դրան հաջորդող հաշվետու ժամանակահատվածների համար (ըստ պահուստավորման օրացույցի) բանկերի կողմից Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում իրականացման ենթակա պարտադիր պահուստավորման հետ կապված հարաբերությունների վրա: 2013 թվականի ապրիլի 10-ից 2013 թվականի մայիսի 14-ն ընկած հաշվետու ժամանակահատվածի համար բանկերի կողմից Հայաստանի Հանրապետության դրամով ներգրավված միջոցների դիմաց 2013 թվականի մայիսի 15-ից 2013 թվականի հունիսի 11-ն ընկած ժամանակահատվածում տեղաբաշխման ենթակա պարտադիր պահուստների նվազագույն չափը սահմանվում է ներգրավված միջոցների 8 տոկոսի չափով:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՋԱՎԱԴՅԱՆ
18 ապրիլի 2013 թ., N 101-Ն

[*] *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից 2013 թ. ապրիլի 16-ին:
Գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից 29.05.2013 թ. (ՀՀՊՏ N18 (462), 17.06.2013):

*«Բանկերի ներքին հսկողության իրականացման նվազագույն պայմանները» կանոնակարգ 4-ը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2008 թվականի մարտի 11-ի թիվ 71-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին**

Նպատակ ունենալով բարձրացնել բանկերում ներքին հսկողության համակարգի արդյունավետությունը, ինչպես նաև համապատասխանեցնել բանկերի ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող պահանջները Բանկային վերահսկողության Բազելյան կոմիտեի (BCBS) կողմից սահմանված սկզբունքներին,

հիմք ընդունելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» և «իբ» կետերը, ղեկավարվելով «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածով և 72-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը ո ր ո շ ու մ է .

1. Հաստատել «Բանկերի ներքին հսկողության իրականացման նվազագույն պայմանները» կանոնակարգ 4-ը՝ համաձայն Հավելվածի (կցվում է):

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ մտնելու պահից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2008 թվականի մարտի 11-ի «Բանկերի ներքին հսկողության իրականացման նվազագույն պայմանները հաստատելու, Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2004 թվականի հոկտեմբերի 12-ի թիվ 250-Ն և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 1999 թվականի մարտի 16-ի թիվ 40 որոշումներն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 71-Ն որոշումը:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2014 թվականի հուլիսի 1-ին:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՋԱՎԱԴՅԱՆ
18 ապրիլի 2013 թ., N 102-Ն

Հավելված

Հաստատված է

Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
2013 թվականի ապրիլի 16-ի թիվ 102-Ն որոշմամբ

ԲԱՆԿԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Կ Ա Ր Գ 4

ԲԱԺԻՆ 1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Գլուխ 1. Ընդհանուր դրույթներ

1. Սույն կանոնակարգով սահմանվում են բանկերում ներքին հսկողության իրականացման նվազագույն պայմանները:
2. Սույն կանոնակարգը տարածվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող բանկերի, ինչպես նաև օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի վրա այնքանով, որքանով կիրառելի է:

---

* *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից 2013 թ. ապրիլի 16-ին:
Գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից 29.05.2013 թ. (ՀՀԳՏ N18 (462), 17.06.2013):

ԲԱԺԻՆ 2. ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գլուխ 2. Ներքին հսկողության համակարգ

3. Ներքին հսկողության համակարգը բանկի ներքին կազմակերպական կառուցվածքի, գործարար գործընթացների, ռիսկերի կառավարման համակարգի, հաշվետվողականության, ինչպես նաև դրանց նկատմամբ հսկողության իրականացման միջոցառումների համալիր է: Ներքին հսկողության համակարգն ուղղված է բանկի ակտիվների պահպանմանը, բանկի գործունեության անընդհատության ապահովմանը, բանկի գործունեությանը ներհատուկ ռիսկերի ժամանակին բացահայտմանը, գնահատմանն ու շարունակական կառավարմանը, հաշվապահական հաշվառման և ֆինանսական հաշվետվությունների՝ գործող ստանդարտներին համապատասխանության ապահովմանը, իրականացվող գործառնությունների արդյունավետության բարձրացմանը, բանկի գործունեության համապատասխանության ապահովմանը գործող օրենսդրությանը և բանկի ներքին իրավական ակտերին:
4. Ներքին հսկողության հիմնական նպատակներն են.
   1) բանկային գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բացահայտումը և կառավարումը, բանկի աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպումը և անձնակազմի արդյունավետ կառավարումը (գործառնական նպատակ),
   2) բանկում որոշում կայացնելու համար անհրաժեշտ հաշվապահական, ֆինանսական և այլ հաշվետվությունների հուսալիության, ամբողջականության և ժամանակին ներկայացման, բանկի ներսում տեղեկատվության անհրաժեշտ հոսքերի ապահովումը (տեղեկատվական նպատակ),
   3) բանկի գործունեության համապատասխանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության օրենքների, այլ նորմատիվ իրավական ակտերի, բանկի կառավարման իրավասու մարմինների կողմից հաստատված ներքին իրավական ակտերի (կարգերի, կանոնակարգերի, ընթացակարգերի, հրահանգների, ուղեցույցների և այլն) պահանջներին (իրավական համապատասխանության նպատակ):
5. Ներքին հսկողության համակարգը ներառում է բանկի գլխամասի և մասնաճյուղերի ներքին հսկողության համակարգերը, որոնք կազմում են տրամաբանական ամբողջություն և հիմնվում են միևնույն չափանիշների և սկզբունքների վրա:
6. Բանկի ու բանկի դուստր և/կամ կախյալ և/կամ հսկվող ընկերությունների (առկայության դեպքում) ներքին հսկողության առանձին համակարգերը կազմում են տրամաբանական ամբողջություն և հիմնվում են միևնույն չափանիշների և սկզբունքների վրա այն դեպքում, երբ.
   1) բանկի ու բանկի դուստր և/կամ կախյալ և/կամ հսկվող ընկերությունների գործունեությունը կամ գործառնությունները փոխկապակցված են, կամ
   2) բանկի դուստր և/կամ կախյալ և/կամ հսկվող ընկերություններն ունեն էական ազդեցություն բանկի ֆինանսական արդյունքների, ֆինանսական վիճակի կամ համբավի վրա:
7. Գործարար գործընթացների իրականացումը ամբողջությամբ կամ դրանց մի մասը բանկի դուստր, կախյալ կամ հսկվող ընկերությունների կողմից կարող է ապահովվել այնքանով, որքանով չի հակասում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը:
8. Բանկն ապահովում է, որպեսզի իր ներքին հսկողության համակարգը բավարարի առնվազն սույն կանոնակարգով սահմանված պահանջները: Եթե բանկի կողմից իրականացվող առանձին գործառնությունների բնույթը, ծավալը կամ այդ գործառնություններից ստացվող բանկի ֆինանսական արդյունքներն էական չեն բանկի համար կամ չեն առաջացնում էական ռիսկեր, ապա բանկը կարող է չպահպանել այդ գործառնությունների գծով սույն կանոնակարգով սահմանված ներքին հսկողության պահանջները՝ բանկի խորհրդի որոշմամբ հաստատված հիմնավորմամբ:
9. Բանկում պատշաճ ներքին հսկողության համակարգի ձևավորման, կենսագործունեության և արդյունավետության շարունակական մոնիթորինգի իրականացման համար պատասխանատու են բանկի խորհուրդը (այսուհետ՝ նաև խորհուրդ), գործադիր մարմինը, հսկողական գործառույթ իրականացնող անձինք, բանկի բոլոր աշխատակիցները՝ օրենքով և/կամ այլ իրավական ակտերով սահմանված իրենց պարտականությունների շրջանակներում: Սույն կանոնակարգի համաձայն՝ բանկի խորհրդի իրավասությանը վերապահվելիք պարտականությունները վերջինիս կողմից իրականացվում են բանկում ներքին հսկողության ստանդարտների սահմանման ներքո:
10. Բանկերի ներքին հսկողության համակարգը նկարագրվում է բանկի ներքին իրավական ակտերում, որոնք հանդես են գալիս կարգերի, ընթացակարգերի, կանոնակարգերի, հրահանգների, ուղեցույցների և այլ ակտերի տեսքով:

11. Ներքին հսկողության համակարգը, դրա առանձին տարրերը բանկի խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ, սակայն ոչ պակաս, քան տարին մեկ անգամ, իսկ միջավայրի փոփոխությունների, ինչպես նաև նոր կամ նախկինում հսկողությունից դուրս մնացած էական ռիսկերի, առկա համակարգի էական թերությունների ու բացթողումների հայտնաբերման դեպքում՝ ողջամիտ ժամկետում, գնահատվում և անհրաժեշտության դեպքում վերանայվում են: Կատարված էական փոփոխությունները և փոփոխման հիմնավորումները, ինչպես նաև փոփոխության անհրաժեշտության բացակայության հիմնավորումները պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են:
12. Միջավայրի փոփոխություններ են.
    1) բանկի բիզնես ռազմավարության փոփոխությունը,
    2) գործառնական միջավայրի էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունները,
    3) անձնակազմի էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունը,
    4) նոր կամ վերափոխված տեղեկատվական համակարգերը,
    5) նոր կամ վերափոխված տեխնոլոգիաները,
    6) նոր ծառայությունները, գործունեության տեսակները,
    7) կազմակերպական կառուցվածքի փոփոխությունը,
    8) բանկի վերակազմակերպումը,
    9) բանկի կողմից դուստր և/կամ կախյալ և/կամ հսկվող ընկերությունների ստեղծումը, դուստր կամ կախյալ ընկերություններին մասնակցությունը,
    10) միջազգային գործառնությունների ընդլայնումը,
    11) էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունները տնտեսական, ֆինանսական և/կամ բանկային գործունեության կարգավորման բնագավառում,
    12) բանկի գործունեության, ռիսկայնության մակարդակի վրա էական ազդեցություն ունեցող ներքին և արտաքին այլ հանգամանքների ի հայտ գալը և այլն:
13. Բանկերի ներքին հսկողության համակարգն ապահովում է հուսալի և բնականոն բանկային գործունեության իրականացումը՝ հաշվի առնելով տվյալ բանկի գործունեության բնույթը, առկա ու հնարավոր ռիսկերը, օրենքների և այլ իրավական ակտերի պահանջները, գործարար շրջանառության սովորույթները ու բանկի գործունեության միջավայրը:
14. Բանկի գործադիր մարմնի, ներքին հսկողական գործառույթներ իրականացնող անձանց, բանկի աշխատակիցների կողմից հայտնաբերված ներքին հսկողության համակարգի թերությունները և բացթողումները բանկի ներքին իրավական ակտերով սահմանված կարգով և ժամկետներում ներկայացվում են խորհրդին:
15. Բանկն ապահովում է ներքին հսկողության համակարգը նկարագրող ներքին իրավական ակտերի հասանելիությունը բանկի անձնակազմին: Բանկն ապահովում է բանկի անձնակազմի տեղեկացվածությունը բանկի ներքին հսկողության համակարգը նկարագրող ներքին իրավական ակտերի դրույթներին՝ իրենց կողմից իրականացվող գործառույթների մասով:
16. Բանկի յուրաքանչյուր էական գործարար գործընթացի համար բանկում պետք է ներդրվեն համապատասխան հսկողական մեխանիզմներ: Հսկողական մեխանիզմները կարող են լինել կանխարգելող (ուղղված անցանկալի արդյունքների կանխարգելմանը), բացահայտող (ուղղված անցանկալի գործառնությունների բացահայտմանը), ինչպես նաև անցանկալի հետևանքները վերացնող (ուղղված անցանկալի հետևանքների վերացմանը): Անցանկալի արդյունքների/գործառնությունների բացահայտման, կանխարգելման և վերացման հսկողական մեխանիզմներն են.
    1) բանկի գործունեության պարբերական ուսումնասիրությունը և գնահատումը բանկի կառավարման մարմինների կողմից (աշխատակիցներից կատարողականի վերաբերյալ հաշվետվությունների պահանջի, իրենց կատարած աշխատանքի վերաբերյալ աշխատակիցներին հարցերի տրման և նրանցից պատասխանների, պարզաբանումների և բացատրությունների ստացման և այլ միջոցներով),
    2) բանկին պատկանող գույքի և առավել կարևոր փաստաթղթերի (այդ թվում՝ վարկային, ավանդային պայմանագրեր) ֆիզիկական պաշտպանվածության ապահովումը, ինչը ենթադրում է, որ բանկին պատկանող գույքը և առավել կարևոր փաստաթղթերը պաշտպանված են կորստից, չթույլատրված դուրսհանումից կամ օգտագործումից,
    3) ներքին սահմանաչափերի, դրանցից թույլատրելի շեղումների սահմանումը և պահպանումը (օրինակ՝ առանձին գործարքների, գործունեության ցուցանիշների նկատմամբ և այլն),
    4) որոշակի սահմանաչափերը գերազանցելու դեպքում որոշումների կայացումը, գործարքների հաստատումը և (կամ) թույլատրումը վերադաս իրավասու անձանց կողմից,

5) աշխատանքային պարտականությունների պատշաճ տարանջատումը և աշխատակիցներին շահերի բախում չպարունակող պարտականությունների հանձնարարումը,
6) գույքի և գրառումների համատեղ պահպանումը, երբ որոշակի գործընթացների համար հավասարապես հաշվետու են երկու կամ ավելի անձինք (օրինակ, երբ երկու կամ ավելի բանալիներից կամ գաղտնաբառերից յուրաքանչյուրը, որոնք պետք է օգտագործվեն դրամապահոց, արխիվ կամ այլ պահուստարան մուտքի իրավունք ստանալու համար, վստահվում են առանձին անհատների),
7) կրկնակի ստուգումը,
8) տվյալների և գրառումների համադրումը,
9) պարբերական գույքագրումը,
10) կրկնակի կամ բազմակի ստորագրությունների պահանջումը,
11) հայտնաբերված խախտումների, թերությունների, ինչպես նաև դրանց հետևանքով առաջացած անցանկալի երևույթների վերացման կապակցությամբ հանձնարարականներ տալը և դրանց պատշաճ ու ժամանակին կատարման նկատմամբ հսկողության իրականացումը, անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան պատասխանատվության միջոցների կիրառումը,
12) բանկի հայեցողությամբ՝ հսկողության այլ մեխանիզմներ:

ԲԱԺԻՆ 3. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ, ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՆԵՐ, ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Գլուխ 3. Կազմակերպական կառուցվածք, գործարար գործընթացներ, անձնակազմի կառավարում

17. Ներքին հսկողության համակարգը բանկի կազմակերպական կառուցվածքի առումով նվազագույնը նախատեսում է.
1) բանկի կազմակերպական կառուցվածքի մանրամասն նկարագիրը՝ սխեմատիկ և/կամ տեքստային ձևով,
2) բանկի ստորաբաժանումների ու աշխատակիցների պատշաճ տարանջատված պարտականությունները ու լիազորությունները: Պարտականությունների ու լիազորությունների տարանջատման ընթացքում նվազագույնը բացահայտվում ու վերահսկվում են շահերի բախման հնարավոր դեպքերն ու ոլորտները:
18. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը բանկի գործարար գործընթացների առումով նվազագույնը ներառում է.
1) բանկի կողմից իրականացվող գործարար գործընթացների նկարագիրը, որը ներառում է բանկի կողմից իրականացվող բոլոր առևտրային գործառնությունների և կառավարչական ընթացակարգերի մանրամասն նկարագիրը՝ սխեմատիկ և/կամ տեքստային ձևով, այդ թվում՝
ա. նկարագրվող գործարար գործընթացի իրականացման քայլերի հերթականությունը,
բ. գործարար գործընթացի վերջնական արդյունքը՝ փաստաթղթի, գործարքի, տեղեկատվության կամ այլ տեսքով,
գ. գործարար գործընթացի իրականացման ժամկետները՝ ըստ քայլերի,
դ. կապը բանկի առանձին գործարար գործընթացների միջև,
ե. անհրաժեշտ հղումներ գործընթացը կանոնակարգող օրենքներին, այլ իրավական ակտերին կամ այլ ներքին ակտերին,
2) գործարար գործընթացի մեջ ներգրավված աշխատակիցների՝ սահմանված և տարանջատված պարտականություններն ու լիազորությունները,
3) գործարար գործընթացների առանձին քայլերի իրականացմանն առնչվող ռիսկերի կանխարգելմանը կամ նվազեցմանն ուղղված ներքին հսկողության մեխանիզմները,
4) գործարար գործընթացի անխափան և արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության ապահովման եղանակները և այդ տեղեկատվության հոսքերը բանկում (ստորաբաժանումների, ղեկավարների, աշխատակիցների միջև):
19. Բանկի առանձին գործընթացների և գործառնության իրականացումը և հաշվառումը (ներառյալ՝ հետագա հսկողության (post control-ի) ձևով) սկզբից մինչև վերջ չի դրվում միայն մեկ կամ փոխկապակցված անձանց վրա:

20. Ներքին հսկողության համակարգը անձնակազմի կառավարման քաղաքականության (կադրային քաղաքականության) առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) աշխատակիցներին աշխատանքի ընդունելու և ազատելու կարգը,
    2) աշխատակիցների վերապատրաստման սկզբունքները,
    3) աշխատակիցների վարձատրության, պարգևատրման կամ այլ ձևի նյութական խրախուսման (այսուհետ՝ վարձատրության քաղաքականություն) և կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու քաղաքականությունն ու կարգը,
    4) աշխատակիցների առաջխաղացման, ռոտացիաների իրականացման կարգը,
    5) արձակուրդային քաղաքականության սկզբունքները,
    6) աշխատակիցների կատարած աշխատանքների գնահատման կարգը,
    7) մասնագիտական աշխատանք կատարող աշխատակիցների աշխատատեղերի նկարագրությունը,
    8) աշխատանքային էթիկայի կանոնները:
21. Բանկի բոլոր աշխատակիցները գրավոր ձևով տեղեկացվում են իրենց աշխատանքային պարտականությունների կատարման հետ առնչվող ռիսկերի, ներքին հսկողության համակարգում իրենց դերի, աշխատանքի վայրում և դրանից դուրս իրենց վարքագծին ներկայացվող պահանջների, իրենց կողմից թույլ տրված չարաշահումների, բացթողումների հետևանքների մասին:
22. Բանկի խորհրդի կողմից հաստատված վարձատրության քաղաքականությունն առնվազն բավարարում է հետևյալ պահանջները.
    1) չի խթանում բանկի աշխատակիցների կողմից չհիմնավորված ռիսկերի ստանձնումը, ինչպես նաև հաճախորդների նկատմամբ ոչ արդարացի վերաբերմունքի ցուցաբերումը,
    2) համահունչ է բանկի խորհրդի կողմից հաստատված ռիսկի ախորժակին, բանկի երկարաժամկետ նպատակներին,
    3) առնվազն վերաբերում է բանկի ղեկավարներին, ինչպես նաև բոլոր այն աշխատակիցներին, որոնց գործունեությունը կարող է էական ազդեցություն ունենալ բանկի ռիսկերի մակարդակի վրա,
    4) վարձատրության քաղաքականության մշակման, կիրառման և մոնիթորինգի ժամանակ առնվազն բացահայտվում և վերահսկվում են շահերի բախման հնարավոր դեպքերն ու ոլորտները: Ընդ որում, հսկողական գործառույթներում ընդգրկված աշխատակիցների արդյունավետ աշխատանքին խոչընդոտող շահերի բախման հնարավոր դեպքերը բացառելու նպատակով հսկողական գործառույթներում ընդգրկված աշխատակիցների վարձատրությունը սահմանելիս կարող են կիրառվել գործունեության արդյունքների վրա հիմնված փոփոխուն վարձատրության մեխանիզմներ: Հսկողական գործառույթներում ընդգրկված աշխատակիցների վարձատրությունը կարող է ածանցվել համապատասխան հսկողական գործառույթի նպատակներին հասնելու արդյունքներից:
    5) վարձատրության փոփոխուն բաղադրիչների կիրառման դեպքում ապահովվում է վարձատրության հաստատուն և փոփոխուն բաղադրիչների արդյունավետ համադրությունը:
23. Գործունեության արդյունքների վրա հիմնված վարձատրության փոփոխուն բաղադրիչի սահմանման դեպքում.
    1) ապահովվում է, որպեսզի գործունեության արդյունքների գնահատման չափանիշները լինեն հստակ և օբյեկտիվորեն գնահատելի,
    2) գործունեության արդյունքների գնահատումը կարող է հիմնվել ինչպես ֆինանսական, այնպես էլ ոչ ֆինանսական չափանիշների վրա,
    3) հաշվի են առնվում ոչ միայն անհատի գործունեության արդյունքները, այլ նաև համապատասխան բիզնես միավորի գործունեության արդյունքները, ինչպես նաև բանկի գործունեության ընդհանուր արդյունքները (կիրառելիության դեպքում),
    4) գործունեության արդյունքների հիման վրա վարձատրության աճ իրականացնելիս հաշվի են առնվում նաև գործունեության հետ կապված ներկա և ապագա ռիսկերը: Հաշվի առնելով ժամանակի ընթացքում գործունեության արդյունքների և դրանց հետ կապված ռիսկերի փոփոխման հավանականությունը՝ գործունեության արդյունքների գնահատումը, կիրառելիության դեպքում, իրականացվում է երկարաժամկետ կտրվածքով,
    5) սահմանվում են վարձատրության փոփոխուն բաղադրիչի սահմանաչափեր, որոնք համահունչ են բանկի կապիտալի կառավարման ռազմավարությանը և կապիտալի արդյունավետ մակարդակը պահպանելու բանկի ունակությանը՝ հաշվի առնելով կապիտալի ներքին թիրախները և օրենսդրական պահանջները:

ԲԱԺԻՆ 4. ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Գլուխ 4. Ռիսկերի կառավարման համակարգ

24. Ռիսկերը, որոնց ենթարկված է կամ կարող է ենթարկվել բանկը, ներառում են ներքին և արտաքին հանգամանքներ, որոնք կարող են սպառնալ բանկի գործունեության անընդհատությանը կամ բացասական ազդեցություն ունենալ բանկի կապիտալի և/կամ շահույթի, ինչպես նաև գործարար համբավի վրա:
25. Բանկն ապահովում է խորհրդի կողմից հաստատված ռիսկերի կառավարման արդյունավետ համակարգի առկայություն, որը համահունչ է բանկի գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բնույթին, իրականացվող գործարար գործընթացների ծավալին և բարդությանը:
26. Բանկի ռիսկերի կառավարման համակարգն առնվազն ներառում է.
    1) ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը, որով սահմանվում են ռիսկերի կառավարման առումով բանկի ընդհանուր մոտեցումները/նպատակները: Ընդ որում, ռիսկերի կառավարման ռազմավարության մշակման ժամանակ առնվազն հաշվի են առնվում բանկի խորհրդի կողմից հաստատված գործարար ծրագիրն ու բանկի կողմից իրականացվող գործարար գործընթացները՝ ներառյալ բանկի կողմից պատվիրակված գործընթացները,
    2) խորհրդի կողմից հաստատված բանկի ռիսկի ախորժակը, այսինքն՝ ռիսկերի այն մասը, որը բանկը կարող է և ցանկանում է ստանձնել՝ չխաթարելով իր ֆինանսական կայունությունը և բնականոն գործունեությունը,
    3) առանձին ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունները, որոնցով առնվազն սահմանվում են.
        ա. բանկի գործունեությանը ներհատուկ խելամտորեն կանխատեսելի և էական ռիսկերը՝ ըստ տեսակների: Ընդ որում, բանկի կողմից առնվազն դիտարկվում են սույն կանոնակարգի 27-րդ կետով սահմանված ռիսկերը, ինչպես նաև խմբի անդամ լինելու հետևանքով առաջացող լրացուցիչ ռիսկերը (կիրառելիության դեպքում),
        բ. ռիսկի յուրաքանչյուր տեսակի համար ռիսկի ընդունելի սահմանաչափերը, սահմանված սահմանաչափերից թույլատրելի շեղումների դեպքերն ու չափերը,
        գ. ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված մեխանիզմների կիրառումը (օրինակ՝ ապահովագրություն, հեջավորում և այլն),
    4) առանձին ռիսկերի ճանաչման, գնահատման, զսպման, դրանց մոնիթորինգի և հաշվետվողականության գործընթացները և գործիքները (ներառյալ՝ մոդելները (կիրառելիության դեպքում),
    5) ռիսկերի կառավարման գործընթացում բանկի առանձին կազմակերպական միավորների, ինչպես նաև աշխատակիցների պարտականություններն ու լիազորությունները,
    6) բանկի կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացների քաղաքականությունը՝ համաձայն սույն կանոնակարգի 5-րդ գլխի:
27. Բանկը մշակում է ռիսկերի գնահատման գործող համակարգ՝ ուղղված առնվազն հետևյալ ռիսկերի գնահատմանը.
    1) Վարկային ռիսկ
    2) Շուկայական ռիսկ
    3) Իրացվելիության ռիսկ
    4) Գործառնական ռիսկ
    5) Համբավի ռիսկ
    6) Ռազմավարական (բիզնես մոդելի) ռիսկ:
28. ***Վարկային ռիսկը*** հավանականություն է, որ գործարքի մյուս կողմը կխախտի բանկի հետ կնքած պայմանագրի պայմանները, ինչը բացասաբար կազդի բանկի շահույթի և (կամ) կապիտալի վրա՝ անկախ այն հանգամանքից՝ գործարքներն արտացոլվում են բանկի հաշվեկշռում, թե հանդես են գալիս որպես արտահաշվեկշռային հոդված: Ընդ որում, վարկային ռիսկն առաջանում է ցանկացած ժամանակ, երբ միջոցները տրամադրվում են, ներդրվում են կամ այլ կերպ հասանելի են դառնում փոխառուին (գործընկերոջը) և (կամ) պահանջի իրավունք է առաջանում բանկի համար և (կամ) բանկը ստանձնում է միջոցների տրամադրման պարտավորություն:
29. Բանկը պետք է ունենա մշակված մեթոդաբանություն, որը թույլ կտա գնահատել վարկային ռիսկը ինչպես առանձին փոխառուի/գործընկերոջ մակարդակով, այնպես էլ վարկային պորտֆելների կտրվածքով:
30. Որպես վարկային ռիսկի գնահատման գործիք բանկի կողմից ներքին վարկանշման համակարգեր կիրառվելու դեպքում վերջիններս պետք է հնարավորություն տան բացահայտելու և չափելու առանձին

գործիքների/փոխառուների վարկային ռիսկը: Ներքին վարկանիշները պետք է կիրառվեն ոչ միայն խնդրահարույց, այլ բոլոր ակտիվների նկատմամբ:

31. Բանկը պետք է իրականացնի վարկային ռիսկի վերլուծություն առանձին պորտֆելների գծով՝ բացահայտելով պորտֆելին բնորոշ խնդիրները՝ ներառյալ ռիսկի կենտրոնացումները: Հատուկ ուշադրություն պետք է հատկացվի խոշոր փոխառություններին: Կատարված վերլուծությունները պետք է փաստաթղթավորվեն:
32. Բանկը պետք է ունենա մեթոդաբանություն վարկային ռիսկի կենտրոնացումները բացահայտելու, չափելու, մոնիթորինգի ենթարկելու և կառավարելու համար: Նշված մեթոդաբանությունը պետք է անդրադառնա վարկային ռիսկի կենտրոնացումների տարբեր դրսևորումներին, ներառյալ՝
    1) վարկային ռիսկի կենտրոնացումները միևնույն տնտեսական ոլորտում,
    2) վարկային ռիսկի կենտրոնացումները միևնույն աշխարհագրական վայրում,
    3) վարկային ռիսկի կենտրոնացումներն այն անձանց շրջանում, որոնց ֆինանսական դրությունը կախված է միևնույն ապրանքի/ծառայության գնից, կամ որոնք զբաղվում են նմանատիպ գործունեությամբ/գործում են միևնույն շուկայում/որդեգրել են նմանատիպ ներդրումային ռազմավարություն,
    4) կոնկրետ անձին կամ փոխկապակցված անձանց խմբին տրամադրված խոշոր փոխառությունները,
    5) վարկային ռիսկի անուղղակի կենտրոնացումները, օրինակ՝ միատեսակ գրավի գծով, մեկ երաշխավորի գծով կենտրոնացումները և այլն:
33. Վարկային ռիսկի կենտրոնացումների կառավարման մոտեցումները պետք է հստակ փաստաթղթավորվեն, և այդ փաստաթղթերում պետք է տրվեն վարկային ռիսկի կենտրոնացումների սահմանումը, դրանց նկատմամբ կիրառվող սահմանաչափերը և դրանց հաշվարկման կարգը: Սահմանաչափերը կարող են կիրառվել բանկի կապիտալի, ընդհանուր ակտիվների կամ վարկային պորտֆելի նկատմամբ:
34. Բանկն օրական կտրվածքով ուսումնասիրում է իր կողմից տրամադրված վարկային գծերի օգտագործման ծավալները: Դրա հիման վրա բանկը պարբերաբար գնահատում է իր առկա համախառն և զուտ ռիսկը (հաշվի առած գրավի և երաշխիքների առկայությունը):
35. Բանկը մշակում է վարկային ռիսկի զսպման մեխանիզմներ (ֆինանսական գրավ (համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007 թվականի փետրվարի 9-ի թիվ 39-Ն որոշմամբ հաստատված «Բանկերի գործունեության կարգավորումը, բանկային գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 2-ի անբաժանելի մաս կազմող «Վարկային ռիսկի հաշվարկը» հավելված 3-ի 26-րդ կետի), երաշխիք/երաշխավորություն) օգտագործելու պարագայում առաջացող այլ ռիսկերի (մասնավորապես՝ գրավը ժամանակին իրացնելու անհնարինություն, երաշխավորի կողմից իր պարտականությունները կատարելուց խուսափում/հետաձգում, ապահովվածությունը հավաստող փաստաթղթերի անկատարություն կամ իրավական խնդիրներ պարունակող փաստաթղթերի առկայություն) կառավարմանն ուղղված մեթոդաբանություն և գործընթացներ, որոնց արդյունավետությունը պետք է պարբերաբար գնահատվի:
36. ***Շուկայական ռիսկը*** հավանականություն է, որ շուկայական գների (տոկոսադրույքներ, արտարժույթի փոխարժեքներ, բաժնային գործիքների գներ և այլն) տատանումը բացասական ազդեցություն կունենա բանկի կապիտալի և/կամ շահույթի վրա:
37. Կախված շուկայական ռիսկին բանկի հակվածության աստիճանից՝ ռիսկի գնահատման ներքին գործընթացը կարող է հիմնված լինել «Վեյու ըթ ռիսկ» (Value at Risk) կամ այլ մոդելների և/կամ սթրես-թեստերի արդյունքների վրա՝ ներառյալ ռիսկի կենտրոնացումների գնահատումը և սթրեսային շուկայական պայմաններում իրացվելիության խնդիրների առաջացման ռիսկը: Ներդրված մոդելները պետք է հնարավորություն տան բացահայտելու և չափելու բոլոր առևտրային գործառնություններից առաջացող ռիսկերը: Բանկի կողմից կիրառվող առևտրային գործիքների, ինչպես նաև առևտրային գործառնությունների իրականացման ռազմավարության փոփոխության դեպքում ռիսկերի գնահատման մոդելների և/կամ սթրես-թեստերի հիմքում ընկած մեթոդաբանությունները ևս պետք է կրեն համապատասխան փոփոխություններ:
38. ***Տոկոսադրույքի ռիսկը*** հավանականություն է, որ շուկայական տոկոսադրույքների անցանկալի տեղաշարժերը բացասական ազդեցություն կունենան բանկի կապիտալի և/կամ շահույթի վրա: Կարող է հանդես գալ ընդհանուր ռիսկի և/կամ հատուկ ռիսկի միջոցով: Ընդհանուր ռիսկը վերաբերում է տոկոսադրույքի նկատմամբ զգայուն գործիքի արժեքի այնպիսի տատանումներին, որոնք կապված են շուկայում տեղի ունեցող ընդհանուր տեղաշարժերի հետ, օրինակ՝ եկամտաբերության կորի փոփոխությունների հետ: Հատուկ ռիսկը վերաբերում է կոնկրետ գործիքին, որի գծով տոկոսադրույքի տատանումները շեղվում են շուկայական մակարդակից՝ պայմանավորված անհատական գործոններով, օրինակ՝ արժեթուղթ թողարկողի վարկունակությամբ:

39. Բանկը ապահովում է մինչև մարման ժամկետը պահվող ֆինանսական գործիքների տոկոսադրույքի ռիսկի գնահատման և կառավարման, ինչպես նաև այդ ռիսկի գծով անհրաժեշտ կապիտալի պահանջի գնահատման և ապահովման համար մշակված մեթոդաբանության առկայություն:
40. Բանկի առևտրային պորտֆելում առկա կենտրոնացումները պետք է գնահատվեն և ակտիվորեն կառավարվեն, իսկ կենտրոնացվածություն առաջացնող դիրքերի մասին տեղեկատվությունը պետք է պարբերաբար ներկայացվի գործադիր մարմնին և բանկի խորհրդին: Հատուկ ուշադրության պետք է արժանանան չդիվերսիֆիկացված և ցածր իրացվելիություն ունեցող գործիքներից բաղկացած պորտֆելները:
41. ***Արտարժութային ռիսկը*** հավանականություն է, որ արժույթի փոխարժեքի տատանումները բացասական ազդեցություն կունենան բանկի կապիտալի և/կամ շահույթի վրա: Վերաբերում է ինչպես առևտրային, այնպես էլ վարկային գործառնություններին:
42. Հաշվի առնելով արտարժութային ռիսկի ցածր կանխատեսելիությունը՝ բանկը պետք է ունենա արտարժութային ռիսկը գնահատելու և կառավարելու համար անհրաժեշտ ռեսուրսներ (համապատասխան մասնագիտացում ունեցող աշխատակիցներ, տվյալների բազաներ, տվյալների մշակման համակարգեր և այլն), որոնց բավարարությունը և արդյունավետությունը պետք է պարբերաբար գնահատվեն:
43. Արտարժութային գործառնությունների բնույթից ու բարդությունից կախված՝ բանկում պետք է ներդրվեն համապատասխան գործընթացներ, որոնք պետք է ուղղված լինեն ինչպես բանկի ընդհանուր արտարժութային ռիսկի կառավարմանը, այնպես էլ կոնկրետ գործիքների կամ որոշակի հաճախորդների գծով արտարժութային ռիսկի կառավարմանը:
44. Բանկը պետք է ունենա համապատասխան գործընթացներ նոր գործիքների ներդրման կամ նոր շուկաներում գործառնությունների իրականացման հետ կապված արտարժութային ռիսկի բացահայտման և կառավարման համար (նոր գործիքներ ներդնելու կամ նոր շուկաներում գործառնություններ իրականացնելու ծրագրեր ունենալու դեպքում): Արտարժութային ռիսկերի կառավարման/հեջավորման գործիքակազմը պետք է նախապես՝ մինչև նոր գործիքների ներդրումը/նոր շուկաներում գործառնությունների իրականացումը, հաստատվի բանկի խորհրդի կամ համապատասխան կոմիտեի կողմից:
45. Բանկի արտարժութային ռիսկի կառավարմանը վերաբերող փաստաթղթերով առնվազն սահմանվում են արտարժութային ռիսկի առաջացման բոլոր հնարավոր հիմնական աղբյուրները և արտարժույթի փոխարժեքի տատանումների ազդեցության գնահատումը բանկի կողմից իրականացվող գործառնությունների, ինչպես նաև բանկի գործունեության արդյունքների վրա: Ռիսկի գնահատման համակարգի հիմքում ընկած ենթադրությունները պետք է պարզ և հասկանալի լինեն ռիսկի կառավարիչների և բանկի ղեկավարության համար:
46. Բանկի արտարժութային ռիսկի կառավարմանը վերաբերող փաստաթղթերով նկարագրվում են արտարժութային ռիսկի կառավարման գործընթացի ներքին հսկողության համակարգը և այդ համակարգի համապատասխանության ու արդյունավետության գնահատման պարբերականությունը, ներքին հսկողության գործընթացների գնահատման համար պատասխանատու անձանց կամ ստորաբաժանման պարտականությունները և լիազորությունները:
47. ***Իրացվելիության ռիսկը*** հավանականություն է, որ բանկը բավարար իրացվելի միջոցներ չի ունենա պարտավորությունները ժամանակին մարելու համար: Կարող է հանդես գալ երկու եղանակով՝ ***միջոցների ներգրավման անհնարինություն*** և ***ակտիվների իրացվելիության*** ռիսկ: Առաջինը ենթադրում է, որ բանկը հնարավորություն չի ունենա համապատասխան ժամկետում միջոցներ ներգրավել շուկայից այնպիսի արժեքով, որը հասանելի է շուկայի այլ մասնակիցներին (օրինակ՝ բանկի վարկանիշի կամ հեղինակության անկման արդյունքում): Երկրորդ դեպքում բանկն ի վիճակի չէ շուկայում իրացնել իր ակտիվներն առանց գնային կորուստների (ոչ տարողունակ կամ ոչ իրացվելի շուկայական պայմաններում, երբ առկա են գնային զգալի տատանումներ կամ կոնկրետ բանկի ակտիվների նկատմամբ շուկայում անբավարար պահանջարկի դեպքում):
48. Բանկը գնահատում է այն շուկաների իրացվելիությունը, որտեղ գործունեություն է ծավալում, ինչպես նաև նախատեսում և ապահովում է իր իրացվելիության մակարդակին համարժեք կապիտալի առկայություն՝ հաշվի առնելով, որ բանկի կապիտալի մեծությունը կարող է ազդել ճգնաժամային իրավիճակներում բանկի՝ իրացվելիություն ներգրավելու հնարավորության վրա:
49. Բանկում ներդրվում է ակտիվների-պասիվների կառավարման արդյունավետ գործող համակարգ:
50. Բանկի կողմից գնահատվում է դրամական միջոցների ներհոսքը և արտահոսքը ամսական կտրվածքով, այդ թվում՝ այն ժամկետային պարտավորությունների տեսակարար կշիռը, որոնց գծով ցանկացած պահի կարող է ներկայացվել մարման պահանջ:

51. ***Գործառնական ռիսկը*** անբավարար կամ ձախողված ներքին գործընթացների, համակարգերի և մարդկային գործոնի կամ արտաքին գործոնների արդյունքում կորստի առաջացման հավանականություն է, ինչը բացասական ազդեցություն կունենա բանկի կապիտալի և/կամ շահույթի վրա: Գործառնական ռիսկը ներառում է նաև իրավական ռիսկը:
52. ***Իրավական ռիսկը*** հավանականություն է, որ պայմանագրերի դրույթները, դատական գործերը, դատարանի որոշումները, վճիռները կամ այլ իրավական գործընթացները կընդհատեն կամ բացասական ազդեցություն կունենան բանկի գործառնությունների վրա:
53. Բանկի քաղաքականությամբ սահմանվում է գործառնական ռիսկի նկատմամբ կազմակերպության զգայունությունը՝ ներառյալ գործառնական ռիսկը բանկից դուրս փոխանցելու (օրինակ՝ պատվիրակման, ապահովագրության միջոցով) հնարավորությունը և մակարդակը:
54. ***Համբավի ռիսկը*** հավանականություն է, որ բանկի վերաբերյալ հանրության բացասական կարծիքը (իրականությանը համապատասխանող կամ չհամապատասխանող) կհանգեցնի հաճախորդների թվաքանակի նվազման, կոնտրագենտների/հաճախորդների հետ իրականացվող գործառնությունների ծավալի կրճատման, ծախսատար դատական գործընթացների և եկամտաբերության անկման: Համբավի ռիսկը կարող է առաջացնել նաև իրացվելիության խնդիրներ, բաժնետոմսերի գների անկում և այլն:
55. ***Ռազմավարական (բիզնես մոդելի) ռիսկը*** առաջանում է անհամապատասխան բիզնես ռազմավարության ընտրության դեպքում կամ ռազմավարության հիմքում ընկած ենթադրություններում, ցուցանիշներում, նպատակներում կամ այլ գործոններում բացասական տեղաշարժերի արդյունքում:
56. Յուրաքանչյուր գործառնություն, որը կարող է հանգեցնել բանկի խորհրդի կողմից հաստատված ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունից, ռիսկի ախորժակից և (կամ) ռիսկի սահմանաչափերից չթույլատրված շեղման, հանգամանորեն քննարկվում և ներկայացվում է խորհրդի հաստատմանը:
57. Բանկի կողմից նոր գործառնությունների կամ գործիքների ներդրման դեպքում բանկը գնահատում է դրանց հավանական ազդեցությունը բանկի գործունեության ռիսկայնության մակարդակի վրա՝ անհրաժեշտության դեպքում փոփոխություններ կատարելով ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության համակարգում:
58. Բանկի խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ դիտարկվում և անհրաժեշտության դեպքում վերանայվում է ռիսկերի կառավարման գործընթացը, որպեսզի ապահովվի գործընթացի արդիականությունը և հիմնավորվածությունը: Ռիսկերի կառավարման գործընթացի վերանայման անհրաժեշտության բացակայության հիմնավորումները պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են: Դիտարկման/վերանայման ենթակա հիմնական ոլորտներն առնվազն ընդգրկում են.
    1) բանկի կապիտալի գնահատման ներքին գործընթացների համարժեքությունը բանկի կողմից իրականացվող գործառնությունների բնույթին, ծավալին և բարդությանը,
    2) խոշոր ռիսկերի և ռիսկերի կենտրոնացումների բացահայտումը,
    3) բանկի ռիսկայնության մակարդակի գնահատման ընթացքում օգտագործվող մուտքային տվյալների ճշգրտությունն ու ամբողջականությունը,
    4) բանկի ռիսկայնության մակարդակի գնահատման ընթացքում օգտագործվող մեթոդների, սցենարների հիմնավորվածությունն ու արդյունավետությունը,
    5) ենթադրությունների և օգտագործվող մուտքային տվյալների թեստավորումն ու վերլուծությունը:
59. Բանկի խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համակարգի ձևավորման, կենսագործունեության և արդյունավետության շարունակական մոնիթորինգի ապահովման համար, իսկ գործադիր մարմինը՝ ռիսկերի կառավարման համակարգի արդյունավետ կիրառման, ինչպես նաև խորհրդի կողմից հաստատված ընթացակարգերի և այլ ներքին իրավական ակտերի՝ ամբողջ բանկում արդյունավետ շրջանառության ապահովման համար:

Գլուխ 5. Կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթաց (ICAAP)

60. Բանկն ապահովում է իր կողմից ստանձնած ռիսկերին համարժեք կապիտալի առկայություն, ինչպես նաև մշակում և օգտագործում է ռիսկերի մոնիթորինգի և կառավարման արդյունավետ մեխանիզմներ:
61. Բանկի գործադիր մարմինը պատասխանատվություն է կրում կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացների (այսուհետ նաև՝ ԿՀԳՆԳ) մշակման, բանկի ռիսկայնության նկարագրին և ռիսկերի կառավարման միջավայրին համարժեք կապիտալի նպատակային մակարդակ սահմանելու, ինչպես նաև կապիտալի մակարդակը ստանձնած ռիսկերին համապատասխանեցնելու համակարգ ներդնելու համար:

62. Բանկի գործադիր մարմինը և խորհուրդը դիտարկում են կապիտալի պլանավորումը՝ որպես բանկի ռազմավարական նպատակներին հասնելու համար անհրաժեշտ տարր: Բանկի զարգացման ծրագրերը հստակ սահմանում են բանկի կապիտալի պահանջը, նախատեսվող կապիտալ ներդրումները, կապիտալի ցանկալի մակարդակը, ինչպես նաև կապիտալի համալրման հնարավոր աղբյուրները:
63. Որպես բանկի ռիսկերի կառավարման համակարգի բաղկացուցիչ մաս՝ բանկն առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ իրականացնում է կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթաց, որը պետք է համահունչ լինի բանկի գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բնույթին, ծավալին և բարդությանը:
64. Կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացի հիմնական տարրերն են.
    1) համապատասխան քաղաքականություններն ու ընթացակարգերը, որոնք սահմանում են ռիսկերն էական համարելու չափանիշները, ապահովում են բանկի կողմից բոլոր էական ռիսկերի ճանաչումը, չափումը և դրանց վերաբերյալ տեղեկատվության շրջանառությունը (կապիտալի մակարդակի բավարարության գնահատման ժամանակ հաշվի են առնվում բանկի կողմից ստանձնված բոլոր էական ռիսկերը: Արտաքին գործոնների, ինչպես, օրինակ, բիզնես ցիկլերի և մակրոտնտեսական միջավայրի ազդեցությունը կապիտալի պահանջի վրա նույնպես գնահատվում է),
    2) կապիտալի մեծությունը ստանձնած ռիսկերի մակարդակին հարաբերակցելու/համապատասխանեցնելու գործընթացը,
    3) բանկի ռազմավարության և գործարար ծրագրի հիման վրա առկա և պոտենցիալ ռիսկերին կապիտալի համարժեքության գնահատման գործընթացը,
    4) կապիտալի կառավարման գործընթացի ներքին հսկողության և ներքին աուդիտի դիտարկումների իրականացումը:
65. Բանկի խորհուրդը հաստատում է ԿՀԳՆԳ քաղաքականությունը, որն առնվազն ներառում է.
    1) ԿՀԳՆԳ-ի իրականացման համար անհրաժեշտ ընթացակարգերի նկարագրությունը: Ընդ որում, ԿՀԳՆԳ-ի իրականացման ընթացակարգերը պետք է համահունչ լինեն բանկի կազմակերպական կառուցվածքին և ռիսկերի կառավարման համակարգին:
    2) ԿՀԳՆԳ-ի ընթացքում իրականացվող հաշվարկների ժամանակ օգտագործվող տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման, արժանահավատության ստուգման ընթացակարգերը, ինչպես նաև կիրառվող տվյալների որակի (ամբողջականություն, արժանահավատություն և այլն) նկատմամբ բանկի պահանջները,
    3) այն հանգամանքները, որոնց առկայության դեպքում պետք է արտահերթ ԿՀԳՆԳ իրականացվի,
    4) ԿՀԳՆԳ-ի իրականացման հիմնական պատասխանատուները,
    5) կառավարչական որոշումների կայացման, ինչպես նաև ռիսկերի կառավարման գործընթացներում ԿՀԳՆԳ-ի արդյունքների կիրառման եղանակները,
    6) ԿՀԳՆԳ-ի արդյունքները շահագրգիռ ստորաբաժանումներին հասանելի դարձնելու ընթացակարգերը:
66. Բանկը ձևավորում է ռիսկերի մոնիթորինգի և հաշվետվողականության համապատասխան համակարգ, որը թույլ կտա գնահատել, թե ինչպես է բանկի ռիսկայնության մակարդակի փոփոխությունն ազդում կապիտալի պահանջարկի վրա: Բանկի գործադիր մարմինը և խորհուրդը սահմանված պարբերականությամբ ստանում են հաշվետվություն ռիսկերի կառավարման համար պատասխանատու անձանցից բանկի ռիսկայնության մակարդակի և դրան համարժեք կապիտալի պահանջի վերաբերյալ: Հաշվետվության բովանդակությունը պետք է հնարավորություն տա կառավարման մարմիններին.
    1) գնահատելու էական ռիսկերի մակարդակը և փոփոխման տենդենցները ու դրանց ազդեցությունը կապիտալի մակարդակի վրա,
    2) գնահատելու կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացների հիմքում ընկած ենթադրությունների հիմնավորվածությունը,
    3) որոշելու արդյոք բանկն ապահովում է ռիսկերին դիմակայելու համար անհրաժեշտ կապիտալի բավարար մակարդակ և արդյոք դա համապատասխանում է բանկի կողմից սահմանված կապիտալի համարժեքության նպատակներին,
    4) հիմնվելով ստացված հաշվետվությունների վրա գնահատելու կապիտալի ապագա պահանջը և անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան փոփոխություններ կատարելու բանկի ռազմավարական գործունեության ծրագրում:
67. Բանկն օգտագործում է ԿՀԳՆԳ-ի արդյունքները բացահայտելու համար, թե արդյոք բանկի առկա կապիտալը բավարար է բանկի ստանձնած ռիսկերին դիմակայելու համար: Եթե առկա կապիտալի մեծությունը բավարար չէ, ապա բանկը նվազեցնում է ստանձնած ռիսկի մակարդակը կամ ավելացնում կապիտալի/պահուստների մեծությունը, որպեսզի ապահովի ինչպես կապիտալի նորմատիվային պահանջը, այնպես էլ ԿՀԳՆԳ-ի արդյունքում գնահատված կապիտալի լրացուցիչ պահանջը:

68. Բանկն ապահովում է նորմատիվային նվազագույն պահանջը գերազանցող կապիտալի համարժեքության ցուցանիշ՝ հիմք ընդունելով հետևյալ հանգամանքները.
    1) բանկի բնականոն գործունեության ընթացքում բանկի կողմից իրականացվող գործառնությունների ծավալը և տեսակները փոփոխվում են, ինչը հանգեցնում է նոր ռիսկերի առաջացման կամ առկա ռիսկերի ավելացման՝ առաջացնելով կապիտալի համալրման անհրաժեշտություն,
    2) եթե բանկը ստիպված լինի կապիտալ համալրել կարճ ժամանակահատվածում կամ շուկայական անբարենպաստ պայմաններում, ապա կապիտալի համալրումը բանկի համար կլինի ծախսատար,
    3) բանկի գործունեության ընթացքում առաջանում են ռիսկեր (տվյալ բանկի գործունեությանը հատուկ կամ մակրոտնտեսական նշանակության), որոնք ընդգրկված չեն կապիտալի համարժեքության նորմատիվային պահանջներում,
    4) բանկի կողմից կապիտալի համարժեքության նորմատիվային պահանջի խախտումը կարող է հանգեցնել վերահսկողի կողմից համապատասխան պատժամիջոցների կիրառման,
    5) եթե բանկն ակնկալում է ստանալ բարձր վարկանիշ միջազգային վարկանշային կազմակերպությունների կողմից, ապա այն պետք է ունենա կապիտալի համարժեքության նվազագույն պահանջից ավելի կապիտալ:
69. Կենտրոնական բանկի նորմատիվ իրավական ակտերով սահմանված կապիտալի նվազագույն մակարդակից ավելի կապիտալի ապահովումը չպետք է դիտվի որպես բանկի աճող ռիսկերին դիմակայման միակ միջոց: Ոչ համարժեք ներքին հսկողության համակարգի կամ անարդյունավետ ռիսկերի կառավարման գործընթացների խնդիրները չպետք է լուծվեն ավելցուկային կապիտալի ձևավորմամբ:

Գլուխ 6. Սթրես-թեստավորում

70. Բանկն իրականացնում է սթրես-թեստավորում առնվազն հետևյալ ռիսկերի գծով.
    1) վարկային ռիսկ,
    2) արտարժութային ռիսկ,
    3) տոկոսադրույքի ռիսկ,
    4) գնային ռիսկ,
    5) իրացվելիության ռիսկ,
    6) վարակի ռիսկ (այլ բանկի/ֆինանսական կազմակերպության ֆինանսական խնդիրների հնարավոր բացասական ազդեցությունը տվյալ բանկի կապիտալի և (կամ) շահույթի վրա):
71. Վարկային, տոկոսադրույքի, գնային և վարակի ռիսկերի գծով սթրես-թեստավորումն իրականացվում է առնվազն եռամսյակային կտրվածքով, իսկ արտարժութային և իրացվելիության ռիսկերի գծով սթրես-թեստավորումն իրականացվում է առնվազն ամսական կտրվածքով (առաջիկա մեկ տարվա ժամանակային հորիզոնով): Ընդ որում, յուրաքանչյուր ռիսկի գծով սթրես-թեստավորումն իրականացվում է՝ հիմք ընդունելով բանկի կանխատեսումների վրա հիմնված հիմնական սցենարը, որը ենթարկվում է շոկային ցնցումների՝ արտացոլելով ծայրահեղ, բայց հավանական իրավիճակների առնվազն երկու մակարդակներ (միջին և խիստ):
72. Սթրես-թեստերը կարող են լինել պարզ՝ զգայունության վերլուծություն՝ կախված կոնկրետ ռիսկի գործոնի փոփոխությունից, և առավել բարդ, որոնք հաշվի են առնում տարբեր ռիսկային գործոնների, այդ թվում՝ համակարգային, փոխազդեցության արդյունքները: Եթե բանկի կողմից որոշակի ռիսկի գծով սթրես-թեստավորման գործընթացում դիտարկվող իրավիճակը կարող է ազդեցություն ունենալ բանկի գործունեությանն առնչվող այլ ռիսկերի վրա, ապա բանկը պետք է գնահատի ինչպես յուրաքանչյուր ռիսկի գծով ազդեցություններն առանձին-առանձին, այնպես էլ համընդհանուր ազդեցությունը:
73. Բացի որոշակի պարբերականությամբ իրականացվող սթրես-թեստերի, բանկերն անհրաժեշտության դեպքում իրականացնում են նաև միանգամյա սթրես-թեստեր:
74. Սթրես-թեստավորման համակարգը կազմում է բանկի ռիսկերի կառավարման գործընթացի մի մասը, նպաստում է ռիսկերի կառավարման որակի բարելավմանը, ապահովում է ռիսկերի կառավարման լրացուցիչ գործիքներ: Սթրես-թեստերի համար օգտագործվող սցենարներն ապագային միտված են, ծայրահեղ, բայց հավանական և թույլ են տալիս գնահատել բանկի զգայունությունը շոկային իրավիճակների նկատմամբ:
75. Բանկի խորհուրդը պատասխանատու է սթրես-թեստավորման արդյունավետ գործընթացի իրականացման համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովման համար, իսկ գործադիր մարմինը՝ սթրես-թեստերի հետևողական իրականացման համար:

76. Սթրես-թեստերի օգտագործումը պարտադիր է այն առկա կամ պոտենցիալ ռիսկերը բացահայտելու համար, որոնք չեն բացահայտվի միայն պատմական շարքերի վրա հիմնված ռիսկերի կառավարման վիճակագրական գործիքների օգտագործման դեպքում, երբ պատմական տվյալները չեն ընդգրկում սթրեսային ժամանակահատվածներ: Մասնավորապես, համապատասխան սթրես-թեստավորման պետք է ենթարկվի նոր ներդրվող գործիքների կամ գործառնությունների ռիսկայնությունը:
77. Սթրես-թեստերի հիմքում ընկած հիմնական ենթադրությունները, հիմնական սցենարները, սթրես-թեստերի ազդեցության գնահատման համար օգտագործվող հիմնական դատողությունները, ինչպես նաև երևույթների տեղի ունենալու հավանականությունը գնահատելու մեթոդաբանությունը պետք է փաստաթղթավորվեն և շրջանառվեն գործընթացի համար պատասխանատու անձանց միջև:
78. Բանկի ներքին իրավական ակտերում նկարագրվում են սթրես-թեստերի իրականացման սկզբունքները, սթրես-սցենարների որոշման ընթացակարգը, գործընթացի հիմնական պատասխանատուները, սթրես-թեստերի արդյունքների կիրառման եղանակները կառավարչական որոշումների կայացման, ինչպես նաև ռիսկերի կառավարման գործընթացներում: Բանկի ներքին իրավական ակտերով պետք է նաև սահմանվեն սթրես-թեստերի արդյունքները շահագրգիռ ստորաբաժանումներին հասանելի դարձնելու և Կենտրոնական բանկին տրամադրելու ընթացակարգերը:
79. Սթրես-թեստավորման արդյունքները ունեն կիրառական նշանակություն, այսինքն՝ ազդում են բանկի ղեկավարների և կառավարման մարմինների որոշումների, ներառյալ բանկի խորհրդի և գործադիր մարմնի կողմից կայացվող ռազմավարական որոշումների կայացման վրա: Մասնավորապես՝ սթրես-թեստերն օգտագործվում են բանկի ռիսկի ախորժակը որոշելու կամ առանձին ռիսկերի գծով սահմանաչափեր սահմանելու համար: Սթրես-թեստերի արդյունքները կիրառվում են նաև երկարաժամկետ գործարար ծրագրերի կազմման, ինչպես նաև կապիտալի և իրացվելիության պլանավորման ժամանակ:
80. Իրականացված սթրես-թեստերի արդյունքների (ազդեցությունը տնտեսական նորմատիվների մեծության վրա և (կամ) գնահատված վնասի մեծությունը) հիման վրա բանկը մշակում է սթրեսային (արտակարգ) իրավիճակների ի հայտ գալու դեպքում բանկի կողմից իրականացվելիք միջոցառումների ծրագրեր: Արտակարգ իրավիճակներում գործունեության ծրագրերը նվազագույնը ներառում են բանկում գործող առանցքային նշանակություն ունեցող ոլորտների, համակարգերի, ստորաբաժանումների աշխատանքի նկարագրությունն արտակարգ իրավիճակի դեպքում, ինչպես նաև աշխատանքի անընդհատության ապահովման արարողակարգերի նկարագրությունը: Սթրեսային (արտակարգ) իրավիճակների ծրագրերը տարեկան կտրվածքով փորձարկվում են՝ պարզելու համար դրանց արդյունավետությունը և անհրաժեշտության դեպքում թարմացվում են: Սթրեսային (արտակարգ) իրավիճակների ծրագրերում բանկն արտացոլում է, թե որքան ժամանակ կպահանջվի սթրեսային իրավիճակներում դիրքերը հեջավորելու կամ այլ կերպ ռիսկերը կառավարելու համար:
81. Բանկն իրականացնում է ներքին միջավայրում հնարավոր (արտակարգ) սթրեսային իրավիճակների կանխարգելմանն ուղղված ընթացակարգեր և միջոցառումներ:

ԲԱԺԻՆ 5. ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱՅԼ ՏԱՐՐԵՐ

Գլուխ 7. Դրամարկղային գործառնություններ, ներդրումային գործունեություն, վարկերի կառավարում

82. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը դրամարկղային գործառնությունների առումով նվազագույնը ներառում է.
    1) գանձապահների տնօրինության տակ գտնվող կանխիկ միջոցների առավելագույն սահմանաչափերը,
    2) կանխիկ միջոցների գույքագրման պարբերականությունը,
    3) կանխիկ միջոցներով գործառնությունների իրականացման ներքին ընթացակարգերը, հսկողության մեխանիզմները,
    4) կանխիկ միջոցների պահպանման և տեղափոխման անվտանգությունն ապահովող մեխանիզմները:
83. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը ներդրումային գործունեության առումով նվազագույնը ներառում է.
    1) ներդրումային քաղաքականությունը,
    2) ներդրումային պորտֆելի (ներդրումային գործիքների առանձին խմբերի) նպատակային (բենչմարք) կառուցվածքը, եկամտաբերությունը և ժամկետայնությունը,
    3) ներդրումների վերաբերյալ որոշումների կայացման ներքին ընթացակարգերը, ներդրումների վերաբերյալ որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ նվազագույն տեղեկատվությունը,

4) ներդրումային հանձնաժողովի կամ այլ պատասխանատու ստորաբաժանման կազմը, պարտականությունները և լիազորությունները, իսկ նման ստորաբաժանման բացակայության դեպքում՝ ներդրումների համար պատասխանատու անձի պարտականությունները և լիազորությունները,
5) ներդրումային սահմանափակումները (օրինակ՝ ըստ փոխառուների կամ ֆինանսական գործիքների վարկանիշների),
6) թույլատրելի կենտրոնացումների սահմանաչափերը (օրինակ՝ ըստ ներդրումային գործիքների, ըստ գործընկերների/արժեթուղթ թողարկողների/փոխառուների, ըստ տնտեսության ճյուղերի, ըստ բանկի հետ կապված անձանց և այլն),
7) ներդրումների բազմազանեցման (դիվերսիֆիկացման) սկզբունքները,
8) բանկի թղթակցային հաշիվների բացման և փակման սկզբունքները, այլ բանկերում հաշիվների մնացորդների մոնիթորինգի և համադրման իրականացման պարբերականությունը,
9) փոխառության ապահովվածության ընդունելի տեսակները,
10) ձեռք բերված արժեթղթերի թողարկողների և փոխառուների վարկունակության գնահատման պահանջը, այդ գնահատումներն իրականացնելու կարգը, ժամկետներն ու պարբերականությունը, դրանց համար պատասխանատու անձանց և նրանց պարտականությունները,
11) դիլերների (ներդրումային գործարքներ կնքելու իրավասություն ունեցող աշխատակիցների) կողմից առանց համապատասխան ղեկավարի վավերացման կնքվող գործարքի (կամ գործարքների) տեսակները և թույլատրելի առավելագույն չափերը/սահմանաչափերը,
12) ներդրումների դասակարգման, չաշխատող ակտիվների գծով հնարավոր կորուստների պահուստի ձևավորման սկզբունքները, ընթացակարգերը, դրանց հաշվարկման և պարբերական մոնիթորինգի իրականացման համար պատասխանատու անձանց, նրանց պարտականությունների շրջանակները, ինչպես նաև բանկի ժամկետանց ակտիվների հետստացման ընթացակարգերը,
13) այլ բանկերում հաշիվների մնացորդների մոնիթորինգի և համադրման իրականացման համար պատասխանատու (անձանց) պաշտոնները, իրականացման պարբերականությունը,
14) բանկի պարտավորությունների կառուցվածքին և բնույթին բանկի ներդրումային գործունեության համապատասխանությունն ապահովելու, ինչպես նաև առկա անհամապատասխանությունների արդյունքում առաջացող ռիսկերը կառավարելու ընթացակարգերը,
15) ածանցյալ գործիքներով գործառնությունների իրականացման քաղաքականությունը, դրա իրականացման ներքին ընթացակարգերը, այդ թվում՝
    ա. ածանցյալ գործիքներով գործառնություններից բխող ռիսկերի ճանաչման, գնահատման և կառավարման արդյունավետ համակարգի առկայությունը,
    բ. արտաբորսայական ածանցյալ գործիքներով գործառնություններ իրականացնելու դեպքում ածանցյալների արժեքի գնահատման մեթոդները:

84. Բանկի ներդրումային գործունեության վերաբերյալ բանկի խորհրդին և գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվություններն առնվազն ներառում են.
1) ներդրումների կառուցվածքը,
2) մարումների ժամանակացույցը,
3) ներդրումների եկամտաբերությունը,
4) ներդրումների որակի վերլուծությունը,
5) խնդրահարույց ներդրումները և դրանց հետստացման ուղղությամբ իրականացված միջոցառումները,
6) գրավադրված արժեթղթերն ինչպես գումարային արտահայտությամբ, այնպես էլ որպես տոկոս ներդրումային պորտֆելից,
7) իրականացված ածանցյալ գործառնությունները:

85. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը վարկավորման գործընթացի (վարկերի, փոխառությունների, օվերդրաֆտների, վարկային գծերի, վարկային քարտերի, երաշխիքների, ֆակտորինգային և ֆինանսական վարձակալության (լիզինգային) գործառնությունների տրամադրման, այսուհետ՝ վարկ) առումով, նվազագույնը ներառում է.
1) բանկի նպատակային շուկաները, վարկավորման ընդունելի տեսակները (լիզինգային գործառնությունների իրականացման դեպքում՝ նաև այն գույքի տեսակները, որոնց լիզինգը բանկը մտադիր է իրականացնել),
2) վարկային պորտֆելի նպատակային (բենչմարք) կառուցվածքը, եկամտաբերությունը և ժամկետայնությունը,
3) վարկային կոմիտեի անդամների կազմը, վարկային կոմիտեի իրավասությունները և պարտականությունները, գործունեության և որոշումների ընդունման կարգը,

4) վարկային կենտրոնացումների սահմանաչափերը, այդ թվում՝ ըստ այն երկրների, որոնց կամ որոնց ռեզիդենտների հետ բանկը գործառնություններ է իրականացնում,
5) վարկային պորտֆելի բազմազանեցման (դիվերսիֆիկացիայի) սկզբունքները,
6) վարկերի տրամադրման, մոնիթորինգի և դրանց վերադարձման, այդ թվում՝ դատական և արտադատական, ընթացակարգը,
7) բանկում գնագոյացման (վարկավորման տոկոսադրույքների, ֆակտորինգային զեղչատոկոսների ձևավորման) սկզբունքները,
8) ապահովման միջոցների (գրավի, երաշխավորության) ընդունելի տեսակները,
9) «վարկի գումար»/«ապահովում» հարաբերակցությունները տարբեր վարկային գործիքների (վարկերի տեսակների) համար՝ արտահայտված տոկոսով,
10) գրավի առարկայի վերաբերյալ հսկողության ձևերը (մասնավորապես՝ հիփոթեքային վարկավորման դեպքում) և այլ պահանջները (օրինակ՝ գրավադրված շենքի ապահովագրում),
11) հաստատված քաղաքականություններից և (կամ) սահմանաչափերից հնարավոր բացառությունների դեպքերը կամ հիմքերը,
12) վարկավորման սահմանաչափերը՝ ըստ վարկի գումարի, ժամկետի, այն երկրների, որոնց կամ որոնց ռեզիդենտների հետ բանկը գործառնություններ է իրականացնում, տոկոսի և տեսակի,
13) վարկերի տրամադրման համար պահանջվող, ինչպես նաև վարկային գործերում պահպանվող նվազագույն փաստաթղթերը և տեղեկատվությունը,
14) բանկի հետ կապված անձանց վարկավորման սկզբունքները,
15) բանկի կողմից մերժված հայտերի վերաբերյալ տեղեկատվության պահպանման և մերժումների հիմնավորվածության ուսումնասիրության կարգը,
16) վարկերի և դեբիտորական պարտքերի դասակարգման և հնարավոր կորուստների պահուստների ձևավորման կարգը, ապահովվածություն չունեցող վարկերի տրամադրման հիմքերը, դեպքերը,
17) փոխկապակցված անձանց վարկերի տրամադրման կարգը, սահմանաչափերը:

86. Գրավի առարկայի գնահատման և վերահսկման ներքին հսկողության համակարգը նվազագույնը ներառում է.
1) գրավի գնահատումն իրականացնող աշխատակիցների ընտրության և վերջիններիս աշխատանքի վերահսկման սկզբունքները,
2) անկախ գնահատող հանդիսացող անձանց ընտրության սկզբունքները,
3) գրավի վերագնահատումն իրականացնելու գործընթացը և հաճախականությունը,
4) գրավի առարկայի և դրա ապահովագրվածության վերահսկման գործընթացը և հաճախականությունը, հատկապես ֆիզիկապես բանկի հսկողությունից դուրս (գրավատուի օգտագործման ներքո) գտնվող գրավների գծով,
5) պահանջ առ այն, որ գրավը գնահատող անձինք չպետք է շահագրգիռ լինեն վարկը տրամադրելու հարցում:

87. Ոսկյա իրերի գրավադրման պարագայում (եթե ոսկյա իրերը պահվում են գրավառուի մոտ) գրավի առարկայի գնահատման և պահպանման ներքին հսկողության համակարգը ներառում է.
1) պահանջ, որպեսզի գրավի առարկայի պահպանումը բանկի պահոցում իրականացվի փակ թափանցիկ պարկի մեջ, որը կնքված է (ստորագրության կամ իդենտիֆիկացման այլ միջոցներով) բանկի աշխատակցի ու գրավատուի կողմից,
2) պահանջ, որը կապահովվի թափանցիկ պարկի բացումը միայն գրավատուի ու պարկը կնքած բանկի աշխատակցի ներկայությամբ. գրավատուի ներկայությունը պարկի բացման ժամանակ անհնար լինելու դեպքում, գրավատուի համաձայնության առկայության դեպքում պարկը բացվում է հատուկ ընթացակարգով (ուղղված գրավատուի շահերի պաշտպանությանը) առանց վերջինիս ներկայության,
3) պահանջ, որպեսզի բանկում պահվի յուրաքանչյուր գրավի առարկայի նկարագրությունը, որը ստորագրված կլինի բանկի աշխատակցի ու գրավատուի կողմից,
4) թափանցիկ պարկի բացման ժամը և օրը հավաստող անդորրագիրը հաճախորդի կողմից ստորագրելու պահանջ:

88. Բանկի վարկավորման գործունեությունը կարգավորող ներքին իրավական ակտերից շեղումները պատշաճ հիմնավորվում, փաստաթղթավորվում և պահվում են վարկային գործերում:

89. Վարկային գործերը նվազագույնը ներառում են հետևյալ փաստաթղթերը.
1) վարկային հայտ/դիմում,
2) վարկային կոմիտեի կամ իրավասու այլ մարմնի կամ անձի որոշումը,
3) վարկային պայմանագիր,

4) վարկառուի վարկանիշը (առկայության դեպքում),
5) վարկառուի իրավունակությունը կամ գործունակությունը հաստատող փաստաթղթեր,
6) վարկային ռեգիստրից կամ բյուրոներից ստացված հարցումները հավաստող փաստաթղթեր (առկայության դեպքում),
7) գրավի կամ վարկի ապահովման այլ միջոցի պայմանագիր (ապահովվածության առկայության դեպքում),
8) գրավի կամ վարկի ապահովման այլ միջոցի վերաբերյալ այլ փաստաթղթեր (կիրառելիության դեպքում),
9) վարկառուի գործարար ծրագիր կամ վարկի վերադարձելիությունը հիմնավորող այլ տեղեկատվություն,
10) վարկառուի ֆինանսական հաշվետվությունները (կիրառելիության դեպքում),
11) վարկառուի ֆինանսական հաշվետվությունների վերլուծությունները (կիրառելիության դեպքում),
12) վարկառուի հետ նամակագրությունը (կիրառելիության դեպքում),
13) պատասխանատու անձի կողմից վավերացված գրառումներ վարկառուի հետ հեռախոսազրույցների և հանդիպումների մասին (կիրառելիության դեպքում),
14) վարկի մոնիթորինգի հաշվետվությունը/մոնիթորինգի հետ կապված բոլոր այլ փաստաթղթերը (առկայության դեպքում):

90. Վարկային գործերում առկա փաստաթղթերը պետք է նվազագույնը ներառեն հետևյալ տեղեկությունները (կամ էլեկտրոնային, կամ թղթային տեսքով).
1) վարկառուի անունը, ազգանունը և զբաղմունքը (իրավաբանական անձի դեպքում՝ անվանումը և գործունեության տեսակը), գրավատուները, երաշխավորները, այլ ապահովվածություն տրամադրած անձինք (առկայության դեպքում),
2) վարկի տրամադրման ամսաթիվը և մարման ժամկետը,
3) վարկի գումարը (սկզբնական գումարն ու ընթացիկ մնացորդը),
4) վարկի տրամադրման նպատակը՝ սպառողական, թե ձեռնարկատիրական, իսկ խոշոր վարկերի համար՝ վարկի օգտագործման նպատակայնությունը հիմնավորող փաստաթղթերը,
5) վարկի տոկոսադրույքը և վճարումների ժամանակացույցը,
6) գրավի տեսակը և գնահատված արժեքը (գրավի առկայության դեպքում),
7) վարկի կարգավիճակը՝ ընթացիկ կամ ժամկետանց (որքան ժամանակ),
8) վարկի վերածևակերպումները կամ երկարաձգումները, վարկային պայմանագրի վերանայման պատճառների նկարագրությունը,
9) վարկի առնչությամբ կատարված ներքին և արտաքին ստուգումների արդյունքները,
10) վարկի դասակարգումը, դասակարգման պատճառները (դասակարգված լինելու դեպքում),
11) չաշխատող վարկերի վերադարձման համար ձեռնարկված քայլերի մասին տեղեկատվություն,
12) վարկառուի կամ նրա հետ փոխկապակցված անձանց կողմից բանկից ստացված ցանկացած այլ փոխառությունների մասին տեղեկատվություն:

91. Վարկի մոնիթորինգի գործընթացը նվազագույնը ներառում է.
1) վարկի յուրաքանչյուր մասնաբաժնի տրամադրումից առաջ (բացառությամբ առաջինի)՝ վարկի օգտագործման նպատակայնության ուսումնասիրություն (խոշոր գումարների դեպքում)՝ բացառությամբ վարկային գծերի վարկային սահմանաչափերի,
2) վճարումների և վարկի մարումների գրանցում,
3) գրավի առարկայի պարբերական վերագնահատում,
4) վարկառուի վերաբերյալ ֆինանսական և գործառնական տեղեկատվության կանոնավոր ստացում, վերլուծություն ու, անհրաժեշտության դեպքում, վարկառուի հետ դրանց քննարկում,
5) վարկառուի հետ հեռախոսազրույցների միջոցով լրացուցիչ կապի պահպանում,
6) անհրաժեշտության դեպքում՝ զրույցներ վարկառուի մատակարարների, այլ կոնտրագենտների և հաճախորդների հետ,
7) վարկի գծով ստացված բոլոր տվյալների գրանցում,
8) անհրաժեշտության դեպքում՝ վարկառուին աջակցելու (վարկի վերադարձելիությունը ապահովելու) համար քայլերի ձեռնարկում,
9) հատուկ ուշադրություն այն վարկային գծերի նկատմամբ՝
ա. որոնք գերազանցում են բանկի ներքին իրավական ակտերով որոշված սահմանաչափերը (բացառություններ),
բ. որոնցում շարժ չկա,
գ. որոնցով մարումներն իրականացվում են հաճախորդի հաշվին մուտքագրվող վարկի նոր մասնաբաժնի հաշվին:

92. Բանկի խորհրդին ու գործադիր մարմնին խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ ներկայացվող բանկի վարկավորման գործունեությանը վերաբերող հաշվետվություններն առնվազն ներառում են.
    1) վարկային պորտֆելի կառուցվածքը,
    2) վարկային պորտֆելի որակը,
    3) վարկերի հիմնական ուղղությունները,
    4) վարկերի կենտրոնացումները,
    5) խոշոր վարկերը,
    6) բանկի հետ կապված անձանց տրված վարկերը,
    7) խնդրահարույց (ժամկետանց) վարկերը, այդ վարկերի դասակարգումը հիմնավորող տեղեկատվությունը, ժամկետանց վարկերի հետստացման (մարման) ուղղությամբ իրականացված միջոցառումները:

Գլուխ 8. Բանկի հիմնական միջոցների կառավարում

93. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը հիմնական միջոցների կառավարման առումով նվազագույնը ներառում է.
    1) բանկի հիմնական միջոցների ձեռքբերման, օտարման և դուրսգրման կանոնները,
    2) հիմնական միջոցների ձեռքբերման/օտարման նպատակահարմարության որոշման չափանիշները,
    3) բռնագանձման արդյունքում կամ այլ հիմքով բանկի սեփականությունը դարձած հիմնական միջոցների օտարման կամ օգտագործման սկզբունքները, ժամկետներն ու ընթացակարգերը,
    4) հիմնական միջոցների պահպանման, հաշվառման ներքին ընթացակարգերը,
    5) գույքագրման պարբերականությունը և ներքին ընթացակարգերը,
    6) դուրսգրված հիմնական միջոցների տնօրինման սկզբունքներն ու ձևերը,
    7) հիմնական միջոցների վերագնահատման պարբերականությունը, կարգը, վերագնահատման անհրաժեշտության որոշման սկզբունքները:

Գլուխ 9. Բանկի ավանդների և իրացվելիության կառավարում

94. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը, բանկում առկա ավանդների (ավանդային բազայի) և բանկային հաշիվների կառավարման առումով, նվազագույնը ներառում է.
    1) ավանդային բազայի նպատակային (բենչմարք) կառուցվածքը (ցպահանջ, ժամկետային ավանդների տեսակարար կշիռը՝ հաշվի առնելով սեզոնայնության և այլ հնարավոր գործոնները),
    2) ավանդներ ներգրավելու սկզբունքները,
    3) բանկի հաճախորդների (առանձին նաև բանկի հետ կապված անձանց) հաշիվների բացման, վարման, հսկման և փակման սկզբունքները, կարգը, գործընթացները: Ընդ որում, փակման գործընթացները պետք է նվազագույնը ներառեն փակման պատճառների մասին տեղեկատվությունը,
    4) հաշիվների մնացորդների նկատմամբ հաշվարկվող տոկոսադրույքների որոշման սկզբունքները:
95. Բանկի ներքին հսկողության համակարգն իրացվելիության (ակտիվների և պարտավորությունների) կառավարման առումով նվազագույնը ներառում է.
    1) բանկի իրացվելիության պահանջների բավարարման աղբյուրներն ու դրանց օգտագործման ուղիները,
    2) բանկի ակտիվների գնահատման (տոկոսադրույքի որոշման) մեխանիզմը (հաշվի առնելով բանկի ֆոնդերի արժեքը, վերադիր ծախսերը, վարկային ռիսկը և վճարվող շահաբաժինները),
    3) բանկի պարտավորությունների ցանկալի կամ նպատակային կառուցվածքը և ժամկետայնության սահմանները (օրինակ՝ բանկը կարող է սահմանել, որ բանկի կողմից թողարկված ավանդային սերտիֆիկատները չպետք է գերազանցեն բանկի համախառն պարտավորությունների որոշակի տոկոսը, իսկ այդ ավանդային սերտիֆիկատների ժամկետայնությունը որոշակի ժամկետից պակաս չպետք է լինի),
    4) բանկին տրամադրված փոխառությունների գումարների սահմանաչափերը (ընդհանուր և ըստ տեսակների), ինչպես նաև համախառն տոկոսային ծախսերի սահմանաչափերը,
    5) բանկի իրացվելիության պահանջները բավարարելու համար օգտագործվող ֆինանսավորման աղբյուրների կենտրոնացումների սահմանաչափերը (օրինակ՝ բանկը, որի պարտավորությունների մեծ մասը կազմում են մեկ անձի (ֆիզիկական կամ իրավաբանական) ավանդները, կախվածության մեջ է ընկնում այդ անձի գործողություններից),

6) փոխառություններն ըստ մարման ժամկետների բազմազանեցնելու (դիվերսիֆիկացնելու) պահանջը,
7) իրացվելիության պահանջները բավարարելու համար բանկի հետ կապված անձանցից (կազմակերպություններից) փոխառու միջոցների ներգրավման սահմանափակումները,
8) իրացվելի միջոցների առաջնային աղբյուրների սպառման դեպքում այլընտրանքային աղբյուրների ընտրության չափանիշները, դրանց հայթայթման ուղիները,
9) տոկոսադրույքի ռիսկը սահմանափակելու սկզբունքներն ու մեթոդները՝ ներառյալ հետհաշվեկշռային հոդվածների հետ առնչվող տոկոսադրույքի ռիսկը,
10) տոկոսային մարժայի նպատակային մակարդակը,
11) տոկոսադրույքների փոփոխության նկատմամբ զգայուն հետհաշվեկշռային հոդվածների սահմանաչափերը,
12) ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման կոմիտեի (առկայության դեպքում) անդամների կազմը, նրանց նշանակման կարգը, պարտականությունները և լիազորությունները, ինչպես նաև ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման համար պատասխանատու ստորաբաժանումը, դրա պարտականությունները և լիազորությունները,
13) միջոցների ներգրավման և տեղաբաշխման տոկոսադրույքի վերաբերյալ որոշումների կայացման մեխանիզմներն ու ընթացակարգերը,
14) բանկի ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության ճեղքվածքի թույլատրելի սահմանաչափերը,
15) բանկի անունից փոխառության գործարքներ կնքելու իրավասություն ունեցող աշխատակիցների համար առանց համապատասխան ղեկավարի վավերացման կնքվող գործարքի (կամ գործարքների) թույլատրելի առավելագույն չափերը/սահմանաչափերը,
16) բանկի այն ստորաբաժանումների աշխատանքների կոորդինացման եղանակները, որոնք կարող են իրենց կողմից իրականացվող գործառնություններով ազդել բանկի իրացվելիության մակարդակի վրա,
17) իրացվելիության արտահերթ պահանջները (ինչը կարող է ծագել եկամուտների նվազման, չաշխատող ակտիվների աճի, ավանդների կենտրոնացման հետևանքով) բավարարելու ծրագիրը,
18) ներգրավվող և տրամադրվող միջոցների դիվերսիֆիկացման մոտեցումները՝ ըստ առանձին արժույթների,
19) իրացվելիության ռիսկը նվազեցնելու նպատակով գրավի գների զգայունության ընթացիկ վերլուծություն իրականացնելու պահանջը,
20) պարբերաբար իրացվելիության ռիսկի սթրես-թեստեր իրականացնելու պահանջը՝ կարճաժամկետ և տևական, բանկին հատուկ և լայն շուկայական սթրեսային սցենարների գծով: Թեստավորման հաճախականությունը պետք է համահունչ լինի բանկի ակտիվների կառուցվածքին և իրացվելիության ռիսկերին ենթարկվածությանը:
21) իրացվելիության ճգնաժամի (չնախատեսված իրավիճակների) պայմաններում գործողությունների ծրագրի առկայության և այն պարբերաբար վերանայելու պահանջը՝ ներառյալ արտակարգ իրավիճակներում ֆինանսավորման ծրագրի առկայության պահանջ:

96. Բանկի խորհրդին ու գործադիր մարմնին նվազագույնը երկու ամիսը մեկ անգամ ներկայացվող հաշվետվությունները ներառում են հետևյալ տեղեկատվությունը.
1) բանկի՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում ձևավորված իրացվելի միջոցների պահանջը,
2) ընթացիկ իրացվելիությունը,
3) միջոցների ակնկալվող/կանխատեսվող պահանջը,
4) միջոցների ներգրավման աղբյուրները,
5) ակտիվների ընթացիկ և ակնկալվող որակը,
6) ընթացիկ և ակնկալվող դրամական հոսքերը,
7) կապիտալի ընթացիկ և ակնկալվող մակարդակը,
8) միջոցների ներգրավման և իրացման «արժեքը» (օրինակ՝ ավանդների տոկոսադրույք, հնարավոր կորուստներ ակտիվների վաճառքից և այլն),
9) բանկի ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման որակը,
10) տվյալներ բանկի ակտիվների եկամտաբերության մասին,
11) տոկոսային մարժան, տոկոսային մարժայի փոփոխության/տատանումների պատճառների վերլուծությունները,
12) տոկոսադրույքի նկատմամբ զգայուն գործիքների կենտրոնացումները,

13) տվյալ ժամանակաշրջանի դրությամբ ավանդային բազայի կառուցվածքը և դրա փոփոխման միտումները,
14) ակտիվների, պարտավորությունների և հետհաշվեկշռի կառուցվածքի փոփոխման միտումները,
15) շուկայական կանխատեսումները,
16) բանկի տրամադրած փոխառությունների նպատակը, դրանց ֆինանսավորման աղբյուրները, գումարները, ժամկետները, ստացվելիք ու ստացված տոկոսավճարները:

Գլուխ 10. Գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարում

97. Բանկը բացահայտում, գնահատում, կառավարում և նվազեցնում է գործարար գործընթացների անընդհատությունը (շարունակականությունը) վտանգող ռիսկերը:
98. Գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման նպատակն է նվազեցնել կամ կանխարգելել արտակարգ իրավիճակ տեղի ունենալու դեպքում հնարավոր բացասական ազդեցությունը բանկի գործառնությունների, համբավի, շահութաբերության, ավանդատուների և այլ պարտատերերի, ֆինանսական համակարգի և (կամ) այլ շահագրգիռ անձանց վրա:
99. Այն գործառնությունները, որոնք անմիջականորեն չեն իրականացվում բանկի կողմից և պատվիրակվել են այլ անձանց, նույնպես ընդգրկվում են գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգում:
100. Գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարումը (այսուհետ՝ նաև ԳԳԱԿ) իրենից ներկայացնում է համալիր և ամբողջական գործընթաց, որը ներառում է այն բոլոր միջոցառումները և գործողությունները, որոնք ուղղված են արտակարգ իրավիճակի դեպքում կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովմանը և (կամ) վերականգնմանը նախապես սահմանված ժամկետներում և ծավալով:
101. Սույն գլխի իմաստով ***արտակարգ իրավիճակն*** այն իրավիճակն է, որի առաջացումը հնարավոր է, սակայն դժվար կանխատեսելի (ցածր հավանականություն ունեցող), և որն առաջացնում է կամ կարող է առաջացնել զգալի նյութական վնասներ կամ այլ բացասական հետևանքներ բանկի, նրա ավանդատուների կամ այլ պարտատերերի համար: Արտակարգ իրավիճակները ներառում են ինչպես արտաքին աղետները (օրինակ՝ բնական աղետներ, տեխնիկական վթարներ, պատերազմ (ռազմական գործողություններ), ավազակային հարձակումներ, զանգվածային անկարգություններ, համաճարակներ, դիվերսիաներ, զանգվածային գործադուլ), այնպես էլ ներքին աղետները, որոնք առաջանում են բանկի աշխատակիցների դիտավորյալ (չարամիտ) կամ անզգույշ (անփույթ, չմտածված) գործողությունների կամ անգործության, այդ թվում՝ անվտանգության ապահովման համակարգերի ստեղծման և շահագործման ընթացքում ոչ մասնագիտական կամ սխալ որոշումների ընդունման հետևանքով:
102. Սույն գլխի իմաստով կարևոր նշանակություն ունեցող գործընթացները բանկի այն գործառնությունները, գործընթացները, ռեսուրսները և ենթակառուցվածքներն են, որոնց խափանումը, ընդհատումը կամ բացակայությունը (այսուհետ՝ խափանում) էական բացասական ազդեցություն կունենան բանկի գործառնությունների, համբավի, շահութաբերության, ավանդատուների և այլ պարտատերերի վրա և/կամ որոնք այդպիսին են ճանաչվել Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից:
103. Բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգը նվազագույնը ներառում է.
    1) բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությունը՝ հաստատված բանկի խորհրդի կողմից,
    2) բանկի գործարար գործընթացների վերլուծությունը, այդ թվում՝ ռիսկերի գնահատումը,
    3) գործարար գործընթացների վերականգնման նպատակները և ռազմավարությունը,
    4) գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագիրը, այդ թվում՝ արտակարգ իրավիճակների կառավարման և վերականգնման ծրագիրը,
    5) բանկի աշխատակիցների համար սեմինարների անցկացման և իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման ծրագիրը,
    6) գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի պարբերական թեստավորման և վերանայման ծրագիրը:
104. Բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգը հարմարեցվում է բանկի գործունեության բնույթին, չափին և բարդությանը:

105. Բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությունն այն հիմնական փաստաթուղթն է, որով սահմանվում են ԳԳԱԿ համակարգի ներդրման սկզբունքները և ուղղությունը: Քաղաքականությունը պետք է առնվազն պարունակի.
    1) ԳԳԱԿ նպատակները, խնդիրները և ԳԳԱԿ համակարգի ներդրման՝ բանկի որդեգրած մոտեցումը,
    2) ԳԳԱԿ ներդրման համար պատասխանատու անձանց, թիմերի և (կամ) կոմիտեների ցանկը, նրանց հստակ իրավունքները, պարտականությունները և լիազորությունները:
106. Բանկի գործարար գործընթացների վերլուծության նպատակն է՝ բացահայտել այն բոլոր գործարար գործընթացները, որոնք ունեն կարևոր նշանակություն, գնահատել դրանց խափանման ազդեցությունը բանկի վրա և որոշել վերականգնման առաջնահերթությունները:
107. Գործարար գործընթացների վերլուծության ժամանակ հաշվի են առնվում հետևյալը.
    1) հավանական արտակարգ իրավիճակները (սցենարները),
    2) գործարար գործընթացի խափանման հնարավոր բացասական ազդեցությունը բանկի ավանդատուների կամ այլ պարտատերերի վրա, ինչպես նաև ազդեցության գնահատումը ֆինանսական, իրավական կամ համբավի տեսանկյունից,
    3) գործարար գործընթացների խափանման առավելագույն թույլատրելի ժամանակը:
108. Ռիսկերի գնահատման ժամանակ բացահայտվում են այն հնարավոր ռիսկերը (պատճառները), որոնք կարող են հանգեցնել կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացների խափանմանը: Այդ ռիսկերի գծով հաշվի են առնվում տեղի ունենալու հավանականությունը և տեղի ունենալու դեպքում հնարավոր ազդեցությունը:
109. Վերականգնման նպատակները բանկի կարևոր գործարար գործընթացների իրականացման նախապես սահմանված մակարդակները (ծավալներն) են, ըստ որի պետք է վերականգնվեն այդ գործարար գործընթացներն արտակարգ իրավիճակ տեղի ունենալուց հետո՝ նախապես սահմանված վերականգնման ժամկետում:
110. Բանկը սահմանում և փաստաթղթավորում է գործարար գործընթացների վերականգնման նպատակները և դրանց հասնելու ռազմավարությունը՝ հիմք ընդունելով բանկի գործարար գործընթացների վերլուծության արդյունքները, բանկի գործունեության բնույթը, չափը և բարդությունը:
111. Բանկն ապահովում է գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի համապատասխանությունը բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությանը:
112. Գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրում նշվում են բոլոր այն միջոցառումները և պահանջվող տեղեկատվությունը, որոնք հնարավորություն կտան բանկին արդյունավետ կերպով կառավարել արտակարգ իրավիճակը սկզբնական փուլում, ինչպես նաև հետագայում վերականգնել կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացները:
113. Գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագիրն առնվազն պարունակում է.
    1) կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացների ցանկը,
    2) յուրաքանչյուր կարևոր գործարար գործընթացի վերականգնման մակարդակը և վերականգնման ժամկետը,
    3) յուրաքանչյուր կարևոր գործարար գործընթացի վերականգնման ռազմավարությունը և պահանջվող միջոցառումներն ու դրանց հաջորդականությունը,
    4) գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների համար պահանջվող ռեսուրսների և ենթակառուցվածքների նկարագրությունը,
    5) արտակարգ իրավիճակի պայմաններում և դրանից հետո բանկի աշխատակիցների և թիմերի իրավունքները, պարտականությունները և լիազորությունները,
    6) հաղորդակցման ծրագրերը:
114. Բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագիրը թեստավորվում է առնվազն տարին մեկ անգամ, կամ ավելի հաճախ՝ գործարար գործընթացների կազմի, կառուցվածքի կամ բնույթի հետ կապված էական փոփոխությունների դեպքում: Գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի թեստավորման արդյունքները փաստաթղթավորվում և ներկայացվում են բանկի խորհրդին:
115. Բանկերի տեղեկատվական համակարգերի անընդհատության ապահովման և կառավարման հետ կապված առանձնահատկությունները սահմանվում են Կենտրոնական բանկի նորմատիվ այլ իրավական ակտով:

Գլուխ 11. Վճարային համակարգեր, հետհաշվեկշռային գործառնություններ, մասնաճյուղերի կառավարում, տեղեկատվություն բանկի հետ կապված անձանց մասին, ՓԼ/ԱՖ

116. Բանկերի կողմից վճարահաշվարկային ծառայություններ մատուցելու ժամանակ ներքին հսկողություն իրականացնելու նպատակներն են՝ վճարահաշվարկային ծառայություններին բնորոշ ռիսկերի բացահայտումը, վերլուծությունը և կառավարումը, ինչպես նաև աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման նպատակով միջոցառումների իրականացումը:
117. Ներքին հսկողության համակարգը վճարահաշվարկային համակարգերի առումով նվազագույնը ներառում է.
    1) օպերատորի կամ գործակալի հետ պայմանագիր կնքելիս գործունեության համառոտ նկարագրության տրամադրում,
    2) համակարգում հնարավոր խափանումների և դրանց վերացմանն ուղղված միջոցառումների նկարագրություն:
118. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը վճարային գործիքների (վճարման հանձնարարական, վճարման պահանջագիր, պարբերաբար վճարումների հանձնարարական, ուղղակի դեբետագրում (այսուհետև՝ կարգադրություն)) մասով նվազագույնը ներառում է.
    1) գործարքների իրականացման, մասնավորապես՝ կարգադրությունների ընդունման, մշակման, կատարման և մերժման ընթացակարգերի սահմանում,
    2) գործարքների իրականացման ընթացքում հնարավոր ռիսկերի կանխարգելման համար կիրառվող ընթացակարգերի սահմանում,
    3) բանկային հաշիվների և կանխիկ եղանակով իրականացված գործարքների ծավալների վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրման ընթացակարգերի սահմանում,
    4) փաստաթղթերի պահպանման (արխիվացման) ընթացակարգերի սահմանում,
    5) չպարզաբանված, մերժված և ուշացված գործարքների մասին տեղեկությունների տրամադրման, չպարզաբանված գործարքների բացահայտմանն ուղղված միջոցառումների ընթացակարգերի սահմանում:
119. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը փաստաթղթային ակրեդիտիվի, փաստաթղթային ինկասոյի, երաշխիքների և այլ փաստաթղթային գործարքների գծով նվազագույնը ներառում է.
    1) գործարքների իրականացման ընթացակարգեր,
    2) յուրաքանչյուր գործիքի նկարագրություն,
    3) ռիսկերի կառավարման մեխանիզմներ:
120. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը չեկերով իրականացվող գործառնությունների մասով նվազագույնը ներառում է.
    1) բանկի կողմից չեկերի թողարկման, սպասարկման և վճարման իրականացման ընթացակարգեր,
    2) չեկային գրքույկի տրամադրման ժամանակ հաճախորդին նույնականացնող տվյալների մուտքագրում և պահպանում տվյալների բազայում,
    3) այլ բանկերի վրա դուրսգրված չեկերի (ներառյալ՝ ըստ տեսակների) սպասարկման վերաբերյալ ընթացակարգերի սահմանում,
    4) չեկով վճարում կատարելու մերժման պայմանների սահմանում,
    5) կեղծ չեկերի հայտնաբերման և համապատասխան միջոցառումների ձեռնարկման ընթացակարգերի սահմանում:
121. Ներքին հսկողության համակարգն էքվայրինգի վերաբերյալ առնվազն ներառում է հետևյալ պահանջները.
    1) առևտրային կետերի հետ պայմանագրերի կնքման ընթացակարգերի սահմանում,
    2) բանկի կողմից առևտրի և/կամ ծառայություններ մատուցող կետերին սպասարկման ծառայության (էքվայրինգ) մատուցման ընթացակարգերի սահմանում,
    3) քարտային գործունեության իրականացման մոնիթորինգի, այդ թվում՝ հսկողության ընթացակարգերի սահմանում,
    4) տեղադրված բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների ֆիզիկական և տեխնիկական անվտանգության ապահովման վերաբերյալ ընթացակարգերը (տեղակայման վայրի ընտրությունը, անվտանգության միջոցառումները, համապատասխան պայմանագրերը և այլն), ինչպես նաև բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների միջոցով կատարված խարդախությունների և խափանումների պատճառների բացահայտմանն ու վերացմանն ուղղված ընթացակարգեր,

5) աշխատանքային և ոչ աշխատանքային օրերին բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների աշխատանքը բնականոն կերպով ապահովելու ընթացակարգերը, այդ թվում՝
   ա. բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների տեղադրման և սպասարկման հետ առնչվող ռիսկերի (օրինակ՝ լիցքավորման ժամկետների խախտում, կապի խափանում, գործարքը հավաստող թղթի վերջանալ, անսարքություն, անսարքության հետևանքով հաճախորդների շահերի ոտնահարում և այլն) կառավարման և զսպման մեխանիզմները,
   բ. բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների լիցքավորման չափանիշները (հաշվի առնելով նախկինում կատարված գործարքների մոնիթորինգի արդյունքները, աշխատավարձերի վճարման օրերը, առաջիկա ոչ աշխատանքային և տոնական օրերի համար կանխիկ դրամի պահանջարկը և այլ հանգամանքներ),
   գ. բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների ընթացիկ աշխատանքի ժամանակ տեխնիկական խնդիրների (թղթադրամը «կուլ տալու», վճարային քարտը հետ չվերադարձնելու և այլն) վերացման ընթացակարգերը,
   դ. բանկոմատներում մնացած քարտերը քարտապաններին վերադարձնելու (տեղեկացնելը, տրամադրելու առավելագույն ժամկետները և այլն) ընթացակարգերը,
   ե. բանկոմատների և այլ ինքնասպասարկման սարքավորումների աշխատանքի դադարեցման դեպքերը և առավելագույն ժամկետները,
   զ. ինքնասպասարկման սարքավորումների ընթացիկ աշխատանքային վիճակի մոնիթորինգի իրականացման ընթացակարգերը:

122. Ներքին հսկողության համակարգը վճարային քարտերի մասով նվազագույնը ներառում է հետևյալ պահանջները.
   1) ֆինանսական կազմակերպության վճարային քարտերի թողարկման, տրամադրման և սպասարկման ընթացակարգերը, այդ թվում՝ հետևյալ ընթացակարգերը՝
      ա. նույնականացման,
      բ. գործառնությունների տեսակների և համապատասխան միջնորդավճարների,
      գ. գործարքների սահմանափակումների,
      դ. քարտապանի կողմից քարտային գործառնության բողոքարկման ժամանակահատվածի սահմանման,
      ե. արտարժույթով արտահայտված գործառնությունների կատարման պայմանների,
      զ. վճարային քարտի կորստի/գողանալու դեպքում իրականացվող միջոցառումների,
   2) տվյալների գրանցամատյանների արխիվացման և արխիվների պահպանման կանոնները:

123. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը բանկային և դեպո հաշիվների սպասարկման վերաբերյալ առնվազն ներառում է հետևյալ պահանջները.
   1) բանկում հաշիվների բացման, սպասարկման և դրանցով գործարքների կատարման վերաբերյալ ընթացակարգերի սահմանում,
   2) հաճախորդների սպասարկման ժամանակ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց տվյալների նույնականացման ընթացակարգերի սահմանում:

124. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը հետհաշվեկշռային գործառնությունների մասով նվազագույնը ներառում է.
   1) վարկային գծերի, օվերդրաֆտների, վարկային քարտերի, ակրեդիտիվների և երաշխիքների դիմումների տրամադրման պայմանները, տրամադրման համար պահանջվող նվազագույն փաստաթղթերի ցանկը, դրանց մշակման և ուսումնասիրման գործընթացը,
   2) անհատական պահատեղի վարձակալման պայմանները, ինչպես նաև անհատական պահատեղի համար պայմանագիր կնքելու պահանջը, որն առնվազն կնախատեսի հետևյալ դրույթները.
      ա. միևնույն պահատեղից փոխկապակցված անձանց օգտվելու դեպքերն ու կարգը,
      բ. այն արժեքների ցանկը (թմրանյութ, զենք և այլն), որոնք արգելված է պահել անհատական պահատեղերում,
      գ. յուրաքանչյուր անգամ բանկի աշխատակցի ներկայությամբ անհատական պահատեղը բացելուց հետո հաճախորդին առանձին (անհատական պահատեղերի գտնվելու վայրից տարբեր) սենյակ տրամադրելու պահանջը,
      դ. անհատական պահատեղի սենյակ մուտքի ժամը և օրը հավաստող անդորրագիրը հաճախորդի կողմից ստորագրվելու պահանջը,
   3) հավատարմագրային կառավարման գծով բանկի կողմից տրամադրվող ծառայությունները:

125. Վարկային ռիսկ պարունակող հետհաշվեկշռային գործառնությունները կարգավորող ներքին իրավական ակտերի դրույթները/պահանջները պետք է համահունչ լինեն վարկային գործառնությունները կարգավորող ներքին ակտերի պահանջներին:
126. Բանկի մասնաճյուղերի կառավարմանը վերաբերող ներքին հսկողության համակարգը նվազագույնը ներառում է.

1) մասնաճյուղի աշխատակիցների նվազագույն/առավելագույն քանակը և նրանց ներկայացվող պահանջները,

2) մասնաճյուղի աշխատակիցների մասնագիտական մակարդակի գնահատումը, վերապատրաստումը,

3) բանկի գլխամաս տեղեկատվություն ներկայացնելու պարտականությունների բաշխումը,

4) բանկի բոլոր մասնաճյուղերում հաշվապահական հաշվառման և ներքին հաշվետվական միասնական համակարգի կիրառման սկզբունքները,

5) մասնաճյուղում առկա կանխիկ միջոցների սահմանաչափը, մասնաճյուղի աշխատակիցների կողմից իրականացվող վարկավորման սահմանաչափերը (ըստ վարկերի տեսակների): Փոխառության գործարքներ կնքելու իրավասություն ունեցող աշխատակիցների համար առանց համապատասխան ղեկավարի վավերացման կնքվող գործարքի (կամ գործարքների) թույլատրելի առավելագույն չափերը/սահմանաչափերը,

6) մասնաճյուղի կողմից խոշոր միջոցների շարժի ու խոշոր գործարքների իրականացման դեպքում բանկի կողմից իրականացվող միջոցառումները:

127. Ներքին հսկողության համակարգը նախատեսում է բանկի հետ կապված անձանց մասին տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման (արխիվացման) և մշտապես թարմացման արդյունավետ ընթացակարգերի, ինչպես նաև բանկի հետ կապված անձանց հետ գործարքների կնքման արդյունավետ ընթացակարգերի առկայություն:
128. Բանկի հետ կապված անձանց հետ գործարքների կնքման ընթացակարգերը նվազագույնը բացահայտում և վերահսկում են շահերի բախման հնարավոր դեպքերն ու ոլորտները:
129. Բանկն ապահովում է բանկում նշանակալից մասնակցություն ունեցող իրավաբանական անձանց, բանկի հետ փոխկապակցված անձանց, ինչպես նաև բանկի հետ փոխկապակցված անձանց հետ փոխկապակցված անձանց վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2005 թվականի ապրիլի 12-ի 145-Ն որոշմամբ հաստատված «Բանկերի և օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի գրանցումն ու լիցենզավորումը, բանկերի մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների գրանցումը, բանկերի և օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի ղեկավարների որակավորումը և գրանցումը» կանոնակարգ 1-ի համաձայն Կենտրոնական բանկ պարբերաբար ներկայացվող հաշվետվությունների (տեղեկությունների) ստացումն ու ուսումնասիրությունը:
130. Բանկի հետ կապված անձանց մասին տեղեկատվությունը նվազագույնը ներառում է.

1) անձի անունը և բնակության վայրը (իրավաբանական անձի դեպքում՝ անվանումը և գտնվելու վայրը),

2) զբաղմունքը (իրավաբանական անձի դեպքում՝ գործունեության տեսակը),

3) կապվածության ձևը,

4) բանկից (իսկ հնարավորության դեպքում՝ նաև այլ բանկերից) ստացված բոլոր տեսակի վարկերը, փոխառությունները, կատարված ներդրումները, գրավը, պայմանական և այլ պարտավորությունները, ավանդները, բանկին տրված փոխառությունները և այլն:

131. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի առումով նվազագույնը ներառում է.

1) այն պարտադիր ընթացակարգերը, որոնք բանկի կողմից պետք է պահպանվեն հաճախորդների, պարտատերերի և այլ անձանց հետ ֆինանսական և (կամ) այլ գործառնություններ կատարելիս,

2) ֆինանսական կամ այլ գործառնությունների կատարման ընթացքում ներկայացման համար անհրաժեշտ տեղեկությունները,

3) բանկի հաճախորդների ռիսկայնության չափանիշները (բարձր ռիսկի հաճախորդների), յուրաքանչյուր ռիսկի խմբում ընդգրկված հաճախորդների նկատմամբ սահմանված պահանջները,

4) իրական շահառուի վերաբերյալ նվազագույն տեղեկությունների հավաքագրումը և հաճախորդների նույնականացման համար անհրաժեշտ նվազագույն ընթացակարգերը,

5) հաճախորդների վերաբերյալ տեղեկությունների գրանցման և պահպանման, ինչպես նաև կասկածելի գործարքների վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրման, հաշվառման և պահպանման կարգը:

132. Բանկի ներքին դիտարկումների մարմինը նվազագույնն ուսումնասիրում է բանկի իրականացրած ֆինանսական գործառնությունների, բանկի կառուցվածքային և տարածքային ստորաբաժանումների և աշխատակիցների գործողությունների համապատասխանությունը «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի և դրա հիման վրա ընդունված նորմատիվ իրավական այլ ակտերի և բանկի ներքին իրավական ակտերի պահանջներին:
133. Բանկի ներքին իրավական ակտերը նվազագույնը ներառում են ներքին իրավական ակտերով նախատեսված ընթացակարգերի և պահանջների պահպանման նկատմամբ հսկողության իրականացման կարգը և պայմանները և դրանց չպահպանման համար բանկի ղեկավարների, աշխատակիցների և փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման կանխարգելմամբ զբաղվող կառուցվածքային առանձին ստորաբաժանման կամ աշխատակցի՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված պատասխանատվության կիրառման կարգն ու պայմանները և պատասխանատվության միջոցները:

ԲԱԺԻՆ 6. ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ

Գլուխ 12. Տեղեկատվական և հաշվետվողականության համակարգեր

134. Ներքին հսկողության համակարգը նախատեսում է հուսալի և արդյունավետ տեղեկատվական և հաշվետվողականության համակարգերի առկայություն:
135. Բանկի հաշվապահական և այլ գրառումները, բանկում օգտագործվող տեղեկատվությունը պետք է լինեն արժանահավատ, ամբողջական, ներկայացվեն ժամանակին և պաշտպանված լինեն չարտոնված առնչություններից:
136. Ներբանկային տեղեկատվական հոսքերը և փաստաթղթաշրջանառության համակարգը օգտագործվում են կառավարման բոլոր մակարդակներում բանկային տարբեր գործառույթների/գործընթացների իրականացման և դրանց նկատմամբ մոնիթորինգ իրականացնելու համար:
137. Բանկի ներքին իրավական ակտերով սահմանվում են բանկի խորհրդին ու գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվությունների ձևերը, ներկայացման կարգը և պարբերականությունը, հաշվետվությունների ներկայացման համար պատասխանատու ստորաբաժանումը/անձը: Բանկի խորհրդին և գործադիր մարմնին առնվազն ներկայացվում են սույն կանոնակարգի 4-րդ և 5-րդ բաժիններում նշված ոլորտների վերաբերյալ հաշվետվություններ, որոնք պետք է բավարարեն սույն կանոնակարգով սահմանված նվազագույն պայմաններին և հնարավորություն տան բանկի խորհրդին և գործադիր մարմնին.
    1) գնահատելու համապատասխան ոլորտի առկա վիճակը, փոփոխման միտումները, դրանց ազդեցությունը բանկի գործունեության, ռիսկայնության մակարդակի վրա,
    2) ժամանակին և համարժեքորեն արձագանքելու և անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու տվյալ ոլորտում բացահայտված խնդիրների լուծման ուղղությամբ,
    3) գնահատելու տվյալ ոլորտների համար պատասխանատու ստորաբաժանումների/անձանց կողմից կատարված աշխատանքի որակը, նրանց գործունեության արդյունավետությունը,
    4) բարձրացնելու խորհրդի և գործադիր մարմնի կողմից որոշումների կայացման գործընթացի արդյունավետությունը՝ խորհրդին և գործադիր մարմնին որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության տրամադրման միջոցով:
138. Բանկի ներքին ակտերով սահմանվում են որոշումներ ընդունելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը (հաշվետվություն, տեղեկանք, այլ), այդ տեղեկատվության տրամադրման կարգը և պարբերականությունը:
139. Բանկն ապահովում է տեղեկատվության պահպանման և մշակման էլեկտրոնային համակարգերի անվտանգությունը և դրանց աշխատանքի անընդհատությունը:
140. Բանկում հստակ կանոնակարգվում են բանկի համապատասխան ստորաբաժանումներից, բանկի մասնաճյուղերից տեղեկատվության ստացման, հաշվապահական հաշվառման, հաշվետվությունների կազմման և Կենտրոնական բանկ ներկայացման ընթացակարգերը:
141. Բանկի յուրաքանչյուր մասնաճյուղի վերաբերյալ բանկի խորհրդին և գործադիր մարմնին խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ ներկայացվող տեղեկատվությունը նվազագույնը ներառում է.
    1) մասնաճյուղի գործունեության վերլուծությունը, այդ թվում՝ մասնաճյուղի վարկային պորտֆելի, ավանդային բազայի կառուցվածքը, կենտրոնացումները, փոփոխման միտումները,

2) մասնաճյուղի կողմից սպասարկվող տարածաշրջանի տնտեսական վերլուծությունը,
3) հաճախորդների կողմից ներկայացված դիմում-բողոքները,
4) հաճախորդների թվաքանակի փոփոխությունների դինամիկան:

142. Բանկը նախատեսում է այնպիսի ընթացակարգեր, որոնք հնարավորություն կտան ապահովելու Կենտրոնական բանկ ներկայացվող հաշվետվությունների արժանահավատությունը: Նման ընթացակարգերը առնվազն ներառում են.
1) նախքան բանկի գործարքների հաշվապահական ձևակերպումների կատարումը առկա տվյալների ստուգումն այն անձի կողմից, ով չի կնքել այդ գործարքները, որոշում չի կայացրել դրանք կնքելու վերաբերյալ և որևէ այլ ձևով չի մասնակցել գործարքների կնքման գործընթացին,
2) մինչև Կենտրոնական բանկ ներկայացնելը հաշվետվությունների ստուգումն այն անձի կողմից, ով չի կազմել այդ հաշվետվությունները, ինչպես նաև չի կնքել այդ գործարքները, որոշում չի կայացրել դրանք կնքելու վերաբերյալ և որևէ այլ ձևով չի մասնակցել գործարքների կնքման գործընթացին,
3) նման ստուգման արդյունքում հայտնաբերված տարբերությունների գրանցումն ու դրանց առաջացման պատճառների ուսումնասիրումը և ապագայում նման դեպքերը բացառելուն ուղղված միջոցառումների առաջարկումն ու իրականացումը:

143. Ներքին հաշվետվողական համակարգի մաս կազմող հաշվետվական փաստաթղթերում արտացոլված տեղեկատվության ճշտությունը հաստատվում, իսկ հնարավորության դեպքում՝ նաև ստուգվում է հաշվետվություն տրամադրող ստորաբաժանման ղեկավարի կողմից, իսկ նման ստորաբաժանման բացակայության դեպքում՝ հաշվետվության ներկայացման համար պատասխանատու աշխատակցի կողմից:

144. Բանկն ապահովում է բանկի առավել կարևոր փաստաթղթերի (այդ թվում՝ վարկային, ավանդային պայմանագրեր և այլն) պահպանության արդյունավետ համակարգի առկայություն, որը հնարավորություն է տալիս ապահովելու այդ փաստաթղթերի պաշտպանությունը կորստից, չթույլատրված դուրսհանումից կամ օգտագործումից: Բանկի ներքին իրավական ակտերով սահմանվում են նաև բանկի առավել կարևոր փաստաթղթերի պահպանման (արխիվացման) ձևը, ժամկետները և ընթացակարգերը:

ԲԱԺԻՆ 7. ՀՍԿՈՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐ

Գլուխ 13. Ընդհանուր դրույթներ

145. Որպես ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության համակարգի տարր՝ բանկը պետք է ունենա առնվազն հետևյալ հսկողական գործառույթները.
1) ռիսկերի կառավարման գործառույթ,
2) համապատասխանության ապահովման գործառույթ,
3) ներքին աուդիտի գործառույթ:

146. Հսկողական գործառույթների (բացառությամբ՝ ներքին աուդիտի գործառույթի) իրականացման համար պատասխանատու անձանց նշանակումը, նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը, վարձատրության պայմանների հաստատումը, գործունեության պարբերական գնահատումը, խրախուսման և կարգապահական պատասխանատվության միջոցների կիրառումն իրականացվում է բանկի գործադիր մարմնի կողմից՝ խորհրդի համաձայնությամբ:

147. Հսկողական գործառույթների առկայությունը չի ազատում բանկի խորհրդին կամ գործադիր մարմնին իրենց պարտականությունների կատարումից:

148. Բանկը հսկողական գործառույթները և դրանց հետ առնչվող հաշվետվողականության համակարգը ներդնում է բանկի կազմակերպական կառուցվածքում այնպես, որ հնարավորություն տրվի նշված գործառույթներն իրականացնելու արդյունավետորեն:

149. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձի/անձանց լիազորություններն ու պարտականությունները սահմանվում են խորհրդի կողմից: Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պարբերաբար ուսումնասիրում է այդ փաստաթղթերը և անհրաժեշտության դեպքում գործադիր մարմնին և խորհրդին է ներկայացնում դրանք փոփոխելու հետ կապված իր առաջարկությունները:

150. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի համար պետք է նվազագույնի հասցվեն շահերի բախման հնարավոր դեպքերը: Եթե, այնուամենայնիվ, առկա է շահերի բախման որևէ դեպք, որը չի կարող

կարգավորվել բանկի գործադիր մարմնի կողմից, ապա խնդիրը պետք է ներկայացվի բանկի խորհրդի քննարկմանն ու լուծմանը:

151. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի համար բանկն ապահովում է բավարար լիազորություններ, անկախություն և ռեսուրսներ՝ տվյալ գործառույթի համար սահմանված պարտականություններն արդյունավետորեն կատարելու և նպատակներին հասնելու համար:

152. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պետք է.
   1) հնարավորություն ունենա անկախ և օբյեկտիվ կարծիք հայտնելու պատասխանատվության իր ոլորտի խնդիրների, փաստացի ու հնարավոր խախտումների վերաբերյալ,
   2) հնարավորություն ունենա անհրաժեշտության դեպքում հսկողություն իրականացնելու ձեռնարկված ուղղիչ միջոցառումների և տրված առաջարկությունների իրականացման նկատմամբ,
   3) հնարավորություն ունենա իր նախաձեռնությամբ խոսելու յուրաքանչյուր աշխատակցի հետ, ստանալու իր պարտականությունները կատարելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը և տեղեկությունները,
   4) հնարավորություն ունենա անմիջապես խոսելու և պարբերաբար հանդիպելու (առանց գործադիր տնօրենի ներկայության) խորհրդի նախագահի հետ,
   5) հնարավորություն ունենա ներգրավելու իր գործառույթը պատշաճ իրականացնելու համար անհրաժեշտ որակավորում և գիտելիքներ ունեցող աշխատակիցներ,
   6) հնարավորություն ունենա արդյունավետորեն օգտագործելու համապատասխան տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ, ինչպես նաև կառավարչական տեղեկատվական համակարգերը (MIS):

153. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը բանկի գործադիր տնօրենի հետ պարբերաբար քննարկում է տվյալ գործառույթի ռեսուրսների համարժեքությունը և անհրաժեշտության դեպքում պահանջում ճշգրտումներ: Եթե գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը անհրաժեշտ ռեսուրսների վերաբերյալ համաձայնության չի գալիս գործադիր տնօրենի հետ, ապա այդ հարցը ներկայացվում է խորհրդի քննարկմանն ու լուծմանը:

154. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պարբերաբար գնահատում է տվյալ գործառույթի արդյունավետությունը, անհրաժեշտության դեպքում նախաձեռնում անհրաժեշտ բարեփոխումներ և դրանց նկատմամբ մոնիթորինգ իրականացնում: Նշված գնահատման արդյունքները խորհրդի կողմից սահմանված կարգով ներկայացվում են խորհրդին:

155. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման արդյունավետությունը պարբերաբար գնահատվում է բանկի խորհրդի կողմից՝ խորհրդի կողմից սահմանված չափանիշներին համապատասխան: Գնահատման իրականացման նպատակով բանկի խորհուրդը սահմանում է հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից խորհրդին ներկայացվող հաշվետվությունների բովանդակությունը, ֆորմատը, հաճախականությունը: Հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից խորհուրդ ներկայացվող հաշվետվություններն առնվազն հնարավորություն են տալիս խորհրդին.
   1) գնահատելու հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց պատասխանատվության ոլորտների առկա վիճակը, փոփոխման միտումները, դրանց ազդեցությունը բանկի գործունեության, ռիսկայնության մակարդակի վրա,
   2) ժամանակին և համարժեքորեն արձագանքելու և անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից բացահայտված խնդիրների լուծման ուղղությամբ,
   3) գնահատելու հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից կատարված աշխատանքի որակը, նրանց գործունեության արդյունավետությունը՝ հսկողական գործառույթների համար սահմանված նպատակներին հասնելու տեսանկյունից,
   4) բարձրացնելու խորհրդի կողմից որոշումների կայացման գործընթացի արդյունավետությունը՝ խորհրդին որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության տրամադրման միջոցով:

Գլուխ 14. Ռիսկերի կառավարման գործառույթ

156. Բանկը պետք է ունենա ռիսկերի կառավարման արդյունավետ գործառույթ, որը պետք է օժանդակի բանկին իր ռիսկերի ժամանակին բացահայտման, չափման, հսկողության, մոնիթորինգի և հաղորդակցման գործընթացում:

157. Ռիսկերի կառավարման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը/անձինք.
1) մասնագիտական վերլուծությունների, ռիսկերի դիտարկումների իրականացման և այլ միջոցներով օժանդակում են բանկի խորհրդին և գործադիր մարմնին իրենց պարտականությունների կատարման գործընթացում,
2) բացահայտում են բանկի գործունեությանը ներհատուկ ռիսկերը,
3) գնահատում, մոնիթորինգ են իրականացնում, օգնում են արդյունավետորեն կառավարելու բացահայտված ռիսկերը: Վերջինս ներառում է ռիսկերը կլանելու բանկի ունակության գնահատումը՝ հաշվի առնելով ռիսկերի բնույթը, տեղի ունենալու հավանականությունը, կոռելյացիան և հնարավոր բացասական ազդեցության աստիճանը,
4) տալիս են բանկի ռիսկի ընդհանուր նկարագիրը ինչպես միայն բանկի, այնպես էլ խմբային մակարդակով, եթե բանկը ֆինանսական խմբի անդամ է հանդիսանում,
5) պոտենցիալ ռիսկերի վաղ բացահայտման և գնահատման նպատակով պարբերաբար գնահատում են ներքին և արտաքին միջավայրը,
6) դիտարկում են բանկի վարձատրության քաղաքականության արդյունքում առաջացող ռիսկերը, խորհրդին պարբերաբար ազդակներ են փոխանցում բանկի վարձատրության քաղաքականության արդյունքում ստեղծված խթանների, ինչպես նաև ռիսկերի ստանձնման վարքագծի վրա վարձատրության քաղաքականության ազդեցության վերաբերյալ,
7) մշակում են բանկի խորհրդի կողմից հաստատվող ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը, ռիսկի ախորժակը, ինչպես նաև առանձին ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունները,
8) խորհրդի կողմից հաստատված ընթացակարգի համաձայն իրենց գործառույթների մասով մասնակցում են բանկի կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացին, պարբերաբար իրականացնում են սթրես-թեստեր,
9) պարբերաբար խորհրդին, գործադիր մարմնին, անհրաժեշտության դեպքում նաև հսկողական գործառույթներ իրականացնող անձանց հաշվետվություններ են ներկայացնում բանկի ռիսկերի նկարագրի և ռիսկերի կառավարման գործընթացների վերաբերյալ,
10) փաստաթղթավորում և խորհրդին են ներկայացնում էական փոփոխությունները, որոնք ազդել են կամ կարող են ազդել բանկի ռիսկերի կառավարման համակարգի վրա՝ ներկայացնելով ռիսկերի կառավարման համակարգի արդյունավետության պահպանմանն ու բարելավմանն ուղղված առաջարկություններ:

158. Առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ ռիսկերի կառավարման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը խորհրդին է ներկայացնում հաշվետվություններ նվազագույնը հետևյալի վերաբերյալ.
1) բանկի ռիսկերի գնահատումը և ռիսկերի կառավարման նպատակով ձեռնարկված քայլերը,
2) բանկի ռիսկերի նկարագրի փոփոխությունների գնահատումը,
3) նախապես սահմանված ռիսկի սահմանաչափերի գնահատումը (կիրառելիության դեպքում),
4) ռիսկերի կառավարման հետ կապված խնդիրները՝ կապված խոշոր ծրագրերի և ներդրումների հետ (կիրառելիության դեպքում),
5) ռիսկային իրադարձությունների գնահատումը և անհրաժեշտ կանխարգելիչ/ուղղիչ միջոցառումների ձեռնարկումը:

159. Ռիսկերի կառավարման գործառույթի իրականացման համար պատասխանող անձը ժամանակին պատշաճ կարգով խորհրդին, գործադիր մարմնին տեղեկացնում է այն բոլոր հանգամանքների մասին, որոնք կարող են էական բացասական ազդեցություն ունենալ բանկի ռիսկերի կառավարման համակարգի վրա:

Գլուխ 15. Համապատասխանության ապահովման գործառույթ

160. Բանկն ապահովում է համապատասխանության ապահովման արդյունավետ գործառույթի առկայություն, որը պետք է օժանդակի բանկին գործել օրենսդրության պահանջներին համապատասխան, ինչպես նաև խրախուսի և պահպանի համապատասխանության ապահովման կորպորատիվ մշակույթը:

161. Համապատասխանության ապահովման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը/անձինք առնվազն իրականացնում են.
1) բանկում էթիկական կորպորատիվ մշակույթի ձևավորման խրախուսումն ու աջակցումը, որն արժեքավորում է պատասխանատու վարվելակերպը և աշխատակիցների գործունեության համապատասխանությունն օրենքների և այլ իրավական ակտերի, ներառյալ՝ բանկի ներքին իրավական ակ-

տերի պահանջներին: Այն ներառում է բանկի կորպորատիվ արժեքները ներկայացնող վարքագծի կանոնների վերաբերյալ սեմինարների և քննարկումների պարբերաբար կազմակերպումը՝ նպատակ ունենալով խրախուսելու բարձր պրոֆեսիոնալիզմը և սահմանելու աշխատակիցներից սպասվող վարքագիծը,

2) հիմնական իրավական և վերահսկողական պահանջների և դրանց՝ բանկի գործունեության համապատասխանության ապահովման հետ կապված ռիսկերի բացահայտում, գնահատում, կառավարում և համապատասխան շրջանառության ապահովում,
3) բանկի գործունեության վրա իրավական համակարգի հնարավոր փոփոխությունների ազդեցության և դրա հետ կապված հնարավոր ռիսկերի գնահատում,
4) իրավական, վերահսկողական և էթիկական պարտավորությունների հիմնական ոլորտներում պատշաճ քաղաքականության, գործընթացների ու հսկողության մեխանիզմների առկայության ապահովում և պատշաճ մոնիթորինգի իրականացում,
5) մեծ պատասխանատվություն կրող, ինչպես նաև բարձր ռիսկային գործունեությամբ զբաղվող աշխատակիցների համար հիմնական իրավական և վերահսկողական պարտավորությունների վերաբերյալ սեմինարների պարբերաբար կազմակերպում,
6) բանկի գործունեության համապատասխանության առումով թերությունների ու խախտումների բացահայտում, անհրաժեշտության դեպքում կանխարգելիչ միջոցառումների կիրառում:

162. Համապատասխանության ապահովման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը/անձինք առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ խորհրդին են ներկայացնում հաշվետվություններ, որոնք նվազագույնը ներառում են.

1) բանկի համապատասխանության գործառույթի հետ կապված ռիսկերի գնահատումը և ռիսկերի կառավարման նպատակով ձեռնարկված քայլերը,
2) բանկի տարբեր միավորների (բաժիններ, բիզնես միավորներ և այլն) գործունեության համապատասխանության գնահատումը ներքին ստանդարտներին և նպատակներին հետևելու տեսանկյունից,
3) ղեկավարների և բանկում այլ պատասխանատու աշխատանք իրականացնող անձանց հետ առնչվող համապատասխանության հետ կապված ցանկացած խնդիր, դրա հետ կապված հետազոտությունների արդյունքները և նախաձեռնված քայլերը,
4) բանկի այլ աշխատակիցների կամ կազմակերպական միավորների հետ առնչվող համապատասխանության հետ կապված էական խախտումներն ու խնդիրները, դրանց հետ կապված հետազոտությունների արդյունքները և նախաձեռնված քայլերը,
5) բանկի կամ ցանկացած աշխատակցի նկատմամբ որևէ կարգավորող կամ վերահսկող մարմնի կողմից կիրառված տուգանքները կամ այլ պատասխանատվության միջոցները:

163. Համապատասխանության գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պետք է ունենա լիազորություն և պարտականություն պատշաճ կարգով անմիջապես խորհրդի նախագահին տեղեկացնել բանկի ղեկավարների կողմից էական անհամապատասխանության դեպքերի, ինչպես նաև բանկի պարտավորությունների մասով բանկի էական անհամապատասխանության դեպքերի վերաբերյալ:

Գլուխ 16. Ներքին աուդիտի գործառույթ

164. Բանկը պետք է ունենա ներքին աուդիտի արդյունավետ գործառույթ, որն առնվազն ենթադրում է անկախ և անկողմնակալ հավաստման (assurance) գործունեության իրականացում՝ ուղղված բանկի կառավարման, ներքին հսկողության և ռիսկերի կառավարման համակարգերի և գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը և նպատակայնության ապահովմանը:

165. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը, ներքին աուդիտի գործունեության առումով, նվազագույնը ներառում է.

1) ներքին աուդիտի նպատակը, դերը, լիազորություններն ու պարտականությունները, գործունեության սկզբունքները,
2) ներքին աուդիտի ստորաբաժանման կողմից իրականացման ենթակա նվազագույն աշխատանքները,
3) ներքին աուդիտի գործունեության շրջանակները, ներքին աուդիտի կողմից մատուցվող հավաստման ծառայությունների բնույթը,
4) ներքին աուդիտի իրականացման և աուդիտորական հաշվետվությունների պատրաստման ու ներկայացման կարգը և ժամկետները,

5) ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարի և աշխատակիցների ընտրության և նշանակման կարգը,
6) ներքին աուդիտի ստորաբաժանման աշխատանքների երկարաժամկետ պլանավորման գործընթացը, տարեկան աշխատանքային ծրագրի մշակման ժամկետները, պլանավորման ժամանակ իրականացվող ռիսկերի գնահատման մեթոդաբանությունը:

166. Բանկն ապահովում է, որ ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները իրենց գործառույթների իրականացման ընթացքում առաջնորդվեն հետևյալ սկզբունքներով.
1) Անկախության սկզբունք, որն ապահովելու համար, ի թիվս օրենսդրությամբ սահմանված այլ պահանջների, ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները՝
   ա. աուդիտորական աշխատանքի պլանավորման, իրականացման, արդյունքների ամփոփման և շրջանառության հարցերում զերծ են երրորդ անձանց միջամտությունից,
   բ. զերծ են մնում այնպիսի գործառույթների գնահատումից, որոնց իրականացման համար հանդիսացել են պատասխանատու անձ աուդիտորական դիտարկմանը նախորդող տարվա ընթացքում,
   գ. իրենց աշխատանքների իրականացման ընթացքում բացառում են շահերի բախման այլ դեպքերը (շահերի բախում կարող է առաջանալ, օրինակ, բանկի խոշոր հաճախորդ լինելու կամ աուդիտի ենթակա ոլորտի վերաբերյալ խորհրդատվական ծառայություն մատուցելու արդյունքում):
2) Ազնվության սկզբունք, որն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները՝
   ա. իրականացնում են իրենց գործառույթները՝ ցուցաբերելով ազնվություն, հոգատարություն և բարձր պատասխանատվություն աշխատանքի նկատմամբ,
   բ. չեն ներգրավվում անօրինական գործունեության մեջ կամ չեն դառնում այնպիսի գործողությունների մասնակից, որոնք վարկաբեկում են աուդիտորի մասնագիտությունը կամ բանկին:
3) Օբյեկտիվության սկզբունք, որը ենթադրում է, որ ուսումնասիրվող գործունեության կամ գործընթացի վերաբերյալ տեղեկատվություն հավաքագրելիս, գնահատելիս և շրջանառելիս ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները կիրառում են բարձր մասնագիտական օբյեկտիվություն (անկողմնակալություն): Ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները իրականացնում են բոլոր էական հանգամանքների հավասարակշռված գնահատում և դատողություններ իրականացնելիս չեն առաջնորդվում սեփական կամ այլ անձանց շահերով: Օբյեկտիվության սկզբունքն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները՝
   ա. չեն ներգրավվում ցանկացած գործունեության, գործողության կամ հարաբերության մեջ, որը կարող է վտանգել նրանց անկողմնակալ գնահատումները՝ հանգեցնելով բանկի շահերի ոտնահարմանը և (կամ) աուդիտորների մասնագիտական դատողությունների որակի նվազմանը,
   բ. բացահայտում են իրենց հայտնի դարձած բոլոր էական փաստերը, որոնք չբացահայտվելու դեպքում կաղավաղեն աուդիտի ենթակա գործունեությանն առնչվող հաշվետվությունները:
4) Գաղտնիության սկզբունք, որը ենթադրում է, որ ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները ապահովում են իրենց կողմից ստացված տեղեկատվության գաղտնիությունը և չեն բացահայտում առանց համապատասխան իրավասության առկայության՝ պայմանավորված բացահայտում կատարելու իրավական կամ մասնագիտական պարտավորությամբ (եթե առկա չէ գաղտնիք համարվող տեղեկատվության տրամադրման օրենսդրական արգելք): Գաղտնիության սկզբունքն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները՝
   ա. զգուշավորություն են ցուցաբերում իրենց պարտականությունների իրականացման ընթացքում ձեռքբերված տեղեկատվության օգտագործման և պահպանման հարցում,
   բ. չեն օգտագործում տեղեկատվությունը անձնական շահի համար կամ ցանկացած այլ կերպ, որը կհակասի օրենքներին կամ բանկի սահմանված նպատակներին և էթիկայի նորմերին (եթե առկա չէ գաղտնիք համարվող տեղեկատվության տրամադրման օրենսդրական պահանջ):
5) Կոմպետենտության սկզբունք, որը ենթադրում է, որ ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները տիրապետում են համապատասխան գիտելիքների, հմտությունների և փորձառության, որոնք անհրաժեշտ են ներքին աուդիտի գործառույթն արդյունավետորեն իրականացնելու համար: Կոմպետենտության սկզբունքն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը և անդամները՝
   ա. ներգրավվում են միայն այնպիսի ոլորտներում, որոնց համար ունեն անհրաժեշտ գիտելիքներ, հմտություններ և փորձառություն,
   բ. շարունակաբար կատարելագործում են իրենց ունակությունները և իրենց կատարած աշխատանքի արդյունավետությունն ու որակը:

167. Ներքին աուդիտի աշխատանքների պլանավորումը կատարվում է ռիսկերի գնահատման հիման վրա, որոնց արդյունքները պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են: Ներքին աուդիտի ստորաբաժանման ղեկավարը պատասխանատու է ռիսկերի վրա հիմնված աուդիտորական աշխատանքների երկարաժամկետ պլանավորման, ինչպես նաև ռիսկերի վրա հիմնված տարեկան աշխատանքային ծրագրի մշակման համար: Ներքին աուդիտի ղեկավարը պարբերաբար գնահատում և անհրաժեշտության դեպքում վերանայում է աշխատանքների երկարաժամկետ պլանավորման արդյունքները, ինչպես նաև տարեկան աշխատանքային ծրագիրը: Յուրաքանչյուր վերանայում (այդ թվում՝ վերանայման հիմնավորումները) պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են:

168. Ներքին աուդիտի աշխատանքների պլանավորման ժամանակ աշխատանքների առաջնահերթությունները որոշելիս նվազագույնը հաշվի են առնվում.
   1) բանկի ռիսկերի կառավարման համակարգը, այդ թվում՝ ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը, ռիսկի ախորժակը, ռիսկերի առանձին տեսակների կառավարման քաղաքականությունները,
   2) բանկի գործառնությունների և գործընթացների ռիսկայնության գնահատման արդյունքները,
   3) բանկի գործառնությունների և գործընթացների կարևորությունը բանկի նպատակներին հասնելու տեսանկյունից, բարդությունը, ծավալները, այդ ոլորտի աշխատակիցների մասնագիտական պատրաստվածության (կոմպետենտության) աստիճանը,
   4) նախկինում իրականացված համանման աուդիտի արդյունքները:

169. Յուրաքանչյուր տարի խորհուրդը հաստատում է ներքին աուդիտի ստորաբաժանման տարեկան աշխատանքային ծրագիրը, որը նվազագույնը ներառում է.
   1) այն ոլորտները, որոնք ենթակա են աուդիտի,
   2) յուրաքանչյուր ոլորտում աուդիտորական աշխատանքների նկարագրությունը,
   3) ծրագրի գործողության շրջանակները (ներառյալ՝ աուդիտի իրականացման ժամանակացույցը):

170. Ներքին աուդիտի աշխատանքները նվազագույնը ներառում են.
   1) բանկի քաղաքականության, գործընթացների, դրանց փաստաթղթավորման և հսկողական մեխանիզմների կիրառման համարժեքության և արդյունավետության դիտարկումը և գնահատումը՝ բանկի, խմբի (եթե բանկը խմբի անդամ է հանդիսանում), բանկի մասնաճյուղերի (առկայության դեպքում), բիզնես միավորի, բիզնես ոլորտի, ինչպես նաև բաժնի կամ այլ կազմակերպական միավորի կտրվածքով,
   2) ռիսկերի կառավարման, համապատասխանության ապահովման գործառույթների արդյունավետության պարբերական գնահատումը,
   3) բանկի կառավարման և տարբեր մակարդակներում որոշումների կայացման գործընթացների գնահատումը, որոշումների կայացման գործընթացում օգտագործվող տեղեկատվության արժանահավատության գնահատումը,
   4) ռիսկերի բացահայտման և այդ ռիսկերի կառավարմանն ուղղված արդյունավետ և ժամանակին քայլերի ձեռնարկման գնահատումը,
   5) աշխատանքային փաստաթղթերի և գրանցումների ամբողջականության և համարժեքության, ինչպես նաև գործարքների համապատասխան և պատշաճ հաշվառման գնահատումը,
   6) բանկի ֆինանսական հաշվետվություններում ակտիվների պատշաճ ներկայացման, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ ակտիվների ֆիզիկապես առկայության և ակտիվների պահպանման եղանակների գնահատումը (օրինակ՝ կանխիկ դրամ) և պարտավորությունների լիովին բացահայտված և պատճառաբանված լինելու գնահատումը,
   7) գրավի և այլ հետհաշվեկշռային միջոցների պատշաճ գնահատման, հաշվառման և պաշտպանվածության գնահատումը, այդ թվում՝ տեղերում ուսումնասիրությունների միջոցով,
   8) բանկի և բանկի ղեկավարների կողմից իրականացվող գործունեության համապատասխանության գնահատումը գործող օրենքների, նորմատիվ և այլ իրավական ակտերի պահանջներին, այդ թվում՝ բանկի կարգերին (կանոնակարգերին, ընթացակարգերին, հրահանգներին, ուղեցույցներին և այլն),
   9) բանկի աշխատակիցների և կազմակերպական միավորների կողմից բանկի ներքին քաղաքականություններին և կարգերին (կանոնակարգերին, ընթացակարգերին, հրահանգներին, ուղեցույցներին) համապատասխան գործելու գնահատումը,
   10) եկամուտների հաշվառման և իրականացված ծախսերի հիմնավորվածության գնահատումը՝ օրենսդրության և բանկի ներքին կանոնակարգերի համապատասխանության տեսանկյունից (օրինակ՝ վարկերի զեղչերի, ավանդների տոկոսների, մարումների ուշացումների համար տույժերի, ծառայությունների դիմաց վճարումների և ժամկետանց վարկերի ընտրանքային ստուգումները՝ դրանց ճշտությունը գնահատելու համար),

11) բանկի ներքին հսկողության համակարգի արդյունավետության և բանկի ռիսկերին համարժեք լինելու գնահատումը,
12) յուրաքանչյուր աշխատակցի կողմից իր իրավասությունների շրջանակներում ներքին հսկողության համակարգում իր գործառույթների իրականացման գնահատումը,
13) ներքին տեղեկատվական և հաշվետվողական համակարգի գնահատումը,
14) բանկի կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացի իրականացման ուսումնասիրումը և արդյունավետության գնահատումը,
15) բանկի աշխատակիցներին տրված լիազորությունների (օրինակ՝ վարկերի տրամադրում, լիազորագրերի, պայմանագրերի, փոխանցումների և այլ տիպի իրավական կամ հաշվապահական փաստաթղթերի ստորագրում) գնահատումը՝ հնարավոր չարաշահումները բացառելու նպատակով,
16) վարկավորման գործընթացի, վարկերի դասակարգման, վարկերից կորուստների, վարկերի դուրսգրումների և հետվերադարձի գործընթացի ուսումնասիրությունը,
17) բանկում ներդրված ԳԳԱԿ համակարգի արդյունավետության և համարժեքության գնահատումը, գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի համապատասխանության գնահատումը բանկի գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությանը, գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի թեստավորման և վերանայման արդյունավետության գնահատումը,
18) բանկի կողմից պատվիրակված գործառույթների արդյունավետության գնահատումը:

171. Ներքին աուդիտի գործառույթն ապահովում է, որ բանկի բոլոր էական ռիսկային ոլորտները և պարտավորությունները ողջամիտ ժամանակահատվածում և պարբերականությամբ ենթարկվեն աուդիտի:
172. Յուրաքանչյուր աուդիտի համար ներքին աուդիտորները մշակում են ծրագիր, որով սահմանվում են տվյալ աուդիտի նպատակը, շրջանակը, տևողությունը, ռեսուրսների բաշխումը, ինչպես նաև անհրաժեշտ այլ մանրամասներ:
173. Աուդիտի պլանավորման ժամանակ ներքին աուդիտորները հաշվի են առնում.
1) աուդիտի ենթակա գործառույթների նպատակները, այդ գործառույթների իրականացման հսկողական մեխանիզմները,
2) աուդիտի ենթակա գործառույթների, նպատակների, ռեսուրսների, գործառնությունների հետ կապված էական ռիսկերը և այն միջոցները, որոնք օգտագործվում են ռիսկերի հնարավոր ազդեցությունը թույլատրելի մակարդակի վրա պահելու համար,
3) աուդիտի ենթակա գործառույթների կառավարման, ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության համարժեքությունն ու արդյունավետությունը,
4) աուդիտի ենթակա գործառույթների կառավարման, ռիսկերի կառավարման և հսկողության համակարգերի էական բարելավման հնարավորությունները:
174. Աուդիտի պլանավորման ժամանակ ներքին աուդիտորներն իրականացնում են աուդիտի ենթակա գործառույթին բնորոշ ռիսկերի նախնական գնահատում, ինչպես նաև տվյալ գործառույթի գծով էական սխալների, խարդախությունների, անհամապատասխանությունների և այլ ռիսկային գործոնների ի հայտ գալու հավանականությունների գնահատում: Աուդիտի նպատակները պետք է համահունչ լինեն այդ գնահատման արդյունքներին:
175. Աուդիտի շրջանակները պետք է լինեն բավարար՝ աուդիտի նպատակներին հասնելու համար:
176. Ներքին աուդիտորները պետք է իրականացնեն ռեսուրսների արդյունավետ բաշխում՝ աուդիտի սահմանված նպատակներին հասնելու համար՝ հաշվի առնելով աուդիտի ենթակա գործառույթների բնույթը, բարդությունը, ժամանակային սահմանափակումները, առկա ռեսուրսները:
177. Ներքին աուդիտը մերժում է բանկի գործադիր մարմնի կողմից աուդիտի կամ այլ գործողությունների իրականացման պահանջը, եթե այն չի համապատասխանում բանկի խորհրդի կողմից հաստատված ներքին աուդիտի գործառույթի նպատակներին կամ կարող է խոչընդոտել աուդիտի տարեկան ծրագրի արդյունավետ իրականացմանը:
178. Աուդիտի պլանավորման ժամանակ ներքին աուդիտորները մշակում են նաև աշխատանքների իրականացման ծրագիր՝ սահմանելով տեղեկատվության բացահայտման, վերլուծության, գնահատման և փաստաթղթավորման ընթացակարգերը: Աշխատանքային ծրագիրը հաստատվում է նախքան աուդիտի սկիզբը, իսկ դրանում կատարվող ցանկացած փոփոխություն հաստատվում է ողջամիտ ժամկետում:
179. Ներքին աուդիտորները բացահայտում, վերլուծում, գնահատում և փաստաթղթավորում են բավարար տեղեկատվություն աուդիտի նպատակներին հասնելու համար:

180. Ներքին աուդիտի աշխատակիցներին տրվում են բավարար լիազորություններ իրենց պարտականությունները կատարելու համար: Նրանք պետք է իրավասու լինեն ստանալու բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը (տեղեկությունները) և մուտք գործելու ստուգվող ստորաբաժանում ու այլ տարածքներ, որտեղ պահվում են փաստաթղթեր (արխիվներ), կանխիկ դրամ, այլ արժեքներ (դրամապահոցներ), տվյալների համակարգչային մշակումներ՝ ստուգվող ստորաբաժանման ղեկավարի կամ նրա կողմից լիազորված աշխատակցի պարտադիր ներգրավմամբ:
181. Ներքին աուդիտորները բանկում իրականացված յուրաքանչյուր աուդիտի արդյունքներն ամփոփում են հաշվետվությամբ, որն առնվազն պետք է ներառի.
    1) կատարված աուդիտորական աշխատանքների նկարագրությունը,
    2) աուդիտի արդյունքում բացահայտված խախտումներն ու թերությունները և դրանց վերացման վերաբերյալ առաջարկված միջոցառումները,
    3) հայտնաբերված խախտումների և թերությունների վերացման մասին ներքին աուդիտի եզրակացությունը:
182. Սույն կանոնակարգի 181-րդ կետում նշված հաշվետվությունը տրամադրվում է աուդիտի ենթարկված միավորի ղեկավարին: Վերջինս հաշվետվության վերաբերյալ տալիս է գրավոր կարծիք՝ արտահայտելով իր համաձայնությունը կամ անհամաձայնությունը համապատասխան հիմնավորումներով, որը ստորագրվում է աուդիտի ենթարկված միավորի ղեկավարի կողմից ու կազմում է հաշվետվության անբաժան մասը:
183. Ներքին աուդիտը նվազագույնը կատարում է հետստուգումային հսկողություն բանկի ստորաբաժանումների կողմից այն միջոցառումների իրականացման նկատմամբ, որոնք առաջարկվել են ներքին և արտաքին աուդիտի արդյունքում և հաստատվել են խորհրդի կողմից կամ առաջարկվել են Կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվող ստուգումների արդյունքում:
184. Հետստուգումային հսկողության արդյունքների հիման վրա, սահմանված ժամկետում, իսկ այդպիսին սահմանված չլինելու դեպքում՝ առնվազն եռամսյակը մեկ, համապատասխան պատասխանատու անձանց կողմից կազմվում և բանկի խորհրդին են ներկայացվում հաշվետվություններ՝ ներքին և արտաքին աուդիտի, ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի ստուգումների արդյունքներով կատարված առաջարկությունների և/կամ հանձնարարականների իրականացման վերաբերյալ: Խորհրդին ներկայացվող հաշվետվությունները նկարագրում են բանկում առկա նշանակալից ռիսկերը, հսկողության միջոցառումները, կորպորատիվ կառավարման խնդիրները (եթե այդպիսիք կան):
185. Ներքին աուդիտը պատշաճ կարգով փաստաթղթավորում և պահպանում է իր կողմից իրականացված աուդիտի հետ կապված բոլոր հիմնական փաստաթղթերը, այդ թվում՝ ներքին աուդիտի եզրահանգումները հիմնավորող դիտարկումների, վերլուծությունների արդյունքները, աուդիտի ընտրանքի մեթոդաբանությունը, տվյալ մեթոդաբանության ընտրության հիմնավորումը: Ներքին աուդիտի աշխատանքային փաստաթղթերը պարունակում են տեղեկատվություն ներքին աուդիտի բոլոր փուլերի և գործընթացների վերաբերյալ՝ ներառյալ աուդիտի աշխատանքների պլանավորում, իրականացում, արդյունքների ամփոփում, հետագա հսկողության իրականացում:

ԲԱԺԻՆ 7. ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՎԱՐՎԵԼԱԿԵՐՊ, ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Գլուխ 17. Գործարար վարվելակերպ, սպառողների շահերի պաշտպանություն

186. Գործարար վարվելակերպի գծով բանկում պատշաճ գործընթացներ ապահովելը նպատակ ունի ապահովելու բանկի հաճախորդների (սպառողների) շահերի պաշտպանության բավարար մակարդակ:
187. Գործարար վարվելակերպի և սպառողների շահերի պաշտպանության առումով բանկի ներքին հսկողության համակարգը նվազագույնը ներառում է.
    1) բանկի կողմից մատուցվող ծառայությունների, դրանց մատուցման քաղաքականությունը նկարագրող ներքին իրավական ակտերի առումով՝
        ա. մատուցվող յուրաքանչյուր ծառայության մանրամասն նկարագրությունը, այդ թվում՝
            1. ծառայությունների մատուցման պայմանները (կանոնները), ծառայությունների պայմանագրերի օրինակելի ձևերը,
            2. մատուցվող ծառայությունների սակագները (այդ թվում՝ միջնորդավճարներն ու այլ վճարները, դրանց ցանկը), դրանք փոփոխելու պայմաններն ու կարգը,
            3. ծառայություններ մատուցելու համար սպառողներից պահանջվող փաստաթղթերի ցանկը (տեղեկությունները),

բ. մատուցվող ծառայությունների սակագների (այդ թվում՝ միջնորդավճարների ու այլ վճարների) սահմանման գործընթացը նկարագրող ընթացակարգերը,
գ. հիմնական ծառայությունների հետ լրացուցիչ ծառայություններ մատուցելու քաղաքականությունը,
դ. հաճախորդի համար բանկի կողմից մատուցվող ծառայության հասանելիությունը սահմանափակող բոլոր պայմանները,
ե. բանկի կողմից գործարքները մերժելու (ծառայությունը մատուցելուց հրաժարվելու) չափանիշները և ընթացակարգերը,
զ. ծառայություն մատուցելու ընթացքում թույլ տրված սխալները շտկելու ընթացակարգերը,
է. բանկի նախաձեռնությամբ ինչպես կոնկրետ հաճախորդին, այնպես էլ ընդհանրապես բանկի կողմից ծառայությունների մատուցումն ընդհատելու ընթացակարգերը,
ը. հաճախորդի կողմից պայմանագրով ունեցած պարտավորությունները ժամկետից շուտ կատարելու դեպքում բանկի կողմից իրականացվող գործընթացները (այդ թվում նաև՝ տուժանքների կամ հաճախորդի վիճակը վատթարացնող ցանկացած այլ միջոցների նկարագրությունը),
թ. սահմանված ընդհանուր պայմաններից տարբերվող պայմաններով ծառայություններ մատուցելու (առավել/նվազ բարենպաստ պայմաններով պայմանագրեր կնքելու) ընթացակարգերը, այդ թվում այն չափանիշները, որոնց հիման վրա բանկի իրավասու մարմնի կողմից կընդունվեն նմանատիպ որոշումներ:

2) շահերի բախումների կանխարգելումն ու կարգավորումը նկարագրող ներքին իրավական ակտերի առումով՝
ա. բանկի, բանկի ղեկավարների և աշխատակիցների մոտ շահերի բախումների կանխարգելման միջոցները և կարգավորման ընթացակարգերը,
բ. հաճախորդների սպասարկման ընթացքում շահերի հնարավոր բախման դեպքերի բացահայտմանն ու բացառմանն ուղղված ընթացակարգերը,

3) բողոքների քննման գործընթացները նկարագրող ներքին իրավական ակտերի առումով՝
ա. հաճախորդների բողոքների ընդունման, քննարկման, դրանց արդյունքում որոշումների ընդունման, պատասխանելու, այդ գործընթացի նկատմամբ մոնիթորինգի իրականացման ընթացակարգերը,
բ. հաճախորդների բանավոր բողոքների քննության գործընթացը, այդ գործընթացի նկատմամբ մոնիթորինգի իրականացման ընթացակարգերը (ընդ որում, հաճախորդների գրավոր կամ բանավոր բողոքների ընդունման և քննման գործառույթը չի կարող իրականացվել այն աշխատակցի կողմից, ով անմիջականորեն ներգրավված է եղել հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման գործում),

4) Բանկի կողմից տեղեկությունների հրապարակման քաղաքականությունը սահմանող ներքին իրավական ակտերի առումով՝
ա. բանկի կողմից իր և իր կողմից մատուցվող ծառայությունների վերաբերյալ հրապարակման ենթակա տեղեկատվության ցանկը,
բ. բանկի կողմից իր վերաբերյալ տեղեկությունների հրապարակման ձևերի, միջոցների, ընթացակարգերի (մամուլ, ինտերնետ, ցուցատախտակ, տեղեկատվական ամփոփագիր և այլն) նկարագրությունը,
գ. բանկի կողմից մատուցվող ծառայությունների վերաբերյալ տեղեկությունները հաճախորդների համար հասանելի դարձնելու ձևերի, միջոցների, ընթացակարգերի (մամուլ, ինտերնետ, ցուցատախտակ, տեղեկատվական ամփոփագիր և այլն) նկարագրությունը,
դ. բանկի կողմից գովազդի իրականացման գործընթացը նկարագրող ընթացակարգերը, գովազդային և այլ հրապարակվող նյութերը սպառողների շահերի պաշտպանության տեսանկյունից գնահատելու կարգը,
ե. բանկի և բանկի կողմից մատուցվող ծառայությունների վերաբերյալ տարբեր ձևերով, միջոցներով (մամուլ, ինտերնետ, տեղեկատվական ամփոփաթերթեր. թերթոններ, բրոշյուրներ, գրքույկներ և այլն) հրապարակվող տեղեկատվության ժամանակին թարմացումը, արժանահավատությունը և համահունչությունը ապահովող ներքին ընթացակարգերը,

5) Բանկի կողմից հաճախորդների սպասարկման քաղաքականությունը սահմանող ներքին իրավական ակտերի առումով՝
ա. բանկի և հաճախորդի միջև հաղորդակցման սկզբունքները, կարգը, ձևերը,
բ. պայմանագիրը կնքելուց առաջ, պայմանագրի կնքման ընթացքում և պայմանագրի գործողության ընթացքում հաճախորդներին տրամադրվող տեղեկատվության ցանկը (այդ թվում՝ բանա-

վոր տեղեկատվության մասով նվազագույն տեղեկատվության ցանկը), այդ տեղեկատվության տրամադրման ձևերն ու կարգը,

գ. բանկի՝ հաճախորդներին սպասարկող անձնակազմի, հաճախորդներին անմիջական խորհրդատվություն տվող աշխատակիցների համապատասխան հմտությունները, որակների չափանիշներն ու վարվելակերպի նորմերը սահմանող քաղաքականությունը:

188. Սույն կանոնակարգի 187-րդ կետի 1-ին ենթակետով նախատեսված ընթացակարգերը նկարագրող իրավական ակտերի ընդունումը պարտադիր չէ, եթե տվյալ ընթացակարգն իր էությամբ կիրառելի չի լինի մատուցվող ծառայության նկատմամբ:

189. Գործարար վարվելակերպի և սպառողների շահերի պաշտպանության առումով բանկի կողմից մշակված գործընթացներն ու ընթացակարգերը ապահովում են հաճախորդների նկատմամբ արդարացի վերաբերմունքը, որն առնվազն ենթադրում է.

1) բանկային ծառայությունների մշակման և մատուցման ընթացքում հաճախորդների կարիքների և շահերի դիտարկում,
2) հաճախորդի հետ պայմանագիրը կնքելուց առաջ և պայմանագրի գործողության ընթացքում հաճախորդին պարզ, արժանահավատ, ժամանակին և հաճախորդի կարիքներին համարժեք տեղեկատվության տրամադրում,
3) հաճախորդի կարիքներին անհամապատասխան ծառայությունների մատուցումից խուսափում,
4) հաճախորդին տրված խորհրդատվության բարձր որակի ապահովում,
5) հաճախորդների դիմում-բողոքների և/կամ պահանջների արդարացի և ժամանակին քննում,
6) հաճախորդների վերաբերյալ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկատվության պահպանում,
7) հաճախորդների խելամիտ սպասումների արդարացում,
8) սահմանված ընդհանուր պայմաններից տարբերվող պայմաններով ծառայությունների մատուցում (առավել/նվազ բարենպաստ պայմաններով պայմանագրերի կնքում) բացառապես համապատասխան չափանիշների առկայության դեպքում:

190. Բանկի գործարար ծրագրով հաճախորդների նկատմամբ արդարացի վերաբերմունքի ցուցաբերումը պետք է սահմանվի որպես նպատակ, և այն պետք է հաշվի առնվի որոշումների կայացման գործընթացներում:

191. Բանկը պետք է ապահովի գործարար վարվելակերպի և սպառողների շահերի պաշտպանության առումով մշակված գործընթացների ու ընթացակարգերի, ինչպես նաև բարձր պրոֆեսիոնալիզմի և վարքագծի կանոնների պահպանումը բանկի աշխատակիցների կողմից:

192. Բանկն ապահովում է իր կողմից ծառայությունների մշակման և դրանց մատուցման գործընթացը սպառողների շահերի պաշտպանության տեսանկյունից գնահատելու համապատասխան մեխանիզմների և այդ մեխանիզմների կիրառման արդյունքում ստացված գնահատականների վերաբերյալ գործադիր մարմնին և խորհրդին տեղեկացնելու ընթացակարգերի առկայություն:

*«Ապահովագրական ընկերության ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող նվազագույն պահանջները» կանոնակարգ 3/10-ը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2009 թվականի հունիսի 2-ի թիվ 163-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին**

Նպատակ ունենալով ապահովագրական ընկերության ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող պահանջները համապատասխանեցնել Ապահովագրական վերահսկողների միջազգային ասոցիացիայի (IAIS) կողմից սահմանված սկզբունքներին,

հիմք ընդունելով «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 76-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետը, 2-րդ մասի 5-րդ կետը, 3-րդ մասը և 153-րդ հոդվածը, ինչպես նաև ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» կետով, «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածով և 72-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը ո ր ո շ ու մ է .

1. Հաստատել «Ապահովագրական ընկերության ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող նվազագույն պահանջները» կանոնակարգ 3/10-ը՝ համաձայն Հավելվածի (կցվում է):
2. Սույն որոշումն ուժի մեջ մտնելու պահից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2009 թվականի հունիսի 2-ի «Ապահովագրական ընկերությունների ներքին աուդիտի գործունեության, ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող նվազագույն պահանջները» կանոնակարգ 3/10-ը հաստատելու մասին» թիվ 163-Ն որոշումը:
3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2014 թվականի հուլիսի 1-ին:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՋԱՎԱԴՅԱՆ
18 ապրիլի 2013 թ., N 103-Ն

Հավելված
Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
2013 թվականի ապրիլի 16-ի թիվ 103-Ն որոշմամբ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ 3/10

ԲԱԺԻՆ 1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Գլուխ 1. Ընդհանուր դրույթներ

1. Սույն կանոնակարգը սահմանում է ապահովագրական ընկերության ներքին հսկողության համակարգին ներկայացվող նվազագույն պահանջները:
2. Սույն կանոնակարգը տարածվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող ապահովագրական և վերաապահովագրական ընկերությունների, ինչպես նաև օտարերկրյա ապահովագրական և վերաապահովագրական ընկերությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող մասնաճյուղերի վրա այնքանով, որքանով կիրառելի է:

* *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից 2013 թ. ապրիլի 16-ին:
Գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից 29.05.2013 թ. (ՀՀԳՏ N18 (462), 17.06.2013):

3. Սույն կանոնակարգի իմաստով հետևյալ հասկացություններն օգտագործվում են հետևյալ իմաստով.
   1) ***Կենտրոնական բանկ***՝Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ,
   2) ***Ընկերություն***՝Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող ապահովագրական և վերաապահովագրական ընկերություն, օտարերկրյա ապահովագրական և վերաապահովագրական ընկերության՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող մասնաճյուղ,
   3) ***Հաճախորդ***՝ապահովադիր, ապահովագրված անձ, շահառու՝ ներառյալ պոտենցիալ ապահովադիր, ապահովագրված անձ, շահառու,
   4) ***Օրենք***՝«Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենք,
   5) ***Ապահովագրական խարդախություն***՝ապահովագրության բնագավառում խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու եղանակով Ընկերությունից կամ իր հաճախորդից որոշակի օգուտներ ստանալու նպատակով անձի կողմից դիտավորյալ կատարված գործողություն կամ անգործություն,
   6) ***Անդերռայթինգի ռիսկ (underwriting risk)***՝հավանականություն, երբ հաշվարկված ապահովագրավճարները և տեխնիկական պահուստները բավարար չեն լինի ապահովագրության պայմանագրերից բխող պարտավորությունները կատարելու համար,
   7) ***Վարկային ռիսկ***՝ հավանականություն, որ գործարքի մյուս կողմը կխախտի Ընկերության հետ կնքած պայմանագրի պայմանները, ինչը բացասաբար կազդի Ընկերության շահույթի և/կամ կապիտալի վրա անկախ այն հանգամանքից՝ գործարքներն արտացոլվում են Ընկերության հաշվեկշռում, թե հանդես են գալիս որպես արտահաշվեկշռային հոդված,
   8) ***Շուկայական ռիսկ***՝հավանականություն, որ շուկայական գների (տոկոսադրույքներ, արտարժույթի փոխարժեքներ, բաժնային գործիքների գներ և այլն) տատանումը Ընկերության կապիտալի և/կամ շահույթի վրա բացասական ազդեցություն կունենա,
   9) ***Արտարժութային ռիսկ***՝հավանականություն, որ արժույթի փոխարժեքի տատանումը Ընկերության կապիտալի և/կամ շահույթի վրա բացասական ազդեցություն կունենա: Արտարժութային ռիսկը հանդիսանում է շուկայական ռիսկի տարատեսակ,
   10) ***Իրացվելիության ռիսկ***՝հավանականություն, որ Ընկերությունը բավարար իրացվելի միջոցներ չի ունենա պարտավորությունները ժամանակին մարելու համար,
   11) ***Գործառնական ռիսկ***՝հավանականություն, որ անբավարար կամ ձախողված ներքին գործընթացների, համակարգերի, մարդկային գործոնի կամ արտաքին գործոնների արդյունքում Ընկերությունը կարող է կորուստներ կրել, ինչը բացասական ազդեցություն կունենա Ընկերության կապիտալի և/կամ շահույթի վրա: Գործառնական ռիսկը ներառում է նաև իրավական ռիսկը (պայմանագրերի դրույթների, դատական գործերի, դատարանի որոշումների, վճիռների կամ այլ իրավական գործընթացների արդյունքում Ընկերության գործառնությունների ընդհատման կամ Ընկերության գործառնությունների վրա բացասական ազդեցություն ունենալու հավանականություն),
   12) ***Ռիսկի ախորժակ***՝ռիսկերի այն մասը, որը Ընկերությունը կարող է և ցանկանում է ստանձնել՝ չխաթարելով իր ֆինանսական կայունությունը և բնականոն գործունեությունը,
   13) ***Սեփական մասնակցության առավելագույն չափ***՝Ընկերության առանձին դասի (և/կամ ենթադասի) գծով կնքվող ապահովագրության պայմանագրերի (այդ թվում՝ համապապահովագրության պայմանագրերի և վերաապահովագրության ընդունած պայմանագրերի) գծով ռիսկի այն մասը (տոկոսային արտահայտությամբ կամ բացարձակ մեծությամբ), որը Ընկերությունը կարող է ստանձնել ինքնուրույն՝ չխաթարելով իր ֆինանսական կայունությունը և բնականոն գործունեությունը:

ԲԱԺԻՆ 2. ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գլուխ 2. Ներքին հսկողության համակարգ

4. Ներքին հսկողության համակարգը Ընկերության ներքին կազմակերպական կառուցվածքի, գործարար գործընթացների, ռիսկերի կառավարման համակարգի, հաշվետվողականության, ինչպես նաև դրանց նկատմամբ հսկողության իրականացման միջոցառումների համալիր է: Ներքին հսկողության համակարգն ուղղված է Ընկերության ակտիվների պահպանմանը, Ընկերության գործունեության անընդհատության ապահովմանը, Ընկերության գործունեությանը ներհատուկ ռիսկերի ժամանակին բացահայտմանը, գնահատմանն ու շարունակական կառավարմանը, հաշվապահական հաշվառման և ֆինանսական հաշվետվությունների՝ գործող ստանդարտներին համապատասխանության ապահովմանը,

իրականացվող գործառնությունների արդյունավետության բարձրացմանը, Ընկերության գործունեության համապատասխանության ապահովմանը գործող օրենսդրությանը և Ընկերության ներքին իրավական ակտերին:

5. Ներքին հսկողության հիմնական նպատակներն են՝
   1) ապահովագրական գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բացահայտումը և կառավարումը, Ընկերության աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպումը և անձնակազմի արդյունավետ կառավարումը (գործառնական նպատակ),
   2) Ընկերությունում որոշում կայացնելու համար անհրաժեշտ հաշվապահական, ֆինանսական և այլ հաշվետվությունների հուսալիության, ամբողջականության և ժամանակին ներկայացման, Ընկերության ներսում տեղեկատվության անհրաժեշտ հոսքերի ապահովումը (տեղեկատվական նպատակ),
   3) Ընկերության գործունեության համապատասխանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության օրենքների, այլ նորմատիվ իրավական ակտերի, Ընկերության կառավարման իրավասու մարմինների կողմից հաստատված ներքին իրավական ակտերի (կարգերի, կանոնակարգերի, ընթացակարգերի, հրահանգների, ուղեցույցների և այլն) պահանջներին (իրավական համապատասխանության նպատակ):
6. Ներքին հսկողության համակարգը ներառում է Ընկերության գլխամասի և մասնաճյուղերի ներքին հսկողության համակարգերը, որոնք կազմում են տրամաբանական ամբողջություն և հիմնվում են միևնույն չափանիշների և սկզբունքների վրա:
7. Ընկերությունն ապահովում է, որպեսզի իր ներքին հսկողության համակարգը բավարարի առնվազն սույն կանոնակարգով սահմանված պահանջները: Եթե Ընկերության կողմից իրականացվող առանձին գործառնությունների բնույթը, ծավալը կամ այդ գործառնություններից ստացվող Ընկերության ֆինանսական արդյունքները էական չեն Ընկերության համար կամ Ընկերության համար չեն առաջացնում էական ռիսկեր, ապա Ընկերությունը կարող է չպահպանել այդ գործառնությունների գծով սույն կարգով սահմանված ներքին հսկողության պահանջները՝ Ընկերության խորհրդի որոշմամբ հաստատված հիմնավորմամբ:
8. Ընկերությունում պատշաճ ներքին հսկողության համակարգի ձևավորման, կենսագործունեության և արդյունավետության շարունակական մոնիթորինգի իրականացման համար պատասխանատու են Ընկերության խորհուրդը, գործադիր մարմինը, ներքին հսկողական գործառույթ իրականացնող անձինք, Ընկերության բոլոր աշխատակիցները՝ օրենքով և/կամ այլ իրավական ակտերով սահմանված իրենց պարտականությունների շրջանակներում: Սույն կանոնակարգի համաձայն՝ Ընկերության խորհրդի իրավասությանը վերապահվելիք պարտականությունները վերջինիս կողմից իրականացվում են Ընկերությունում ներքին հսկողության ստանդարտների սահմանման ներքո:
9. Ներքին հսկողության համակարգը նկարագրվում է Ընկերության ներքին իրավական ակտերում՝ կարգերի, կանոնակարգերի, ընթացակարգերի, հրահանգների, ուղեցույցների և այլ ակտերի տեսքով:
10. Ներքին հսկողության համակարգը, դրա առանձին տարրերը Ընկերության խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ, սակայն ոչ պակաս, քան տարին մեկ անգամ, իսկ միջավայրի փոփոխությունների, ինչպես նաև նոր կամ նախկինում հսկողությունից դուրս մնացած էական ռիսկերի, առկա համակարգի էական թերությունների ու բացթողումների հայտնաբերման դեպքում՝ ողջամիտ ժամկետում գնահատվում և անհրաժեշտության դեպքում վերանայվում են: Կատարված էական փոփոխությունները և փոփոխման հիմնավորումները, ինչպես նաև փոփոխության անհրաժեշտության բացակայության հիմնավորումները պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են:
11. Միջավայրի փոփոխություններ են.
   1) Ընկերության բիզնես ռազմավարության փոփոխությունը,
   2) գործառնական միջավայրի էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունները (ապահովագրական և վերաապահովագրական շուկաներում տեղի ունեցած էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունները, ապահովագրական ընկերության գործընկեր վերաապահովագրական ընկերությունների, ապահովագրական միջնորդների էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունը և այլն),
   3) անձնակազմի էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունը,
   4) նոր կամ վերափոխված տեղեկատվական համակարգերի կիրառումը,
   5) նոր կամ վերափոխված տեխնոլոգիաների կիրառումը,
   6) նոր ծառայությունների մատուցումը, գործունեության նոր տեսակների իրականացումը,
   7) կազմակերպական կառուցվածքի փոփոխությունը,
   8) Ընկերության վերակազմակերպումը,

9) Ընկերության կողմից դուստր և (կամ) կախյալ և (կամ) հսկվող ընկերությունների ստեղծումը, դուստր կամ կախյալ ընկերություններին մասնակցությունը,
10) միջազգային գործառնությունների ընդլայնումը,
11) էական նշանակություն ունեցող փոփոխությունները տնտեսական, ֆինանսական և (կամ) ապահովագրական գործունեության կարգավորման բնագավառում,
12) Ընկերության գործունեության, ռիսկայնության մակարդակի վրա էական ազդեցություն ունեցող ներքին և արտաքին այլ հանգամանքների ի հայտ գալը և այլն:

12. Ներքին հսկողության համակարգն ապահովում է հուսալի և բնականոն ապահովագրական գործունեության իրականացումը՝ հաշվի առնելով տվյալ Ընկերության գործունեության բնույթը, ծավալը, առկա ու հնարավոր ռիսկերը, օրենքների և այլ իրավական ակտերի պահանջները, գործարար շրջանառության սովորույթները ու Ընկերության գործունեության միջավայրը:
13. Ընկերության գործադիր մարմնի, ներքին հսկողական գործառույթներ իրականացնող անձանց, Ընկերության աշխատակիցների կողմից հայտնաբերված ներքին հսկողության համակարգի թերությունները և բացթողումները Ընկերության ներքին իրավական ակտերով սահմանված կարգով և ժամկետներում ներկայացվում են Ընկերության խորհրդին:
14. Ընկերությունն ապահովում է ներքին հսկողության համակարգը նկարագրող ներքին իրավական ակտերի հասանելիությունը Ընկերության անձնակազմին: Ընկերության գործադիր մարմինն ապահովում է Ընկերության անձնակազմի տեղեկացվածությունը ներքին հսկողության համակարգը նկարագրող ներքին իրավական ակտերի դրույթներին իրենց կողմից իրականացվող գործառույթների մասով:
15. Ընկերության յուրաքանչյուր էական գործարար գործընթացի համար Ընկերությունում պետք է ներդրվեն համապատասխան հսկողական մեխանիզմներ: Հսկողական մեխանիզմները կարող են լինել կանխարգելող (ուղղված անցանկալի արդյունքների կանխարգելմանը), բացահայտող (ուղղված անցանկալի գործառնությունների բացահայտմանը), ինչպես նաև անցանկալի հետևանքները վերացնող (ուղղված անցանկալի հետևանքների վերացմանը): Անցանկալի արդյունքների/գործառնությունների բացահայտման, կանխարգելման և վերացման հսկողական մեխանիզմներն են.
    1) Ընկերության գործունեության պարբերական ուսումնասիրությունը և գնահատումը Ընկերության կառավարման մարմինների կողմից (աշխատակիցներից կատարողականի վերաբերյալ հաշվետվությունների պահանջի, իրենց կատարած աշխատանքի վերաբերյալ աշխատակիցներին հարցերի տրման և նրանցից պատասխանների, պարզաբանումների և բացատրությունների ստացման և այլ միջոցներով),
    2) Ընկերությանը պատկանող գույքի և առավել կարևոր փաստաթղթերի (այդ թվում՝ ապահովագրության պայմանագրերի) ֆիզիկական պաշտպանվածության ապահովումը, ինչը ենթադրում է, որ Ընկերությանը պատկանող գույքը և առավել կարևոր փաստաթղթերը պաշտպանված են կորստից, չթույլատրված դուրսհանումից կամ օգտագործումից,
    3) ներքին սահմանաչափերի, դրանցից թույլատրելի շեղումների սահմանումը և պահպանումը (օրինակ՝ առանձին գործարքների, գործունեության ցուցանիշների նկատմամբ և այլն),
    4) որոշակի սահմանաչափերը գերազանցելու դեպքում որոշումների կայացումը, գործարքների հաստատումը և (կամ) թույլատրումը վերադաս իրավասու անձանց կողմից,
    5) աշխատանքային պարտականությունների պատշաճ տարանջատումը և աշխատակիցներին շահերի բախում չպարունակող պարտականությունների հանձնարարումը,
    6) գույքի և գրառումների համատեղ պահպանումը, երբ որոշակի գործընթացների համար հավասարապես հաշվետու են երկու կամ ավելի անձինք (օրինակ, երբ երկու կամ ավելի բանալիներից կամ գաղտնաբառերից յուրաքանչյուրը, որոնք պետք է օգտագործվեն դրամապահոց, արխիվ կամ այլ պահուստարան մուտքի իրավունք ստանալու համար, վստահվում են առանձին անհատների),
    7) կրկնակի ստուգումը,
    8) տվյալների և գրառումների համադրումը,
    9) պարբերական գույքագրումը,
    10) կրկնակի կամ բազմակի ստորագրությունների պահանջը,
    11) հայտնաբերված խախտումների, թերությունների, ինչպես նաև դրանց հետևանքով առաջացած անցանկալի երևույթների վերացման կապակցությամբ հանձնարարականներ տալը և դրանց պատշաճ ու ժամանակին կատարման նկատմամբ հսկողության իրականացումը, անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան պատասխանատվության միջոցների կիրառումը,
    12) Ընկերության հայեցողությամբ՝ հսկողության այլ մեխանիզմներ:

ԲԱԺԻՆ 3. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ, ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՆԵՐ, ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Գլուխ 3. Կազմակերպական կառուցվածք, գործարար գործընթացներ, անձնակազմի կառավարում

16. Ներքին հսկողության համակարգը Ընկերության **կազմակերպական կառուցվածքի** առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) Ընկերության կազմակերպական կառուցվածքի մանրամասն նկարագիրը՝ սխեմատիկ և/կամ տեքստային ձևով,
    2) Ընկերության ստորաբաժանումների ու աշխատակիցների պատշաճ տարանջատված պարտականություններն ու լիազորությունները: Պարտականությունների և լիազորությունների տարանջատման ընթացքում նվազագույնը բացահայտվում ու վերահսկվում են շահերի բախման հնարավոր դեպքերն ու ոլորտները:
17. Ներքին հսկողության համակարգը Ընկերության ***գործարար գործընթացների*** առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) Ընկերության կողմից իրականացվող գործարար գործընթացների նկարագիրը, որը ներառում է Ընկերության կողմից իրականացվող բոլոր առևտրային գործառնությունների և կառավարչական ընթացակարգերի մանրամասն նկարագիր՝ սխեմատիկ և/կամ տեքստային ձևով, այդ թվում՝
       ա. նկարագրվող գործարար գործընթացի իրականացման քայլերի հերթականությունը,
       բ. գործարար գործընթացի վերջնական արդյունքը՝ փաստաթղթի, գործարքի, տեղեկատվության կամ այլ տեսքով,
       գ. գործարար գործընթացի իրականացման ժամկետները՝ ըստ քայլերի,
       դ. կապը Ընկերության առանձին գործարար գործընթացների միջև,
       ե. անհրաժեշտ հղումներ գործընթացը կանոնակարգող օրենքներին, այլ իրավական ակտերին կամ այլ ներքին ակտերին,
    2) գործարար գործընթացի մեջ ներգրավված աշխատակիցների՝ սահմանված և տարանջատված պարտականություններն ու լիազորությունները,
    3) գործարար գործընթացների առանձին քայլերի իրականացմանն առնչվող ռիսկերի կանխարգելմանը կամ նվազեցմանը ուղղված ներքին հսկողության մեխանիզմները,
    4) գործարար գործընթացի անխափան և արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության ապահովման եղանակները և այդ տեղեկատվության հոսքերը Ընկերությունում (ստորաբաժանումների, ղեկավարների, աշխատակիցների միջև):
18. Ընկերության առանձին գործընթացների և գործառնության իրականացումը և հաշվառումը (ներառյալ՝ հետագա հսկողության (post control-ի ձևով) սկզբից մինչև վերջ չի դրվում միայն մեկ կամ փոխկապակցված անձանց վրա:
19. Ներքին հսկողության համակարգը ***անձնակազմի կառավարման քաղաքականության (կադրային քաղաքականության)*** առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) աշխատակիցներին աշխատանքի ընդունելու և ազատելու կարգը,
    2) աշխատակիցների վերապատրաստման սկզբունքները,
    3) աշխատակիցների վարձատրության, պարգևատրման կամ այլ ձևի նյութական խրախուսման (այսուհետ՝ վարձատրության քաղաքականություն) և կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու քաղաքականությունն ու կարգը,
    4) աշխատակիցների առաջխաղացման, ռոտացիաների իրականացման կարգը,
    5) արձակուրդային քաղաքականության սկզբունքները,
    6) աշխատակիցների կատարած աշխատանքների գնահատման կարգը,
    7) մասնագիտական աշխատանք կատարող աշխատակիցների աշխատատեղերի նկարագրությունը,
    8) աշխատանքային էթիկայի կանոնները:
20. Ընկերության բոլոր աշխատակիցներն առնվազն գրավոր ձևով տեղեկացվում են իրենց աշխատանքային պարտականությունների կատարման հետ առնչվող ռիսկերի, ներքին հսկողության համակարգում իրենց դերի, աշխատանքի վայրում և դրանից դուրս իրենց վարքագծին ներկայացվող պահանջների, իրենց կողմից թույլ տրված չարաշահումների, բացթողումների հետևանքների մասին:
21. Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված վարձատրության քաղաքականությունն առնվազն բավարարում է հետևյալ պահանջները.
    1) չի խթանում Ընկերության աշխատակիցների կողմից չհիմնավորված ռիսկերի ստանձնումը, ինչպես նաև հաճախորդների նկատմամբ ոչ արդարացի վերաբերմունքի ցուցաբերումը,

2) համահունչ է Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված ռիսկի ախորժակին, Ընկերության երկարաժամկետ նպատակներին,
3) առնվազն վերաբերում է Ընկերության ղեկավարներին, ինչպես նաև բոլոր այն աշխատակիցներին, որոնց գործունեությունը կարող է էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության ռիսկերի մակարդակի վրա,
4) վարձատրության քաղաքականության մշակման, կիրառման և մոնիթորինգի ժամանակ առնվազն բացահայտվում և վերահսկվում են շահերի բախման հնարավոր դեպքերն ու ոլորտները:

Ընդ որում, հսկողական գործառույթներում ընդգրկված աշխատակիցների արդյունավետ աշխատանքին խոչընդոտող շահերի բախման հնարավոր դեպքերը բացառելու նպատակով հսկողական գործառույթներում ընդգրկված աշխատակիցների վարձատրությունը սահմանելիս կարող են կիրառվել գործունեության արդյունքների վրա հիմնված փոփոխուն վարձատրության մեխանիզմներ: Հսկողական գործառույթներում ընդգրկված աշխատակիցների վարձատրությունը կարող է ածանցվել համապատասխան հսկողական գործառույթի նպատակներին հասնելու արդյունքներից:

5) վարձատրության փոփոխուն բաղադրիչների կիրառման դեպքում ապահովվում է վարձատրության հաստատուն և փոփոխուն բաղադրիչների արդյունավետ համադրությունը:

22. Գործունեության արդյունքների վրա հիմնված վարձատրության փոփոխուն բաղադրիչի սահմանման դեպքում.
1) ապահովվում է, որպեսզի գործունեության արդյունքների գնահատման չափանիշները լինեն հստակ և օբյեկտիվորեն գնահատելի,
2) գործունեության արդյունքների գնահատումը կարող է հիմնվել ինչպես ֆինանսական, այնպես էլ ոչ ֆինանսական չափանիշների վրա,
3) հաշվի են առնվում ոչ միայն անհատի գործունեության արդյունքները, այլ նաև համապատասխան բիզնես միավորի գործունեության արդյունքները, ինչպես նաև Ընկերության գործունեության ընդհանուր արդյունքները (կիրառելիության դեպքում),
4) գործունեության արդյունքների հիման վրա վարձատրության աճ իրականացնելիս հաշվի են առնվում նաև գործունեության հետ կապված ներկա և ապագա ռիսկերը: Հաշվի առնելով ժամանակի ընթացքում գործունեության արդյունքների և դրանց հետ կապված ռիսկերի փոփոխման հավանականությունը՝ գործունեության արդյունքների գնահատումը, կիրառելիության դեպքում, իրականացվում է երկարաժամկետ կտրվածքով:
5) սահմանվում են վարձատրության փոփոխուն բաղադրիչի սահմանաչափեր, որոնք համահունչ են Ընկերության կապիտալի կառավարման ռազմավարությանը և կապիտալի արդյունավետ մակարդակը պահպանելու Ընկերության ունակությանը՝ հաշվի առնելով կապիտալի ներքին թիրախները և օրենսդրական պահանջները:

ԲԱԺԻՆ 4. ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Գլուխ 4. Ռիսկերի կառավարման համակարգ

23. Ռիսկերը, որոնց ենթարկված է կամ կարող է ենթարկվել Ընկերությունը, ներառում են ներքին և արտաքին հանգամանքներ, որոնք կարող են սպառնալ Ընկերության գործունեության անընդհատությանը կամ բացասական ազդեցություն ունենալ Ընկերության կապիտալի և/կամ շահույթի, ինչպես նաև գործարար համբավի վրա:
24. Ընկերությունն ապահովում է խորհրդի կողմից հաստատված ռիսկերի կառավարման արդյունավետ համակարգի առկայություն, որը համահունչ է Ընկերության գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բնույթին, իրականացվող գործարար գործընթացների ծավալին և բարդությանը:
25. Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգն առնվազն ներառում է.
1) ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը, որով սահմանվում են ռիսկերի կառավարման առումով Ընկերության ընդհանուր մոտեցումները/նպատակները: Ընդ որում, ռիսկերի կառավարման ռազմավարության մշակման ժամանակ առնվազն հաշվի են առնվում Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված գործարար ծրագիրն ու Ընկերության կողմից իրականացվող գործարար գործընթացները՝ ներառյալ Ընկերության կողմից պատվիրակված գործընթացները,
2) Ընկերության ռիսկի ախորժակը՝ հաստատված Ընկերության խորհրդի կողմից,

3) առանձին ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունները, որոնցով առնվազն սահմանվում են.
   ա. Ընկերության գործունեությանը ներհատուկ խելամտորեն կանխատեսելի և էական ռիսկերն ըստ տեսակների: Ընդ որում, Ընկերության կողմից առնվազն դիտարկվում են անդերռայթինգի, շուկայական, վարկային, իրացվելիության, գործառնական ռիսկերը, ինչպես նաև խմբի անդամ լինելու հետևանքով առաջացող լրացուցիչ ռիսկերը (կիրառելիության դեպքում),
   բ. ռիսկի յուրաքանչյուր տեսակի համար ռիսկի ընդունելի սահմանաչափերը, սահմանված սահմանաչափերից թույլատրելի շեղումների դեպքերն ու չափերը,
   գ. ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված մեխանիզմների կիրառումը (օրինակ՝ վերաապահովագրություն, հեջավորում և այլն),
4) առանձին ռիսկերի ճանաչման, գնահատման, զսպման, մոնիթորինգի և հաշվետվողականության գործընթացները և գործիքները (ներառյալ՝ մոդելները (կիրառելիության դեպքում)),
5) ռիսկերի կառավարման գործընթացում Ընկերության առանձին կազմակերպական միավորների, ինչպես նաև աշխատակիցների պարտականություններն ու լիազորությունները,
6) Ընկերության կողմից սեփական ռիսկերի և վճարունակության գնահատման (ՍՌՎԳ) քաղաքականությունը՝ համաձայն սույն կանոնակարգի 65-րդ կետի:

26. Յուրաքանչյուր գործառնություն, որը կարող է հանգեցնել Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունից, ռիսկի ախորժակից և (կամ) ռիսկի սահմանաչափերից անթույլատրելի շեղման, հանգամանորեն քննարկվում և ներկայացվում է խորհրդի հաստատմանը:
27. Ընկերության կողմից նոր գործառնությունների կամ գործիքների ներդրման դեպքում Ընկերությունը գնահատում է դրանց հավանական ազդեցությունը Ընկերության գործունեության ռիսկայնության մակարդակի վրա՝ անհրաժեշտության դեպքում փոփոխություններ կատարելով ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության համակարգում:
28. Ընկերության խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ դիտարկվում և անհրաժեշտության դեպքում վերանայվում է ռիսկերի կառավարման գործընթացը, որպեսզի ապահովվեն գործընթացի արդիականությունը և հիմնավորվածությունը: Ռիսկերի կառավարման գործընթացի վերանայման անհրաժեշտության բացակայության հիմնավորումները պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են: Դիտարկման/վերանայման ենթակա հիմնական ոլորտներն առնվազն ընդգրկում են.
   1) Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի համարժեքությունը Ընկերության կողմից իրականացվող գործառնությունների բնույթին, ծավալին և բարդությանը,
   2) խոշոր ռիսկերի և ռիսկերի կենտրոնացումների բացահայտումը,
   3) Ընկերության ռիսկայնության մակարդակի գնահատման ընթացքում օգտագործվող մուտքային տվյալների ճշգրտությունն ու ամբողջականությունը,
   4) Ընկերության ռիսկայնության մակարդակի գնահատման ընթացքում օգտագործվող մեթոդների, սցենարների, ենթադրությունների հիմնավորվածությունն ու արդյունավետությունը:
29. Ընկերության խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համակարգի ձևավորման, կենսագործունեության և արդյունավետության շարունակական մոնիթորինգի ապահովման համար, իսկ գործադիր մարմինը՝ ռիսկերի կառավարման համակարգի արդյունավետ կիրառման, ինչպես նաև խորհրդի կողմից հաստատված քաղաքականությունների, ընթացակարգերի և այլ ներքին իրավական ակտերի՝ ամբողջ Ընկերությունում արդյունավետ շրջանառության ապահովման համար:

Գլուխ 5. Սեփական ռիսկերի և վճարունակության գնահատում (ՍՌՎԳ)

30. Որպես Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի բաղկացուցիչ մաս՝ Ընկերությունն առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ իրականացնում է սեփական ռիսկերի և վճարունակության գնահատում (ՍՌՎԳ), որը պետք է համահունչ լինի ընկերության գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բնույթին, ծավալին և բարդությանը:
31. Ընկերության խորհուրդը հաստատում է ՍՌՎԳ քաղաքականությունը, որն առնվազն ներառում է.
   1) ՍՌՎԳ իրականացման համար անհրաժեշտ գործընթացների և ընթացակարգերի նկարագրությունը: Ընդ որում, ՍՌՎԳ իրականացման գործընթացները պետք է համահունչ լինեն Ընկերության կազմակերպական կառուցվածքին և ռիսկերի կառավարման համակարգին,
   2) Ընկերության էական գործառնությունների (գործարար գործընթացների) առանձնացման, ինչպես նաև ռիսկերն էական համարելու չափանիշները, ռիսկերի գնահատման սկզբունքները, մեթոդաբանությունը, ինչպես նաև ռիսկերի կառավարման համակարգի գնահատման մեթոդները,

3) սթրես-թեստերի իրականացման սկզբունքները, մեթոդաբանությունը, սթրես-սցենարների որոշման ընթացակարգը, երևույթների տեղի ունենալու հավանականությունը գնահատելու մեթոդաբանությունը,
4) ՍՌՎԳ-ի ընթացքում իրականացվող հաշվարկների ժամանակ օգտագործվող տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման, արժանահավատության ստուգման ընթացակարգերը, ինչպես նաև կիրառվող տվյալների որակի (այդ թվում՝ տվյալների արժանահավատություն, ամբողջականություն և այլն) նկատմամբ Ընկերության պահանջները,
5) այն հանգամանքները, որոնց առկայության դեպքում պետք է արտահերթ ՍՌՎԳ իրականացվի,
6) հիմնական տնտեսական նորմատիվների հաշվարկման, սահմանաչափերի պահպանման ներքին ընթացակարգերը և հսկողության մեխանիզմները,
7) տեխնիկական պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) հաշվարկման, իրավական ակտերով չնախատեսված այլ տեխնիկական պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) ձևավորման անհրաժեշտության որոշման ներքին ընթացակարգերը, տեխնիկական պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) հաշվարկման մեթոդների ընտրության չափանիշները և մեթոդները (Կենտրոնական բանկի համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտով նման ընտրության հնարավորություն նախատեսված լինելու դեպքում),
8) ՍՌՎԳ իրականացման գործընթացի հիմնական պատասխանատուները,
9) կառավարչական որոշումների կայացման, ինչպես նաև ռիսկերի կառավարման գործընթացներում ՍՌՎԳ արդյունքների կիրառման եղանակները,
10) ՍՌՎԳ արդյունքները շահագրգիռ ստորաբաժանումներին հասանելի դարձնելու ընթացակարգերը:

32. ՍՌՎԳ առնվազն ենթադրում է հետևյալ քայլերի իրականացում.
1) Ընկերության բիզնես-մոդելի և կորպորատիվ նպատակների տեսանկյունից Ընկերության էական գործառնությունների առանձնացում: Էական գործառնություններն առանձնացնելիս հաշվի են առնվում ինչպես քանակական (օրինակ՝ գործառնության տեսակարար կշիռն ընկերության ակտիվների, եկամտի կամ կապիտալի մեջ, ազդեցությունը կորուստների վրա և այլն), այնպես էլ որակական գործոններ (օրինակ՝ ռազմավարական նշանակությունը, ռիսկայնությունը, պլանավորված աճը, ազդեցությունը հեղինակության վրա և այլն),
2) Ընկերության էական գործառնություններին ներհատուկ, կանխատեսելի և էական ռիսկերի գնահատում և ռիսկերի պատճառների բացահայտում: Ընդ որում, առնվազն գնահատվում են անդերռայթինգի, վարկային, շուկայական, գործառնական և իրացվելիության ռիսկերը, ինչպես նաև խմբի անդամ լինելու հետևանքով առաջացող լրացուցիչ ռիսկերը,
3) սույն կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն գնահատված ռիսկերի կառավարման գնահատում, ինչը ներառում է ինչպես ռիսկը նվազեցնող գործիքների, այնպես էլ ռիսկի նվազեցմանն ուղղված հսկողական մեխանիզմների համարժեքության և արդյունավետության գնահատումը,
4) Ընկերության գործունեությանը և (կամ) առանձին էական գործառնությունների գծով մնացորդային (զուտ) ռիսկի գնահատում, որը որոշվում է Ընկերության գործառնություններին ներհատուկ ռիսկերի մակարդակի և դրանց կառավարման համարժեքության ու արդյունավետության գնահատման արդյունքում,
5) ապահովագրության պայմանագրերով ստանձնած պարտավորությունների պատշաճ կատարման տեսանկյունից տեխնիկական պահուստների համարժեքության գնահատումը,
6) Ընկերության մնացորդային ռիսկերը կլանելու տեսանկյունից Ընկերության կապիտալի համարժեքության գնահատում, Ընկերության ռիսկայնության նկարագրին և ռիսկերի կառավարման միջավայրին համարժեք կապիտալի նպատակային մակարդակի սահմանում, Ընկերության կապիտալի մակարդակը ստանձնած ռիսկերին համապատասխանեցնելու ծրագրերի մշակում և իրագործում:

33. Որպես ՍՌՎԳ բաղկացուցիչ մաս՝ Ընկերության կողմից իրականացվում է սթրես-թեստավորում, որն առնվազն բավարարում է հետևյալ պահանջները.
1) սթրես-թեստավորումն իրականացվում է անդերռայթինգի, վարկային, արտարժութային, իրացվելիության ռիսկերի գծով,
2) սթրես-թեստավորումն իրականացվում է առնվազն եռամսյակային կտրվածքով (առաջիկա մեկ տարվա ժամանակային հորիզոնով): Ընդ որում, յուրաքանչյուր ռիսկի գծով սթրես-թեստավորումն իրականացվում է՝ հիմք ընդունելով Ընկերության կանխատեսումների վրա հիմնված հիմնական սցենարը, որը ենթարկվում է շոկային ցնցումների՝ արտացոլելով ծայրահեղ, բայց հավանական իրավիճակների առնվազն երկու մակարդակներ (միջին և խիստ),

3) սթրես-թեստերը կարող են լինել պարզ՝ զգայունության վերլուծություն՝ կախված կոնկրետ ռիսկի գործոնի փոփոխությունից, և բարդ, որոնք հաշվի են առնում տարբեր ռիսկային գործոնների, այդ թվում՝ համակարգային, փոխազդեցության արդյունքները: Եթե Ընկերության կողմից որոշակի ռիսկի գծով սթրես-թեստավորման գործընթացում դիտարկվող իրավիճակը կարող է ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեությանն առնչվող այլ ռիսկերի վրա, ապա Ընկերությունը պետք է գնահատի ինչպես յուրաքանչյուր ռիսկի գծով ազդեցություններն առանձին-առանձին, այնպես էլ համընդհանուր ազդեցությունը,
4) անհրաժեշտության դեպքում Ընկերությունն իրականացնում է նաև միանգամյա սթրես-թեստեր,
5) սթրես-թեստավորման համակարգը կազմում է Ընկերության ռիսկերի կառավարման գործընթացի մի մասը, նպաստում է ռիսկերի կառավարման որակի բարելավմանը, ապահովում է ռիսկերի կառավարման լրացուցիչ գործիքներ: Սթրես-թեստերի համար օգտագործվող սցենարները ապագային միտված են, ծայրահեղ, բայց հավանական և թույլ են տալիս գնահատել Ընկերության զգայունությունը շոկային իրավիճակների նկատմամբ,
6) սթրես-թեստերի օգտագործումը պարտադիր է այն առկա կամ պոտենցիալ ռիսկերը բացահայտելու համար, որոնք չեն բացահայտվի միայն պատմական շարքերի վրա հիմնված ռիսկերի կառավարման վիճակագրական գործիքների օգտագործման դեպքում, երբ պատմական տվյալները չեն ընդգրկում սթրեսային ժամանակահատվածներ: Մասնավորապես, համապատասխան սթրես-թեստավորման պետք է ենթարկվի նոր ներդրվող գործիքների կամ գործառնությունների ռիսկայնությունը,
7) իրականացված սթրես-թեստերի արդյունքների (ազդեցությունը տնտեսական նորմատիվների մեծության վրա և (կամ) գնահատված վնասի մեծությունը) հիման վրա Ընկերությունը մշակում է սթրեսային (արտակարգ) իրավիճակների ի հայտ գալու դեպքում Ընկերության կողմից իրականացվելիք միջոցառումների ծրագրեր: Սթրեսային (արտակարգ) իրավիճակների ծրագրերը պարբերաբար թարմացվում և փորձարկվում են՝ պարզելու համար դրանց արդյունավետությունը: Սթրեսային իրավիճակների ծրագրերում Ընկերությունն արտացոլում է, թե որքան ժամանակ կպահանջվի սթրեսային (արտակարգ) իրավիճակներում դիրքերը հեջավորելու կամ այլ կերպ ռիսկերը կառավարելու համար:

34. ՍՌՎԳ արդյունքները, հաշվարկները, այդ թվում՝ ՍՌՎԳ հիմքում ընկած հիմնական ենթադրությունները, հիմնական սցենարները, սթրես-թեստերի ազդեցության գնահատման համար օգտագործվող հիմնական դատողությունները փաստաթղթավորվում են և ներկայացվում են Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին, շրջանառվում են գործընթացի համար պատասխանատու անձանց, ինչպես նաև Ընկերության շահագրգիռ ստորաբաժանումների միջև:
35. ՍՌՎԳ արդյունքներն ունեն կիրառական նշանակություն, այսինքն՝ ազդում են Ընկերության ղեկավարների և կառավարման մարմինների որոշումների՝ ներառյալ Ընկերության խորհրդի և գործադիր մարմնի կողմից կայացվող ռազմավարական որոշումների կայացման վրա: Մասնավորապես՝ ՍՌՎԳ արդյունքներն օգտագործվում են Ընկերության ռիսկի ախորժակը որոշելու կամ առանձին ռիսկերի գծով սահմանաչափեր սահմանելու համար: ՍՌՎԳ արդյունքները կիրառվում են նաև երկարաժամկետ գործարար ծրագրերի կազմման, ինչպես նաև կապիտալի և իրացվելիության պլանավորման ժամանակ:
36. Ընկերության խորհուրդը պատասխանատու է ՍՌՎԳ արդյունավետ գործընթացի իրականացման համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովման համար, իսկ գործադիր մարմինը՝ ՍՌՎԳ-ի հետևողական իրականացման համար:

ԲԱԺԻՆ 5. ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱՅԼ ՏԱՐՐԵՐ

Գլուխ 6. Ապահովագրական ռիսկերի ստանձնման գործընթաց և սակագնային քաղաքականություն, ապահովագրական հայտերի կարգավորում

37. Ներքին հսկողության համակարգը ապահովագրական ***ռիսկերի ստանձնման գործընթացի և սակագնային քաղաքականության (անդերռայթինգի գործընթաց)*** առումով նվազագույնը նախատեսում է.
1) Ընկերության նպատակային շուկաները, ապահովագրական պորտֆելի նպատակային (բենչմարք) կառուցվածքը,
2) ապահովագրական պորտֆելի բազմազանեցման (դիվերսիֆիկացման) սկզբունքները, կենտրոնացումների սահմանաչափերն ըստ ապահովագրության դասերի և/կամ ենթադասերի, Ընկերության հայեցողությամբ՝ նաև ըստ այլ չափանիշների,

3) ապահովագրական սակագների (այդ թվում՝ միջնորդավճարների ու այլ վճարների) հաշվարկման, կիրառման և դրանց նկատմամբ հսկողության իրականացման կարգը,
4) ապահովագրական սակագների հաշվարկման ժամանակ օգտագործվող տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման, արժանահավատության ստուգման ընթացակարգերը, ինչպես նաև կիրառվող տվյալների որակի նկատմամբ Ընկերության պահանջները,
5) ապահովագրության պայմանագրերի գծով զեղչերի կիրառման քաղաքականությունը,
6) ապահովագրության պայմանագիր կնքելուց առաջ ապահովագրության օբյեկտի նախնական զննություն իրականացնելու կարգը,
7) ապահովագրության օբյեկտների փոխկապակցվածությունը որոշելու չափանիշները և ընթացակարգերը,
8) ապահովագրական ռիսկը գնահատելու համար հաճախորդներից պահանջվող նվազագույն փաստաթղթերը և տեղեկատվությունը: Ընդ որում, հաճախորդից պահանջվող տեղեկատվությունը պետք է լինի գրավոր,
9) ապահովագրության պայմանագրեր կնքելու, ապահովագրական ռիսկը գնահատելու և կոնկրետ ապահովագրական սակագին կիրառելու իրավասություն ունեցող անձանց, նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները,
10) Ընկերության հետ կապված անձանց հետ ապահովագրության պայմանագրերի կնքման, սակագների կիրառման կարգը, սահմանաչափերը,
11) Ընկերության կողմից ստանձնված ապահովագրական ռիսկերի, կնքված ապահովագրության պայմանագրերի վերաբերյալ էլեկտրոնային գրանցամատյանում պահվող տեղեկատվության նվազագույն ցանկը:

38. Սույն կանոնակարգի 37-րդ կետի դրույթները տարածվում են նաև Ընկերության կողմից համապահովագրության և վերապահովագրության պայմանագրերով ռիսկերի ստանձնման գործընթացների նկատմամբ:
39. Ներքին հսկողության համակարգը ***ապահովագրական հատուցումների գծով ներկայացված հայտերի (այսուհետ՝ նաև ապահովագրական հայտերի)*** կարգավորման գործընթացի առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) ապահովագրական հայտերի ընդունման, գրանցման և հաշվառման կարգը,
    2) ապահովագրական հայտերի կարգավորման, այդ թվում՝ ապահովագրական հատուցում վճարելու կամ այն մերժելու վերաբերյալ եզրակացությունների տրամադրման, ապահովագրական հատուցումների վճարման կարգը, ժամկետները, ինչպես նաև այդ գործընթացների նկատմամբ հսկողության իրականացման մեխանիզմները: Ընդ որում, ապահովագրական հայտը մերժելու կամ մասնակի մերժելու վերաբերյալ եզրակացությունը նվազագույնը ներառում է հայտը մերժելու կամ մասնակի մերժելու պատճառներն ու հիմքերը,
    3) ապահովագրական հայտերի վերաբերյալ էլեկտրոնային գրանցամատյանում պահվող տեղեկատվության նվազագույն ցանկը,
    4) ապահովագրական հայտերը կարգավորող հանձնաժողովի կազմը, քանակը, հանձնաժողովի իրավասությունները և պարտականությունները, գործունեության կարգը, իսկ նման հանձնաժողովի բացակայության դեպքում՝ ապահովագրական հայտերի կարգավորման համար պատասխանատու անձի/ անձանց պարտականությունները և լիազորությունները,
    5) ապահովագրական հայտերի կարգավորման համար պահանջվող, ինչպես նաև հայտերի գործերում պահվող նվազագույն փաստաթղթերը և տեղեկատվությունը,
    6) Ընկերության կողմից մերժված ապահովագրական հայտերի վերաբերյալ տեղեկատվության պահպանման և մերժումների հիմնավորվածության փաստաթղթավորման պահանջը,
    7) ապահովագրական հայտերի գծով վնասի գնահատում, ապահովագրական պատահարի պատճառների փորձաքննություն իրականացնող աշխատակիցների ընտրության և վերջիններիս աշխատանքի վերահսկման սկզբունքները,
    8) վնասը գնահատող անկախ ընկերությունների ընտրության սկզբունքները և նրանց հետ համագործակցության կարգը:
40. Ընկերության ներքին ընթացակարգերով նախատեսվում է, որ նախապես որոշված գումարը գերազանցող հայտերի/ապահովագրական հատուցումների գծով Ընկերության կողմից տրված եզրակացությունները վավերացվում են նաև համապատասխան վերադաս իրավասու անձի/անձանց կողմից:
41. Հնարավորության դեպքում Ընկերությունն ապահովում է, որ միևնույն պատահարի դեպքում պատահարի վայր ժամանումը, փորձաքննության իրականացումը և այդ հայցը կարգավորող համապատասխան որոշման կայացումը իրականացվի տարբեր անձանց կողմից:

42. Անդերռայթինգի գործընթացի և ապահովագրական հայտերի վերաբերյալ Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվությունները ներառում են.
   1) ապահովագրական պորտֆելի կառուցվածքը, ապահովագրական պորտֆելի նպատակային (բենչմարք) կառուցվածքից շեղումների առկայության դեպքում՝ շեղման պատճառների վերլուծությունները,
   2) ապահովագրական պորտֆելի կենտրոնացումները (օրինակ՝ ըստ ապահովագրության առանձին դասերի, ըստ ապահովագրական պատահարների և այլն), փոփոխման միտումները,
   3) ապահովագրության առանձին դասերի և/կամ ենթադասերի մասով կիրառված ապահովագրական սակագները,
   4) ապահովագրության պայմանագրերի գծով կիրառված զեղչերը, այդ զեղչերի կիրառման արդյունավետության վերլուծությունները,
   5) ապահովագրության առանձին դասերի գծով ներկայացված, ինչպես նաև կարգավորված (այդ թվում՝ մերժված) հայտերի քանակը, մեծությունը, խոշոր ապահովագրական հայտերը,
   6) ապահովագրության առանձին դասերի և/կամ ենթադասերի մասով վնասաբերության մակարդակը, փոփոխման միտումները:

Գլուխ 7. Վերաապահովագրություն

43. Ներքին հսկողության համակարգն Ընկերության կողմից վերաապահովագրության փոխանցված ռիսկերի առումով նվազագույնը նախատեսում է վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի հաստատում, որն առնվազն նախատեսում է.
   1) վերաապահովագրության ռազմավարությունը, որով սահմանվում են վերաապահովագրության առումով Ընկերության ընդհանուր մոտեցումները,
   2) յուրաքանչյուր դասի (և/կամ ենթադասի) գծով սեփական մասնակցության առավելագույն չափի հաշվարկը՝ մանրամասն մեթոդաբանությամբ, ինչպես նաև հաշվարկման ժամանակ կիրառված վիճակագրական տվյալների աղբյուրները: Սույն ենթակետով նախատեսված հաշվարկները կատարելիս Ընկերությունը հաշվի է առնում Օրենքի 76-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված պահանջները: Բացի այդ, սույն ենթակետում ներկայացված հաշվարկներն առնվազն բավարարում են հետևյալ սկզբունքները.
      ա. հաշվարկները կատարվում են ակտուարական մեթոդներին համապատասխան,
      բ. հաշվարկի ժամանակ կատարված ենթադրությունները, շեղումներով պայմանավորված ճշգրտումները հիմնվում են խելամիտ և հիմնավոր դատողությունների վրա,
      գ. հաշվարկի ժամանակ կիրառված վիճակագրական տվյալներն արժանահավատ են,
      դ. հաշվարկի արդյունքում ստացված սեփական մասնակցության առավելագույն չափերի արդյունքում Ընկերությունը հաշվետու տարում չի խախտում հիմնական տնտեսական նորմատիվների սահմանաչափերը, ինչպես նաև Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված այլ ներքին սահմանաչափերը (առկայության դեպքում),
   3) ապահովագրական առանձին ռիսկերի (ապահովագրական պատահարների) գծով վնասի առաջացման հավանականության գնահատման չափանիշներն ու կարգը,
   4) վերաապահովագրության ձևերի, տեսակների, ենթատեսակների ընտրության չափանիշները և/կամ մեթոդները, ինչպես նաև հաշվետու տարվա համար կատարված ընտրության արդյունքները,
   5) Ընկերության կողմից վերաապահովագրողների ընտրության չափանիշները, ինչպես նաև վերաապահովագրողների ֆինանսական վիճակի (հուսալիության) գնահատման մեթոդները,
   6) առավելագույն ծածկույթի աղյուսակը, որը ներառում է սույն գլխում սահմանված հաշվարկների հիման վրա ապահովագրության յուրաքանչյուր դասի (և/կամ ենթադասի) գծով կազմված սեփական մասնակցության առավելագույն չափերը՝ հստակ նշելով, թե սեփական մասնակցության առավելագույն չափերից յուրաքանչյուրն ինչ ցուցանիշի նկատմամբ է հաշվարկված (օրինակ՝ ապահովագրական գումար, ապահովագրական հատուցում, վնասաբերության ցուցանիշ և այլն):
44. Վերաապահովագրության տարեկան ծրագիրը համահունչ է Ընկերության գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բնույթին, ծավալին և բարդությանը: Այն հանդիսանում է Ընկերության ռիսկերի և կապիտալի կառավարման ռազմավարության բաղկացուցիչ մասը, որի մշակման ընթացքում առնվազն հաշվի են առնվում Ընկերության ռիսկի ախորժակը, վերաապահովագրության իրականացման արդյունքում առաջացող նոր ռիսկերը (վարկային ռիսկ, գործառնական ռիսկ, արտարժութային ռիսկ, ըստ վերաապահովագրողի կենտրոնացման ռիսկ, իրավական ռիսկ և այլն), դրանց համար Ընկերության ռիսկերի քաղաքականությամբ սահմանված սահմանաչափերը, ինչպես նաև անդերռայթինգի կանխատեսումները:

45. Վերաապահովագրության տարեկան ծրագիրն Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատվում է յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա համար մինչև հաշվետու տարվա փետրվարի 1-ը:
46. Յուրաքանչյուր գործառնություն, որը կարող է հանգեցնել Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված վերաապահովագրության տարեկան ծրագրից չթույլատրելի շեղմանը, հանգամանորեն քննարկվում և ներկայացվում է խորհրդի հաստատմանը:
47. Ներքին հսկողության համակարգն Ընկերության կողմից վերաապահովագրության փոխանցած ռիսկերի առումով առնվազն նախատեսում է նաև՝
    1) վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի կազմման ընթացակարգը, ժամկետները,
    2) վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի մշակման համար պատասխանատու անձանց, նրանց պարտականությունների շրջանակները,
    3) վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի հաշվարկների իրականացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման կարգը, դրա համար պատասխանատու անձանց,
    4) վերաապահովագրության իրականացման արդյունքում առաջացող ռիսկերի բացահայտման, գնահատման և կանխարգելման ընթացակարգերը,
    5) ընթացակարգերի նկարագրությունը, որոնք ապահովում են վերաապահովագրողին փոխանցվող և վերաապահովագրողից ստացվող տեղեկատվական հոսքերի համապատասխանությունը վերաապահովագրության պայմանագրերի պահանջներին,
    6) ընթացակարգերի նկարագրությունը, որոնք ապահովում են ապահովագրության պայմանագրերի և դրանց վերաապահովագրության պայմանագրերի պայմանների, այդ թվում՝ ապահովագրված և վերաապահովագրված ռիսկերի համադրումը՝ չնախատեսված հնարավոր տարբերությունները բացահայտելու նպատակով:
48. Վերաապահովագրության վերաբերյալ Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվություններն առնվազն ներառում են.
    1) վերաապահովագրության փոխանցված ռիսկերի, վերաապահովագրավճարների, վերաապահովագրողներից ստացված հատուցումների մեծությունները,
    2) կիրառված վերաապահովագրության ձևերի, տեսակների, ենթատեսակների արդյունավետության վերլուծությունները,
    3) վերաապահովագրողների ֆինանսական վիճակի (հուսալիության) գնահատման արդյունքները,
    4) կենտրոնացումներն ըստ վերաապահովագրողների/վերաապահովագրական շուկաների,
    5) ապահովագրության առանձին դասի (և/կամ ենթադասի) գծով սեփական մասնակցության առավելագույն չափերի շեղումները (առկայության դեպքում), պատճառների վերլուծություններն ու բացատրությունները:

Գլուխ 8. Ներդրումային գործունեություն, հիմնական միջոցների կառավարում, դրամարկղային գործառնություններ

49. Ներքին հսկողության համակարգը ներդրումային գործունեության առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) ներդրումային քաղաքականությունը,
    2) ներդրումային պորտֆելի (ներդրումային գործիքների առանձին խմբերի) նպատակային (բենչմարք) կառուցվածքը, եկամտաբերությունը և ժամկետայնությունը,
    3) ներդրումների վերաբերյալ որոշումների կայացման ներքին ընթացակարգերը, ներդրումների վերաբերյալ որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ նվազագույն տեղեկատվությունը,
    4) ներդրումային հանձնաժողովի կամ այլ պատասխանատու ստորաբաժանման կազմը, պարտականությունները և լիազորությունները, իսկ նման ստորաբաժանման բացակայության դեպքում՝ ներդրումների համար պատասխանատու անձի պարտականությունները և լիազորությունները,
    5) ներդրումային սահմանափակումները (օրինակ՝ ըստ փոխառուների կամ ֆինանսական գործիքների վարկանիշների),
    6) թույլատրելի կենտրոնացումների սահմանաչափերը (օրինակ՝ ըստ ներդրումային գործիքների, ըստ գործընկերների/արժեթուղթ թողարկողների/փոխառուների, ըստ տնտեսության ճյուղերի, ըստ Ընկերության հետ կապված անձանց և այլն),
    7) ներդրումների բազմազանեցման (դիվերսիֆիկացման) սկզբունքները,
    8) փոխառության ապահովվածության ընդունելի տեսակները,

9) ածանցյալ գործիքներով գործառնությունների իրականացման քաղաքականությունը, դրա իրականացման ներքին ընթացակարգերը, այդ թվում՝
   ա. ածանցյալ գործիքներով գործառնություններից բխող ռիսկերի ճանաչման, գնահատման և կառավարման արդյունավետ համակարգի առկայությունը,
   բ. արտաբորսայական ածանցյալ գործիքներով գործառնություններ իրականացնելու դեպքում ածանցյալների արժեքի գնահատման մեթոդները,
10) ձեռք բերված արժեթղթերի թողարկողների և փոխառուների՝ վարկունակության գնահատման պահանջը, այդ գնահատումներն իրականացնելու կարգը, ժամկետներն ու պարբերականությունը, դրանց համար պատասխանատու անձանց և նրանց պարտականությունները,
11) Ընկերության ներդրումների դասակարգման, չաշխատող ակտիվների գծով հնարավոր կորուստների պահուստի ձևավորման սկզբունքները, ընթացակարգերը, դրանց հաշվարկման և պարբերական մոնիթորինգի իրականացման համար պատասխանատու անձանց, նրանց պարտականությունների շրջանակները, ինչպես նաև Ընկերության ժամկետանց ակտիվների հետստացման ընթացակարգերը,
12) Ընկերության պարտավորությունների կառուցվածքին և բնույթին Ընկերության ներդրումային գործունեության համապատասխանությունն ապահովելու, ինչպես նաև առկա անհամապատասխանությունների արդյունքում առաջացող ռիսկերը կառավարելու ընթացակարգերը: Ընդ որում, Ընկերությունը պետք է ունենա նաև Ընկերության ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման քաղաքականություն, համապատասխան ընթացակարգեր:

50. Ընկերության ներդրումային գործունեության վերաբերյալ Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվություններն առնվազն ներառում են.
    1) ներդրումների կառուցվածքը,
    2) մարումների ժամանակացույցը,
    3) ներդրումների եկամտաբերությունը,
    4) ներդրումների որակի վերլուծությունները,
    5) խնդրահարույց ներդրումները և դրանց հետստացման ուղղությամբ իրականացված միջոցառումները,
    6) գրավադրված ներդրումներն ինչպես գումարային արտահայտությամբ, այնպես էլ որպես տոկոս ներդրումային պորտֆելից,
    7) իրականացված ածանցյալ գործառնությունները:
51. Ներքին հսկողության համակարգը **հիմնական միջոցների կառավարման** առումով նվազագույնը ներառում է.
    1) հիմնական միջոցների ձեռքբերման, օտարման և դուրսգրման կանոնները,
    2) հիմնական միջոցների ձեռքբերման/օտարման նպատակահարմարության որոշման չափանիշները,
    3) սուբրոգացիայի արդյունքում կամ այլ հիմքով Ընկերության սեփականությունը դարձած հիմնական միջոցների օտարման կամ օգտագործման սկզբունքները, ժամկետներն ու ընթացակարգերը,
    4) հիմնական միջոցների պահպանման, հաշվառման ներքին ընթացակարգերը,
    5) գույքագրման պարբերականությունը և ներքին ընթացակարգերը,
    6) հիմնական միջոցների վերագնահատման պարբերականությունը, կարգը, վերագնահատման անհրաժեշտության որոշման սկզբունքները:
52. Ներքին հսկողության համակարգը *դրամարկղային գործառնությունների առումով* նվազագույնը ներառում է.
    1) գանձապահների տնօրինության տակ գտնվող կանխիկ միջոցների առավելագույն սահմանաչափերը,
    2) կանխիկ միջոցներով գործառնությունների իրականացման ներքին ընթացակարգերը, հսկողության մեխանիզմները,
    3) կանխիկ միջոցների պահպանման և տեղափոխման անվտանգությունն ապահովող մեխանիզմները,
    4) կանխիկ միջոցների գույքագրման պարբերականությունը:

Գլուխ 9. Գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարում

53. Ընկերությունը բացահայտում, գնահատում, կառավարում և նվազեցնում է գործարար գործընթացների անընդհատությունը (շարունակականությունը) վտանգող ռիսկերը:
54. Գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման նպատակն է նվազեցնել կամ կանխարգելել արտակարգ իրավիճակ տեղի ունենալու դեպքում հնարավոր բացասական ազդեցությունն Ընկերության գործառնությունների, համբավի, շահութաբերության, հաճախորդների և այլ պարտատերերի, ֆինանսական համակարգի և (կամ) այլ շահագրգիռ անձանց վրա:

55. Այն գործառնությունները, որոնք անմիջականորեն չեն իրականացվում Ընկերության կողմից և պատվիրակվել են այլ անձանց, նույնպես ընդգրկվում են գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգում:
56. Գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարումը (այսուհետ՝ նաև ԳԳԱԿ) իրենից ներկայացնում է համալիր և ամբողջական գործընթաց, որը ներառում է այն բոլոր միջոցառումները և գործողությունները, որոնք ուղղված են արտակարգ իրավիճակի դեպքում կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովմանը և (կամ) վերականգնմանը նախապես սահմանված ժամկետներում և ծավալով:
57. Սույն գլխի իմաստով արտակարգ իրավիճակն այն իրավիճակն է, որի առաջացումը հնարավոր է, սակայն դժվար կանխատեսելի (ցածր հավանականություն ունեցող), և որը առաջացնում է կամ կարող է առաջացնել զգալի նյութական վնասներ կամ այլ բացասական հետևանքներ Ընկերության, նրա հաճախորդների կամ այլ պարտատերերի համար: Արտակարգ իրավիճակները ներառում են ինչպես արտաքին աղետները (օրինակ՝ բնական աղետներ, տեխնիկական վթարներ, պատերազմ (ռազմական գործողություններ), ավազակային հարձակումներ, զանգվածային անկարգություններ, համաճարակներ, դիվերսիաներ, զանգվածային գործադուլ), այնպես էլ ներքին աղետները, որոնք առաջանում են Ընկերության աշխատակիցների դիտավորյալ (չարամիտ) կամ անզգույշ (անփույթ, չմտածված) գործողությունների կամ անգործության, այդ թվում՝ անվտանգության ապահովման համակարգերի ստեղծման և շահագործման ընթացքում ոչ մասնագիտական կամ սխալ որոշումների ընդունման հետևանքով:
58. Սույն գլխի իմաստով կարևոր նշանակություն ունեցող գործընթացներն Ընկերության այն գործառնությունները, գործընթացները, ռեսուրսները և ենթակառուցվածքներն են, որոնց խափանումը, ընդհատումը կամ բացակայությունը (այսուհետ՝ խափանումը) էական բացասական ազդեցություն կունենան Ընկերության գործառնությունների, համբավի, շահութաբերության, հաճախորդների և այլ պարտատերերի վրա և/կամ որոնք այդպիսին են ճանաչվել Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից:
59. Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգը նվազագույնը նախատեսում է.
    1) Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությունը՝ հաստատված Ընկերության խորհրդի կողմից,
    2) Ընկերության գործարար գործընթացների վերլուծությունը, այդ թվում՝ ռիսկերի գնահատումը,
    3) գործարար գործընթացների վերականգնման նպատակները և ռազմավարությունը,
    4) գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագիրը, այդ թվում՝ արտակարգ իրավիճակների կառավարման և վերականգնման ծրագիրը,
    5) Ընկերության աշխատակիցների համար սեմինարների անցկացման և իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման ծրագիրը,
    6) գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի պարբերական թեստավորման և վերանայման ծրագիրը:
60. Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգը հարմարեցվում է Ընկերության գործունեության բնույթին, չափին և բարդությանը:
61. Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությամբ սահմանվում են համակարգի ներդրման սկզբունքները և ուղղությունը, որոնք պետք է պարունակեն.
    1) ԳԳԱԿ նպատակները, խնդիրները և ԳԳԱԿ համակարգի ներդրման Ընկերության որդեգրած մոտեցումը,
    2) ԳԳԱԿ ներդրման համար պատասխանատու անձանց, թիմերի և (կամ) կոմիտեների ցանկը, նրանց հստակ իրավունքները, պարտականությունները և լիազորությունները:
62. Ընկերության գործարար գործընթացների վերլուծության նպատակն է՝ բացահայտել այն բոլոր գործարար գործընթացները, որոնք ունեն կարևոր նշանակություն, գնահատել դրանց խափանման ազդեցությունն Ընկերության վրա և որոշել վերականգնման առաջնահերթությունները:
63. Գործարար գործընթացների վերլուծության ժամանակ հաշվի է առնվում հետևյալը.
    1) հավանական արտակարգ իրավիճակները (սցենարները),
    2) գործարար գործընթացի խափանման հնարավոր բացասական ազդեցությունն Ընկերության հաճախորդների կամ այլ պարտատերերի վրա, ինչպես նաև ազդեցության գնահատումը ֆինանսական, իրավական կամ համբավի տեսանկյունից,
    3) գործարար գործընթացների խափանման առավելագույն թույլատրելի ժամանակը:

64. Ռիսկերի գնահատման ժամանակ բացահայտվում են այն հնարավոր ռիսկերը (պատճառները), որոնք կարող են հանգեցնել կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացների խափանմանը: Այդ ռիսկերի գծով հաշվի են առնվում տեղի ունենալու հավանականությունը և տեղի ունենալու դեպքում հնարավոր ազդեցությունը:
65. Վերականգնման նպատակները Ընկերության կարևոր գործարար գործընթացների իրականացման նախապես սահմանված մակարդակներն (ծավալներն) են, ըստ որի պետք է վերականգնվեն այդ գործարար գործընթացներն արտակարգ իրավիճակ տեղի ունենալուց հետո՝ նախապես սահմանված վերականգնման ժամկետում:
66. Ընկերությունը սահմանում և փաստաթղթավորում է գործարար գործընթացների վերականգնման նպատակները և դրան հասնելու ռազմավարությունը՝ հիմք ընդունելով Ընկերության գործարար գործընթացների վերլուծության արդյունքները, Ընկերության գործունեության բնույթը, չափը և բարդությունը:
67. Ընկերությունն ապահովում է գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի համապատասխանությունն Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությանը:
68. Գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրում նշվում են բոլոր այն միջոցառումները և պահանջվող տեղեկատվությունը, որոնք հնարավորություն կտան Ընկերությանը արդյունավետ կերպով կառավարելու արտակարգ իրավիճակը սկզբնական փուլում, ինչպես նաև հետագայում վերականգնելու կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացները:
69. Գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագիրն առնվազն պարունակում է.
    1) կարևոր նշանակություն ունեցող գործարար գործընթացների ցանկը,
    2) յուրաքանչյուր կարևոր գործարար գործընթացի վերականգնման մակարդակը և վերականգնման ժամկետը,
    3) յուրաքանչյուր կարևոր գործարար գործընթացի վերականգնման ռազմավարությունը և պահանջվող միջոցառումներն ու դրանց հաջորդականությունը,
    4) գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների համար պահանջվող ռեսուրսների և ենթակառուցվածքների նկարագրությունը,
    5) արտակարգ իրավիճակի պայմաններում և դրանից հետո Ընկերության աշխատակիցների և թիմերի իրավունքները, պարտականությունները և լիազորությունները,
    6) հաղորդակցման ծրագրերը:
70. Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագիրը թեստավորվում է առնվազն տարին մեկ անգամ կամ ավելի հաճախ՝ գործարար գործընթացների կազմի, կառուցվածքի կամ բնույթի հետ կապված էական փոփոխությունների դեպքում: Գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի թեստավորման արդյունքները փաստաթղթավորվում և ներկայացվում են Ընկերության խորհրդին:
71. Ընկերության տեղեկատվական համակարգերի անընդհատության ապահովման և կառավարման հետ կապված առանձնահատկությունները սահմանվում են Կենտրոնական բանկի նորմատիվ իրավական այլ ակտով:

Գլուխ 10. Ընկերության հետ կապված անձինք

72. Ներքին հսկողության համակարգը նախատեսում է Ընկերության հետ կապված անձանց մասին տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման (արխիվացման) և մշտապես թարմացման արդյունավետ ընթացակարգերի, ինչպես նաև Ընկերության հետ կապված անձանց հետ գործարքների կնքման արդյունավետ ընթացակարգերի առկայություն:
73. Ընկերության հետ կապված անձանց հետ գործարքների կնքման ընթացակարգերը նվազագույնը բացահայտում և վերահսկում են շահերի բախման հնարավոր դեպքերն ու ոլորտները:
74. Ընկերությունն ապահովում է Ընկերությունում նշանակալից մասնակցություն ունեցող իրավաբանական անձանց, Ընկերության հետ փոխկապակցված անձանց, ինչպես նաև Ընկերության հետ փոխկապակցված անձանց հետ փոխկապակցված անձանց վերաբերյալ Կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007 թվականի հոկտեմբերի 10-ի թիվ 344-Ն որոշմամբ հաստատված «Ապահովագրության ոլորտում լիցենզավորման, գրանցման, համաձայնության, թույլտվության տրամադրման, մասնագիտական համապատասխանության ստուգման և որակավորման կարգը» կանոնակարգ 3/01-ի համաձայն Կենտրոնական բանկ պարբերաբար ներկայացվող հաշվետվությունների (տեղեկությունների) ստացումն ու ուսումնասիրությունը:

75. Ընկերության հետ կապված անձանց մասին տեղեկատվությունը նվազագույնը ներառում է.
   1) անձի անունը և բնակության վայրը (իրավաբանական անձի դեպքում՝ անվանումը և գտնվելու վայրը),
   2) զբաղմունքը (իրավաբանական անձի դեպքում՝ գործունեության տեսակը),
   3) կապվածության ձևը,
   4) Ընկերության (իսկ հնարավորության դեպքում՝ նաև այլ Ընկերությունների) հետ կնքված գործարքները (կնքված ապահովագրության պայմանագրեր, Ընկերությանը տրված, ինչպես նաև վերջինիս կողմից տրամադրված փոխառություններ, ստացվելիք այլ գումարներ և այլն):

Գլուխ 11. Գործարար վարվելակերպ, սպառողների շահերի պաշտպանություն

76. Ներքին հսկողության համակարգը գործարար վարվելակերպի և սպառողների շահերի պաշտպանության առումով նվազագույնը նախատեսում է.
   1) Ընկերության կողմից ապահովագրության յուրաքանչյուր դասի և/կամ ենթադասի գծով մատուցվող ծառայության մանրամասն նկարագրությունը, այդ թվում՝ ապահովագրության կանոնները, ապահովագրության պայմանագրերի/վկայագրերի օրինակելի ձևերը և դրանցում ներառվող տեղեկատվությունը, չհատուցվող գումարի, բոնուսների և զեղչերի կիրառման պայմանները, մատուցվող ծառայությունների սակագները, դրանք փոփոխելու պայմաններն ու կարգը, որոնք պետք է լինեն պարզ և հասկանալի, չպետք է պարունակեն ապակողմնորոշող և մոլորության մեջ գցող դրույթներ և չպետք է խախտեն հաճախորդների շահերը,
   2) ծառայություններ մատուցելու համար հաճախորդներից պահանջվող փաստաթղթերի ցանկը (տեղեկությունները),
   3) հիմնական ծառայությունների հետ լրացուցիչ ծառայություններ մատուցելու քաղաքականությունը,
   4) հաճախորդի համար Ընկերության կողմից մատուցվող ծառայության հասանելիությունը սահմանափակող բոլոր պայմանները,
   5) Ընկերության կողմից գործարքները մերժելու (ծառայությունը մատուցելուց հրաժարվելու) չափանիշները և ընթացակարգերը,
   6) ծառայություն մատուցելու ընթացքում թույլ տրված սխալները շտկելու ընթացակարգերը,
   7) Ընկերության նախաձեռնությամբ ինչպես կոնկրետ հաճախորդի, այնպես էլ ընդհանրապես Ընկերության կողմից ծառայությունների մատուցումն ընդհատելու ընթացակարգերը,
   8) սահմանված ընդհանուր պայմաններից տարբերվող պայմաններով ծառայություններ մատուցելու (առավել/նվազ բարենպաստ պայմաններով պայմանագրեր կնքելու) ընթացակարգերը, այդ թվում՝ այն չափանիշները, որոնց հիման վրա Ընկերության իրավասու մարմնի կողմից կընդունվեն նմանատիպ որոշումներ:
   9) հաճախորդների սպասարկման ընթացքում շահերի հնարավոր բախման դեպքերի բացահայտմանն ու բացառմանն ուղղված ընթացակարգերը,
   10) հաճախորդների դիմում-բողոքների և/կամ պահանջների (գրավոր, բանավոր) ընդունման, քննարկման, դրանց արդյունքում որոշումների կայացման, դիմում-բողոք և/կամ պահանջ ներկայացրած անձին դիմում-բողոքի և/կամ պահանջի քննության ընթացիկ կարգավիճակի մասին տեղեկատվության տրամադրման (համապատասխան պահանջի առկայության դեպքում), ինչպես նաև նշված գործընթացների նկատմամբ մոնիթորինգի իրականացման ընթացակարգերը: Ընդ որում, հաճախորդների դիմում-բողոքների և/կամ պահանջների (գրավոր, բանավոր) ընդունման և քննման գործառույթը չի կարող իրականացվել այն աշխատակցի կողմից, ով իրականացնում է ապահովագրական հատուցումների գծով հայտերի կարգավորման, ապահովագրության պայմանագրերի կնքման գործառույթ կամ այլ կերպ անմիջականորեն ներգրավված է հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման գործում:
   11) Ընկերության կողմից գովազդի իրականացման գործընթացը նկարագրող ընթացակարգերը, գովազդային և այլ հրապարակվող նյութերը սպառողների շահերի պաշտպանության տեսանկյունից գնահատելու կարգը,
   12) Ընկերության և Ընկերության կողմից մատուցվող ծառայությունների վերաբերյալ հրապարակման ենթակա տեղեկատվության ցանկը, տեղեկությունները հաճախորդների համար հասանելի դարձնելու ձևերի, միջոցների, ընթացակարգերի (մամուլ, ինտերնետ, տեղեկատվական ամփոփաթերթեր, թերթոններ, բրոշյուրներ, գրքույկներ և այլն) նկարագրությունը, տարբեր ձևերով հրապարակվող տեղեկատվության ժամանակին թարմացումը, արժանահավատությունը և համահունչությունն ապահովող ներքին ընթացակարգերը,

13) Ընկերության և հաճախորդի միջև հաղորդակցման սկզբունքները, կարգը, ձևերը,
14) ապահովագրության պայմանագիրը կնքելուց առաջ, պայմանագրի կնքման ընթացքում և պայմանագրի գործողության ընթացքում հաճախորդներին տրամադրվող տեղեկատվության ցանկը (այդ թվում՝ բանավոր տեղեկատվության մասով նվազագույն տեղեկատվության ցանկը), այդ տեղեկատվության տրամադրման և հաճախորդների սպասարկման կարգը,
15) Ընկերության՝ հաճախորդներին սպասարկող անձնակազմի, ապահովագրական գործակալների, հաճախորդներին անմիջական խորհրդատվություն տվող աշխատակիցների վարվելակերպի կանոնները,
16) Ընկերության անունից ապահովագրական գործակալի գործառույթներ իրականացնող ֆիզիկական անձանց, Ընկերության՝ հաճախորդներին սպասարկող անձնակազմի, հաճախորդներին անմիջական խորհրդատվություն տվող աշխատակիցների գիտելիքների և հմտությունների ստուգման, նրանց մասնագիտական որակի բարձրացման մեխանիզմները՝ ներառյալ տեղեկություններ այն անձանց վերաբերյալ, որոնց կողմից կազմակերպված դասընթացների և/կամ քննությունների վրա է հիմնվում Ընկերության կողմից ապահովագրական գործակալների և համապատասխան աշխատակիցների գիտելիքների և հմտությունների ստուգման գործընթացը (նման դասընթացներ կամ քննություններ կազմակերպվելու դեպքում), ինչպես նաև ապահովագրական գործակալին հաշվառման վկայականի տրամադրման և ապահովագրական գործակալի հետ պայմանագրի դադարեցման դեպքում հաշվառման վկայականի վերադարձման գործընթացները նկարագրող կարգը,
17) ապահովագրական գաղտնիք կազմող տեղեկատվության հավաքագրման, պահպանման, օրենսդրությամբ նախատեսված իրավասու անձանց տրամադրման ներքին ընթացակարգերը:

77. Գործարար վարվելակերպի և սպառողների շահերի պաշտպանության առումով Ընկերության կողմից մշակված գործընթացներն ու ընթացակարգերը ապահովում են հաճախորդների նկատմամբ արդարացի վերաբերմունքը, որն առնվազն ենթադրում է.
1) ապահովագրական պրոդուկտների մշակման և իրականացման ընթացքում հաճախորդների կարիքների և շահերի դիտարկում,
2) ապահովագրության պայմանագիրը կնքելուց առաջ և պայմանագրի գործողության ընթացքում հաճախորդին պարզ, արժանահավատ, ժամանակին և հաճախորդի կարիքներին համարժեք տեղեկատվության տրամադրում,
3) հաճախորդի կարիքներին անհամապատասխան ծառայությունների մատուցումից խուսափում,
4) հաճախորդին տրված խորհրդատվության բարձր որակի ապահովում,
5) հաճախորդների դիմում-բողոքների և/կամ պահանջների արդարացի և ժամանակին քննում,
6) հաճախորդների վերաբերյալ ապահովագրական գաղտնիք կազմող տեղեկատվության պահպանում,
7) հաճախորդների խելամիտ սպասումների արդարացում,
8) սահմանված ընդհանուր պայմաններից տարբերվող պայմաններով ծառայությունների մատուցում (առավել/նվազ բարենպաստ պայմաններով պայմանագրերի կնքում) բացառապես համապատասխան չափանիշների առկայության դեպքում:

78. Ընկերության գործարար ծրագրով հաճախորդների նկատմամբ արդարացի վերաբերմունքի ցուցաբերումը պետք է սահմանվի որպես նպատակ և պետք է հաշվի առնվի որոշումների կայացման գործընթացներում:

79. Ընկերությունը պետք է ապահովի գործարար վարվելակերպի և սպառողների շահերի պաշտպանության առումով մշակված գործընթացների ու ընթացակարգերի, ինչպես նաև բարձր պրոֆեսիոնալիզմի և վարքագծի կանոնների պահպանումն ինչպես Ընկերության աշխատակիցների, այնպես էլ Ընկերության ապահովագրական գործակալների կողմից:

80. Ընկերությունն ապահովում է իր կողմից ծառայությունների մշակման և դրանց մատուցման գործընթացը սպառողների շահերի պաշտպանության տեսանկյունից գնահատելու համապատասխան մեխանիզմների և այդ մեխանիզմների կիրառման արդյունքում ստացված գնահատականների վերաբերյալ գործադիր մարմնին և խորհրդին տեղեկացնելու ընթացակարգերի առկայությունը:

Գլուխ 12. Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքար

81. Ներքին հսկողության համակարգը փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի առումով նվազագույնը նախատեսում է.
1) այն պարտադիր ընթացակարգերը, որոնք Ընկերության կողմից պետք է պահպանվեն հաճախորդների, պարտատերերի և այլ անձանց հետ ֆինանսական և (կամ) այլ գործառնություններ կատարելիս,

2) ֆինանսական կամ այլ գործառնությունների կատարման ընթացքում Ընկերության կողմից պահանջվող փաստաթղթերը (տեղեկությունները),
3) իրական շահառուի վերաբերյալ նվազագույն տեղեկությունների հավաքագրումը և հաճախորդների նույնականացման համար անհրաժեշտ նվազագույն ընթացակարգերը,
4) գործարքները կասկածելի համարելու չափանիշները,
5) հաճախորդների վերաբերյալ տեղեկությունների գրանցման և պահպանման, ինչպես նաև կասկածելի գործարքների վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրման, հաշվառման և պահպանման կարգը,
6) կասկածելի գործարքների հայտնաբերման դեպքում Ընկերության համապատասխան աշխատակիցների միջև տեղեկատվության փոխանցման ընթացակարգերը, կասկածելի գործարքների մասին ընկերության ղեկավարությանը և Կենտրոնական բանկին հայտնելու ընթացակարգերը,
7) աշխատակիցների կողմից պարտադիր իրականացվող գործընթացները՝ ֆինանսական կամ այլ գործառնություններ իրականացնելիս կասկածելի գործարքներ հայտնաբերելու դեպքում,
8) փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման կանխարգելմանն ուղղված օրենսդրական պահանջների և Ընկերության ներքին ընթացակարգերի նկատմամբ վերահսկողության իրականացման կարգն ու պայմանները:

Գլուխ 13. Ապահովագրական խարդախության դեմ պայքար

82. Ներքին հսկողության համակարգը ապահովագրական խարդախությունների դեմ պայքարի առումով նվազագույնը նախատեսում է.
1) ապահովագրական խարդախությունների բացահայտման, զսպման, կանխարգելման և հաշվետվողականության քաղաքականությունը,
2) ապահովագրական խարդախությունների բացահայտմանը, զսպմանն ու կանխարգելմանն ուղղված ընթացակարգերը,
3) ապահովագրական խարդախությունների դեմ պայքարի համար պատասխանատու անձանց, նրանց իրավասություններն ու պարտականությունները,
4) ապահովագրական խարդախության տեսանկյունից ապահովագրական հայտերը, գործարքները և այլ իրադարձությունները կասկածելի համարելու չափանիշները, այսինքն՝ այն նախանշանները, որոնց առկայությունը կարող է վկայել ապահովագրական խարդախության հնարավոր դեպքերի մասին, ինչպես նաև խարդախությունների տիպաբանությունները,
5) ապահովագրական խարդախության տեսանկյունից կասկածելի դեպքեր հայտնաբերելու դեպքում պարտադիր իրականացման ենթակա գործընթացները,
6) ապահովագրական խարդախության տեսանկյունից կասկածելի դեպքեր հայտնաբերելիս Ընկերության համապատասխան աշխատակիցների միջև տեղեկատվության փոխանցման ընթացակարգերը, կասկածելի դեպքերի մասին ապահովագրական խարդախությունների դեմ պայքարի համար պատասխանատու անձին, ընկերության ղեկավարությանը հայտնելու ընթացակարգերը,
7) ապահովագրական խարդախության մեջ ներգրավված անձանց վերաբերյալ տեղեկատվության գրանցման և պահպանման, ինչպես նաև կասկածելի ապահովագրական դեպքերի վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրման, հաշվառման և պահպանման կարգը,
8) ապահովագրական խարդախությունների կանխարգելմանն ուղղված օրենսդրական պահանջների և Ընկերության ներքին ընթացակարգերի նկատմամբ վերահսկողության իրականացման կարգն ու պայմանները,
9) այլ Ընկերությունների և մարմինների հետ համագործակցության կարգը:
83. Ապահովագրական խարդախությունների դեմ պայքարի առումով Ընկերության կողմից մշակված գործընթացներն ու ընթացակարգերը հնարավորինս պետք է ապահովեն հետևյալ անձանց կողմից իրականացվող ապահովագրական խարդախությունների բացահայտումը, զսպումն ու կանխարգելումը.
1) հաճախորդներ և երրորդ անձինք (փորձագետներ, վերանորոգող կազմակերպության ղեկավար կամ աշխատակիցներ, բժիշկներ կամ այլ մասնագետներ, ապահովագրական հատուցման գործընթացում ներգրավված այլ անձինք),
2) ապահովագրական միջնորդներ,
3) Ընկերության աշխատակիցներ (ներառյալ՝ ղեկավարներ):
84. Ընկերությունները ապահովագրական հատուցում ստանալու, ապահովագրության պայմանագիր կնքելու դիմումի ձևերում (անկախ ներկայացման ձևից), ինչպես նաև ապահովագրության պայմանա-

գրերում ներառում են ապահովագրական խարդախությունների պատժելիության վերաբերյալ նախազգուշացնող դրույթ:

85. Ապահովագրական խարդախության դեմ պայքարի վերաբերյալ Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվություններն առնվազն ներառում են.
    1) կասկածելի դեպքերի քանակը, համառոտ նկարագրությունը,
    2) կասկածելի դեպքերի վերաբերյալ իրականացված վերլուծությունները,
    3) ապահովագրական խարդախության բացահայտված դեպքերի քանակը, համառոտ նկարագրությունը, բացահայտված խարդախությունների գծով իրականացված միջոցառումները:

ԲԱԺԻՆ 6. ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ

Գլուխ 14. Տեղեկատվական և հաշվետվողականության համակարգեր

86. Ներքին հսկողության համակարգը նախատեսում է Ընկերությունում հուսալի և արդյունավետ տեղեկատվական և հաշվետվողականության համակարգերի առկայություն:
87. Ընկերության հաշվապահական և այլ գրառումները, Ընկերության ներսում օգտագործվող տեղեկատվությունը պետք է լինեն արժանահավատ, ամբողջական, ներկայացվեն ժամանակին և պաշտպանված լինեն չարտոնված առնչություններից:
88. Ընկերության ներսում տեղեկատվական հոսքերն օգտագործվում են կառավարման բոլոր մակարդակներում ապահովագրական տարբեր գործառույթների/գործընթացների իրականացման և դրանց նկատմամբ մոնիթորինգ իրականացնելու համար:
89. Ընկերության ներքին իրավական ակտերով սահմանվում են Ընկերության խորհրդին ու գործադիր մարմնին ներկայացվող հաշվետվությունների ձևերը, ներկայացման կարգը և պարբերականությունը, հաշվետվությունների ներկայացման համար պատասխանատու ստորաբաժանումը/անձը: Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին առնվազն ներկայացվում են սույն կանոնակարգի 4-րդ և 5-րդ բաժիններում նշված ոլորտների վերաբերյալ հաշվետվություններ, որոնք պետք է բավարարեն սույն կանոնակարգով սահմանված նվազագույն պահանջները և հնարավորություն տան Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին.
    1) գնահատելու համապատասխան ոլորտի առկա վիճակը, փոփոխման միտումները, դրանց ազդեցությունն Ընկերության գործունեության, ռիսկայնության մակարդակի վրա,
    2) ժամանակին և համարժեքորեն արձագանքելու և անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու տվյալ ոլորտում բացահայտված խնդիրների լուծման ուղղությամբ,
    3) գնահատելու տվյալ ոլորտների համար պատասխանատու ստորաբաժանումների/անձանց կողմից կատարված աշխատանքի որակը, նրանց գործունեության արդյունավետությունը,
    4) բարձրացնելու խորհրդի և գործադիր մարմնի կողմից որոշումների կայացման գործընթացի արդյունավետությունը՝ խորհրդին և գործադիր մարմնին որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության տրամադրման միջոցով:
90. Ընկերության ներքին իրավական ակտերով սահմանվում են որոշումներ ընդունելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը (հաշվետվություն, տեղեկանք, այլ), այդ տեղեկատվության տրամադրման կարգը և պարբերականությունը:
91. Ընկերությունն ապահովում է տեղեկատվության պահպանման և մշակման էլեկտրոնային համակարգերի անվտանգությունը և դրանց աշխատանքի անընդհատությունը:
92. Ընկերությունում հստակ կանոնակարգվում են Ընկերության համապատասխան ստորաբաժանումներից, Ընկերության մասնաճյուղերից տեղեկատվության ստացման, հաշվապահական հաշվառման, հաշվետվությունների կազմման և Կենտրոնական բանկ ներկայացման ընթացակարգերը:
93. Ընկերության յուրաքանչյուր մասնաճյուղի վերաբերյալ Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին խորհրդի կողմից սահմանված պարբերականությամբ ներկայացվող տեղեկատվությունը նվազագույնը ներառում է.
    1) մասնաճյուղի գործունեության վերլուծությունը, այդ թվում՝
        ա. մասնաճյուղի ապահովագրական պորտֆելի կառուցվածքը, կենտրոնացումները, փոփոխման միտումները,
        բ. մասնաճյուղի ապահովագրական պորտֆելում ընդգրկված ապահովագրության առանձին դասերի և/կամ ենթադասերի մասով վնասաբերության մակարդակը, փոփոխման միտումները,
    2) մասնաճյուղի կողմից սպասարկվող տարածաշրջանի տնտեսական վերլուծությունը,

3) հաճախորդների կողմից ներկայացված դիմում-բողոքները,
4) հաճախորդների թվաքանակի փոփոխությունների դինամիկան:

94. Ընկերությունը նախատեսում է այնպիսի ընթացակարգեր, որոնք հնարավորություն կտան ապահովելու Կենտրոնական բանկ ներկայացվող հաշվետվությունների արժանահավատությունը: Նման ընթացակարգերն առնվազն ներառում են.
1) մինչև Ընկերության գործարքների հաշվապահական ձևակերպումների կատարումը առկա տվյալների ստուգումն այն անձի կողմից, ով չի կնքել այդ գործարքները, որոշում չի կայացրել դրանք կնքելու վերաբերյալ և որևէ այլ ձևով չի մասնակցել գործարքների կնքման գործընթացին,
2) մինչև Կենտրոնական բանկ ներկայացնելը հաշվետվությունների ստուգումն այն անձի կողմից, ով չի կազմել այդ հաշվետվությունները, ինչպես նաև չի կնքել այդ գործարքները, որոշում չի կայացրել դրանք կնքելու վերաբերյալ և որևէ այլ ձևով չի մասնակցել գործարքների կնքման գործընթացին,
3) նման ստուգման արդյունքում հայտնաբերված տարբերությունների գրանցումը և դրանց առաջացման պատճառների ուսումնասիրումը և ապագայում նման դեպքերը բացառելուն ուղղված միջոցառումների առաջարկումն ու իրականացումը:

95. Ներքին հաշվետվողական համակարգի մաս կազմող հաշվետվական փաստաթղթերում արտացոլված տեղեկատվության ճշտությունը հաստատվում, իսկ հնարավորության դեպքում նաև ստուգվում է հաշվետվություն տրամադրող ստորաբաժանման ղեկավարի կողմից, իսկ նման ստորաբաժանման բացակայության դեպքում՝ հաշվետվության ներկայացման համար պատասխանատու աշխատակցի կողմից:

96. Ընկերությունն ապահովում է Ընկերության առավել կարևոր փաստաթղթերի (ապահովագրության պայմանագրեր, ներդրումներին, ապահովագրական հատուցումներին առնչվող կարևոր փաստաթղթեր և այլն) պահպանության արդյունավետ համակարգի առկայություն: Այն հնարավորություն է տալիս ապահովելու այդ փաստաթղթերի պաշտպանությունը կորստից, չթույլատրված դուրսհանումից կամ օգտագործումից: Ընկերության ներքին իրավական ակտերով սահմանվում են նաև Ընկերության առավել կարևոր փաստաթղթերի պահպանման (արխիվացման) ձևը, ժամկետները և ընթացակարգերը:

ԲԱԺԻՆ 7. ՀՍԿՈՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐ

Գլուխ 15. Ընդհանուր դրույթներ

97. Որպես ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության համակարգի տարր՝ Ընկերությունը պետք է ունենա առնվազն հետևյալ հսկողական գործառույթները.
1) ռիսկերի կառավարման գործառույթ,
2) համապատասխանության ապահովման գործառույթ,
3) ակտուարական գործառույթ,
4) ներքին աուդիտի գործառույթ:

98. Հսկողական գործառույթների (բացառությամբ՝ ներքին աուդիտի և ակտուարական գործառույթների) իրականացման համար պատասխանատու անձանց նշանակումը, նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը, վարձատրության պայմանների հաստատումը, գործունեության պարբերական գնահատումը, խրախուսման և կարգապահական պատասխանատվության միջոցների կիրառումն իրականացվում է Ընկերության գործադիր մարմնի կողմից՝ խորհրդի համաձայնությամբ:

99. Հսկողական գործառույթների առկայությունը չի ազատում Ընկերության խորհրդին կամ գործադիր մարմնին իրենց պարտականությունների կատարումից:

100. Ընկերությունը հսկողական գործառույթները և դրանց հետ առնչվող հաշվետվողականության համակարգը ներդնում է Ընկերության կազմակերպական կառուցվածքում այնպես, որ հնարավորություն տրվի նշված գործառույթներն իրականացնելու արդյունավետորեն:

101. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձի/անձանց լիազորություններն ու պարտականությունները սահմանվում են խորհրդի կողմից: Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պարբերաբար ուսումնասիրում է այդ փաստաթղթերը և անհրաժեշտության դեպքում գործադիր մարմնին և խորհրդին է ներկայացնում դրանք փոփոխելու հետ կապված իր առաջարկությունները:

102. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի համար պետք է նվազագույնի հասցվեն շահերի բախման հնարավոր դեպքերը: Եթե, այնուամենայնիվ, առկա է շահերի բախման որևէ դեպք, որը չի կարող կարգավորվել Ընկերության գործադիր մարմնի կողմից, ապա խնդիրը պետք է ներկայացվի Ընկերության խորհրդի քննարկմանն ու լուծմանը:
103. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի համար Ընկերությունն ապահովում է բավարար լիազորություններ, անկախություն և ռեսուրսներ՝ տվյալ գործառույթի համար սահմանված պարտականությունները արդյունավետորեն կատարելու և նպատակներին հասնելու համար:
104. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պետք է՝
    1) հնարավորություն ունենա անկախ և օբյեկտիվ կարծիք հայտնելու պատասխանատվության իր ոլորտի խնդիրների, փաստացի ու հնարավոր խախտումների վերաբերյալ,
    2) հնարավորություն ունենա անհրաժեշտության դեպքում հսկողություն իրականացնելու ձեռնարկված ուղղիչ միջոցառումների և տրված առաջարկությունների իրականացման նկատմամբ,
    3) հնարավորություն ունենա իր նախաձեռնությամբ խոսելու յուրաքանչյուր աշխատակցի հետ, ստանալու իր պարտականությունները կատարելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը և տեղեկությունները,
    4) հնարավորություն ունենա անմիջապես խոսելու և պարբերաբար հանդիպելու (առանց գործադիր տնօրենի ներկայության) խորհրդի նախագահի հետ,
    5) հնարավորություն ունենա ներգրավելու իր գործառույթը պատշաճ իրականացնելու համար անհրաժեշտ որակավորում և գիտելիքներ ունեցող աշխատակիցներ,
    6) հնարավորություն ունենա արդյունավետորեն օգտագործելու համապատասխան տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, ինչպես նաև կառավարչական տեղեկատվական համակարգերը (MIS):
105. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձն Ընկերության գործադիր տնօրենի հետ պարբերաբար քննարկում է տվյալ գործառույթի ռեսուրսների համարժեքությունը և անհրաժեշտության դեպքում պահանջում ճշգրտումներ: Եթե գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձն անհրաժեշտ ռեսուրսների վերաբերյալ համաձայնության չի գալիս գործադիր տնօրենի հետ, ապա այդ հարցը ներկայացվում է խորհրդի քննարկմանն ու լուծմանը:
106. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պարբերաբար գնահատում է տվյալ գործառույթի արդյունավետությունը, անհրաժեշտության դեպքում նախաձեռնում անհրաժեշտ բարեփոխումներ և դրանց նկատմամբ մոնիթորինգ իրականացնում: Նշված գնահատման արդյունքները խորհրդի կողմից սահմանված կարգով ներկայացվում են խորհրդին:
107. Յուրաքանչյուր հսկողական գործառույթի իրականացման արդյունավետությունը պարբերաբար գնահատվում է Ընկերության խորհրդի կողմից՝ խորհրդի կողմից սահմանված չափանիշներին համապատասխան: Գնահատման իրականացման նպատակով Ընկերության խորհուրդը սահմանում է հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից խորհրդին ներկայացվող հաշվետվությունների բովանդակությունը, ֆորմատը, հաճախականությունը: Հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից խորհուրդ ներկայացվող հաշվետվություններն առնվազն հնարավորություն են տալիս խորհրդին՝
    1) գնահատելու հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց պատասխանատվության ոլորտների առկա վիճակը, փոփոխման միտումները, դրանց ազդեցությունը Ընկերության գործունեության, ռիսկայնության մակարդակի վրա,
    2) ժամանակին և համարժեքորեն արձագանքելու և անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից բացահայտված խնդիրների լուծման ուղղությամբ,
    3) գնահատելու հսկողական գործառույթների իրականացման համար պատասխանատու անձանց կողմից կատարված աշխատանքի որակը, նրանց գործունեության արդյունավետությունը՝ հսկողական գործառույթների համար սահմանված նպատակներին հասնելու տեսանկյունից,
    4) բարձրացնելու խորհրդի կողմից որոշումների կայացման գործընթացի արդյունավետությունը՝ խորհրդին որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության տրամադրման միջոցով:

Գլուխ 16. Ռիսկերի կառավարման գործառույթ

108. Ընկերությունը պետք է ունենա ռիսկերի կառավարման արդյունավետ գործառույթ, որը պետք է օժանդակի Ընկերությանը իր ռիսկերի ժամանակին բացահայտման, չափման, հսկողության, մոնիթորինգի և հաղորդակցման գործընթացում:

109. Ռիսկերի կառավարման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը/անձինք.
1) մասնագիտական վերլուծությունների, ռիսկերի դիտարկումների իրականացման և այլ միջոցներով օժանդակում են Ընկերության խորհրդին և գործադիր մարմնին իրենց պարտականությունների կատարման գործընթացում,
2) բացահայտում են Ընկերության գործունեությանը ներհատուկ ռիսկերը,
3) գնահատում, մոնիթորինգ են իրականացնում, օգնում են արդյունավետորեն կառավարելու բացահայտված ռիսկերը: Վերջինս ներառում է ռիսկերը կլանելու Ընկերության ունակության գնահատումը՝ հաշվի առնելով ռիսկերի բնույթը, տեղի ունենալու հավանականությունը, կոռելյացիան և հնարավոր բացասական ազդեցության աստիճանը,
4) տալիս են ապահովագրողի ռիսկի ընդհանուր նկարագիրը ինչպես ընկերության, այնպես էլ խմբի մակարդակով, եթե Ընկերությունը խմբի անդամ է հանդիսանում,
5) պոտենցիալ ռիսկերի վաղ բացահայտման և գնահատման նպատակով պարբերաբար գնահատում են ներքին և արտաքին միջավայրը,
6) դիտարկում են Ընկերության վարձատրության քաղաքականության արդյունքում առաջացող ռիսկերը, խորհրդին պարբերաբար ազդակներ են փոխանցում Ընկերության վարձատրության քաղաքականության արդյունքում ստեղծված խթանների, ինչպես նաև ռիսկերի ստանձնման վարքագծի վրա վարձատրության քաղաքականության ազդեցության վերաբերյալ,
7) մշակում են Ընկերության խորհրդի կողմից հաստատվող ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը, ռիսկի ախորժակը, ինչպես նաև առանձին ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունները,
8) խորհրդի կողմից հաստատված ընթացակարգի համաձայն իրենց գործառույթների մասով մասնակցում են ՍՈՎԳ գործընթացին, պարբերաբար իրականացնում են սթրես-թեստեր՝ սույն կանոնակարգի 33-րդ կետի պահանջներին համապատասխան,
9) պարբերաբար խորհրդին, գործադիր մարմնին, անհրաժեշտության դեպքում նաև հսկողական գործառույթներ իրականացնող անձանց հաշվետվություններ են ներկայացնում Ընկերության ռիսկերի նկարագրի և ռիսկերի կառավարման գործընթացների վերաբերյալ,
10) փաստաթղթավորում և խորհրդին են ներկայացնում էական փոփոխությունները, որոնք ազդել են կամ կարող են ազդել Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի վրա՝ ներկայացնելով ռիսկերի կառավարման համակարգի արդյունավետության պահպանմանն ու բարելավմանն ուղղված առաջարկություններ:

110. Առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ ռիսկերի կառավարման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը խորհրդին է ներկայացնում հաշվետվություններ նվազագույնը հետևյալի վերաբերյալ.
1) Ընկերության ռիսկերի գնահատումը և ռիսկերի կառավարման նպատակով ձեռնարկված քայլերը,
2) Ընկերության ռիսկերի նկարագրի փոփոխությունների գնահատումը,
3) նախապես սահմանված ռիսկի սահմանաչափերի գնահատումը (կիրառելիության դեպքում),
4) ռիսկերի կառավարման հետ կապված խնդիրները՝ կապված խոշոր ծրագրերի և ներդրումների հետ (կիրառելիության դեպքում),
5) ռիսկային իրադարձությունների գնահատումը և անհրաժեշտ կանխարգելիչ/ուղղիչ միջոցառումների ձեռնարկումը:

111. Ռիսկերի կառավարման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը ժամանակին պատշաճ կարգով խորհրդին, գործադիր մարմնին տեղեկացնում է այն բոլոր հանգամանքների մասին, որոնք կարող են էական բացասական ազդեցություն ունենալ Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի վրա:

Գլուխ 17. Համապատասխանության ապահովման գործառույթ

112. Ընկերությունն ապահովում է համապատասխանության ապահովման արդյունավետ գործառույթի առկայությունը, որը պետք է օժանդակի Ընկերությանը գործելու օրենսդրության պահանջների համապատասխան, ինչպես նաև խրախուսի և պահպանի համապատասխանության ապահովման կորպորատիվ մշակույթը:

113. Համապատասխանության ապահովման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը/անձինք առնվազն իրականացնում են.
1) Ընկերությունում էթիկական կորպորատիվ մշակույթի ձևավորման խրախուսում ու աջակցում, որն արժեքավորում է պատասխանատու վարվելակերպը և աշխատակիցների գործունեության համա-

պատասխանությունը օրենքների և այլ իրավական ակտերի, ներառյալ Ընկերության ներքին իրավական ակտերի պահանջներին: Այն ներառում է Ընկերության կորպորատիվ արժեքները ներկայացնող վարքագծի կանոնների վերաբերյալ սեմինարների և քննարկումների պարբերաբար կազմակերպումը՝ նպատակ ունենալով խրախուսել բարձր պրոֆեսիոնալիզմը և սահմանել աշխատակիցներից սպասվող վարքագիծը,

2) հիմնական իրավական և վերահսկողական պահանջների և դրանց՝ Ընկերության գործունեության համապատասխանության ապահովման հետ կապված ռիսկերի բացահայտում, գնահատում, կառավարում և համապատասխան շրջանառության ապահովում,
3) Ընկերության գործունեության վրա իրավական համակարգի հնարավոր փոփոխությունների ազդեցության և դրա հետ կապված հնարավոր ռիսկերի գնահատում,
4) իրավական, վերահսկողական և էթիկական պարտավորությունների հիմնական ոլորտներում պատշաճ քաղաքականության, գործընթացների ու հսկողության մեխանիզմների առկայության ապահովում և պատշաճ մոնիթորինգի իրականացում,
5) մեծ պատասխանատվություն կրող, ինչպես նաև բարձր ռիսկային գործունեությամբ զբաղվող աշխատակիցների համար հիմնական իրավական և վերահսկողական պարտավորությունների վերաբերյալ սեմինարների պարբերաբար կազմակերպում,
6) Ընկերության գործունեության համապատասխանության առումով թերությունների ու խախտումների բացահայտում, անհրաժեշտության դեպքում կանխարգելիչ միջոցառումների կիրառում:

114. Համապատասխանության ապահովման գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը/անձինք առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ խորհրդին է ներկայացնում հաշվետվություններ, որոնք նվազագույնը ներառում են.
1) Ընկերության գործունեության համապատասխանության հետ կապված ռիսկերի գնահատումը և ռիսկերի կառավարման նպատակով ձեռնարկված քայլերը,
2) Ընկերության տարբեր միավորների (բաժիններ, բիզնես միավորներ և այլն) գործունեության համապատասխանության գնահատումը ներքին ստանդարտներին և նպատակներին հետևելու տեսանկյունից,
3) ղեկավարների և Ընկերությունում այլ պատասխանատու աշխատանք իրականացնող անձանց հետ առնչվող համապատասխանության հետ կապված ցանկացած խնդիր, դրանց հետ կապված հետազոտությունների արդյունքները և նախաձեռնված քայլերը,
4) Ընկերության այլ աշխատակիցների կամ կազմակերպական միավորների հետ առնչվող համապատասխանության հետ կապված էական խախտումներն ու խնդիրները, դրանց հետ կապված հետազոտությունների արդյունքները և նախաձեռնված քայլերը,
5) Ընկերության կամ ցանկացած աշխատակցի նկատմամբ որևէ կարգավորող կամ վերահսկող մարմնի կողմից կիրառված տուգանքները կամ այլ պատասխանատվության միջոցները:

115. Համապատասխանության գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձը պետք է ունենա լիազորություն և պարտականություն պատշաճ կարգով անմիջապես խորհրդի նախագահին տեղեկացնել Ընկերության ղեկավարների կողմից էական անհամապատասխանության դեպքերի, ինչպես նաև Ընկերության պարտավորությունների մասով Ընկերության էական անհամապատասխանության դեպքերի վերաբերյալ:

Գլուխ 18. Ակտուարական գործառույթ

116. Ընկերությունը պետք է ունենա արդյունավետ ակտուարական գործառույթ, որը պետք է օժանդակի Ընկերությանը տեխնիկական պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի), ապահովագրավճարների հաշվարկման և դրանց հետ կապված օրենսդրական պահանջների համապատասխանության ապահովման և օրենքով սահմանված այլ գործընթացում: Ակտուարական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձ է հանդիսանում Ընկերության պատասխանատու ակտուարը:

117. Ակտուարական գործառույթն իրականացնում է Օրենքի 36-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված գործառույթները, այդ թվում՝
1) ապահովում է ապահովագրավճարների հաշվարկման և տեխնիկական պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) ձևավորման համապատասխանությունն իրավական ակտերի պահանջներին,
2) գնահատում է հաշվարկված ապահովագրավճարների և ձևավորված պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) համարժեքությունն ապահովագրության պայմանագրերից բխող պարտավորություններին,

3) գնահատում է տեխնիկական պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) հաշվարկման ժամանակ օգտագործվող տեղեկատվության համարժեքությունը և որակը,
4) ապահովում է Ընկերության հիմնական տնտեսական նորմատիվների, վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի, ներդրումային գործունեության համապատասխանությունը օրենքների և այլ իրավական ակտերի պահանջներին, գնահատում է դրանց համարժեքությունը՝ Ընկերության կողմից ապահովագրության պայմանագրերից բխող պարտավորությունների կատարումն ապահովելու տեսանկյունից,
5) ապահովում է Օրենքով և իրավական այլ ակտերով պահանջվող այլ ակտուարական հաշվարկների պատշաճ իրականացումը,
6) խորհրդի կողմից հաստատված ընթացակարգի համաձայն իր գործառույթների մասով մասնակցում է ՍՌՎԳ գործընթացին,
7) Ընկերության խորհրդի կողմից վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի հաստատման կամ փոփոխության դեպքում ներկայացնում է իր գրավոր դիրքորոշումը վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի կամ դրա փոփոխության վերաբերյալ,
8) գրավոր կարծիք է հայտնում Ընկերության ընդհանուր անդերռայթինգի քաղաքականության վերաբերյալ:

118. Առնվազն եռամսյակային պարբերականությամբ ակտուարական գործառույթի իրականացման համար պատասխանատու անձի կողմից խորհուրդ են ներկայացվում հաշվետվություններ հետևյալի վերաբերյալ.
1) հաշվարկված ապահովագրավճարների և ձևավորված պահուստների (տեխնիկական պահուստներում վերաապահովագրողի մասնաբաժնի) համարժեքության և իրավական համապատասխանության գնահատումը,
2) Ընկերության տնտեսական նորմատիվների, վերաապահովագրության տարեկան ծրագրի, ներդրումային գործունեության համարժեքության և իրավական համապատասխանության գնահատումը,
3) հաշվարկված ապահովագրական սակագներից շեղումների, ինչպես նաև ապահովագրության պայմանագրերի կնքման ժամանակ կիրառված զեղչերի հիմնավորվածության գնահատումը,
4) պատասխանատու ակտուարի եզրակացությունը Ընկերության ընդհանուր անդերռայթինգի և վերաապահովագրական քաղաքականության վերաբերյալ,
5) ակտուարական հաշվարկների տեսանկյունից բոլոր այն հանգամանքները, որոնք կարող են վտանգել Ընկերության կողմից ապահովագրության պայմանագրերից բխող պարտավորությունների կատարումը:

Գլուխ 19. Ներքին աուդիտի գործառույթ

119. Ընկերությունը պետք է ունենա ներքին աուդիտի արդյունավետ գործառույթ, որն առնվազն ենթադրում է անկախ և անկողմնակալ հավաստման (assurance) գործունեության իրականացում՝ ուղղված Ընկերության կառավարման, ներքին հսկողության և ռիսկերի կառավարման համակարգերի և գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը և նպատակայնության ապահովմանը:

120. Ներքին հսկողության համակարգը ներքին աուդիտի գործունեության առումով նվազագույնը ներառում է.
1) ներքին աուդիտի նպատակը, դերը, լիազորություններն ու պարտականությունները, գործունեության սկզբունքները,
2) ներքին աուդիտի ղեկավարի և անդամների ընտրության և նշանակման կարգը,
3) ներքին աուդիտի գործունեության շրջանակները, ներքին աուդիտի կողմից մատուցվող հավաստման ծառայությունների բնույթը,
4) ներքին աուդիտի աշխատանքների երկարաժամկետ պլանավորման գործընթացը, տարեկան աշխատանքային ծրագրի մշակման կարգը և ժամկետները, պլանավորման ժամանակ իրականացվող ռիսկերի գնահատման մեթոդաբանությունը,
5) ներքին աուդիտի կողմից իրականացման ենթակա նվազագույն աշխատանքները,
6) ներքին աուդիտի իրականացման և աուդիտորական հաշվետվությունների պատրաստման և ներկայացման կարգը և ժամկետները:

121. Ընկերությունն ապահովում է, որ ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները իրենց գործառույթների իրականացման ընթացքում առաջնորդվեն հետևյալ սկզբունքներով.

1) ***Անկախության սկզբունք***, որն ապահովելու համար, ի թիվս օրենսդրությամբ սահմանված այլ պահանջների, ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները՝
   ա. աուդիտորական աշխատանքի պլանավորման, իրականացման, արդյունքների ամփոփման և շրջանառության հարցերում զերծ են երրորդ անձանց միջամտությունից,
   բ. զերծ են մնում այնպիսի գործառույթների գնահատումից, որոնց իրականացման համար հանդիսացել են պատասխանատու անձ աուդիտին նախորդող տարվա ընթացքում,
   գ. իրենց աշխատանքների իրականացման ընթացքում բացառում են շահերի բախման այլ դեպքերը (շահերի բախում կարող է առաջանալ օրինակ Ընկերության խոշոր հաճախորդ լինելու կամ աուդիտի ենթակա ոլորտի վերաբերյալ խորհրդատվական ծառայություն մատուցելու արդյունքում):
2) ***Ազնվության սկզբունք***, որն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները՝
   ա. իրականացնում են իրենց գործառույթները՝ ցուցաբերելով ազնվություն, հոգատարություն և բարձր պատասխանատվություն աշխատանքի նկատմամբ,
   բ. չեն ներգրավվում անօրինական գործունեության մեջ կամ չեն դառնում այնպիսի գործողությունների մասնակից, որոնք վարկաբեկում են աուդիտորի մասնագիտությունը կամ Ընկերությանը,
3) ***Օբյեկտիվության սկզբունք***, որը ենթադրում է, որ ուսումնասիրվող գործունեության կամ գործընթացի վերաբերյալ տեղեկատվություն հավաքագրելիս, գնահատելիս և շրջանառելիս ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները կիրառում են բարձր մասնագիտական օբյեկտիվություն (անկողմնակալություն): Ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները իրականացնում են բոլոր էական հանգամանքների հավասարակշռված գնահատում և դատողություններ իրականացնելիս չեն առաջնորդվում սեփական կամ այլ անձանց շահերով: Օբյեկտիվության սկզբունքն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները՝
   ա. չեն ներգրավվում ցանկացած գործունեության, գործողություն կամ հարաբերության մեջ, որը կարող է վտանգել նրանց անկողմնակալ գնահատումները՝ հանգեցնելով Ընկերության շահերի ոտնահարմանը և (կամ) աուդիտորների մասնագիտական դատողությունների որակի նվազմանը,
   բ. բացահայտում են իրենց հայտնի դարձած բոլոր էական փաստերը, որոնք չբացահայտվելու դեպքում կաղավաղվեն աուդիտի ենթակա գործունեությանն առնչվող հաշվետվությունները,
4) ***Գաղտնիության սկզբունք***, որը ենթադրում է, որ ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները ապահովում են իրենց կողմից ստացված տեղեկատվության գաղտնիությունը և չեն բացահայտում առանց համապատասխան իրավասության առկայության՝ պայմանավորված բացահայտում կատարելու իրավական կամ մասնագիտական պարտավորությամբ (եթե առկա չէ գաղտնիք համարվող տեղեկատվության տրամադրման օրենսդրական արգելք): Գաղտնիության սկզբունքն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները՝
   ա. զգուշավորություն են ցուցաբերում իրենց պարտականությունների իրականացման ընթացքում ձեռքբերված տեղեկատվության օգտագործման և պահպանման հարցում,
   բ. չեն օգտագործում տեղեկատվությունը անձնական շահի համար կամ ցանկացած այլ կերպ, որը կհակասի օրենքներին կամ Ընկերության սահմանված նպատակներին և էթիկայի նորմերին (եթե առկա չէ գաղտնիք համարվող տեղեկատվության տրամադրման օրենսդրական պահանջ):
5) ***Կոմպետենտության սկզբունք***, որը ենթադրում է, որ ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները տիրապետում են համապատասխան գիտելիքների, հմտությունների և փորձառության, որոնք անհրաժեշտ են ներքին աուդիտի գործառույթն արդյունավետորեն իրականացնելու համար: Կոմպետենտության սկզբունքն ապահովելու համար ներքին աուդիտի ղեկավարը և անդամները՝
   ա. ներգրավվում են միայն այնպիսի ոլորտներում, որոնց համար ունեն անհրաժեշտ գիտելիքներ, հմտություններ և փորձառություն,
   բ. շարունակաբար կատարելագործում են իրենց ունակությունները և իրենց կատարած աշխատանքի արդյունավետությունն ու որակը:

122. Ներքին աուդիտի աշխատանքների պլանավորումը կատարվում է ռիսկերի գնահատման հիման վրա, որոնց արդյունքները պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են: Ներքին աուդիտի ղեկավարը պատասխանատու է ռիսկերի վրա հիմնված աուդիտորական աշխատանքների երկարաժամկետ պլանավորման, ինչպես նաև ռիսկերի վրա հիմնված տարեկան աշխատանքային ծրագրի մշակման համար: Ներքին աուդիտի ղեկավարը պարբերաբար գնահատում և անհրաժեշտության դեպքում վերանայում է աշխատանքների երկարաժամկետ պլանավորման արդյունքները, ինչպես նաև տարեկան աշխատանքային ծրագիրը: Յուրաքանչյուր վերանայում (այդ թվում՝ վերանայման հիմնավորումները) պատշաճ կարգով փաստաթղթավորվում են:

123. Ներքին աուդիտի աշխատանքների պլանավորման ժամանակ աշխատանքների առաջնահերթությունները որոշելիս նվազագույնը հաշվի են առնվում.
   1) Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգը, այդ թվում՝ ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը, ռիսկի ախորժակը, ռիսկերի առանձին տեսակների կառավարման քաղաքականությունները,
   2) Ընկերության գործառնությունների և գործընթացների ռիսկայնության գնահատման արդյունքները,
   3) Ընկերության գործառնությունների և գործընթացների կարևորությունը Ընկերության նպատակներին հասնելու տեսանկյունից, բարդությունը, ծավալները, այդ ոլորտի աշխատակիցների մասնագիտական պատրաստվածության (կոմպետենտության) աստիճանը,
   4) նախկինում իրականացված համանման աուդիտի արդյունքները:
124. Ներքին աուդիտի տարեկան աշխատանքային ծրագիրը ներառում է Օրենքի 35-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված տեղեկությունները, ինչպես նաև աուդիտի իրականացման ժամանակացույցը:
125. Ներքին աուդիտի աշխատանքները նվազագույնը ներառում են.
   1) Ընկերության քաղաքականության, գործընթացների, դրանց փաստաթղթավորման և հսկողական մեխանիզմների կիրառման համարժեքության և արդյունավետության դիտարկումը և գնահատումը ընկերության, խմբի (եթե ընկերությունը խմբի անդամ է հանդիսանում), ընկերության մասնաճյուղերի (առկայության դեպքում), բիզնես միավորի, բիզնես ոլորտի, ինչպես նաև բաժնի կամ այլ կազմակերպական միավորի կտրվածքով,
   2) ռիսկերի կառավարման, համապատասխանության ապահովման և ակտուարական գործառույթների արդյունավետության պարբերական գնահատումը,
   3) Ընկերության կառավարման և տարբեր մակարդակներում որոշումների կայացման գործընթացների գնահատումը, որոշումների կայացման գործընթացում օգտագործվող տեղեկատվության արժանահավատության գնահատումը,
   4) ռիսկերի բացահայտման և այդ ռիսկերի կառավարման ուղղված արդյունավետ և ժամանակին քայլերի ձեռնարկման գնահատումը,
   5) աշխատանքային փաստաթղթերի և գրանցումների ամբողջականության և համարժեքության, ինչպես նաև գործարքների համապատասխան և պատշաճ հաշվառման գնահատումը,
   6) Ընկերության ֆինանսական հաշվետվություններում ակտիվների պատշաճ ներկայացման, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ ակտիվների ֆիզիկապես առկայության և ակտիվների պահպանման եղանակների գնահատումը (օրինակ՝ կանխիկ դրամ) և պարտավորությունների լիովին բացահայտված և պատճառաբանված լինելու գնահատումը,
   7) Ընկերության և Ընկերության ղեկավարների կողմից իրականացվող գործունեության համապատասխանության գնահատումը գործող օրենքների, նորմատիվ և այլ իրավական ակտերի պահանջներին, այդ թվում՝ Ընկերության կարգերին (կանոնակարգերին, ընթացակարգերին, հրահանգներին, ուղեցույցներին և այլն),
   8) Ընկերության աշխատակիցների և կազմակերպական միավորների կողմից Ընկերության ներքին քաղաքականություններին և կարգերին (կանոնակարգերին, ընթացակարգերին, հրահանգներին, ուղեցույցներին) համապատասխան գործելու գնահատումը,
   9) եկամուտների հաշվառման և իրականացված ծախսերի հիմնավորվածության գնահատում՝ օրենսդրության և ընկերության ներքին կանոնակարգերի համապատասխանության տեսանկյունից (օրինակ՝ ապահովագրավճարների համար կիրառված զեղչերի, վճարումների ուշացումների համար տույժերի, ծառայությունների դիմաց վճարումների օրինականության ստուգում),
   10) յուրաքանչյուր աշխատակցի կողմից իր իրավասությունների շրջանակներում ներքին հսկողության համակարգում իր գործառույթների իրականացման գնահատումը,
   11) ներքին հսկողության համակարգի արդյունավետության և Ընկերության ռիսկերին համարժեք լինելու գնահատումը,
   12) Ընկերության աշխատակիցներին տրված լիազորությունների (օրինակ՝ պայմանագրերի կնքում, լիազորագրերի տրամադրում, իրավական կամ հաշվապահական փաստաթղթերի ստորագրում) ուսումնասիրումը և գնահատումը՝ հնարավոր խախտումները և չարաշահումները բացառելու նպատակով,
   13) Ընկերության ներքին տեղեկատվական և հաշվետվողականության համակարգի գնահատումը,
   14) ՍՈՎԳ գործընթացի իրականացման արդյունավետության ուսումնասիրումը և գնահատումը,
   15) Ընկերությունում ներդրված ԳԳԱԿ համակարգի արդյունավետության և համարժեքության գնահատումը, գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի

համապատասխանության գնահատումը Ընկերության գործարար գործընթացների անընդհատության կառավարման քաղաքականությանը, գործարար գործընթացների անընդհատության ապահովման միջոցառումների ծրագրի թեստավորման և վերանայման արդյունավետության գնահատումը,

16) Ընկերության կողմից պատվիրակված գործառույթների արդյունավետության գնահատումը:

126. Ներքին աուդիտի գործառույթն ապահովում է, որ Ընկերության բոլոր էական ռիսկային ոլորտները և պարտավորությունները ողջամիտ ժամանակահատվածում և պարբերականությամբ ենթարկվեն աուդիտի:
127. Յուրաքանչյուր աուդիտի համար ներքին աուդիտորները մշակում են ծրագիր, որով սահմանվում են տվյալ աուդիտի նպատակը, շրջանակը, տևողությունը, ռեսուրսների բաշխումը, ինչպես նաև անհրաժեշտ այլ մանրամասներ:
128. Աուդիտի պլանավորման ժամանակ ներքին աուդիտորները հաշվի են առնում.
    1) աուդիտի ենթակա գործառույթների նպատակները, այդ գործառույթների իրականացման հսկողական մեխանիզմները,
    2) աուդիտի ենթակա գործառույթների, նպատակների, ռեսուրսների, գործառնությունների հետ կապված էական ռիսկերը և այն միջոցները, որոնք օգտագործվում են ռիսկերի հնարավոր ազդեցությունը թույլատրելի մակարդակի վրա պահելու համար,
    3) աուդիտի ենթակա գործառույթների կառավարման, ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության համարժեքությունն ու արդյունավետությունը,
    4) աուդիտի ենթակա գործառույթների կառավարման, ռիսկերի կառավարման և հսկողության համակարգերի էական բարելավման հնարավորությունները:
129. Աուդիտի պլանավորման ժամանակ ներքին աուդիտորներն իրականացնում են աուդիտի ենթակա գործառույթին բնորոշ ռիսկերի նախնական գնահատում, ինչպես նաև տվյալ գործառույթի գծով էական սխալների, խարդախությունների, անհամապատասխանությունների և այլ ռիսկային գործոնների ի հայտ գալու հավանականությունների գնահատում: Աուդիտի նպատակները պետք է համահունչ լինեն այդ գնահատման արդյունքներին:
130. Աուդիտի շրջանակները պետք է լինեն բավարար՝ աուդիտի նպատակներին հասնելու համար:
131. Ներքին աուդիտորները պետք է իրականացնեն ռեսուրսների արդյունավետ բաշխում աուդիտի սահմանված նպատակներին հասնելու համար՝ հաշվի առնելով աուդիտի ենթակա գործառույթների բնույթը, բարդությունը, ժամանակային սահմանափակումները, առկա ռեսուրսները:
132. Ներքին աուդիտը մերժում է Ընկերության գործադիր մարմնի կողմից աուդիտի կամ այլ գործողությունների իրականացման պահանջը, եթե այն չի համապատասխանում ընկերության խորհրդի կողմից հաստատված ներքին աուդիտի գործառույթի նպատակներին կամ կարող է խոչընդոտել աուդիտի տարեկան ծրագրի արդյունավետ իրականացմանը:
133. Աուդիտի պլանավորման ժամանակ ներքին աուդիտորները մշակում են նաև աշխատանքների իրականացման ծրագիր՝ սահմանելով տեղեկատվության բացահայտման, վերլուծության, գնահատման և փաստաթղթավորման ընթացակարգերը: Աշխատանքային ծրագիրը հաստատվում է նախքան աուդիտի սկիզբը, իսկ դրանում կատարվող ցանկացած փոփոխություն հաստատվում է ողջամիտ ժամկետում:
134. Ներքին աուդիտորները բացահայտում, վերլուծում, գնահատում և փաստաթղթավորում են բավարար տեղեկատվություն աուդիտի նպատակներին հասնելու համար:
135. Ներքին աուդիտի աշխատակիցներին տրվում են բավարար լիազորություններ իրենց պարտականությունները կատարելու համար: Նրանք պետք է իրավասու լինեն ստանալու բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը (տեղեկությունները) և մուտք գործելու ստուգվող ստորաբաժանում ու այլ տարածքներ, որտեղ պահվում են փաստաթղթեր (արխիվներ), կանխիկ դրամ, այլ արժեքներ (դրամապահոցներ), տվյալների համակարգչային մշակումներ՝ ստուգվող ստորաբաժանման ղեկավարի կամ նրա կողմից լիազորված աշխատակցի պարտադիր ներգրավմամբ:
136. Ներքին աուդիտորները Ընկերությունում իրականացված յուրաքանչյուր աուդիտի արդյունքներն ամփոփում են Օրենքի 35-րդ հոդվածով սահմանված հաշվետվությամբ: Նշված հաշվետվությունը տրամադրվում է աուդիտի ենթարկված միավորի ղեկավարին: Վերջինս հաշվետվության վերաբերյալ տալիս է գրավոր կարծիք՝ արտահայտելով իր համաձայնությունը կամ անհամաձայնությունը՝ համապատասխան հիմնավորումներով, որը ստորագրվում է աուդիտի ենթարկված միավորի ղեկավարի կողմից և կազմում է հաշվետվության անբաժան մասը:
137. Ներքին աուդիտը նվազագույնը կատարում է հետստուգումային հսկողություն Ընկերությունների ստորաբաժանումների կողմից այն միջոցառումների իրականացման նկատմամբ, որոնք առաջարկ-

վել են ներքին և արտաքին աուդիտի արդյունքում և հաստատվել են Ընկերության խորհրդի կողմից կամ առաջարկվել են Կենտրոնական բանկի ստուգումների արդյունքում:

138. Հետստուգումային հսկողության արդյունքների հիման վրա, սահմանված ժամկետում, իսկ այդպիսին սահմանված չլինելու դեպքում՝ առնվազն եռամսյակը մեկ, համապատասխան պատասխանատու անձանց կողմից կազմվում և Ընկերության խորհրդին են ներկայացվում հաշվետվություններ՝ ներքին և արտաքին աուդիտի, ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի ստուգումների արդյունքներով կատարված առաջարկությունների և/կամ հանձնարարականների իրականացման վերաբերյալ: Խորհրդին ներկայացվող հաշվետվությունները նկարագրում են Ընկերությունում առկա նշանակալից ռիսկերը, հսկողության միջոցառումները, կորպորատիվ կառավարման խնդիրները (եթե դրանք կան):
139. Ներքին աուդիտը պատշաճ կարգով փաստաթղթավորում և պահպանում է իր կողմից իրականացված աուդիտի հետ կապված բոլոր հիմնական փաստաթղթերը, այդ թվում՝ ներքին աուդիտի եզրահանգումները հիմնավորող դիտարկումների, վերլուծությունների արդյունքները, աուդիտի ընտրանքի մեթոդաբանությունը, տվյալ մեթոդաբանության ընտրության հիմնավորումը: Ներքին աուդիտի աշխատանքային փաստաթղթերը պարունակում են տեղեկատվություն ներքին աուդիտի բոլոր փուլերի և գործընթացների վերաբերյալ՝ ներառյալ աուդիտի աշխատանքների պլանավորում, իրականացում, արդյունքների ամփոփում, հետագա հսկողության իրականացում:

ԲԱԺԻՆ 8. ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԻ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒՄ

Գլուխ 20. Գործառույթների պատվիրակում

140. Ներքին հսկողության համակարգը Ընկերության կողմից գործառույթների պատվիրակման առումով նվազագույնը նախատեսում է.
    1) Ընկերության կողմից գործառույթների պատվիրակման վերաբերյալ որոշումների կայացման ներքին ընթացակարգը,
    2) գործող օրենսդրության և Ընկերության ներքին իրավական ակտերի պահանջներին կոնտրագենտների համապատասխանությունը գնահատելու ներքին ընթացակարգերը,
    3) պատվիրակված գործառույթների մասով տեղեկատվության ստացման և հսկողության իրականացման ներքին ընթացակարգերը,
    4) պատվիրակման արդյունքում ծագող ռիսկերի բացահայտման և կառավարման առումով ներքին ընթացակարգերը:
141. Ընկերության կողմից պատվիրակված գործառույթների առկայությունը չպետք է թուլացնի Ներքին հսկողության համակարգը: Պատվիրակված գործառույթների մասով Ընկերությունը պետք է առնվազն պահպանի հսկողության և ռիսկերի կառավարման նույն մակարդակը, ինչը կկիրառվեր չպատվիրակված գործառույթների նկատմամբ:
142. Հսկողական գործառույթների պատվիրակման դեպքում կոնտրագենտի հետ կնքվող պայմանագրով սահմանված վարձատրության պայմանները պետք է համադրելի լինեն Ընկերության վարձատրության քաղաքականության նպատակների և չափանիշների հետ:

*Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2011 թվականի մայիսի 2-ի թիվ 116-Ն որոշման մեջ լրացում կատարելու մասին**

Նպատակ ունենալով ստեղծել նպաստավոր պայմաններ ներդրումային ֆոնդերի կառավարման ադմինիստրատիվ գործառույթների արդյունավետության բարձրացման և ծախսատարության նվազման համար,

հաշվի առնելով, որ այդ նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից 2012 թվականի դեկտեմբերի 25-ին ընդունվել էր պաշտոնական պարզաբանում, ըստ որի այն ուժի մեջ է մինչև Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից համապատասխան կանոնակարգի ընդունումը,

հիմք ընդունելով «Ներդրումային ֆոնդերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 53-րդ հոդվածի 5-րդ մասը, 54-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ, 4-րդ և 5-րդ մասերը, 55-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, 56-րդ հոդվածի 1-ին մասի 10-րդ կետը, 57-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, 58-րդ հոդվածի 1-ին մասի 10-րդ կետը, 3-րդ և 4-րդ մասերը, 60-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, 61-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետը և 4-րդ մասը, 62-րդ հոդվածը, 66-րդ հոդվածի 1-ին մասը, և

ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» կետով և «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածով, 70-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը ո ր ո շ ու մ է .

1. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2011 թվականի մայիսի 2-ի ««Ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների և օտարերկրյա ներդրումային ֆոնդի կառավարչի մասնաճյուղերի գրանցումն ու լիցենզավորումը, ներդրումային ֆոնդի կառավարչի մասնաճյուղերի, ինչպես նաև ներդրումային ֆոնդի կառավարչի և օտարերկրյա ներդրումային ֆոնդի կառավարչի ներկայացուցչությունների գրանցումը, ներդրումային ընկերությունների վերագրանցումը և վերալիցենզավորումը՝ որպես ներդրումային ֆոնդի կառավարիչ, ներդրումային ֆոնդի կառավարչի կանոնադրական կապիտալում նշանակալից մասնակցություն ձեռք բերելը, ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների, դրանց մասնաճյուղերի և օտարերկրյա ներդրումային ֆոնդի կառավարչի մասնաճյուղերի կողմից գործարար ծրագրի, դրա փոփոխությունների և դրա իրականացման վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման կարգը, ձևը և ժամկետները» կանոնակարգ 10/01-ը հաստատելու մասին» թիվ 116-Ն որոշմամբ հաստատված «Ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների և օտարերկրյա ներդրումային ֆոնդի կառավարչի մասնաճյուղերի գրանցումն ու լիցենզավորումը, ներդրումային ֆոնդի կառավարչի մասնաճյուղերի, ինչպես նաև ներդրումային ֆոնդի կառավարչի և օտարերկրյա ներդրումային ֆոնդի կառավարչի ներկայացուցչությունների գրանցումը, ներդրումային ընկերությունների վերագրանցումը և վերալիցենզավորումը՝ որպես ներդրումային ֆոնդի կառավարիչ, ներդրումային ֆոնդի կառավարչի կանոնադրական կապիտալում նշանակալից մասնակցություն ձեռք բերելը, ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների, դրանց մասնաճյուղերի և օտարերկրյա ներդրումային ֆոնդի կառավարչի մասնաճյուղերի կողմից գործարար ծրագրի, դրա փոփոխությունների և դրա իրականացման վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման կարգը, ձևը և ժամկետները» կանոնակարգ 10/01-ը (այսուհետ՝ Կանոնակարգ) լրացնել 2.8-րդ կետով՝ հետևյալ բովանդակությամբ.

«2.8. Կառավարիչը կարող է միաժամանակ իրականացնել իր կողմից կառավարվող ֆոնդերի (բացառությամբ պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի) թողարկած արժեթղթերի պահառություն, որի համար Օրենքի 52-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված թույլտվությունը համարվում է բոլոր կառավարիչներին տրված: Օրենքի 52-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված լրացուցիչ ծառայության վերաբերյալ սույն կանոնակարգով սահմանված դրույթները կիրառվում են այլ անձանց կողմից կառավարվող ֆոնդերի փայերի կամ բաժնետոմսերի՝ կառավարչի կողմից պահառության իրականացման նկատմամբ:»:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՋԱՎԱԴՅԱՆ
18 ապրիլի 2013 թ., N 104-Ն

* *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից 2013 թ. ապրիլի 16-ին:
Գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից 29.05.2013 թ. (ՀՀՊՏ N18 (462), 17.06.2013):

*Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2011 թվականի մայիսի 2-ի թիվ 119-Ն որոշման մեջ լրացում կատարելու մասին**

Հաշվի առնելով «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի նոյեմբերի 12-ի թիվ ՀՕ-207-Ն օրենքի 14-րդ հոդվածով կատարված լրացումը,

նպատակ ունենալով մեղմացնել պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի կառավարիչների նկատմամբ սահմանված ծանրաբեռնող կարգավորման պահանջները՝ միաժամանակ բացառելով տվյալ պահանջների մեղմացման հետևանքով ֆոնդի մասնակիցների շահերի վտանգումը,

հիմք ընդունելով «Ներդրումային ֆոնդերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 59-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետը, 67-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ և 4-րդ մասերը և «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 30-րդ հոդվածը ու 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասը և ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» կետով և «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածով և 70-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը ո ր ո շ ու մ է .

1. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2009 թվականի մայիսի 2-ի ««Ներդրումային ֆոնդի կառավարչի գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվները, դրանց սահմանաչափերը (ներառյալ՝ ներդրումային ֆոնդի կառավարչի կողմից կառավարվող յուրաքանչյուր ներդրումային ֆոնդում կառավարչի պարտադիր մասնակցության նվազագույն չափը), տնտեսական նորմատիվների խախտումների՝ ներդրումային ֆոնդի կառավարչի լիցենզիան (թույլտվությունը) ուժը կորցրած ճանաչելու հիմք համարվող նվազագույն չափը» կանոնակարգ 10/02-ը հաստատելու մասին» թիվ 119-Ն որոշմամբ հաստատված «Ներդրումային ֆոնդի կառավարչի գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվները, դրանց սահմանաչափերը (ներառյալ՝ ներդրումային ֆոնդի կառավարչի կողմից կառավարվող յուրաքանչյուր ներդրումային ֆոնդում կառավարչի պարտադիր մասնակցության նվազագույն չափը), տնտեսական նորմատիվների խախտումների՝ ներդրումային ֆոնդի կառավարչի լիցենզիան (թույլտվությունը) ուժը կորցրած ճանաչելու հիմք համարվող նվազագույն չափը» կանոնակարգ 10/02-ը լրացնել 21.1-րդ կետով՝ հետևյալ բովանդակությամբ.

«21.1. Սույն կանոնակարգի 21-րդ կետի երրորդ նախադասությամբ նախատեսված պահանջը չի տարածվում կենսաթոշակային ֆոնդի կառավարիչների վրա այն պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի մասով, որոնցում կառավարչի մասնակցությունը գերազանցում է մեկ միլիարդ Հայաստանի Հանրապետության դրամը:»:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՋԱՎԱԴՅԱՆ
18 ապրիլի 2013 թ., N 105-Ն

* *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից 2013 թ. ապրիլի 16-ին:
Գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից 29.05.2013 թ. (ՀՀՊՏ N18 (462), 17.06.2013):

*Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2002 թվականի նոյեմբերի 5-ի թիվ 347-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին**

Նպատակ ունենալով բարելավել ֆիզիկական անձանցից փոխառություն ներգրավելու նպատակով վարկային կազմակերպությունների կողմից պարտատոմսերի թողարկման գործընթացը,

հիմք ընդունելով «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, 12-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերը,

ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» կետով և «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածով և 70-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը որոշում է.

1. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 2002 թվականի նոյեմբերի 5-ի ««Վարկային կազմակերպությունների գործունեության կարգավորումը, վարկային կազմակերպությունների հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 14-ը հաստատելու մասին» թիվ 347-Ն որոշմամբ հաստատված «Վարկային կազմակերպությունների գործունեության կարգավորումը, վարկային կազմակերպությունների հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 14-ի 7.5-րդ կետում «1 տարվա» բառերը փոխարինել «վեց ամսվա» բառերով:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՋԱՎԱԴՅԱՆ
18 ապրիլի 2013 թ., N 106-Ն

---

* *Ոչ պաշտոնական հրատարակություն:*
Ընդունված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից 2013 թ. ապրիլի 16-ին:
Գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից 29.05.2013 թ. (ՀՀՊՏ N18 (462), 17.06.2013):

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ

(ՄԱՅԻՍ 2013)

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի «ՀՀ ԿԲ տեղեկագիր» ամենամսյա պարբերականի «Դրամավարկային ամփոփագիր» բաժինը ներառում է դրամավարկային, արտաքին, հարկաբյուջետային և իրական հատվածների, ՀՀ վճարահաշվարկային և ֆինանսական համակարգերի ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Իրական հատվածի (բացառությամբ բնականոն գնաճի) և արտաքին հատվածում ընդգրկված ապրանքների արտահանման ու ներմուծման վերաբերյալ տեղեկատվության աղբյուրը ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունն է (http://www.armstat.am), իսկ հարկաբյուջետային, արտաքին հատվածի, դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության, բնականոն գնաճի և ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի վերաբերյալ տեղեկատվության աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը: Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրությունում ընդգրկված է դրամավարկային ցուցանիշների, ֆինանսական շուկայի և ֆինանսական համակարգի հիմնական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Վճարային հաշվեկշիռը, միջազգային ներդրումային դիրքը և արտաքին պարտքը կազմվում և հրապարակվում են եռամսյակային կտրվածքով՝ փետրվար, մայիս, օգոստոս և նոյեմբեր ամիսների տեղեկագրերում:

Դրամավարկային ցուցանիշները կազմված են համաձայն ՀՀ ԿԲ «ՀՀ դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության ձեռնարկի», որը տեղադրված է ՀՀ ԿԲ «Տնային էջի» «Վիճակագրություն» բաժնում:

Դրամավարկային ցուցանիշների, միջազգային պահուստների և արտաքին պարտավորությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ենթակա է վերանայման եռամսյակային և տարեկան կտրվածքով՝ նշված ցուցանիշներում ԿԲ եզրափակիչ շրջանառության գործառնություններն ընդգրկելու նպատակով: Եռամսյակային տվյալները վերանայվում են (համարվում են վերջնական) հաշվետու եռամսյակի ավարտից երկու ամիս հետո, իսկ տարեկան տվյալները՝ հաշվետու տարվա ավարտից երեք ամիս հետո:

Վիճակագրական տվյալների հրապարակման ժամանակացույցը տեղադրված է ՀՀ ԿԲ «Տնային էջի» «Վիճակագրություն» բաժնում:

Հարցերի և առաջարկությունների համար դիմել
Վիճակագրության վարչություն
Հեռախոս՝ (374 10) 592-562
Ֆաքս՝ (374 10) 592-564
էլ. փոստ՝ sd.mpd@cba.am

«Դրամավարկային ամփոփագիրը», ինչպես նաև ՀՀ ԿԲ այլ հրապարակումները տեղադրվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի «Տնային էջում», որի հասցեն է՝
http://www.cba.am

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ու Թ Յ Ու Ն

Իրական հատվածի ցուցանիշներ 77
Մակրոտնտեսական ցուցանիշներ
Գների ինդեքսներ
Գնաճ
Գնաճին առավելապես նպաստած ապրանքախմբերը
Բնականոն գնաճ
Բնականոն գնաճին առավելապես նպաստած ապրանքատեսակները
Արտաքին հատվածի ցուցանիշներ 80
Ապրանքների արտահանում և ներմուծում
Ըստ երկրների ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով ֆիզիկական անձանց փոխանցումները
Ըստ երկրների ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով ֆիզիկական անձանց ոչ առևտրային նպատակով կատարված փոխանցումները
Դրամական փոխանցումների ներհոսքն ըստ վճարային հաշվեկշռի
Իրական և անվանական արդյունավետ փոխարժեք
ՀՀ վճարային հաշվեկշիռ (ստանդարտ ներկայացում ըստ «Վճարային հաշվեկշռի կազմման ձեռնարկի» 5-րդ և 6-րդ հրատարակությունների մեթոդաբանությունների)
ՀՀ վճարային հաշվեկշիռ (վերլուծական ներկայացում)
ՀՀ միջազգային ներդրումային դիրք (ըստ «Վճարային հաշվեկշռի կազմման ձեռնարկի» 5-րդ և 6-րդ հրատարակության մեթոդաբանությունների)
ՀՀ առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների միջազգային ներդրումային դիրք
ՀՀ առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների արտաքին ակտիվների և պարտավորությունների արժութային կազմը
ՀՀ համախառն արտաքին պարտք (ստանդարտ ներկայացում ըստ «Վճարային հաշվեկշռի կազմման ձեռնարկի» 5-րդ և 6-րդ հրատարակության մեթոդաբանությունների)
Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստների կառուցվածքը
ՀՀ կենտրոնական բանկի արտաքին պարտավորությունների կառուցվածքը
Պետական բյուջեի ցուցանիշներ 105
Կենտրոնական բանկի և Գանձապետարանի փոխհարաբերությունները
Դրամավարկային ցուցանիշներ 106
Փողի ագրեգատներ և փողի բազմարկիչներ
Սեզոնայնորեն հարթեցված փողի ագրեգատներ
ՀՀ կենտրոնական բանկի ամփոփ ցուցանիշներ
ՀՀ առևտրային բանկերի ամփոփ ցուցանիշներ
ՀՀ վարկային կազմակերպությունների ամփոփ ցուցանիշներ
ՀՀ ավանդային կազմակերպությունների ամփոփ ցուցանիշներ
ՀՀ ավանդային կազմակերպությունների զուտ արտաքին ակտիվներ
Դոլարայնացման մակարդակը Հայաստանի Հանրապետությունում
Ֆինանսական շուկա 116
Տոկոսադրույքներ
Բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքը
Ֆինանսական շուկայում ՀՀ ԿԲ գործառնությունների տոկոսադրույքները
Ֆինանսական շուկայում ՀՀ ԿԲ գործառնությունների ծավալը
ՀՀ ԿԲ կողմից կնքված արժութային սվոփ գործառնությունների ծավալները և միջին տոկոսադրույքները
Ռեպո շուկայի շրջանառությունը
Առևտրային բանկերի կողմից տնտեսությունից ներգրավված ավանդների և տրամադրված վարկերի ծավալները և տոկոսադրույքները
Բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից ՀՀ դրամով և արտարժույթով տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքներն ըստ մարզերի
Պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի առաջնային տեղաբաշխման ծավալները և եկամտաբերությունը
Պետական միջին ժամկետայնության արժեկտրոնային պարտատոմսերի առաջնային տեղաբաշխման ծավալները և եկամտաբերությունը
Պետական երկարաժամկետ արժեկտրոնային պարտատոմսերի առաջնային տեղաբաշխման ծավալները և եկամտաբերությունը

ՊՊ երկրորդային շուկայում իրականացված գործառնությունները
Պետական (գանձապետական) պարտատոմսերում ներդրողների կառուցվածքը
ՀՀ ԿԲ կողմից արժութային շուկայում իրականացված գործառնությունները
Առևտրային բանկերի կողմից արժութային շուկայում իրականացված գործառնությունները
ՀՀ ֆոնդային բորսայում արտարժութային գործառնությունների ծավալները
Արժութային շուկայում ձևավորված ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար միջին փոխարժեքը
Արժութային շուկայում ձևավորված ՀՀ դրամ/եվրո միջին փոխարժեքը
Արժութային շուկայում ձևավորված ՀՀ դրամ/ՌԴ ռուբլի միջին փոխարժեքը
Վարկային ներդրումներ 135
Առևտրային բանկերի վարկերն ըստ տնտեսության հատվածների
Առևտրային բանկերի վարկային ներդրումներն ըստ ժամկետայնության
Առևտրային բանկերի վարկային գործառնությունների գործիքակազմը
Առևտրային բանկերի կողմից ռեզիդենտներին տրված վարկերի ճյուղային կառուցվածքը
Առևտրային բանկերի չաշխատող ակտիվների տեսակարար կշիռն ըստ ոլորտների
ՀՀ առևտրային բանկերի ընդհանուր միջբանկային ավանդները և վարկերը
Վարկային կազմակերպությունների վարկերն ըստ տնտեսության հատվածների
Վարկային կազմակերպությունների վարկային ներդրումներն ըստ ժամկետայնության
Վարկային կազմակերպությունների վարկային գործառնությունների գործիքակազմը
Վարկային կազմակերպությունների կողմից ռեզիդենտներին տրված վարկերի ճյուղային կառուցվածքը
Առևտրային բանկերի ավանդներ 146
Առևտրային բանկերի ավանդներն ըստ տնտեսության հատվածների
Ֆինանսական կազմակերպությունների հիմնական ցուցանիշներ 148
Ֆինանսական կազմակերպությունների քանակը և կառուցվածքը
ՀՀ առևտրային բանկերի հիմնական ցուցանիշները և դրանց փոփոխությունը
Բանկային համակարգի գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվների մեծությունը
ՀՀ վարկային կազմակերպությունների հիմնական ցուցանիշները և դրանց փոփոխությունը
Վարկային կազմակերպությունների ընդհանուր կապիտալի համարժեքության նորմատիվի մեծությունը
Ներդրումային ծառայություններ մատուցող ընկերությունների հիմնական ցուցանիշներ
Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից կնքված գործարքներ
Հավատարմագրային կառավարման վերցված միջոցներ
Պահառության վերցված արժեթղթեր
Գրավատների ցուցանիշներ
Արտարժույթի փոխանակման կետերի կողմից իրականացված գործառնություններ
Վճարահաշվարկային համակարգ 154
Կենտրոնական բանկի վճարահաշվարկային համակարգերով կատարված դրամական փոխանցումներ
ՀՀ տարածքում անկանխիկ վճարային գործիքներով բանկային համակարգում իրականացված փոխանցումներ
ՀՀ առևտրային բանկերի և օտարերկրյա բանկերի կողմից թողարկված վճարային քարտերով իրականացված գործառնությունները ՀՀ տարածքում ըստ սպասարկման միջոցների
ՀՀ բանկերի կողմից թողարկված քարտերով իրականացված գործառնություններն արտասահմանում

ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Ամվանում	*2013թ. ապրիլ*	*2013թ. ապրիլի իրական աճի հնդեքսը 2012թ. ապրիլի նկատմամբ (%)*	*2013թ. մայիս*	*2013թ. մայիսի իրական աճի հնդեքսը 2012թ. մայիսի նկատմամբ (%)*
Տնտեսական ակտիվության ցուցանիշ	-	103.9	-	98.7
Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը *(մլն ՀՀ դրամ)*	85554.0	103.6	90153.9	92.6
էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը *(մլն կվտ/ժամ)*	519.4	99.4	509.8	79.6
Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքը *(մլն ՀՀ դրամ)*	37882.3	102.6	44189.6	98.7
Առևտրի շրջանառության ծավալը *(մլն ՀՀ դրամ)*	162939.6	102.6	174217.0	100.5
Շինարարության ծավալը *(մլն ՀՀ դրամ)*	21549.8	94.2[1]	28752.7	84.1
Ծառայությունների ծավալը *(մլն ՀՀ դրամ)*	81647.4	107.4	82678.9	101.1
Մեկ աշխատողի միջին ամսական անվանական աշխատավարձ *(ՀՀ դրամ)*	144929	100.1	149364	99.0

ԳՆԵՐԻ ԻՆԴԵՔՍՆԵՐ

2013 թ.	*Սպառողական գների հնդեքս*	*Արդյունաբերական արտադրանքի գների հնդեքս*	*Գների հնդեքս կապիտալ շինարարությունում*	*Գյուղատնտեսական մթերքների իրացման գների հնդեքս*
Նախորդ ամսվա նկատմամբ (%)				
Հունվար	102.9	102.0	100.3	100.1
Փետրվար	99.6	98.4	101.0	100.3
Մարտ	100.4	99.3	97.5[1]	99.6
Ապրիլ	99.9	99.1	101.4[1]	99.1
Մայիս	100.0	100.3	99.9	100.2
2013 թ. հունվար – մայիսը 2012 թ. հունվար – մայիսի համեմատությամբ	103.6	105.5	101.9	90.1

ԳՆԱՁ

ժամանակաշրջան	*2011*	*2012*	*2013*	*2013*	*2013*
նախորդ ամսվա նկատմամբ (%)				*նախորդ տարվա դեկտեմբերի նկատմամբ (%)*	*նախորդ տարվա նույն ամսվա նկատմամբ (%)*
Հունվար	3.4 [2]	3.6	2.9	2.9	2.6
Փետրվար	0.9 [2]	-0.9	-0.4	2.5	3.1
Մարտ	0.8	0.1	0.4	2.9	3.4
Ապրիլ	-0.2	-0.6	-0.1	2.8	3.9
Մայիս	0.0	-1.3	0.0	2.8	5.2
Հունիս	-1.4	-1.3			
Հուլիս	-3.0	-1.5			
Օգոստոս	-0.6	-0.4			
Սեպտեմբեր	0.8	0.8			
Հոկտեմբեր	0.3	1.2			
Նոյեմբեր	1.2	1.4			
Դեկտեմբեր	2.5	2.1			
Տարեկան *(նախորդ տարվա դեկտեմբերի նկատմամբ)*	4.7	3.2			
Տարեկան *(նախորդ տարվա նկատմամբ)*	7.7	2.6			

ԳՆԱՁԻՆ ԱՌԱՎԵԼԱՊԵՍ ՆՊԱՍՏԱԾ ԱՊՐԱՆՔԱԽՄԲԵՐԸ [3]

Անվանում	*2013 թ. մայիսը 2013 թ. ապրիլի նկատմամբ (%)*	*Նպաստումը գնաճին (տոկոսային կետ) [3]*
ՍԳԻ	**100.0**	
Պարենային ապրանքներ (ներառյալ՝ ոգելից խմիչք և ծխախոտ), որից՝	**99.7**	**-0.17**
Միրգ	110.2	0.37
Կաթնամթերք	102.6	0.11
Հացամթերք	100.2	0.02
Սուրճ, թեյ, կակաո	100.6	0.02
Կենդանական և բուսական յուղեր	100.3	0.01
Մսամթերք	99.9	-0.01
Բանջարեղեն և կարտոֆիլ	89.1	-0.68
Ոչ պարենային ապրանքներ, որից՝	**100.1**	**0.01**
Կոշկեղեն	102.1	0.04
Դեղամիջոցներ	100.5	0.01
Կենցաղային էլեկտրաապրանքներ	102.1	0.01
Անձնական օգտագործման մեքենաներ և վառելանյութ	99.7	-0.01
Հագուստ և գործվածք	99.6	-0.01
Մշակույթի ապրանքներ	93.6	-0.02
Ծառայություններ, որից՝	**100.5**	**0.14**
Բուժսպասարկման	101.9	0.07
Կենցաղային բնույթի	102.5	0.03
Բնակարանային, կոմունալ	100.1	0.02

ԲՆԱԿԱՆՈՆ ԳՆԱՁ[3]

ժամանակաշրջան	2010	2011	2012	2013
նախորդ ամսվա նկատմամբ (%)				
Հունվար	0.48	0.71[4]	0.65	0.79
Փետրվար	0.74	0.42[4]	0.08	0.21
Մարտ	0.82	0.64[4]	0.04	0.53
Ապրիլ	0.70	0.45[4]	0.02	0.51
Մայիս	0.04	0.32[4]	-0.16	0.38
Հունիս	-0.22	0.37[4]	0.35	
Հուլիս	-0.42	0.21[4]	0.14	
Օգոստոս	0.17	0.27[4]	-0.06	
Սեպտեմբեր	0.63	0.42[4]	0.67	
Հոկտեմբեր	1.21	0.36[4]	0.73	
Նոյեմբեր	1.18	0.41	0.37	
Դեկտեմբեր	0.63	0.55	0.58	
նախորդ տարվա նույն ամսվա նկատմամբ (%)				
Հունվար	6.20	6.28[4]	5.27	3.63
Փետրվար	7.59	5.75[4]	4.91	3.73
Մարտ	7.14	5.68[4]	4.27	4.20
Ապրիլ	6.35	5.42[4]	3.81	4.71
Մայիս	5.92	5.75[4]	3.30	5.30
Հունիս	5.40	6.32[4]	3.26	
Հուլիս	5.16	6.95[4]	3.19	
Օգոստոս	4.96	7.01[4]	2.85	
Սեպտեմբեր	4.86	7.01[4]	3.10	
Հոկտեմբեր	5.53	6.09[4]	3.48	
Նոյեմբեր	6.16	5.37	3.47	
Դեկտեմբեր	6.26	5.29	3.50	

ԲՆԱԿԱՆՈՆ ԳՆԱՁԻՆ ԱՌԱՎԵԼԱՊԵՍ ՆՊԱՍՏԱԾ ԱՊՐԱՆՔԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ[3]

Անվանում	Նպաստումը բնականոն գնաճին (տոկոսային կետ)
նախորդ տարվա նույն ամսվա նկատմամբ	
Բնականոն գնաճ. *այդ թվում՝*	**105.30**
Ալյուր բարձր տեսակի	0.39
Հավի բուդ	0.31
Չու	0.29
Բուսական յուղ (արևածաղկի)	0.21
Կարագ	0.19
Ծառայություններ կենցաղային ապրանքների վարձակալության հանձնման (վարձույթի)	0.17
Ծառայություններ ատամնաբուժական, ատամների բուժման	0.16
Ծառայություններ առողջարանների և այլ առողջարանային հաստատությունների, կացության, բուժման և սպասարկման ապահովմամբ	0.15
Թռչնի միս	0.15
Ծառայություններ հիվանդանոցների վիրաբուժական բաժանմունքների	0.15
Ծխախոտ «Գառնի»	0.13
Օդային տրանսպորտով ուղևորների միջքաղաքային փոխադրման ուղեվարձ	0.12
Մածուն	0.11
Եփած երշիկ	0.11
Բջջային հեռախոսի կանխավճարային րոպեավճար	-0.12

[1] Տվյալները վերանայվել են ՀՀ ԱՎԾ կողմից:

[2] Ըստ ՀՀ ԱՎԾ նախնական տվյալների:

[3] Ըստ ՀՀ ԿԲ հաշվարկների՝ ՀՀ ԱՎԾ տվյալների հիման վրա:

[4] Տվյալները վերանայվել են ՀՀ ԿԲ կողմից՝ սպառողական զամբյուղի կառուցվածքի փոփոխության հետ կապված:

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ

Անվանում	*2013 թ. հունվար - ապրիլ (մլն ԱՄՆ դոլար)*	*2013 թ. հունվար - ապրիլը 2012 թ. հունվար - ապրիլի նկատմամբ (%)*	*2013 թ. հունվար – մայիս (մլն ԱՄՆ դոլար)*	*2013 թ. հունվար – մայիսը 2012 թ. հունվար – մայիսի նկատմամբ (%)*
Արտահանում *(ՖՕԲ)*	454.7	116.1	561.0	109.2
Ներմուծում *(ՍԻՖ)*	1293.6	98.9	1631.3	97.4
Առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդ	838.9	91.5	1070.3	92.3

ԸՍՏ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՀՀ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐԸ

հազար ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2012 թվական					
	Հունվար – մայիս			Հունվար-դեկտեմբեր		
	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք
Ռուսաստանի Դաշնություն	491450	76126	415325	1644850	251163	1393686
ԱՄՆ	51816	49591	2225	127681	115347	12334
Ուկրաինա	7203	7752	-548	20783	21114	-331
Ղազախստան	8983	623	8360	26427	1734	24694
Գերմանիա	10337	14456	-4120	26847	33177	-6330
Իսպանիա	2974	3664	-690	7534	11186	-3651
Ֆրանսիա	6843	10193	-3349	19917	25268	-5351
ԱՄԷ	6672	18974	-12302	23392	53989	-30597
Չինաստան	3555	26940	-23385	7108	82770	-75662
Թուրքիա	1253	11473	-10221	3799	31221	-27421
Այլ երկրներ	137500	91380	46120	329130	235711	93420
Ընդամենը	**728588**	**311172**	**417416**	**2237468**	**862679**	**1374789**

հազար ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2013 թվական					
	Մայիս			Հունվար-մայիս		
	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք
Ռուսաստանի Դաշնություն	128063	20705	107358	524223	97644	426579
ԱՄՆ	9921	7787	2133	72332	52046	20285
Ուկրաինա	1514	1375	138	7352	8854	-1502
Ղազախստան	1814	127	1688	9813	885	8928
Գերմանիա	2035	3798	-1763	9274	15471	-6197
Իսպանիա	746	831	-84	3035	4237	-1202
Ֆրանսիա	1888	1681	206	7489	10602	-3113
ԱՄԷ	7602	6544	1058	15162	19518	-4356
Չինաստան	838	6174	-5336	2272	30297	-28025
Թուրքիա	264	2354	-2090	1458	10753	-9295
Այլ երկրներ	21000	19556	1444	125441	81237	44204
Ընդամենը	**175683**	**70932**	**104751**	**777849**	**331544**	**446306**

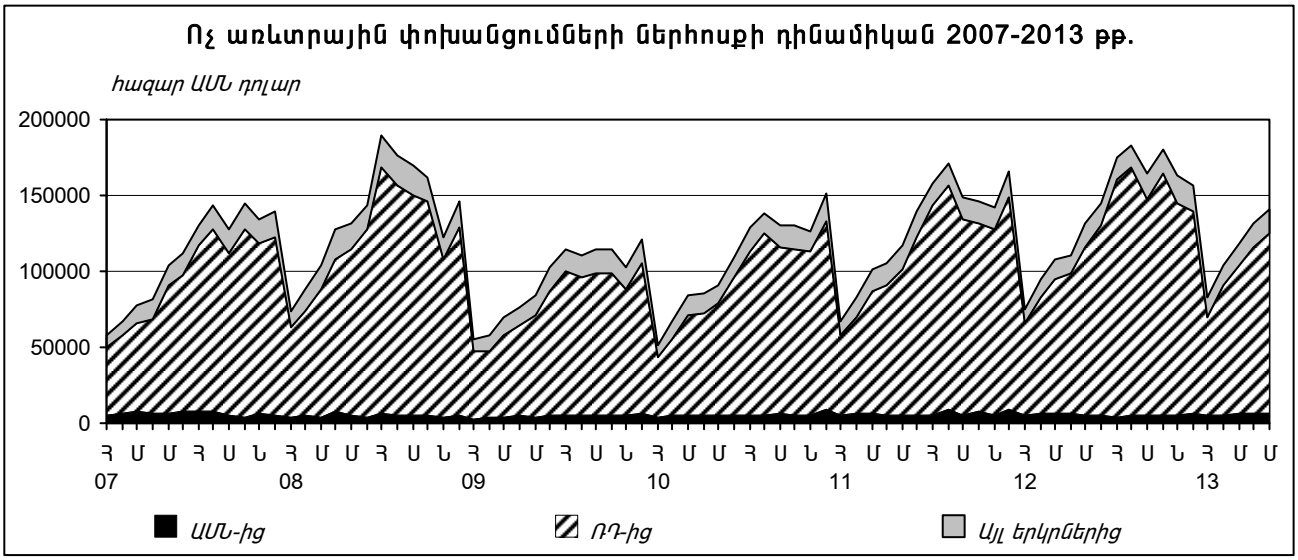
ԸՍՏ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՀՀ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐԸ

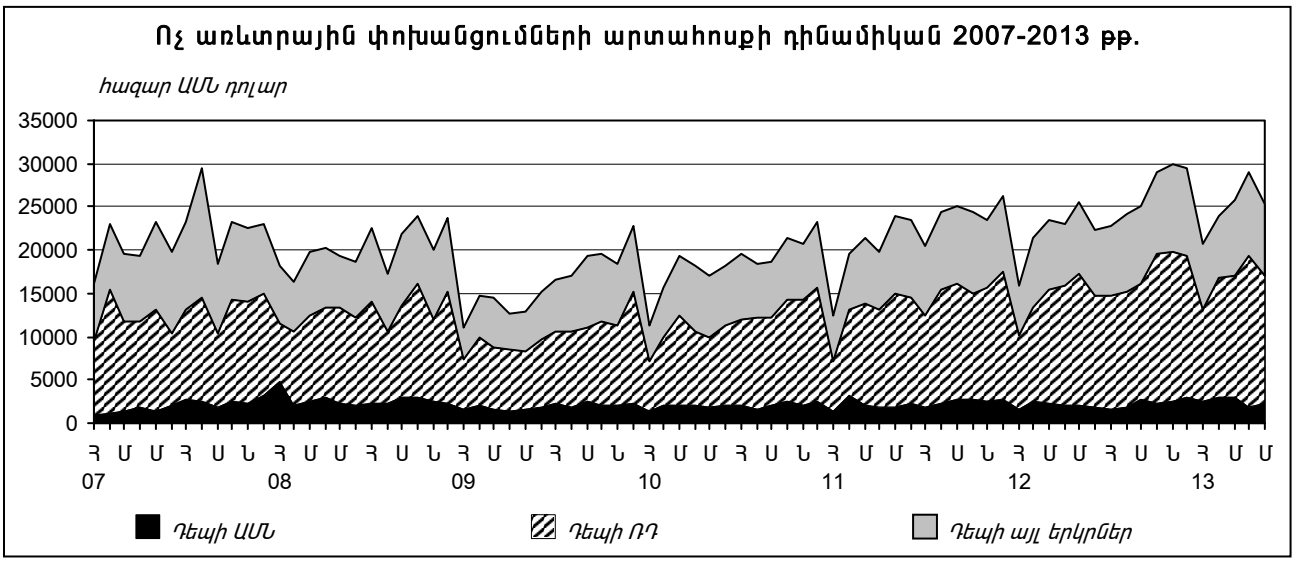
հազար ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2012 թվական					
	Հունվար – մայիս			Հունվար-դեկտեմբեր		
	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք
Ռուսաստանի Դաշնություն	427031	61696	365335	1444955	164588	1280367
ԱՄՆ	30106	10313	19793	66554	25936	40617
Ուկրաինա	6637	5731	906	19094	15397	3698
Ղազախստան	6921	562	6359	22532	1575	20957
Գերմանիա	4222	3396	826	11827	7962	3866
Իսպանիա	2663	1147	1517	6315	3842	2473
Ֆրանսիա	4262	2013	2250	12089	5292	6797
ԱՄԷ	2727	2745	-18	7596	7309	287
Չինաստան	2422	4055	-1633	2967	10646	-7679
Թուրքիա	673	1521	-848	1615	4209	-2593
Այլ երկրներ	32211	16337	15874	91717	45493	46224
Ընդամենը	**519876**	**109516**	**410360**	**1687263**	**292249**	**1395014**

հազար ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2013 թվական					
	Մայիս			Հունվար-մայիս		
	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք	Ներհոսք	Արտահոսք	Զուտ ներհոսք
Ռուսաստանի Դաշնություն	118772	14732	104040	475169	70700	404469
ԱՄՆ	6423	2361	4062	30541	12726	17816
Ուկրաինա	1291	1157	134	6551	5654	897
Ղազախստան	1763	124	1639	8761	743	8019
Գերմանիա	1044	649	396	5206	3025	2182
Իսպանիա	560	407	153	2332	1668	664
Ֆրանսիա	1282	444	838	5552	2266	3286
ԱՄԷ	1755	422	1334	4406	2995	1410
Չինաստան	77	883	-806	624	3985	-3361
Թուրքիա	189	305	-116	813	1512	-698
Այլ երկրներ	7335	3739	3596	37441	19251	18190
Ընդամենը	**140492**	**25223**	**115270**	**577397**	**124524**	**452874**

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐԻ ՆԵՐՀՈՍՔՆ ԸՍՏ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	2012					2013
	I եռ.	II եռ.	III եռ.	IV եռ.	Տարեկան	I եռ.
Դրամական փոխանցումներ	**294.8**	**412.8**	**542.4**	**657.6**	**1907.6**	**325.8**
Աշխատողների զուտ աշխատավարձ (առանց եկամտահարկի, տրանսպորտային և ճանապարհորդությունների ծախսերի)	111.5	210.5	301.5	355.7	979.2	123.7
Աշխատողների աշխատավարձ [1]	143.6	271.1	388.2	458.1	1261.0	159.3
Ընթացիկ տրանսֆերտներ	169.7	185.0	211.7	276.6	843.1	188.0
Կապիտալ տրանսֆերտներ	13.6	17.2	29.1	25.4	85.4	14.1

[1] Չի ներառում վճարային հաշվեկշռի համար կատարված այլ լրահաշվարկները, մասնավորապես՝ ՀՀ տարածքում տեղաբաշխված անկլավային տարածքում ռեզիդենտ աշխատողների ստացած աշխատավարձերը:

ԻՐԱԿԱՆ ԵՎ ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՓՈԽԱՐԺԵՔ (ԻՆԴԵՔՍ) [1,2]

2012	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ	Հ	Հ	Օ	Ս	Հ	Ն	Դ
Իրական արդյունավետ փոխարժեք (1997=100)	133.2	128.7	127.4	122.7	124.1	120.4	119.5	118.2	117.1	117.8	119.7	120.6
Անվանական արդյունավետ փոխարժեք (1997=100)	218.3	214.0	213.7	207.5	212.7	208.8	210.8	210.4	208.2	208.1	209.2	207.7
2013	**Հ**	**Փ**	**Մ**	**Ա**	**Մ**	**Հ**	**Հ**	**Օ**	**Ս**	**Հ**	**Ն**	**Դ**
Իրական արդյունավետ փոխարժեք (1997=100)	122.6	121.3	120.7	120.2	121.3							
Անվանական արդյունավետ փոխարժեք (1997=100)	205.9	205.4	204.9	204.4	205.0							

[1] 2013 թ. հունվարին ամբողջ շարքը վերանայվել է, քանի որ հաշվարկի մեջ ընդգրկվել են 12 (նախկինում 11) գործընկեր երկրների տվյալները՝ բացառելով մարդասիրական օգնությունը, բնական գազի, նավթի և ադամանդի առևտուրը, 2007-2011 թթ. կշիռներով (նախկինում 2003-2007 թթ.), 1997=100:
[2] Բոլոր տվյալները ներկայացված են ըստ ԿԲ նախնական գնահատումների և պարբերաբար ենթակա են վերանայման:

ՀՀ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ (ՍՏԱՆԴԱՐՏ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԸՍՏ «ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԻ» 5-ՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ)[1,2]

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	2012					2013
	I եռ.	II եռ.	III եռ.	IV եռ.	Տարեկան	I եռ.
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇԻՎ	**-428.3**	**-345.2**	**-121.7**	**-219.9**	**-1115.1**	**-350.8**
Ապրանքներ	**-488.4**	**-526.0**	**-460.0**	**-644.5**	**-2118.9**	**-464.2**
Կրեդիտ	347.1	402.2	412.8	457.1	1619.1	384.9
Դեբետ	-835.5	-928.2	-872.8	-1101.6	-3738.0	-849.1
Ապրանքների առևտրի հաշվեկշիռ	**-490.2**	**-531.7**	**-462.3**	**-643.3**	**-2127.5**	**-464.8**
Արտահանում (ՖՕԲ)	334.9	383.8	394.0	440.5	1553.1	374.3
Ապրանքների արտահանում ըստ առևտրի վիճակագրության	299.7	337.1	347.8	395.6	1380.2	341.7
Հավաքագրված տվյալների ճշգրտում	35.2	46.7	46.1	45.0	172.9	32.6
Ներմուծում (ՖՕԲ)	-825.1	-915.5	-856.3	-1083.8	-3680.7	-839.1
Ապրանքների ներմուծում ըստ առևտրի վիճակագրության (ՍԻՖ)	-952.9	-1060.7	-990.9	-1256.7	-4261.2	-972.5
Հավաքագրված տվյալների ճշգրտում	127.8	145.2	134.6	173.0	580.6	133.4
Ապրանքներ վերամշակման համար	1.8	5.3	2.0	1.5	10.7	2.4
Կրեդիտ	2.7	5.8	2.6	2.1	13.3	2.8
Դեբետ	-0.9	-0.6	-0.5	-0.6	-2.6	-0.5
Ապրանքներ ձեռք բերված տրանսպորտային կայաններում	0.8	0.4	2.1	2.2	5.5	0.0
Կրեդիտ	9.5	12.5	16.3	14.4	52.7	7.8
Դեբետ	-8.7	-12.1	-14.2	-12.2	-47.2	-7.8
Ծառայություններ	**-80.2**	**-91.2**	**-76.5**	**-100.1**	**-348.0**	**-77.5**
Կրեդիտ	149.1	187.0	260.4	224.8	821.3	154.7
Դեբետ	-229.3	-278.2	-337.0	-324.8	-1169.3	-232.2
Տրանսպորտ	-71.4	-69.8	-65.2	-93.3	-299.7	-67.0
Կրեդիտ	35.8	44.2	48.1	47.8	175.9	38.4
Դեբետ	-107.2	-114.0	-113.3	-141.1	-475.6	-105.4
որից՝ մարդատար	-9.0	-6.5	-7.4	-11.9	-34.8	-10.1
Կրեդիտ	6.1	9.2	12.2	8.3	35.9	5.0
Դեբետ	-15.1	-15.7	-19.6	-20.2	-70.7	-15.0
բեռնատար	-57.8	-58.2	-49.6	-73.9	-239.5	-56.2
Կրեդիտ	25.6	30.4	31.3	34.7	122.0	29.3
Դեբետ	-83.4	-88.5	-80.9	-108.7	-361.5	-85.5
այլ	-4.6	-5.1	-8.1	-7.5	-25.4	-0.7
Կրեդիտ	4.1	4.6	4.6	4.8	18.0	4.2
Դեբետ	-8.7	-9.8	-12.7	-12.2	-43.4	-4.9
ծովային	-13.3	-14.8	-13.9	-17.6	-59.7	-13.6
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	-13.3	-14.8	-13.9	-17.6	-59.7	-13.6
օդային	-13.2	-10.9	-14.5	-19.5	-58.2	-10.0
Կրեդիտ	8.3	12.3	14.6	11.6	46.8	8.0
Դեբետ	-21.4	-23.2	-29.2	-31.1	-105.0	-18.0
այլ տրանսպորտ	-44.9	-44.1	-36.7	-56.2	-181.8	-43.4
Կրեդիտ	27.5	31.9	33.5	36.2	129.1	30.4
Դեբետ	-72.4	-75.9	-70.2	-92.4	-311.0	-73.8
Ճանապարհորդություն	-6.5	-16.2	-8.7	-3.0	-34.4	-7.4
Կրեդիտ	69.6	94.8	162.6	123.7	450.6	70.4
Դեբետ	-76.1	-111.0	-171.3	-126.7	-485.0	-77.7
գործնական	7.0	2.6	2.2	-13.1	-1.3	4.7
Կրեդիտ	28.8	39.1	50.9	43.7	162.6	29.3
Դեբետ	-21.8	-36.6	-48.7	-56.9	-163.9	-24.6
անձնական	-13.5	-18.8	-10.9	10.1	-33.0	-12.0
Կրեդիտ	40.8	55.6	111.7	79.9	288.1	41.1
Դեբետ	-54.2	-74.4	-122.6	-69.8	-321.1	-53.1
Կապի ծառայություններ	4.1	2.5	3.6	0.8	11.0	1.1
Կրեդիտ	7.4	8.4	8.2	8.5	32.5	6.8
Դեբետ	-3.3	-5.9	-4.6	-7.8	-21.5	-5.7
Շինարարական ծառայություններ	0.2	-1.0	-0.9	1.5	-0.1	0.6
Կրեդիտ	1.5	2.1	2.2	2.1	7.9	1.5
Դեբետ	-1.3	-3.1	-3.0	-0.6	-8.0	-0.9

1	2	3	4	5	6	7
Ապահովագրական ծառայություններ	-8.2	-9.7	-7.9	-11.1	-36.8	-8.1
Կրեդիտ	4.0	4.5	4.6	5.1	18.1	4.3
Դեբետ	-12.1	-14.2	-12.5	-16.1	-54.9	-12.4
Ֆինանսական (առանց ապահովագրության)	-1.4	-1.7	-1.6	-2.0	-6.7	-0.4
Կրեդիտ	0.9	0.7	1.1	1.1	3.9	1.5
Դեբետ	-2.4	-2.4	-2.7	-3.1	-10.6	-2.0
Համակարգչային և տեղեկատվական ծառայություններ	14.1	14.8	14.6	17.5	60.9	13.6
Կրեդիտ	14.7	15.8	15.7	19.3	65.5	16.1
Դեբետ	-0.6	-1.1	-1.1	-1.8	-4.5	-2.4
Այլ գործնական ծառայություններ	-11.7	-14.4	-13.9	-13.4	-53.4	-11.8
Կրեդիտ	5.6	5.1	5.4	5.6	21.7	5.9
Դեբետ	-17.3	-19.5	-19.2	-19.0	-75.0	-17.7
Մասնավոր, մշակույթի և հանգստի ծառայություններ	0.3	3.3	3.1	3.0	9.7	0.4
Կրեդիտ	3.3	4.6	5.1	6.0	19.0	3.3
Դեբետ	-3.0	-1.3	-2.0	-3.0	-9.3	-2.9
Պետական ծառայություններ այլ կատեգորիաներին չվերաբ.	0.3	0.9	0.2	-0.0	1.4	1.5
Կրեդիտ	6.4	6.7	7.4	5.7	26.2	6.6
Դեբետ	-6.1	-5.8	-7.2	-5.7	-24.8	-5.1
Եկամուտներ	**-11.1**	**119.6**	**238.7**	**281.3**	**628.5**	**28.3**
Կրեդիտ	162.1	288.8	404.0	468.9	1323.9	171.1
Դեբետ	-173.2	-169.2	-165.3	-187.6	-695.3	-142.7
Աշխատողների աշխատավարձ՝ ներառյալ սահմանային, սեզոնային և այլ աշխատողների	111.9	238.2	355.4	418.2	1123.7	127.7
Կրեդիտ	148.3	275.8	393.0	462.8	1279.8	164.1
Դեբետ	-36.4	-37.6	-37.6	-44.5	-156.1	-36.3
Եկամուտներ ներդրումներից	-123.0	-118.6	-116.6	-137.0	-495.1	-99.4
Կրեդիտ	13.8	13.0	11.1	6.1	44.0	7.0
Դեբետ	-136.8	-131.6	-127.7	-143.1	-539.2	-106.4
Ուղղակի ներդրումներից	-91.2	-82.1	-76.2	-89.9	-339.4	-55.0
Կրեդիտ	-	-	-	-4.5	-4.5	-
Դեբետ	-91.2	-82.1	-76.2	-85.4	-334.9	-55.0
Պորտֆելային ներդրումներից	5.6	4.9	3.2	2.8	16.4	2.7
Կրեդիտ	5.9	5.4	3.5	3.2	17.9	3.0
Դեբետ	-0.3	-0.5	-0.3	-0.4	-1.5	-0.3
Այլ ներդրումներից	-37.4	-41.4	-43.5	-49.9	-172.1	-47.1
Կրեդիտ	8.0	7.6	7.6	7.5	30.6	4.0
Դեբետ	-45.3	-49.0	-51.1	-57.4	-202.8	-51.1
Ընթացիկ տրանսֆերտներ	**151.4**	**152.4**	**176.0**	**243.4**	**723.3**	**162.6**
Կրեդիտ	199.0	213.0	245.8	325.5	983.2	213.2
Դեբետ	-47.5	-60.6	-69.7	-82.1	-260.0	-50.6
Պետական կառավարում	16.5	17.0	23.0	37.5	93.9	14.6
Կրեդիտ	17.5	17.8	24.1	38.5	97.9	15.4
Դեբետ	-1.0	-0.9	-1.1	-1.0	-4.0	-0.8
Այլ (մասնավոր)	134.9	135.4	153.0	205.9	629.4	148.0
Կրեդիտ	181.5	195.1	221.7	287.0	885.4	197.9
Դեբետ	-46.5	-59.7	-68.7	-81.1	-256.0	-49.9
ԿԱՊԻՏԱԼ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇԻՎ	**329.5**	**300.8**	**46.4**	**273.2**	**949.9**	**265.6**
Կապիտալի հաշիվ	**26.4**	**17.6**	**31.3**	**30.1**	**105.4**	**12.3**
Կրեդիտ	30.2	25.2	36.9	36.2	128.4	17.5
Դեբետ	-3.7	-7.6	-5.6	-6.1	-23.0	-5.2
Կապիտալ տրանսֆերտներ	26.4	17.6	31.3	30.1	105.4	12.3
Կրեդիտ	30.2	25.2	36.9	36.2	128.4	17.5
Դեբետ	-3.7	-7.6	-5.6	-6.1	-23.0	-5.2
Պետական կառավարում	15.2	5.0	6.0	7.4	33.7	2.5
Կրեդիտ	15.2	5.0	6.0	7.4	33.7	2.5
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	11.2	12.6	25.3	22.7	71.8	9.8
Կրեդիտ	14.9	20.2	30.9	28.7	94.8	15.0
Դեբետ	-3.7	-7.6	-5.6	-6.1	-23.0	-5.2
Չարտադրված ոչ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում/վաճառք	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական հաշիվ	**303.1**	**283.2**	**15.1**	**243.1**	**844.4**	**253.3**
Ուղղակի ներդրումներ	101.3	74.5	132.8	165.1	473.6	58.3
Արտերկրներում	-5.2	-6.4	-5.8	1.6	-15.8	-2.3
Բաժնետիրական կապիտալում	-5.2	-6.4	-5.8	-2.9	-20.3	-2.3

1	2	3	4	5	6	7
Վերաներդրված եկամուտներ	-	-	-	4.5	4.5	-
Այլ կապիտալ	-	-	-	-	-	-
Հաշվետու երկրում	106.5	80.9	138.6	163.5	489.4	60.7
Բաժնետիրական կապիտալում	9.7	189.0	54.4	75.8	328.9	24.6
Վերաներդրված եկամուտներ	77.0	64.1	58.0	61.7	260.8	45.9
Այլ կապիտալ	19.7	-172.2	26.2	26.0	-100.3	-9.8
Պորտֆելային ներդրումներ	0.0	-1.2	0.5	1.5	0.8	-1.0
Ակտիվներ	-0.1	-0.2	-0.2	-0.7	-1.1	-0.3
Կապիտալի մասնակցություն	0.1	0.0	0.0	-0.5	-0.4	-0.3
Պարտքի արժեթղթեր	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.7	-
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.7	-
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-	-
Պարտավորություններ	0.1	-1.0	0.7	2.2	2.0	-0.6
Կապիտալի մասնակցություն	0.0	-	0.3	2.0	2.3	0.0
Պարտքի արժեթղթեր	0.1	-1.0	0.3	0.2	-0.3	-0.6
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	0.3	-0.9	0.3	0.3	0.0	-0.6
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարման մարմիններ	0.0	-0.0	0.0	-0.0	0.0	-0.0
Բանկեր	0.3	-0.8	0.3	0.3	0.0	-0.6
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-
Դրամի շուկայի գործիքներ	-0.2	-0.2	0.0	0.0	-0.4	0.0
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարման մարմիններ	-0.2	-0.2	0.0	0.0	-0.4	0.0
Բանկեր	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական ածանցյալներ (զուտ)	-	-	-	-	-	-
Այլ ներդրումներ	36.7	205.2	-115.1	195.0	321.7	69.4
Ակտիվներ	118.0	-74.9	-205.7	101.0	-61.6	-156.3
Առևտրային վարկ	0.8	0.3	-0.6	-0.7	-0.1	0.1
Այլ հատվածներ	0.8	0.3	-0.6	-0.7	-0.1	0.1
Վարկեր	68.6	-7.1	-11.6	-1.8	48.0	-47.2
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարման մարմիններ	0.2	0.2	0.2	0.2	0.8	0.2
Բանկեր	69.6	-9.2	-11.6	-1.6	47.3	-44.5
Այլ հատվածներ	-1.2	1.9	-0.3	-0.4	-0.1	-3.0
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	25.4	-31.7	-192.7	93.2	-105.8	-99.2
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.0	-0.0	0.0	0.0	0.0	-0.0
Պետական կառավարման մարմիններ	-	-	-	-	-	-
Բանկեր	22.9	-73.2	-78.2	76.4	-52.1	-102.3
Այլ հատվածներ	2.5	41.5	-114.5	16.8	-53.7	3.1
Այլ ակտիվներ	23.2	-36.3	-0.8	10.3	-3.7	-9.9
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.9	-0.2	0.1	1.7	2.6	-0.1
Պետական կառավարման մարմիններ	-1.7	-0.6	-	-	-2.3	-1.2
Բանկեր	24.4	-35.1	-0.6	8.8	-2.5	-8.6
Այլ հատվածներ	-0.5	-0.4	-0.4	-0.2	-1.4	0.0
Պարտավորություններ	-81.3	280.1	90.6	94.0	383.3	225.8
Առևտրային վարկ	25.4	24.9	9.6	2.0	61.9	0.8
Այլ հատվածներ	25.4	24.9	9.6	2.0	61.9	0.8
Վարկեր	-13.2	235.7	-18.7	97.9	301.8	27.8
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	7.9	-6.5	-26.2	-0.1	-24.9	-35.2
ԱՄՀ-ի վարկի օգտագործում	0.0	-15.1	-31.1	-8.0	-54.2	-37.8
Մուտքեր	2.0	28.5	1.9	36.5	69.0	1.7
Վճարումներ	-2.0	-43.7	-33.0	-44.5	-123.2	-39.5
Այլ երկարաժամկետ	7.9	8.6	4.9	7.9	29.3	2.6
Պետական կառավարման մարմիններ	60.8	116.4	19.7	38.0	234.9	-3.3
Մուտքեր	73.9	137.7	54.7	82.2	348.4	30.4
Վճարումներ	-13.1	-21.3	-35.0	-44.1	-113.6	-33.7
Բանկեր	-9.9	160.8	23.6	128.0	302.6	-17.5
Այլ հատվածներ	-72.0	-34.9	-35.8	-68.1	-210.8	83.8
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-95.6	17.9	97.5	-34.7	-14.8	201.2
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	-0.1	0.0	0.1	-0.1	-0.1	0.0
Պետական կառավարման մարմիններ	-	-	-	-	-	-
Բանկեր	-95.5	17.9	97.4	-34.5	-14.7	201.2
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-
Այլ պարտավորություններ	2.0	1.5	2.1	28.7	34.4	-4.1
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.1	0.0	-0.0	0.1	0.1	-0.1
Պետական կառավարման մարմիններ	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7
Բանկեր	-2.3	1.1	0.5	21.4	20.7	2.2
Այլ հատվածներ	4.2	0.4	1.7	7.3	13.6	-6.2
Պահուստային ակտիվներ	165.1	4.8	-3.1	-118.5	48.3	126.5
Մոնետար ոսկի	-	-	-	-	-	-
Հատուկ փոխառության իրավունքներ	3.0	-6.0	53.7	-25.1	25.5	29.5
ԱՄՀ-ում պահուստային դիրք	-	-	-	-	-	-
Արտարժութային ակտիվներ	162.1	10.8	-56.9	-93.3	22.8	97.1
Կանխիկ արտարժույթ և ավանդներ	229.8	64.0	-287.8	-49.6	-43.6	62.4
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններում	205.2	-58.4	-299.9	-60.0	-213.2	75.9
Բանկերում	24.7	122.4	12.1	10.5	169.6	-13.5
Արժեթղթեր	-67.8	-53.0	231.3	-43.7	66.8	34.7
Բաժնետոմսեր	-	-	-	-	-	-
Պարտատոմսեր և մուրհակներ	-156.3	-37.4	220.5	14.5	41.2	36.8
Դրամի շուկայի գործիքներ	88.5	-15.6	10.8	-58.2	25.6	-2.1
Ֆինանսական ածանցյալներ	0.1	-0.2	-0.4	-0.0	-0.5	0.0
Այլ պահանջներ	0.0	-0.1	0.1	-0.1	-0.0	-0.1
ԶՈՒՏ ՍԽԱԼՆԵՐ ԵՎ ԲԱՑԹՈՂՈՒՄՆԵՐ	**98.8**	**44.4**	**75.3**	**-53.3**	**165.2**	**85.2**

[1] 2011 թվականի 1-ին եռամսյակից սկսած՝ ՀՀ վճարային հաշվեկշիռը, միջազգային ներդրումային դիրքն ու արտաքին պարտքը կազմվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից և հրապարակվելու են եռամսյակային կտրվածքով ՀՀ ԿԲ ամսական տեղեկագրերում:

[2] ՀՀ վճարային հաշվեկշիռը, միջազգային ներդրումային դիրքը և համախառն արտաքին պարտքը 2012 թվականի առաջին եռամսյակից սկսած կազմվում է համաձայն «Վճարային հաշվեկշռի կազմման ձեռնարկի» 6-րդ հրատարակության: Մինչև պատմական շարքերի ամբողջական վերանայումը տվյալները կհրապարակվեն համաձայն ձեռնարկի ինչպես 5-րդ, այնպես էլ 6-րդ հրատարակությունների՝ նախորդ տարիների տվյալների հետ համադրելիությունն ապահովելու համար:

ՀՀ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ (ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ)

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	2012					2013
	I եռ.	II եռ.	III եռ.	IV եռ.	Տարեկան	I եռ.
ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇԻՎ	**-428.3**	**-345.2**	**-121.7**	**-219.9**	**-1115.1**	**-350.8**
Ապրանքներ կրեդիտ	**347.1**	**402.2**	**412.8**	**457.1**	**1619.1**	**384.9**
Արտահանում (ՖՕԲ)	334.9	383.8	394.0	440.5	1553.1	374.3
Այլ	12.2	18.4	18.8	16.5	66.0	10.6
Ապրանքներ դեբետ	**-835.5**	**-928.2**	**-872.8**	**-1101.6**	**-3738.0**	**-849.1**
Ներմուծում (ՖՕԲ)	-825.1	-915.5	-856.3	-1083.8	-3680.7	-839.1
Այլ	-10.4	-12.7	-16.5	-17.8	-57.4	-10.0
Ապրանքների հաշվեկշիռ	**-488.4**	**-526.0**	**-460.0**	**-644.5**	**-2118.9**	**-464.2**
Ծառայություններ կրեդիտ	**149.1**	**187.0**	**260.4**	**224.8**	**821.3**	**154.7**
Տրանսպորտային ծառայություններ	35.8	44.2	48.1	47.8	175.9	38.4
Այլ	113.3	142.8	212.3	176.9	645.4	116.3
Ծառայություններ դեբետ	**-229.3**	**-278.2**	**-337.0**	**-324.8**	**-1169.3**	**-232.2**
Տրանսպորտային ծառայություններ	-107.2	-114.0	-113.3	-141.1	-475.6	-105.4
Այլ	-122.1	-164.2	-223.7	-183.7	-693.7	-126.8
Ապրանքների և ծառայությունների հաշվեկշիռ	**-568.6**	**-617.2**	**-536.5**	**-744.6**	**-2466.9**	**-541.7**
Եկամուտներ	**-11.1**	**119.6**	**238.7**	**281.3**	**628.5**	**28.3**
կրեդիտ	162.1	288.8	404.0	468.9	1323.9	171.1
դեբետ	-173.2	-169.2	-165.3	-187.6	-695.3	-142.7
Ընթացիկ տրանսֆերտներ	**151.4**	**152.4**	**176.0**	**243.4**	**723.3**	**162.6**
կրեդիտ	199.0	213.0	245.8	325.5	983.2	213.2
դեբետ	-47.5	-60.6	-69.7	-82.1	-260.0	-50.6
ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՀԱՇԻՎ	**26.4**	**17.6**	**31.3**	**30.1**	**105.4**	**12.3**
կրեդիտ	30.2	25.2	36.9	36.2	128.4	17.5
դեբետ	-3.7	-7.6	-5.6	-6.1	-23.0	-5.2
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇԻՎ	**137.9**	**293.5**	**49.3**	**369.6**	**850.3**	**164.5**
Ուղղակի ներդրումներ արտերկրում	**-5.2**	**-6.4**	**-5.8**	**1.6**	**-15.8**	**-2.3**
Ուղղակի ներդրումներ հաշվետու երկրում	**106.5**	**80.9**	**138.6**	**163.5**	**489.4**	**60.7**
Պորտֆելային ներդրումներ	**0.0**	**-1.2**	**0.5**	**1.5**	**0.8**	**-1.0**
Ակտիվներ	-0.1	-0.2	-0.2	-0.7	-1.1	-0.3
Կապիտալի մասնակցություն	0.1	0.0	0.0	-0.5	-0.4	-0.3
Պարտքի արժեթղթեր	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.7	-
Պարտավորություններ	0.1	-1.0	0.7	2.2	2.0	-0.6
Կապիտալի մասնակցություն	0.0	-	0.3	2.0	2.3	0.0
Պարտքի արժեթղթեր	0.1	-1.0	0.3	0.2	-0.3	-0.6
Այլ ներդրումներ	**36.6**	**220.3**	**-83.9**	**202.9**	**375.9**	**107.2**
Ակտիվներ	118.0	-74.9	-205.7	101.0	-61.6	-156.3
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.9	-0.2	0.1	1.7	2.6	-0.1
Պետական կառավարման մարմիններ	-1.5	-0.4	0.2	0.2	-1.5	-1.0
Բանկեր	116.9	-117.5	-90.4	83.6	-7.2	-155.4
Այլ հատվածներ	1.6	43.2	-115.7	15.4	-55.4	0.2
Պարտավորություններ	-81.4	295.2	121.7	101.9	437.4	263.5
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	7.9	8.6	5.0	7.8	29.3	2.5
Պետական կառավարման մարմիններ	60.8	116.4	19.7	38.0	234.9	-3.3
Բանկեր	-107.6	179.8	121.5	114.9	308.6	185.9
Այլ հատվածներ	-42.4	-9.7	-24.5	-58.8	-135.3	78.3
ՍԽԱԼՆԵՐ ԵՎ ԲԱՑԹՈՂՈՒՄՆԵՐ	**98.8**	**44.4**	**75.3**	**-53.3**	**165.2**	**85.2**
Պահուստային ակտիվներ	**165.1**	**4.8**	**-3.1**	**-118.5**	**48.3**	**126.5**
ԱՄՀ-ի վարկի օգտագործում	**0.0**	**-15.1**	**-31.1**	**-8.0**	**-54.2**	**-37.8**
Հատուկ ֆինանսավորում	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.1**	**0.0**

ՀՀ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԴԻՐՔ (ԸՍՏ «ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԻ» 5-ՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ)

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	Ներդրումային դիրքը 31.12.2012	Փոփոխություններ՝ իրականացված ի հաշիվ				Ընդհանուր փոփոխություններ	Ներդրումային դիրքը 31.03.2013
		գործառնությունների	գների փոփոխությունների	փոխարժեքի փոփոխությունների	այլ ճշգրտումների		
1	2	3	4	5	6	7	8
ՁՈՒՏ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԴԻՐՔԸ	**-6908.9**	**-253.3**	**-4.2**	**91.1**	**7.3**	**-159.2**	**-7068.1**
ԱԿՏԻՎՆԵՐ	**4887.0**	**32.5**	**-3.5**	**-46.9**	**0.2**	**-17.8**	**4869.2**
Ուղղակի ներդրումներ արտերկրում	**169.2**	**2.3**	**-**	**-**	**-0.0**	**2.3**	**171.5**
Բաժնետիրական կապիտալում և վերաներդրված շահույթ	169.2	2.3	-	-	-0.0	2.3	171.5
Այլ կապիտալ	-	-	-	-	-	-	-
Պորտֆելային ներդրումներ	**14.0**	**0.3**	**-**	**-0.5**	**-**	**-0.2**	**13.8**
Կապիտալի մասնակցություն	2.4	0.3	-	-0.1	-	0.2	2.6
Պարտքի արժեթղթեր	11.7	-	-	-0.4	-	-0.4	11.2
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	11.7	-	-	-0.4	-	-0.4	11.2
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ ներդրումներ	**2904.5**	**156.3**	**0.0**	**-8.3**	**0.2**	**148.2**	**3052.7**
Առևտրային վարկ	68.6	-0.1	-	-	0.0	-0.1	68.5
Այլ հատվածներ	68.6	-0.1	-	-	0.0	-0.1	68.5
Վարկեր	194.9	47.2	-	-1.3	-0.0	46.0	240.9
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	-	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարման մարմիններ	15.5	-0.2	-	-	-0.0	-0.2	15.2
Բանկեր	113.9	44.5	-	-1.3	-	43.2	157.1
Այլ հատվածներ	65.5	3.0	-	-	-	3.0	68.5
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	2559.1	99.2	-	-5.4	-	93.8	2652.9
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	90.0	0.0	-	-0.0	-	-0.0	90.0
Պետական կառավարման մարմիններ	-	-	-	-	-	-	-
Բանկեր	369.0	102.3	-	-5.4	-	96.9	465.9
Այլ հատվածներ	2100.1	-3.1	-	-	-	-3.1	2097.1
Այլ ակտիվներ	81.9	9.9	0.0	-1.6	0.1	8.5	90.4
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.6	0.1	-	-0.0	-	0.1	0.7
Պետական կառավարման մարմիններ	15.6	1.2	-	-	-	1.2	16.8
Բանկեր	49.2	8.6	-	-1.5	-	7.1	56.3
Այլ հատվածներ	16.5	-0.0	0.0	-0.1	0.1	0.1	16.6
Պահուստային ակտիվներ	**1799.4**	**-126.5**	**-3.5**	**-38.1**	**-**	**-168.2**	**1631.2**
Մոնետար ոսկի	-	-	-	-	-	-	-
Հատուկ փոխառության իրավունք	31.7	-29.5	-	-0.5	-	-30.1	1.7
ԱՄՀ-ում պահուստային դիրք	-	-	-	-	-	-	-
Արտարժութային ակտիվներ	1767.5	-97.1	-3.5	-37.6	-	-138.2	1629.4
Կանխիկ և ավանդներ	630.8	-62.4	-	-9.9	-	-72.3	558.4
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններում	606.5	-75.9	-	-10.0	-	-85.9	520.6
Բանկերում	24.2	13.5	-	0.0	-	13.6	37.8
Արժեթղթեր	1136.8	-34.7	-3.5	-27.6	-	-65.9	1070.9
Բաժնետոմսեր	-	-	-	-	-	-	-
Պարտատոմսեր և մուրհակներ	973.8	-36.8	-3.6	-21.4	-	-61.8	912.0
Դրամի շուկայի գործիքներ	163.0	2.1	0.1	-6.2	-	-4.1	158.9
Ֆինանսական ածանցյալներ	0.0	-0.0	-	-0.0	-	-0.0	-0.0
Այլ պահանջներ	0.1	0.1	-	-0.0	-	0.1	0.2
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	**11796.0**	**285.8**	**0.7**	**-138.0**	**-7.1**	**141.4**	**11937.4**
Ուղղակի ներդրումներ հաշվետու երկրում	**5086.1**	**60.7**	**0.7**	**-26.5**	**-17.8**	**17.1**	**5103.1**
Բաժնետիրական կապիտալում և վերաներդրված շահույթ	4282.3	70.4	0.7	-26.3	0.7	45.5	4327.8
Այլ կապիտալ	803.7	-9.8	-	-0.2	-18.5	-28.5	775.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Պորտֆելային ներդրումներ	**34.3**	**-0.6**	**0.0**	**-0.8**	**-**	**-1.4**	**33.0**
Կապիտալի մասնակցություն	21.3	0.0	-	-0.8	-	-0.8	20.5
Բանկեր	21.1	0.0	-	-0.8	-	-0.8	20.3
Այլ հատվածներ	0.2	-	-	-0.0	-	-0.0	0.2
Պարտքի արժեթղթեր	13.1	-0.6	0.0	-0.0	-	-0.6	12.5
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	13.1	-0.6	0.0	-0.0	-	-0.6	12.5
Դրամի շուկայի գործիքներ	0.0	-0.0	-0.0	-0.0	-	-0.0	-
Այլ ներդրումներ	**6675.5**	**225.8**	**-**	**-110.7**	**10.7**	**125.7**	**6801.3**
Առևտրային վարկ	57.8	0.8	-	-	0.0	0.8	58.6
Այլ հատվածներ	57.8	0.8	-	-	0.0	0.8	58.6
Երկարաժամկետ	24.6	-0.2	-	-	0.0	-0.2	24.4
Կարճաժամկետ	33.3	1.0	-	-	-	1.0	34.2
Վարկեր	5743.1	27.8	-	-102.6	-56.0	-130.8	5612.3
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	596.1	-35.2	-	-13.5	-	-48.7	547.4
ԱՄՀ-ի վարկի օգտագործում	464.3	-37.8	-	-11.2	-	-48.9	415.3
Այլ երկարաժամկետ	131.8	2.6	-	-2.3	-	0.3	132.1
Պետական կառավարման մարմիններ	3157.5	-3.3	-	-80.9	-	-84.2	3073.3
Բանկեր	1248.6	-17.5	-	-8.2	-204.6	-230.3	1018.3
Երկարաժամկետ	1128.7	-12.6	-	-3.5	-204.6	-220.8	907.9
Կարճաժամկետ	119.9	-4.9	-	-4.6	-	-9.5	110.4
Այլ հատվածներ	740.9	83.8	-	-	148.6	232.4	973.3
Երկարաժամկետ	591.4	80.7	-	-	132.1	212.8	804.2
Կարճաժամկետ	149.5	3.0	-	-	16.5	19.5	169.0
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	627.4	201.2	-	-6.4	67.2	262.0	889.4
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.0	0.0	-	-0.0	-	-0.0	0.0
Պետական կառավարման մարմիններ	-	-	-	-	-	-	-
Բանկեր	627.4	201.2	-	-6.4	67.2	262.0	889.4
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ պարտավորություններ	247.2	-4.1	-	-1.7	-0.5	-6.3	240.9
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	135.4	-0.1	-	-3.3	-	-3.4	132.0
Պետական կառավարման մարմիններ	-	-	-	-	-	-	-
Բանկեր	34.9	2.2	-	1.7	-	3.9	38.8
Այլ հատվածներ	76.9	-6.2	-	-0.1	-0.5	-6.8	70.1

ՀՀ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԴԻՐՔ

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	Ներդրումային դիրքը 31.12.2012	Փոփոխություններ՝ իրականացված ի հաշիվ				Ընդհանուր փոփոխություններ	Ներդրումային դիրքը 31.03.2013
		գործառնությունների	գների փոփոխությունների	փոխարժեքի փոփոխությունների	այլ ճշգրտումների		
1	2	3	4	5	6	7	8
ԱԿՏԻՎՆԵՐ	**534.4**	**155.7**	**-**	**-8.3**	**-**	**147.4**	**681.9**
Ուղղակի ներդրումներ արտերկրում	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Բաժնետիրական կապիտալ	-	-	-	-	-	-	-
Վերաներդրված շահույթ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ կապիտալ							
Պորտֆելային ներդրումներ	**2.4**	**0.3**	**-**	**-0.1**	**-**	**0.2**	**2.6**
Կապիտալի մասնակցություն	2.4	0.3	-	-0.1	-	0.2	2.6
Պարտքի արժեթղթեր	-	-	-	-	-	-	-
Պարտատոմսեր	-	-	-	-	-	-	-
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ ներդրումներ	**532.1**	**155.4**	**-**	**-8.2**	**-**	**147.2**	**679.3**
Վարկեր	113.9	44.5	-	-1.3	-	43.2	157.1
Երկարաժամկետ	35.1	36.4	-	-0.1	-	36.4	71.5
Կարճաժամկետ	78.8	8.0	-	-1.2	-	6.9	85.7
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	369.0	102.3	-	-5.4	-	96.9	465.9
Կանխիկ դրամական միջոցներ	105.4	0.7	-	-0.9	-	-0.1	105.3
Ավանդներ	263.5	101.6	-	-4.5	-	97.0	360.6
Երկարաժամկետ	14.3	-11.4	-	-	-	-11.4	2.9
Կարճաժամկետ	249.3	113.0	-	-4.5	-	108.5	357.7
Այլ ակտիվներ	49.2	8.6	-	-1.5	-	7.1	56.3
Երկարաժամկետ							
Կարճաժամկետ	49.2	8.6	-	-1.5	-	7.1	56.3
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	**2627.3**	**190.4**	**0.7**	**-39.7**	**-136.2**	**15.1**	**2642.5**
Ուղղակի ներդրումներ հաշվետու երկրում	**682.8**	**5.0**	**0.7**	**-26.0**	**1.3**	**-19.1**	**663.7**
Բաժնետիրական կապիտալ	471.9	0.2	-	-16.9	-	-16.7	455.2
Վերաներդրված շահույթ	205.3	4.7	0.7	-8.9	1.3	-2.3	203.1
Այլ կապիտալ	5.5	0.1	-	-0.2	-	-0.1	5.4
Պորտֆելային ներդրումներ	**33.6**	**-0.6**	**-**	**-0.8**	**-**	**-1.3**	**32.3**
Կապիտալի մասնակցություն	21.1	0.0	-	-0.8	-	-0.8	20.3
Պարտքի արժեթղթեր	12.6	-0.6	-	-	-	-0.6	12.0
Պարտատոմսեր	12.6	-0.6	-	-	-	-0.6	12.0
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ ներդրումներ	**1910.9**	**185.9**	**-**	**-12.9**	**-137.5**	**35.6**	**1946.5**
Վարկեր	1248.6	-17.5	-	-8.2	-204.6	-230.3	1018.3
Երկարաժամկետ	1128.7	-12.6	-	-3.5	-204.6	-220.8	907.9
Կարճաժամկետ	119.9	-4.9	-	-4.6	-	-9.5	110.4
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	627.4	201.2	-	-6.4	67.2	262.0	889.4
Երկարաժամկետ	164.7	124.3	-	-0.9	67.2	190.6	355.2
Կարճաժամկետ	462.8	76.9	-	-5.5	-	71.4	534.2
Այլ պարտավորություններ	34.9	2.2	-	1.7	-	3.9	38.8
Երկարաժամկետ							
Կարճաժամկետ	34.9	2.2	-	1.7	-	3.9	38.8
ԶՈՒՏ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԴԻՐՔԸ	**-2092.9**	**-34.6**	**-0.7**	**31.4**	**136.2**	**132.3**	**-1960.6**

ՀՀ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱԶՄԸ

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	31.03.2013					
		Արտարժույթ				
	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար	Եվրո	ՌՈՒ ռուբլի	Այլ	Ընդամենը
Ակտիվներ	**78.2**	**347.4**	**93.0**	**143.3**	**20.0**	**603.7**
Կապիտալի արժեթղթեր	2.5	0.0	0.0	0.0	-	0.1
Պարտքային արժեթղթեր	-	-	-	-	-	-
Կանխիկ դրամական միջոցներ	-	65.4	18.1	19.2	2.6	105.3
Վարկեր, այդ թվում՝ օվերդրաֆտ և վարկային քարտեր	32.8	116.9	0.1	2.7	4.6	124.4
Ավանդներ	-	157.8	70.9	119.2	12.8	360.6
Այլ	42.9	7.2	3.9	2.3	0.1	13.4
Պարտավորություններ	**830.2**	**1598.5**	**81.5**	**127.2**	**5.1**	**1812.3**
Կապիտալի արժեթղթեր	678.6	-	-	-	-	-
Պարտքային արժեթղթեր	-	12.0	-	-	-	12.0
Վարկեր, այդ թվում՝ օվերդրաֆտ և վարկային քարտեր	94.2	922.1	4.1	3.2	0.0	929.5
Ավանդներ	55.2	640.2	65.8	123.8	4.3	834.1
Այլ	2.1	24.2	11.5	0.2	0.8	36.7
Զուտ դիրք	**-752.0**	**-1251.2**	**11.5**	**16.1**	**14.9**	**-1208.6**

ՀՀ ՀԱՄԱԽԱՌՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՊԱՐՏՔ (ԸՍՏ «ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԻ» 5-ՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ)

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	31.03.12	30.06.12	30.09.12	31.12.12	31.03.13
Պետական կառավարման մարմիններ	**3016.5**	**3095.9**	**3157.3**	**3158.0**	**3073.8**
Կարճաժամկետ	0.2	0.0	0.1	0.0	-
Դրամի շուկայի գործիքներ	0.2	0.0	0.1	0.0	-
Վարկեր	-	-	-	-	-
Առևտրային վարկեր	-	-	-	-	-
Այլ պարտքային պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	-	-	-	-	-
Երկարաժամկետ	3016.3	3095.8	3157.3	3157.9	3073.8
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Վարկեր	3015.8	3095.4	3156.8	3157.5	3073.3
Առևտրային վարկեր	-	-	-	-	-
Այլ պարտքային պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	**769.8**	**746.1**	**731.2**	**731.6**	**679.5**
Կարճաժամկետ	0.2	0.2	0.3	0.2	0.1
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	-	-	-	-	-
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	0.1	0.1	0.2	0.0	0.0
Այլ պարտքային պարտավորություններ	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1
Երկարաժամկետ	769.6	745.9	730.9	731.4	679.4
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	633.3	612.4	595.4	596.1	547.4
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-	-	-	-	-
Այլ պարտքային պարտավորություններ	136.3	133.6	135.5	135.2	131.9
Բանկեր	**1510.2**	**1677.0**	**1805.2**	**1923.5**	**1958.5**
Կարճաժամկետ	473.2	521.4	603.9	617.5	683.4
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	80.5	109.8	86.5	119.9	110.4
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	380.8	398.9	504.1	462.8	534.2
Այլ պարտքային պարտավորություններ	11.9	12.7	13.4	34.9	38.8
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	11.9	12.7	13.4	34.9	38.8
Երկարաժամկետ	1037.0	1155.6	1201.3	1306.0	1275.1
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	12.9	12.0	12.3	12.6	12.0
Վարկեր	857.0	984.0	1033.1	1128.7	907.9
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	167.2	159.6	155.9	164.7	355.2
Այլ պարտքային պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	**1140.2**	**1056.1**	**938.7**	**875.6**	**1102.0**
Կարճաժամկետ	194.6	194.6	189.9	190.2	210.0
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	158.3	157.9	151.3	149.5	169.0
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-	-	-	-	-
Առևտրային վարկեր	29.9	31.0	32.0	33.3	34.2
Այլ պարտքային պարտավորություններ	6.4	5.7	6.6	7.5	6.8
Ժամկետանց պարտքեր	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1
Այլ	6.4	5.7	6.5	7.4	6.7
Երկարաժամկետ	945.6	861.5	748.8	685.4	891.9
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	787.4	685.4	562.4	591.4	804.2
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-	-	-	-	-
Առևտրային վարկեր	97.4	114.8	123.3	24.6	24.4
Այլ պարտքային պարտավորություններ	60.7	61.3	63.1	69.4	63.3
Ուղղակի ներդրումներ՝ միջֆիրմային վարկեր	**914.1**	**748.2**	**901.7**	**941.7**	**913.3**
Պարտքի պարտավորություններ մասնաճյուղ ձեռնարկությունների հանդեպ	-	-	-	-	-
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	-	-	-	-	-
Պարտքի պարտավորություններ ուղղակի ներդրողների հանդեպ	914.1	748.2	901.7	941.7	913.3
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	914.1	748.2	901.7	941.7	913.3
Համախառն արտաքին պարտք	**7350.8**	**7323.2**	**7534.0**	**7630.4**	**7727.0**

ՀՀ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌ (ՍՏԱՆԴԱՐՏ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԸՍՏ «ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԻ» 6-ՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ)[1,2]

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	2011					2013
	I եռ.	II եռ.	III եռ.	IV եռ.	Տարեկան	I եռ.
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇԻՎ	**-428.9**	**-350.2**	**-120.2**	**-208.7**	**-1107.9**	**-349.3**
Կրեդիտ	853.7	1084.6	1320.0	1473.5	4731.7	920.7
Դեբետ	1282.5	1434.9	1440.1	1682.2	5839.7	1269.9
Ապրանքներ և ծառայություններ	**-569.2**	**-622.3**	**-534.9**	**-733.3**	**-2459.7**	**-540.2**
Կրեդիտ	492.6	582.8	670.2	679.1	2424.7	536.4
Դեբետ	1061.7	1205.1	1205.1	1412.4	4884.4	1076.5
Ապրանքներ	-488.8	-532.4	-457.4	-632.5	-2111.1	-462.5
Կրեդիտ	328.0	377.8	395.3	436.7	1537.8	361.4
Դեբետ	816.8	910.2	852.7	1069.1	3648.9	823.9
Ապրանքների առևտուրն ըստ վճարային հաշվեկշռի հիմքի	-483.9	-540.2	-458.9	-631.7	-2114.7	-451.2
Կրեդիտ	312.7	357.9	373.7	415.9	1460.3	344.4
Դեբետ	796.6	898.1	832.7	1047.5	3574.9	795.6
որից՝ վերաարտահանում (կրեդիտ)	36.8	22.2	13.0	18.7	90.7	17.7
Ապրանքների վերավաճառքի գծով զուտ արտահանում (կրեդիտ)	-	-	-	-	-	-
Ոչ մոնետար ոսկի	-4.9	7.7	1.6	-0.8	3.5	-11.3
Կրեդիտ	15.3	19.9	21.6	20.8	77.5	17.0
Դեբետ	20.2	12.1	20.1	21.6	74.0	28.3
Ծառայություններ	-80.3	-89.9	-77.5	-100.8	-348.6	-77.7
Կրեդիտ	164.6	205.0	274.8	242.5	886.9	175.0
Դեբետ	244.9	294.9	352.4	343.3	1235.4	252.7
Այլ կողմերին պատկանող նյութական ռեսուրսների վերամշակման ծառայություններ	0.7	1.4	0.8	1.3	4.1	1.6
Կրեդիտ	15.5	18.0	14.3	17.6	65.4	20.2
Դեբետ	14.8	16.6	13.6	16.3	61.3	18.6
Ապրանքներ վերամշակման համար հաշվետու երկրում - ապրանքներ վերադարձված (կր), ապրանքներ ստացված (դբ)	0.7	1.4	0.8	1.3	4.1	1.6
Կրեդիտ	15.5	18.0	14.3	17.6	65.4	20.2
Դեբետ	14.8	16.6	13.6	16.3	61.3	18.6
Ապրանքներ վերամշակման համար արտերկրում - ապրանքներ ուղարկված (կր), ապրանքներ վերադարձված (դբ)	-	-	-	-	-	-
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Տեխնիկական սպասարկման և վերանորոգման ծառայություններ	-1.0	-0.3	-2.0	-2.3	-5.6	-2.0
Կրեդիտ	0.5	0.6	0.7	0.7	2.5	0.5
Դեբետ	1.5	0.9	2.6	3.0	8.1	2.5
Տրանսպորտ	-71.3	-69.8	-65.1	-93.1	-299.3	-66.9
Կրեդիտ	35.3	43.6	47.6	47.3	173.8	38.0
Դեբետ	106.6	113.4	112.7	140.4	473.1	104.9
որից՝ մարդատար	-9.0	-6.5	-7.4	-11.9	-34.8	-10.1
Կրեդիտ	6.1	9.2	12.2	8.3	35.9	5.0
Դեբետ	15.1	15.7	19.6	20.2	70.7	15.0
Բեռնատար	-57.8	-58.2	-49.6	-73.9	-239.5	-56.2
Կրեդիտ	25.6	30.4	31.3	34.7	122.0	29.3
Դեբետ	83.4	88.5	80.9	108.7	361.5	85.5
Այլ	-4.6	-5.0	-8.1	-7.3	-25.0	-0.7
Կրեդիտ	3.6	4.1	4.0	4.2	15.9	3.7
Դեբետ	8.2	9.1	12.1	11.5	40.9	4.4
Ծովային տրանսպորտ	-13.3	-14.8	-13.9	-17.6	-59.7	-13.6
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	13.3	14.8	13.9	17.6	59.7	13.6
Օդային տրանսպորտ	-13.2	-10.9	-14.5	-19.5	-58.2	-10.0
Կրեդիտ	8.3	12.3	14.6	11.6	46.8	8.0
Դեբետ	21.4	23.2	29.2	31.1	105.0	18.0
Տրանսպորտի այլ տեսակներ	-44.7	-43.8	-36.5	-55.9	-181.0	-43.2
Կրեդիտ	27.0	31.3	32.9	35.6	126.8	29.9
Դեբետ	71.7	75.1	69.4	91.5	307.8	73.1

1	2	3	4	5	6	7
Փոստային և սուրհանդակային ծառայություններ	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.4	-0.1
Կրեդիտ	0.1	0.1	0.0	0.1	0.2	0.1
Դեբետ	0.2	0.2	0.2	0.1	0.7	0.2
Ճանապարհորդություն	-6.5	-16.2	-8.7	-3.0	-34.4	-7.4
Կրեդիտ	69.6	94.8	162.6	123.7	450.6	70.4
Դեբետ	76.1	111.0	171.3	126.7	485.0	77.7
Գործնական	7.0	2.6	2.2	-13.1	-1.3	4.7
Կրեդիտ	28.8	39.1	50.9	43.7	162.6	29.3
Դեբետ	21.8	36.6	48.7	56.9	163.9	24.6
Անձնական	-13.5	-18.8	-10.9	10.1	-33.0	-12.0
Կրեդիտ	40.8	55.6	111.7	79.9	288.1	41.1
Դեբետ	54.2	74.4	122.6	69.8	321.1	53.1
Շինարարություն	0.2	-1.0	-0.9	1.5	-0.1	0.6
Կրեդիտ	1.5	2.1	2.2	2.1	7.9	1.5
Դեբետ	1.3	3.1	3.0	0.6	8.0	0.9
Ապահովագրություն և կենսաթոշակային ծառայություններ	-8.1	-9.7	-7.9	-11.0	-36.7	-8.1
Կրեդիտ	4.0	4.5	4.6	5.1	18.2	4.3
Դեբետ	12.1	14.2	12.5	16.1	54.9	12.4
Ֆինանսական ծառայություններ	-1.4	-1.7	-1.6	-2.0	-6.7	-0.4
Կրեդիտ	0.9	0.7	1.1	1.1	3.9	1.5
Դեբետ	2.4	2.4	2.7	3.1	10.6	2.0
Հեռահաղորդակցության, համակարգչային և տեղեկատվական ծառայություններ	18.3	17.4	18.3	18.3	72.3	14.8
Կրեդիտ	22.0	24.2	23.8	27.7	97.7	22.8
Դեբետ	3.7	6.8	5.5	9.4	25.4	8.0
Այլ գործնական ծառայություններ	-11.7	-14.4	-13.9	-13.4	-53.4	-11.8
Կրեդիտ	5.6	5.1	5.4	5.6	21.7	5.9
Դեբետ	17.3	19.5	19.2	19.0	75.0	17.7
Սկզբնական եկամուտներ	**-11.1**	**119.6**	**238.7**	**281.3**	**628.5**	**28.3**
Կրեդիտ	162.1	288.8	404.0	468.9	1323.9	171.1
Դեբետ	173.2	169.2	165.3	187.7	695.4	142.8
Աշխատողների վարձատրություն	111.9	238.2	355.4	418.2	1123.7	127.7
Կրեդիտ	148.3	275.8	393.0	462.8	1279.8	164.1
Դեբետ	36.4	37.6	37.6	44.5	156.1	36.3
Ներդրումային եկամուտներ	-123.0	-118.6	-116.6	-137.0	-495.2	-99.4
Կրեդիտ	13.8	13.0	11.1	6.1	44.0	7.0
Դեբետ	136.8	131.6	127.7	143.1	539.2	106.4
Ուղղակի ներդրումներից	-91.2	-82.1	-76.2	-89.9	-339.4	-55.0
Կրեդիտ	-	-	-	-4.5	-4.5	-
Դեբետ	91.2	82.1	76.2	85.4	334.9	55.0
Եկամուտ կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցությունից	-84.3	-75.6	-69.6	-82.4	-311.9	-47.9
Կրեդիտ	-	-	-	-4.5	-4.5	-
Դեբետ	84.3	75.6	69.6	77.9	307.4	47.9
Շահաբաժիններ և գանձումներ քվազի-կորպորացիաների եկամուտներից	-7.2	-11.5	-11.7	-16.2	-46.6	-2.1
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	7.2	11.5	11.7	16.2	46.6	2.1
Վերաներդրված եկամուտ	-77.0	-64.1	-58.0	-66.2	-265.3	-45.9
Կրեդիտ	-	-	-	-4.5	-4.5	-
Դեբետ	77.0	64.1	58.0	61.7	260.8	45.9
Տոկոսավճարներ	-6.9	-6.5	-6.6	-7.5	-27.5	-7.1
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	6.9	6.5	6.6	7.5	27.5	7.1
Պորտֆելային ներդրումներից	5.6	4.9	3.2	2.8	16.4	2.7
Կրեդիտ	5.9	5.4	3.5	3.2	17.9	3.0
Դեբետ	0.3	0.5	0.3	0.4	1.5	0.3
Ներդրումային եկամուտ կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցությունից	0.0	-0.2	0.0	-0.1	-0.3	0.0
Կրեդիտ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Դեբետ	-	0.2	-	0.1	0.3	0.0
Տոկոսավճարներ	5.6	5.1	3.2	2.9	16.7	2.7
Կրեդիտ	5.9	5.4	3.5	3.2	17.9	3.0
Դեբետ	0.3	0.3	0.3	0.3	1.2	0.3

1	2	3	4	5	6	7
Այլ ներդրումներից	-37.4	-41.4	-43.5	-49.9	-172.2	-47.1
Կրեդիտ	8.0	7.6	7.6	7.5	30.6	4.0
Դեբետ	45.4	49.0	51.1	57.4	202.8	51.1
Գանձումներ քվազի-կորպորացիոն եկամուտներից	-	-	-	-	-	-
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Տոկոսավճարներ	-37.4	-41.4	-43.5	-49.9	-172.1	-47.1
Կրեդիտ	8.0	7.6	7.6	7.5	30.6	4.0
Դեբետ	45.3	49.0	51.1	57.4	202.8	51.1
Պահուստային ակտիվներից	-	-	-	-	-	-
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցությունից եկամուտ	-	-	-	-	-	-
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Տոկոսավճարներ	-	-	-	-	-	-
Կրեդիտ	-	-	-	-	-	-
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Երկրորդային եկամուտներ	**151.4**	**152.4**	**176.0**	**243.4**	**723.3**	**162.6**
Կրեդիտ	199.0	213.0	245.8	325.5	983.2	213.2
Դեբետ	47.5	60.6	69.7	82.1	260.0	50.6
Պետական կառավարում	18.1	18.4	24.9	40.3	101.7	17.0
Կրեդիտ	19.1	19.3	26.0	41.3	105.7	17.8
Դեբետ	1.0	0.9	1.1	1.0	4.0	0.8
Ֆինանսական կազմակերպություններ, ոչ ֆինանսական կազմակերպություններ, տնային տնտեսություններ և SSUՈՒԿ	133.3	134.0	151.1	203.1	621.6	145.6
Կրեդիտ	179.9	193.7	219.8	284.2	877.6	195.4
Դեբետ	46.5	59.7	68.7	81.1	256.0	49.9
Ամծնական տրանսֆերտներ (ընթացիկ տրանսֆերտներ ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ տնային տնտեսությունների միջև)	134.0	145.8	172.3	230.0	682.1	150.2
Կրեդիտ	169.7	185.0	211.7	276.6	843.0	188.0
Դեբետ	35.7	39.2	39.4	46.6	161.0	37.7
Այլ ընթացիկ տրանսֆերտներ	-0.6	-11.8	-21.2	-26.9	-60.5	-4.7
Կրեդիտ	10.2	8.7	8.1	7.6	34.5	7.5
Դեբետ	10.8	20.5	29.2	34.5	95.0	12.1
ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՀԱՇԻՎ	27.0	18.3	32.0	30.8	108.0	13.1
Կրեդիտ	30.2	25.2	36.9	36.2	128.4	17.5
Դեբետ	3.2	6.9	4.9	5.4	20.4	4.4
Կապիտալ տրանսֆերտներ	**27.0**	**18.3**	**32.0**	**30.8**	**108.0**	**13.1**
Կրեդիտ	30.2	25.2	36.9	36.2	128.4	17.5
Դեբետ	3.2	6.9	4.9	5.4	20.4	4.4
Պետական կառավարում	15.2	5.0	6.0	7.4	33.7	2.5
Կրեդիտ	15.2	5.0	6.0	7.4	33.7	2.5
Դեբետ	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական կազմակերպություններ, ոչ ֆինանսական կազմակերպություններ, տնային տնտեսություններ և SSUՈՒԿ	11.7	13.3	26.0	23.4	74.4	10.6
Կրեդիտ	14.9	20.2	30.9	28.7	94.8	15.0
Դեբետ	3.2	6.9	4.9	5.4	20.4	4.4
Զուտ վարկավորում (+), զուտ փոխառություն (-) ընթացիկ և կապիտալ հաշիվներից	**-401.9**	**-332.0**	**-88.2**	**-177.9**	**-999.9**	**-336.2**
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇԻՎ	**-303.0**	**-282.8**	**-14.4**	**-243.4**	**-843.6**	**-253.1**
Զուտ վարկավորում (+), զուտ փոխառություն (-) ֆինանսական հաշվից	**-303.0**	**-282.8**	**-14.4**	**-243.4**	**-843.6**	**-253.1**
Ուղղակի ներդրումներ	**-101.3**	**-74.5**	**-132.8**	**-165.1**	**-473.6**	**-58.3**
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	5.2	6.4	5.8	-1.6	15.8	2.3
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	5.2	6.4	5.8	-1.6	15.8	2.3
Բաժնետիրական կապիտալ առանց վերաներդրված եկամտի	5.2	6.4	5.8	2.9	20.3	2.3
Վերաներդրված եկամուտ	-	-	-	-4.5	-4.5	-
Պարտքի գործիքներ	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	106.5	80.9	138.6	163.5	489.4	60.7
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	86.8	253.1	112.3	137.5	589.7	70.4
Բաժնետիրական կապիտալ առանց վերաներդրված եկամտի	9.7	189.0	54.4	75.8	328.9	24.6
Ուղղակի ներդրողն ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունում	9.7	189.0	54.4	75.8	328.9	24.6
Ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունն ուղղակի ներդրողի մոտ (հակառակ ներդրում)	-	-	-	-	-	-
Փոխկապակցված կազմակերպությունների միջև	-	-	-	-	-	-
Վերաներդրված եկամուտ	77.0	64.1	58.0	61.7	260.8	45.9
Պարտքի գործիքներ	19.7	-172.2	26.2	26.0	-100.3	-9.8
Ուղղակի ներդրողն ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունում	19.7	-172.2	26.2	26.0	-100.3	-9.8
Ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունն ուղղակի ներդրողի մոտ (հակառակ ներդրում)	-	-	-	-	-	-
Փոխկապակցված կազմակերպությունների միջև	-	-	-	-	-	-
Պորտֆելային ներդրումներ	**-0.0**	**1.2**	**-0.5**	**-1.5**	**-0.8**	**1.0**
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	0.1	0.2	0.2	0.7	1.1	0.3
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	-0.1	-0.0	-0.0	0.5	0.4	0.3
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարում	-0.1	-0.0	-0.0	0.5	0.4	0.3
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-0.0	-	-	-	-0.0	-
Պարտքի արժեթղթեր	0.2	0.2	0.2	0.2	0.7	-
Կենտրոնական բանկ	0.2	0.2	0.2	0.2	0.7	-
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	0.1	-1.0	0.7	2.2	2.0	-0.6
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	0.0	-	0.3	2.0	2.3	0.0
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարում	0.0	-	0.3	2.0	2.3	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-
Պարտքի արժեթղթեր	0.1	-1.0	0.3	0.2	-0.3	-0.6
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	0.3	-0.8	0.3	0.3	0.0	-0.6
Պետական կառավարում	-0.2	-0.2	0.0	-0.0	-0.4	-0.0
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական ածանցյալներ (բացառությամբ պահուստների) և աշխատողների ֆոնդային օպցիոններ	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Այլ ներդրումներ	**-36.6**	**-204.8**	**115.7**	**-195.3**	**-320.9**	**-69.2**
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	-118.0	75.5	206.5	-101.4	62.6	156.6
Զուտ ֆինանսական պարտավորությունների ստանձնում	-81.4	280.3	90.8	93.9	383.6	225.8
Այլ կապիտալ	1.7	0.6	-	0.4	2.7	1.2
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	1.7	0.6	-	0.4	2.7	1.2
Զուտ ֆինանսական պարտավորությունների ստանձնում	-	-	-	-	-	-
Դրամական միջոցներ և ավանդներ	70.2	13.8	95.2	-58.6	120.6	-101.9
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	-25.4	31.7	192.7	-93.2	105.8	99.2
Կենտրոնական բանկ	-0.0	0.0	-0.0	-0.0	-0.0	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-22.9	73.2	78.2	-76.4	52.1	102.3
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-2.5	-41.5	114.5	-16.8	53.7	-3.1
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	-95.6	17.9	97.5	-34.7	-14.8	201.2
Կենտրոնական բանկ	-0.1	0.0	0.1	-0.1	-0.1	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-95.5	17.9	97.4	-34.5	-14.7	201.2
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7
Վարկեր	-55.4	-228.6	30.3	-96.1	-349.8	19.4
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	-68.6	7.1	11.6	1.8	-48.0	47.2
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-69.6	9.2	11.6	1.6	-47.3	44.5
կարճաժամկետ	-68.3	8.8	8.4	2.1	-48.9	8.0
երկարաժամկետ	-1.4	0.4	3.2	-0.6	1.6	36.4
Պետական կառավարում	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.8	-0.2
Վարկեր և փոխառություններ ԱՄՀ հետ (բացառությամբ պահուստների)	-	-	-	-	-	-
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.8	-0.2
Այլ հատվածներ	1.2	-1.9	0.3	0.4	0.1	3.0
կարճաժամկետ	-	-	0.0	-0.0	-	1.1
երկարաժամկետ	1.2	-1.9	0.2	0.5	0.1	1.9
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	-13.2	235.7	-18.7	97.9	301.8	27.8
Կենտրոնական բանկ	7.9	-6.5	-26.2	-0.1	-24.9	-35.2
Փոխառություններ և վարկեր ԱՄՀ հետ	0.0	-15.1	-31.1	-8.0	-54.2	-37.8
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	7.9	8.6	4.9	7.9	29.3	2.6
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-9.9	160.8	23.6	128.0	302.6	-17.5
կարճաժամկետ	-55.9	29.9	-23.7	33.1	-16.6	-4.9
երկարաժամկետ	46.1	130.9	47.3	94.9	319.2	-12.6
Պետական կառավարում	60.8	116.4	19.7	38.0	234.9	-3.3
Վարկեր և փոխառություններ ԱՄՀ հետ	-0.0	24.2	-19.7	-2.9	1.6	-19.4
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	60.8	92.2	39.4	40.9	233.3	16.2
Այլ հատվածներ	-72.0	-34.9	-35.8	-68.1	-210.8	83.8
կարճաժամկետ	-67.4	0.9	-6.0	1.0	-71.5	3.0
երկարաժամկետ	-4.6	-35.8	-29.8	-69.1	-139.2	80.7
Ապահովագրական կենսաթոշակային և ստանդարտացված ծրագրեր	0.1	0.4	0.7	-0.3	0.8	0.2
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	-	0.6	0.8	-0.4	1.1	0.3
Այլ հատվածներ	-	0.6	0.8	-0.4	1.1	0.3
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	-0.1	0.2	0.2	-0.1	0.3	0.0
Այլ հատվածներ	-0.1	0.2	0.2	-0.1	0.3	0.0
Առևտրային վարկեր և կանխավճարներ	-27.1	-24.9	-9.2	-3.6	-64.9	-0.7
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	-1.8	-0.1	0.4	-1.4	-2.9	0.1
Կենտրոնական բանկ	-0.9	0.2	-0.1	-2.1	-3.0	0.1
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-0.8	-0.3	0.6	0.7	0.1	-0.1
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	25.4	24.9	9.6	2.2	62.0	0.7
Կենտրոնական բանկ	-0.0	0.0	-0.0	0.1	0.1	-0.1
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	25.4	24.9	9.6	2.0	61.9	0.8
Այլ հաշիվներ ստացվող/վճարվող	-26.0	34.0	-1.2	-37.1	-30.4	12.6
Զուտ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում	-24.0	35.5	1.0	-8.6	3.9	8.6
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	0.0	0.0	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-24.4	35.1	0.6	-8.8	2.5	8.6
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	0.5	0.4	0.4	0.2	1.4	-0.0
Զուտ պարտավորությունների ստանձնում	2.0	1.5	2.1	28.6	34.3	-4.0
Կենտրոնական բանկ	0.1	0.0	-0.0	-0.1	0.0	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	-2.3	1.1	0.5	21.4	20.7	2.2
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	4.2	0.4	1.7	7.3	13.6	-6.2
ՀՓԻ (պարտավորությունների զուտ ստանձնում)	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0	0.0

1	2	3	4	5	6	7
Պահուստային ակտիվներ	**-165.1**	**-4.8**	**3.1**	**118.5**	**-48.3**	**-126.5**
Մոնետար ոսկի	-	-	-	-	-	-
Հատուկ փոխառության իրավունք	-3.0	6.0	-53.7	25.1	-25.5	-29.5
Պահուստային դիրքը ԱՄՀ-ում	-	-	-	-	-	-
Այլ պահուստային ակտիվներ	-162.1	-10.7	56.8	93.4	-22.7	-97.0
Դրամական միջոցներ և ավանդներ	-229.8	-64.0	287.8	49.6	43.6	-62.4
Պահանջներ դրամավարկային մարմինների նկատմամբ	-205.2	58.4	299.9	60.0	213.2	-75.9
Պահանջներ այլ միավորների նկատմամբ	-24.7	-122.4	-12.1	-10.5	-169.6	13.5
Արժեթղթեր	67.8	53.0	-231.3	43.7	-66.8	-34.7
Պարտքի գործիքներ	67.8	53.0	-231.3	43.7	-66.8	-34.7
կարճաժամկետ	-88.5	15.6	-10.8	58.2	-25.6	2.1
երկարաժամկետ	156.3	37.4	-220.5	-14.5	-41.2	-36.8
Բաժնետիրական կապիտալին և ներդրումային ֆոնդերին մասնակցություն	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական ածանցյալներ	-0.1	0.2	0.4	0.0	0.5	-0.0
Այլ պահանջներ	-0.0	0.1	-0.1	0.1	0.0	0.1
ԶՈՒՏ ՍԽԱԼՆԵՐ ԵՎ ԲԱՑԹՈՂՈՒՄՆԵՐ	**98.9**	**49.2**	**73.8**	**-65.6**	**156.3**	**83.1**

[1] 2011 թվականի 1-ին եռամսյակից սկսած ՀՀ վճարային հաշվեկշիռը, միջազգային ներդրումային դիրքն ու արտաքին պարտքը կազմվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից և հրապարակվում եռամսյակային կտրվածքով «ՀՀ ԿԲ տեղեկագիր» ամենամսյա պարբերականում:

[2] ՀՀ վճարային հաշվեկշիռը, միջազգային ներդրումային դիրքը և համախառն արտաքին պարտքը 2012 թվականի առաջին եռամսյակից սկսած կազմվում է համաձայն «Վճարային հաշվեկշռի կազմման ձեռնարկի» 6-րդ հրատարակության: Մինչև պատմական շարքերի ամբողջական վերանայումը տվյալները կհրապարակվեն համաձայն ձեռնարկի ինչպես 5-րդ, այնպես էլ 6-րդ հրատարակությունների՝ նախորդ տարիների տվյալների հետ համադրելիությունն ապահովելու համար:

ՀՀ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԴԻՐՔ (ԸՍՏ «ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԻ» 6-ՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ)

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	Ներդրումային դիրքը 31.12.2012	Փոփոխություններ՝ իրականացված ի հաշիվ				Ընդհանուր փոփոխություններ	Ներդրումային դիրքը 31.03.2013
		գործառնությունների	այլ արժեքային փոփոխությունների	փոխարժեքի փոփոխությունների	գների փոփոխությունների		
1	2	3	4	5	6	7	8
ԶՈՒՏ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԴԻՐՔԸ	**-6907.1**	**-253.1**	**7.3**	**91.0**	**-4.2**	**-159.0**	**-7066.1**
ԱԿՏԻՎՆԵՐ	**5027.6**	**32.7**	**0.1**	**-47.0**	**-3.5**	**-17.6**	**5010.0**
Ուղղակի ներդրումներ	**307.2**	**2.3**	**-0.0**	**-**	**-**	**2.3**	**309.5**
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	169.2	2.3	-0.0	-	-	2.3	171.5
Ուղղակի ներդրողն ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունում	169.2	2.3	-0.0	-	-	2.3	171.5
Ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունն ուղղակի ներդրողի մոտ (հակառակ ներդրում)	-	-	-	-	-	-	-
Փոխկապակցված կազմակերպությունների միջև	-	-	-	-	-	-	-
Պարտքի գործիքներ	138.0	-	-	-	-	-	138.0
Ուղղակի ներդրողն ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունում	-	-	-	-	-	-	-
Ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունն ուղղակի ներդրողի մոտ (հակառակ ներդրում)	138.0	-	-	-	-	-	138.0
Փոխկապակցված կազմակերպությունների միջև	-	-	-	-	-	-	-
Պորտֆելային ներդրումներ	**14.0**	**0.3**	**-**	**-0.5**	**-**	**-0.2**	**13.8**
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	2.4	0.3	-	-0.1	-	0.2	2.6
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-	-
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	2.4	0.3	-	-0.1	-	0.2	2.6
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-	-
Պարտքի գործիքներ	11.7	-	-	-0.4	-	-0.4	11.2
Կենտրոնական բանկ	11.7	-	-	-0.4	-	-0.4	11.2
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	11.7	-	-	-0.4	-	-0.4	11.2
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	-	-	-	-	-	-	-
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-	-
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական ածանցյալներ (բացառությամբ պահուստների) և աշխատողների ֆոնդային օպցիոններ	**-**	**-**	**1.3**	**-**	**-**	**1.3**	**1.3**
Այլ ներդրումներ	**2907.1**	**156.6**	**-1.1**	**-8.4**	**0.0**	**147.1**	**3054.2**
Այլ կապիտալ	16.0	1.2	-	-0.0	-	1.2	17.2
Դրամական միջոցներ և ավանդներ	2559.1	99.2	-	-5.4	-	93.8	2652.9
Կենտրոնական բանկ	90.0	0.0	-	-0.0	-	-0.0	90.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	369.0	102.3	-	-5.4	-	96.9	465.9
կարճաժամկետ	354.7	113.7	-	-5.4	-	108.3	463.0
երկարաժամկետ	14.3	-11.4	-	-	-	-11.4	2.9
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	2100.1	-3.1	-	-	-	-3.1	2097.1
կարճաժամկետ	2100.1	-3.1	-	-	-	-3.1	2097.1
երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8
Վարկեր	194.9	47.2	-0.0	-1.3	-	46.0	240.9
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-	-
Վարկեր և փոխառություններ ԱՄՀ հետ (բացառությամբ պահուստների)	-	-	-	-	-	-	-
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	113.9	44.5	-	-1.3	-	43.2	157.1
կարճաժամկետ	78.8	8.0	-	-1.2	-	6.9	85.7
երկարաժամկետ	35.1	36.4	-	-0.1	-	36.4	71.5
Պետական կառավարում	15.5	-0.2	-0.0	-	-	-0.2	15.2
Վարկեր և փոխառություններ ԱՄՀ հետ (բացառությամբ պահուստների)	-	-	-	-	-	-	-
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	15.5	-0.2	-0.0	-	-	-0.2	15.2
Այլ հատվածներ	65.5	3.0	-	-	-	3.0	68.5
կարճաժամկետ	41.8	1.1	-	-	-	1.1	42.8
երկարաժամկետ	23.7	1.9	-	-	-	1.9	25.6
Ապահովագրական, կենսաթոշակային և ստանդարտացված ծրագրեր	2.6	0.3	-	-0.1	-	0.2	2.8
Առևտրային վարկեր և կանխավճարներ	68.8	0.1	12.7	-0.0	-	12.7	81.5
Կենտրոնական բանկ	0.2	0.1	-	-0.0	-	0.1	0.3
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	-	-	12.7	-	-	12.7	12.7
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	68.6	-0.1	-	-	-	-0.1	68.5
Այլ հաշիվներ ստացվող-այլ	65.7	8.6	-13.8	-1.6	0.0	-6.8	59.0
Կենտրոնական բանկ	0.0	0.0	-	-0.0	-	0.0	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	49.2	8.6	-13.9	-1.5	-	-6.8	42.4
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	16.5	-0.0	0.1	-0.1	0.0	0.1	16.6
Պահուստային ակտիվներ	1799.4	-126.5	-	-38.1	-3.5	-168.2	1631.2
Մոնետար ոսկի	-	-	-	-	-	-	-
Ոսկյա ձուլակտոր	-	-	-	-	-	-	-
Հատուկ փոխառության իրավունք	31.7	-29.5	-	-0.5	-	-30.1	1.7
Պահուստային դիրքը ԱՄՀ-ում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ պահուստային ակտիվներ	1767.7	-97.0	-	-37.6	-3.5	-138.1	1629.6
Դրամական միջոցներ և ավանդներ	630.8	-62.4	-	-9.9	-	-72.3	558.4
Պահանջներ դրամավարկային մարմինների նկատմամբ	606.5	-75.9	-	-10.0	-	-85.9	520.6
Պահանջներ այլ միավորների նկատմամբ	24.2	13.5	-	0.0	-	13.6	37.8
Արժեթղթեր	1136.8	-34.7	-	-27.6	-3.5	-65.9	1070.9
Պարտքի գործիքներ	1136.8	-34.7	-	-27.6	-3.5	-65.9	1070.9
կարճաժամկետ	163.0	2.1	-	-6.2	0.1	-4.1	158.9
երկարաժամկետ	973.8	-36.8	-	-21.4	-3.6	-61.8	912.0
Բաժնետիրական կապիտալին և ներդրումային ֆոնդերին մասնակցություն	-	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական ածանցյալներ	0.0	-0.0	-	-0.0	-	-0.0	-0.0
Այլ պահանջներ	0.1	0.1	-	-0.0	-	0.1	0.2
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	**11934.8**	**285.8**	**-7.1**	**-138.0**	**0.7**	**141.4**	**12076.1**
Ուղղակի ներդրումներ	**5224.1**	**60.7**	**-17.8**	**-26.5**	**0.7**	**17.1**	**5241.1**
Բաժնետիրական կապիտալում և ներդրումային ֆոնդերում մասնակցություն	4282.3	70.4	0.7	-26.3	0.7	45.5	4327.8
Ուղղակի ներդրողն ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունում	4282.3	70.4	0.7	-26.3	0.7	45.5	4327.8
Ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունն ուղղակի ներդրողի մոտ (հակառակ ներդրում)	-	-	-	-	-	-	-
Փոխկապակցված կազմակերպությունների միջև	-	-	-	-	-	-	-
Պարտքի գործիքներ	941.7	-9.8	-18.5	-0.2	-	-28.5	913.3
Ուղղակի ներդրողն ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունում	941.7	-9.8	-18.5	-0.2	-	-28.5	913.3
Ուղղակի ներդրմամբ ձեռնարկությունն ուղղակի ներդրողի մոտ (հակառակ ներդրում)	-	-	-	-	-	-	-
Փոխկապակցված կազմակերպությունների միջև	-	-	-	-	-	-	-
Պորտֆելային ներդրումներ	34.3	-0.6	-	-0.8	0.0	-1.4	33.0
Բաժնետիրական կապիտալին և ներդրումային ֆոնդերին մասնակցություն	21.3	0.0	-	-0.8	-	-0.8	20.5
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	21.1	0.0	-	-0.8	-	-0.8	20.3
Այլ հատվածներ	0.2	-	-	-0.0	-	-0.0	0.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Պարտքի գործիքներ	13.1	-0.6	-	-0.0	0.0	-0.6	12.5
Կենտրոնական բանկ	-	-	-	-	-	-	-
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	12.6	-0.6	-	-	-	-0.6	12.0
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	12.6	-0.6	-	-	-	-0.6	12.0
Պետական կառավարում	0.5	-0.0	-	-0.0	0.0	-0.0	0.5
կարճաժամկետ	0.0	-0.0	-	-0.0	-0.0	-0.0	-
երկարաժամկետ	0.5	-0.0	-	-0.0	0.0	0.0	0.5
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-	-
կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
երկարաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Ֆինանսական ածանցյալներ (բացառությամբ պահուստների) և աշխատողների ֆոնդային օպցիոններ	**-**	**-**	**0.8**	**-**	**-**	**0.8**	**0.8**
Այլ ներդրումներ	**6676.4**	**225.8**	**9.9**	**-110.8**	**-**	**124.9**	**6801.2**
Այլ կապիտալ	-	-	-	-	-	-	-
Դրամական միջոցներ և ավանդներ	627.4	201.2	67.2	-6.4	-	262.0	889.4
Կենտրոնական բանկ	0.0	0.0	-	-0.0	-	-0.0	0.0
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	627.4	201.2	67.2	-6.4	-	262.0	889.4
կարճաժամկետ	462.8	76.9	-	-5.5	-	71.4	534.2
երկարաժամկետ	164.7	124.3	67.2	-0.9	-	190.6	355.2
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	-	-	-	-	-	-	-
Վարկեր	5743.1	27.8	-56.0	-102.6	-	-130.8	5612.3
Կենտրոնական բանկ	596.1	-35.2	-	-13.5	-	-48.7	547.4
Վարկեր և փոխառություններ ԱՄՀ հետ (բացառությամբ պահուստների)	464.3	-37.8	-	-11.2	-	-48.9	415.3
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	131.8	2.6	-	-2.3	-	0.3	132.1
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացի Կենտրոնական բանկից	1248.6	-17.5	-204.6	-8.2	-	-230.3	1018.3
կարճաժամկետ	119.9	-4.9	-	-4.6	-	-9.5	110.4
երկարաժամկետ	1128.7	-12.6	-204.6	-3.5	-	-220.8	907.9
Պետական կառավարում	3157.5	-3.3	-	-80.9	-	-84.2	3073.3
Վարկեր և փոխառություններ ԱՄՀ հետ (բացառությամբ պահուստների)	313.7	-19.4	-	-7.6	-	-27.1	286.7
Այլ կարճաժամկետ	-	-	-	-	-	-	-
Այլ երկարաժամկետ	2843.7	16.2	-	-73.2	-	-57.1	2786.6
Այլ հատվածներ	740.9	83.8	148.6	-	-	232.4	973.3
կարճաժամկետ	149.5	3.0	16.5	-	-	19.5	169.0
երկարաժամկետ	591.4	80.7	132.1	-	-	212.8	804.2
Ապահովագրական, կենսաթոշակային և ստանդարտացված ծրագրեր	0.8	0.0	-	-0.0	-	-0.0	0.8
Առևտրային վարկեր և կանխավճարներ	58.0	0.7	6.5	-0.0	-	7.2	65.2
Կենտրոնական բանկ	0.1	-0.1	-	-0.0	-	-0.1	0.1
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	-	-	6.5	-	-	6.5	6.5
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	57.8	0.8	0.0	-	-	0.8	58.6
Այլ հաշիվներ վճարվող-այլ	111.8	-4.0	-7.8	1.6	-	-10.2	101.6
Կենտրոնական բանկ	0.0	0.0	-	-0.0	-	0.0	0.1
Ավանդային կազմակերպություններ՝ բացառությամբ Կենտրոնական բանկի	34.9	2.2	-7.3	1.7	-	-3.4	31.5
Պետական կառավարում	-	-	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	76.9	-6.2	-0.5	-0.1	-	-6.8	70.1
ՀՓԻ	135.2	0.0	-	-3.3	-	-3.3	131.9

ՀՀ ՀԱՄԱԽԱՌՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՊԱՐՏՔ (ԸՍՏ «ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԻ» 6-ՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ)

մլն ԱՄՆ դոլար

	31.03.12	30.06.12	30.09.12	31.12.12	31.03.13
Պետական կառավարման մարմիններ	**3016.5**	**3095.9**	**3157.3**	**3158.0**	**3073.8**
Կարճաժամկետ	0.2	0.0	0.1	0.0	-
Դրամի շուկայի գործիքներ	0.2	0.0	0.1	0.0	-
Վարկեր	-	-	-	-	-
Առևտրային վարկեր	-	-	-	-	-
Այլ պարտքային պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	-	-	-	-	-
Երկարաժամկետ	3016.3	3095.8	3157.3	3157.9	3073.8
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Վարկեր	3015.8	3095.4	3156.8	3157.5	3073.3
Առևտրային վարկեր	-	-	-	-	-
Այլ պարտքային պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	**769.8**	**746.1**	**731.2**	**731.6**	**679.5**
Կարճաժամկետ	0.2	0.2	0.3	0.2	0.1
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	-	-	-	-	-
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	0.1	0.1	0.2	0.0	0.0
Այլ պարտքային պարտավորություններ	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1
Երկարաժամկետ	769.6	745.9	730.9	731.4	679.4
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	633.3	612.4	595.4	596.1	547.4
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-	-	-	-	-
Այլ պարտքային պարտավորություններ	136.3	133.6	135.5	135.2	131.9
Բանկեր	**1510.2**	**1677.0**	**1805.2**	**1923.5**	**1957.6**
Կարճաժամկետ	473.2	521.4	603.9	617.5	682.5
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	80.5	109.8	86.5	119.9	110.4
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	380.8	398.9	504.1	462.8	534.2
Այլ պարտքային պարտավորություններ	11.9	12.7	13.4	34.9	38.0
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	11.9	12.7	13.4	34.9	38.0
Երկարաժամկետ	1037.0	1155.6	1201.3	1306.0	1275.1
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	12.9	12.0	12.3	12.6	12.0
Վարկեր	857.0	984.0	1033.1	1128.7	907.9
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	167.2	159.6	155.9	164.7	355.2
Այլ պարտքային պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Այլ հատվածներ	**1140.7**	**1056.7**	**939.6**	**876.4**	**1102.8**
Կարճաժամկետ	194.6	194.6	189.9	190.2	210.0
Դրամի շուկայի գործիքներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	158.3	157.9	151.3	149.5	169.0
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-	-	-	-	-
Առևտրային վարկեր	29.9	31.0	32.0	33.3	34.2
Այլ պարտքային պարտավորություններ	6.4	5.7	6.6	7.5	6.8
Ժամկետանց պարտքեր	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1
Այլ	6.4	5.7	6.5	7.4	6.7
Երկարաժամկետ	946.1	862.2	749.7	686.2	892.7
Պարտատոմսեր և պարտամուրհակներ	-	-	-	-	-
Վարկեր	787.4	685.4	562.4	591.4	804.2
Կանխիկ դրամական միջոցներ և ավանդներ	-	-	-	-	-
Առևտրային վարկեր	97.4	114.8	123.3	24.6	24.4
Այլ պարտքային պարտավորություններ	61.2	62.0	64.0	70.2	64.1
Ուղղակի ներդրումներ՝ միջֆիրմային վարկեր	**914.1**	**748.2**	**901.7**	**941.7**	**913.3**
Պարտքի պարտավորություններ մասնաճյուղ ձեռնարկությունների հանդեպ	-	-	-	-	-
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	-	-	-	-	-
Պարտքի պարտավորություններ ուղղակի ներդրողների հանդեպ	914.1	748.2	901.7	941.7	913.3
Ժամկետանց պարտքեր	-	-	-	-	-
Այլ	914.1	748.2	901.7	941.7	913.3
Համախառն արտաքին պարտք	**7351.3**	**7323.9**	**7534.9**	**7631.2**	**7727.0**

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ [1]

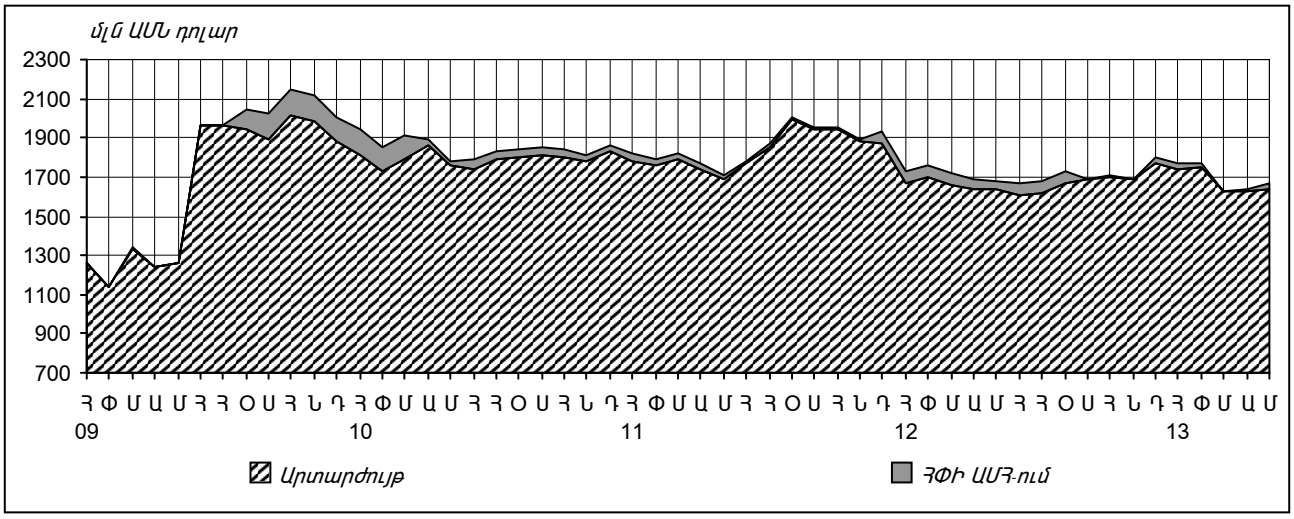
մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	2012	2013				
	Դ [3]	Հ	Փ	Մ [3]	Ա	Մ
Համախառն միջազգային պահուստներ	**1799.4**	**1768.0**	**1771.6**	**1631.2**	**1638.2**	**1669.7**
Ոսկի	0	0	0	0	0	0
ՀՓԻ ԱՄՀ-ում	31.7	31.8	21.6	1.7	13.7	34.4
Պահուստային դիրքը ԱՄՀ-ում	0	0	0	0	0	0
Արտարժույթ [2]	1767.7	1736.2	1749.9	1629.6	1624.5	1635.3

[1] *Հաշվարկված է փաստացի փոխարժեքներով:*

[2] *Ընդգրկված են միայն փոխարկելի արտարժույթով ակտիվները:*

[3] *Ներառված են ՀՀ ԿԲ եզրափակիչ շրջանառության գործառնությունները:*

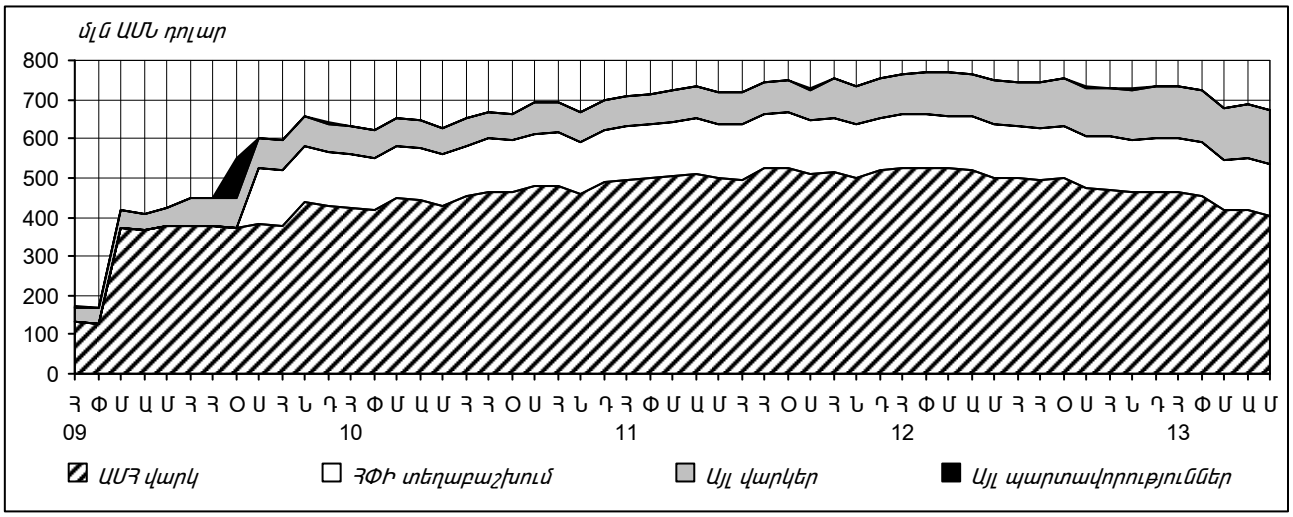

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ [1]

մլն ԱՄՆ դոլար

Ցուցանիշներ	2012	2013				
	Դ [2]	Հ	Փ	Մ [2]	Ա	Մ
Համախառն արտաքին պարտավորություններ	**731.6**	**735.8**	**721.6**	**679.6**	**687.3**	**671.1**
ԱՄՀ վարկ	464.3	466.0	454.5	415.3	416.9	402.4
ՀՓԻ տեղաբաշխում	135.2	135.6	134.8	131.9	132.8	131.9
Այլ վարկեր	131.8	134.1	132.2	132.1	136.8	136.3
Այլ պարտավորություններ	0.3	0.1	0.1	0.2	0.8	0.5

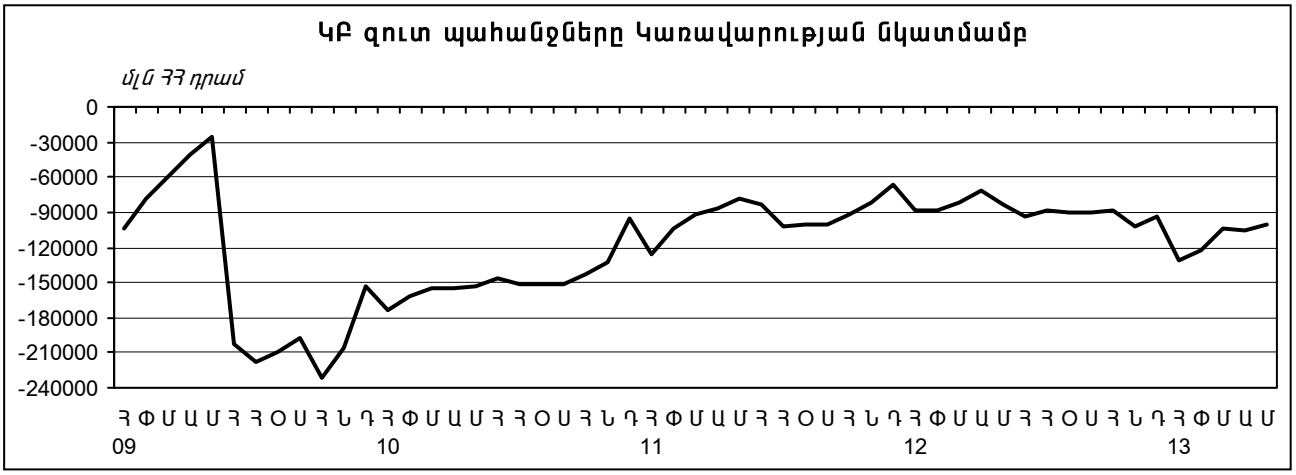
[1] *Հաշվարկված է փաստացի փոխարժեքներով: Ընդգրկված են փոխարկելի արտարժույթով և ՀՀ դրամով պարտավորությունները:*
[2] *Ներառված են ՀՀ ԿԲ եզրափակիչ շրջանառության գործառնությունները:*

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԵՎ ԳԱՆՁԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

մլն ՀՀ դրամ

	Պահանջներ Կառավարության նկատմամբ		Կառավարության հաշիվներ և ավանդներ					Զուտ պահանջներ Կառավարության նկատմամբ
	Վերջնաժամկետ պարտատոմսեր	Ընդամենը	Ոչ վերջնաժամկետ պարտատոմսերի ներդրումներ	Վերջնաժամկետ պարտատոմսերի ներդրումներ	ՀՀ-ԳՀ միջնորդավճարային հաշիվ	ՀՀ-ԳՀ վերջնաժամկետ միջնորդավճարային հաշիվ	Ընդամենը	
2012								
Դեկտեմբեր	15940	15940	106563	2146	1	572	109283	**-93342**
2013								
Հունվար	15784	15784	143768	2195	0	577	146540	**-130755**
Փետրվար	14383	14383	133612	2161	0	580	136353	**-121970**
Մարտ	12888	12888	114893	1894	0	594	117381	**-104493**
Ապրիլ	12818	12818	115478	1775	0	583	117836	**-105018**
Մայիս	13378	13378	111394	1556	0	592	113541	**-100163**

ՓՈՂԻ ԱԳՐԵԳԱՏՆԵՐ ԵՎ ՓՈՂԻ ԲԱԶՄԱՐԿԻՉՆԵՐ

	Փողի բազա [1] *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**Շրջանառությունում կանխիկ դրամ** *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**Ցպահանջ ավանդներ դրամով** *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**M1** [2] *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**Ժամկետային ավանդներ դրամով** *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**M2** [3] *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**Արտարժութային ավանդներ** *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**M2X** [4] *(մլրդ ՀՀ դրամ)*	**Փողի բազմապատկիչ** [5]	**Հնխիկոթեռմ ցկիռցռոկն** [6]
2012										
Դեկտեմբեր	683846	384065	161727	545793	192190	737983	608382	1346365	1.97	1.23
2013										
Հունվար	655927	351781	156998	508779	200378	709158	610987	1320145	2.01	1.22
Փետրվար	679554	342222	168718	510940	202542	713481	633431	1346912	1.98	1.22
Մարտ	645019	344020	158137	502157	211289	713445	650421	1363867	2.11	1.27
Ապրիլ	679618	346048	166212	512260	215608	727868	640145	1368013	2.01	1.22
Մայիս	714781	353291	159824	513115	214635	727751	656506	1384256	1.94	1.22

[1] Փողի բազան ընդգրկում է ԿԲ-ից դուրս կանխիկ ՀՀ դրամը, ՀՀ ԿԲ-ում առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվները (դրամով և արտարժույթով) և ռեզիդենտների այլ հաշիվները (դրամով և արտարժույթով):

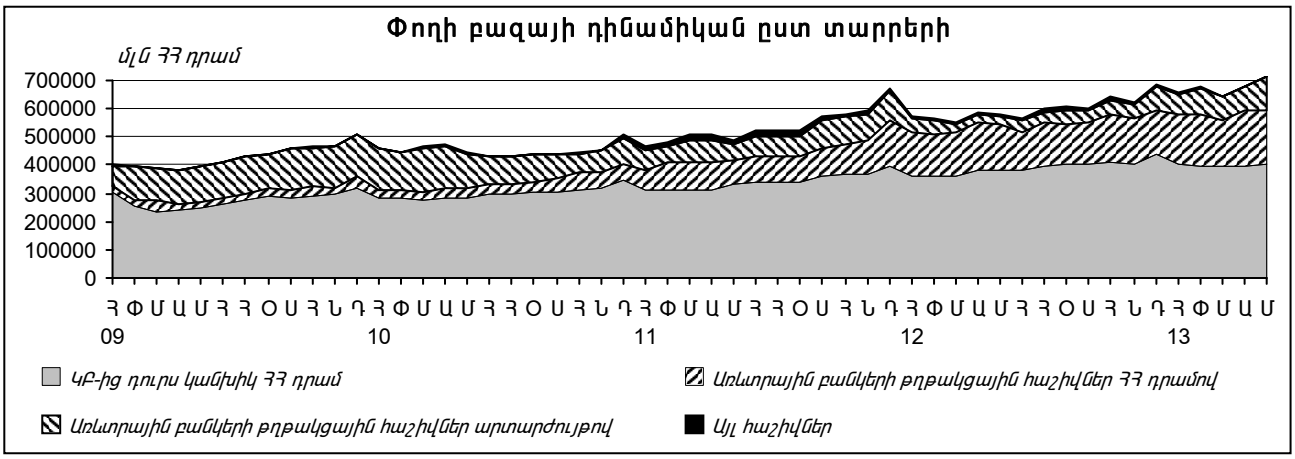
[2] M1-ն ընդգրկում է շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամը և ռեզիդենտների՝ ՀՀ դրամով ցպահանջ ավանդները (ներառյալ՝ հաշիվները) և փոխառությունները:

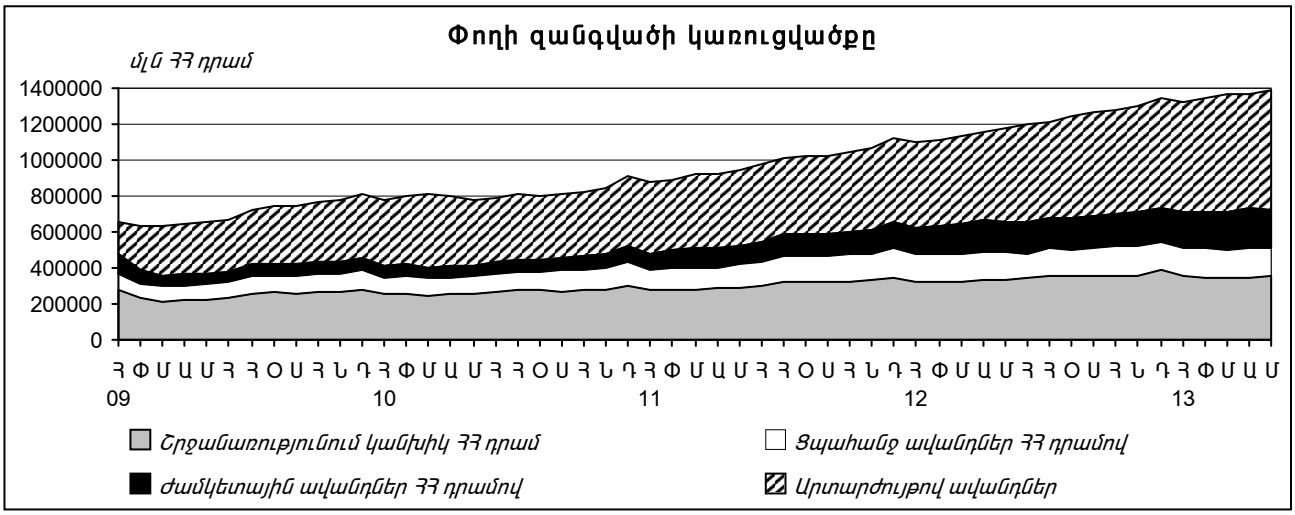
[3] M2-ը դրամային զանգվածն է, ընդգրկում է M1-ը և ռեզիդենտների՝ ՀՀ դրամով ժամկետային ավանդները և փոխառությունները:

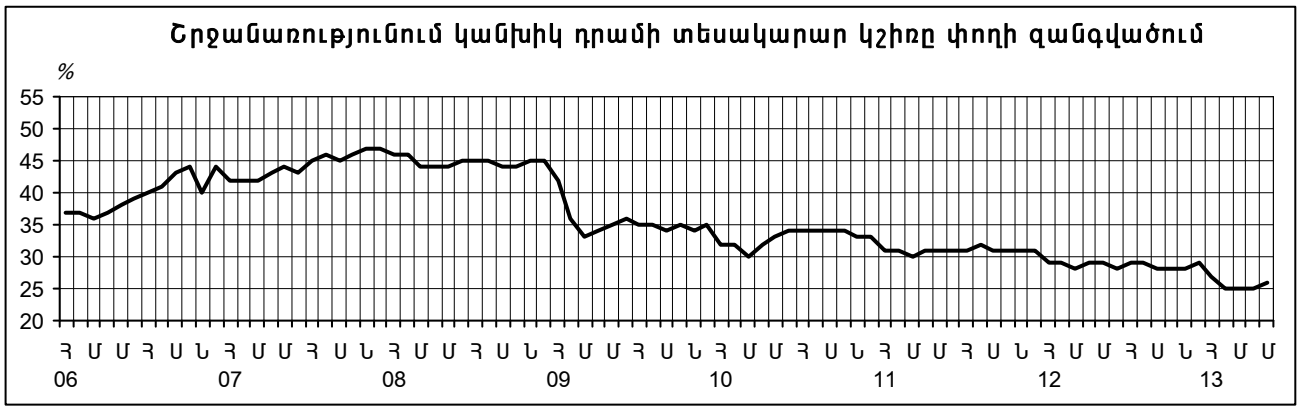
[4] M2X-ը փողի զանգվածն է, ընդգրկում է M2-ը և ռեզիդենտների՝ արտարժույթով ավանդները (ներառյալ՝ հաշիվները) և փոխառությունները:

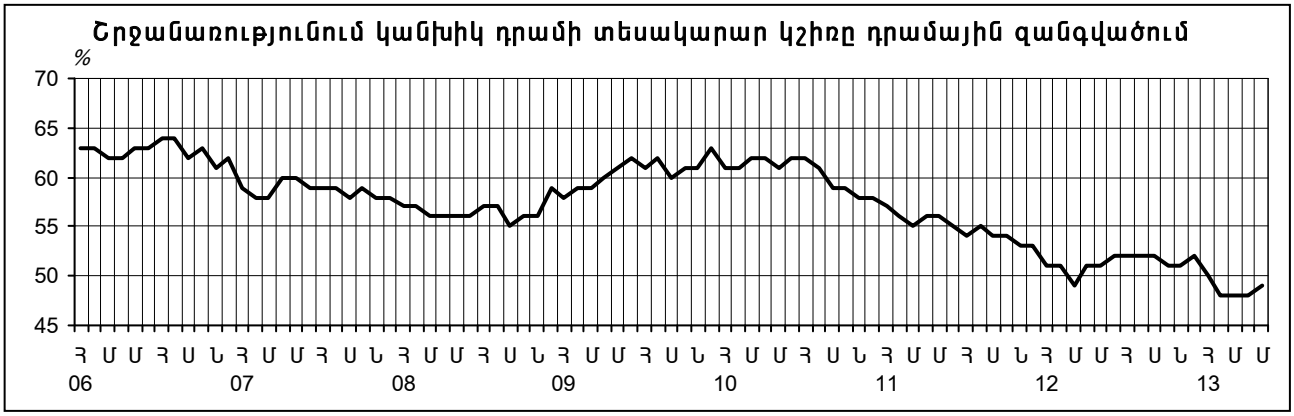
[5] Փողի զանգվածի (M2X) և փողի բազայի հարաբերակցությունն ամսվա վերջի դրությամբ:

[6] Դրամային զանգվածի (M2) և փողի բազայի դրամային բաղադրիչների հանրագումարի հարաբերակցությունն ամսվա վերջի դրությամբ:

Փողի բազայի դինամիկան ըստ տարրերի
մլն ՀՀ դրամ
700000
600000
500000
400000
300000
200000
100000
0
09
10
11
12
13
ԿԲ-ից դուրս կանխիկ ՀՀ դրամ
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ ՀՀ դրամով
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ արտարժույթով
Այլ հաշիվներ

Փողի զանգվածի կառուցվածքը
մլն ՀՀ դրամ
1400000
1200000
1000000
800000
600000
400000
200000
0
09
10
11
12
13
Շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամ
Ցպահանջ ավանդներ ՀՀ դրամով
Ժամկետային ավանդներ ՀՀ դրամով
Արտարժույթով ավանդներ

Շրջանառությունում կանխիկ դրամի տեսակարար կշիռը փողի զանգվածում
%
55
50
45
40
35
30
25
20
06
07
08
09
10
11
12
13

Շրջանառությունում կանխիկ դրամի տեսակարար կշիռը դրամային զանգվածում
%
70
65
60
55
50
45
06
07
08
09
10
11
12
13

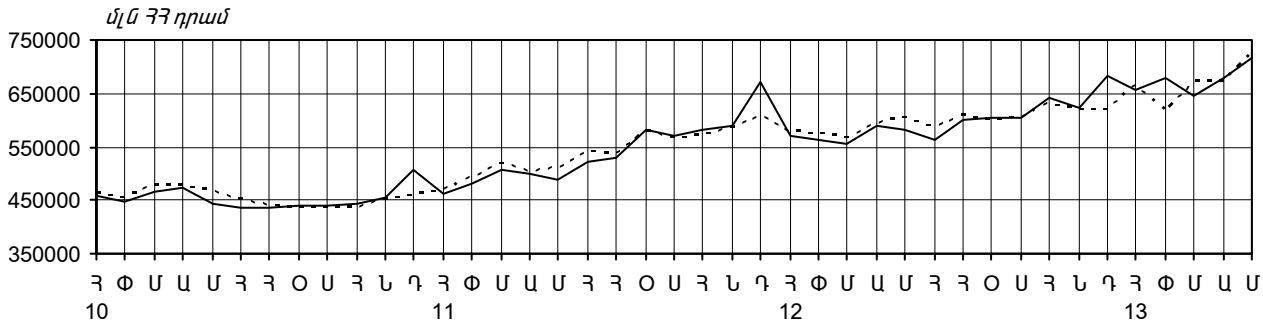
ՄԵՋՈՆԱՅՆՈՐԵՆ ՀԱՐԹԵՑՎԱԾ ՓՈՂԻ ԱԳՐԵԳԱՏՆԵՐ[1]

մլն ՀՀ դրամ

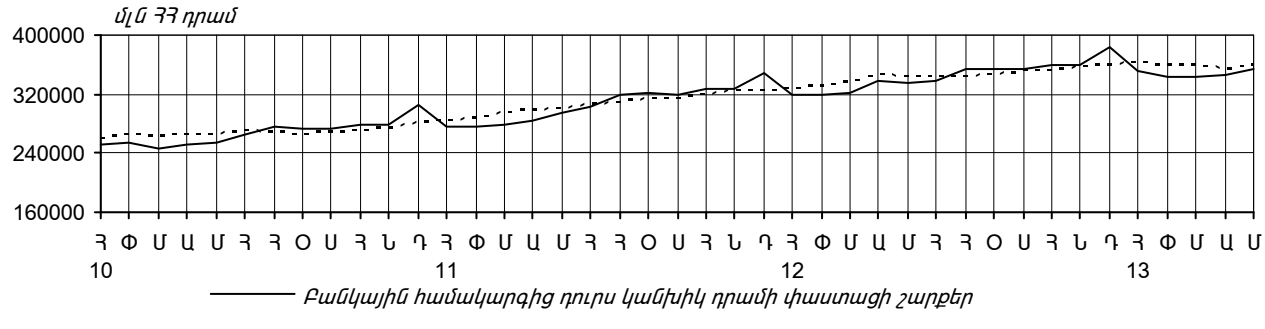
ժամկետ	Փողի բազա	Շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամ	M1	M2	M2X
2012					
Դեկտեմբեր	617342	360707	512404	705716	1305151
2013					
Հունվար	662640	362484	517741	718184	1318291
Փետրվար	614118	360681	512785	704347	1303694
Մարտ	669943	359772	520405	722906	1364359
Ապրիլ	672394	354607	531004	743913	1386781
Մայիս	725593	359614	528332	737374	1396309

[1] *Փողի ագրեգատները ներկայացված են սեզոնայնությունից զտված տեսքով:*
Ընդ որում, յուրաքանչյուր տարի փողի ագրեգատների հարթեցված շարքերը վերանայվում են և հրապարակվում «ՀՀ ԿԲ տեղեկագիր» ամենամսյա պարբերականի յուրաքանչյուր տարվա առաջին համարում:
Շարքերի սեզոնային հարթեցումն իրականացվել է՝ օգտագործելով Census X-12-ARIMA հարթեցման եղանակը:

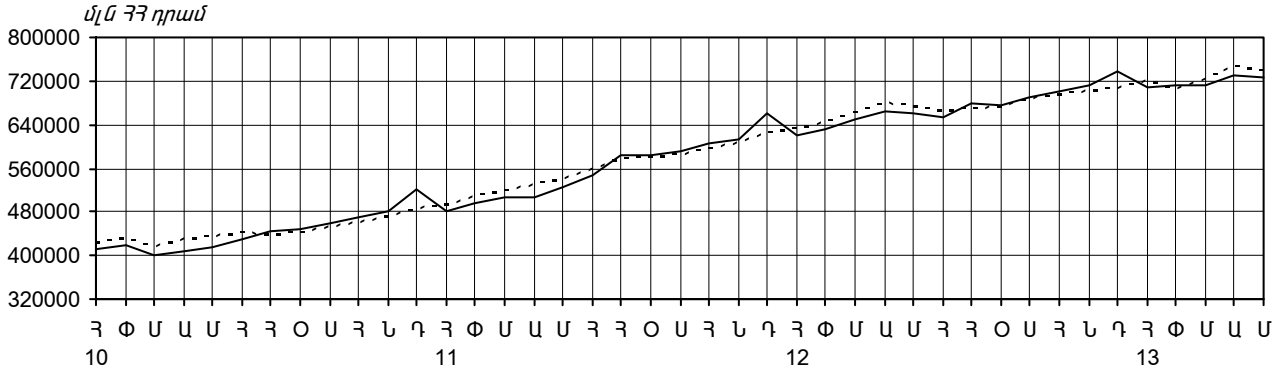
Փողի բազայի փաստացի և հարթեցված մակարդակները

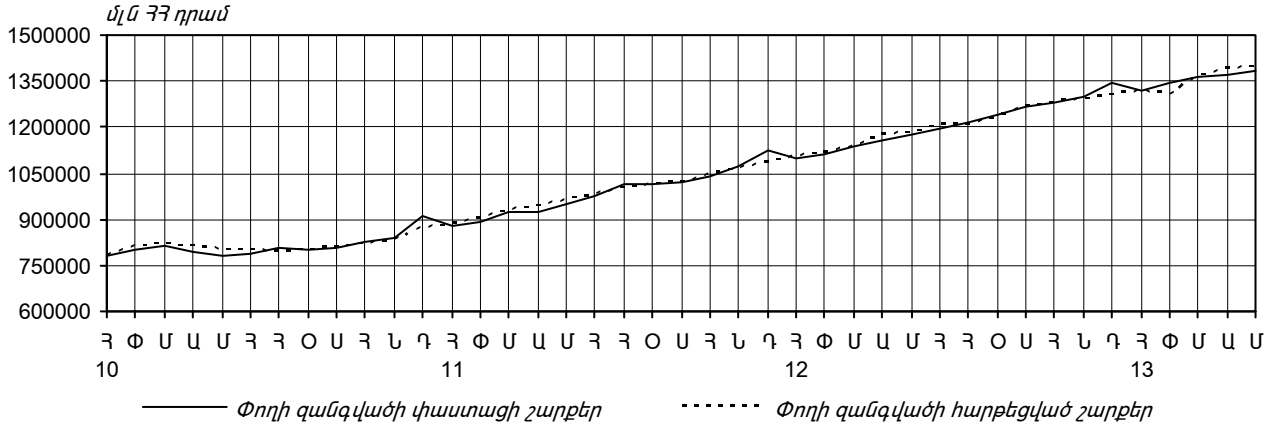
Բանկային համակարգից դուրս կանխիկ դրամի փաստացի և հարթեցված մակարդակները

Դրամային զանգվածի փաստացի և հարթեցված մակարդակները

Փողի զանգվածի փաստացի և հարթեցված մակարդակները

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԱՄՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ	2012	2013				
	Դ [2]	Հ	Փ	Մ [2]	Ա	Մ
(մնացորդը ժամանակահատվածի վերջի դրությամբ)						
ԶՈՒՏ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐ [1]	***418075***	***403117***	***418057***	***380025***	***379304***	***399430***
ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***265771***	***252810***	***261498***	***264993***	***300314***	***315352***
Կառավարություն	-93342	-130755	-121970	-104493	-105018	-100163
Բանկեր	152943	175166	168021	153065	187425	182925
այդ թվում՝ ռեպո համաձայնագրեր	71582	69550	61442	66577	81609	81555
ՀՀ ԿԲ կողմից արտարժույթի ներգրավման սվոպ	0	0	0	0	0	0
Դրամական միջոցների ներգրավում (-)	-25009	0	0	-21004	0	0
Դրամական միջոցների ներգրավման սակարկություններ (-)	0	0	0	0	0	0
Հակադարձ ռեպո (-)	0	0	0	0	0	0
ՀՀ ԿԲ կողմից արտարժույթի տրամադրման սվոպ (-)	0	0	0	0	0	0
ՀՀ ԿԲ կողմից թողարկված արժեթղթեր (-)	0	0	0	0	0	0
Զուտ այլ ակտիվներ	206170	208398	215447	216422	217906	232589
ՓՈՂԻ ԲԱԶԱ	***683846***	***655927***	***679554***	***645019***	***679618***	***714781***
ԿԲ-ից դուրս կանխիկ ՀՀ դրամ	440117	400669	397751	395633	399356	404296
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ ՀՀ դրամով	154525	175808	183424	161970	193685	190018
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ արտարժույթով	86033	73547	93138	84366	82950	116352
Այլ հաշիվներ	3171	5903	5241	3050	3626	4116
Այլ հաշիվներ ՀՀ դրամով	3162	5900	5218	3047	3599	4033
Այլ հաշիվներ արտարժույթով	9	3	23	3	27	83
(փոփոխություններ նախորդ ժամանակահատվածի նկատմամբ)						
ԶՈՒՏ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐ	***-***	***-14958***	***14939***	***-38031***	***-721***	***20126***
ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***-***	***-12961***	***8688***	***3496***	***35320***	***15038***
Կառավարություն	-	-37413	8785	17478	-525	4855
Բանկեր	-	22223	-7145	-14957	34361	-4500
այդ թվում՝ ռեպո համաձայնագրեր	-	-2032	-8108	5135	15031	-54
Դրամական միջոցների ներգրավում (-)	-	-25009	0	21004	-21004	0
Դրամական միջոցների ներգրավման սակարկություններ (-)	-	0	0	0	0	0
ՀՀ ԿԲ կողմից թողարկված արժեթղթեր (-)	-	0	0	0	0	0
Զուտ այլ ակտիվներ	-	2229	7048	975	1485	14683
ՓՈՂԻ ԲԱԶԱ	***-***	***-27919***	***23628***	***-34536***	***34599***	***35164***
ԿԲ-ից դուրս կանխիկ ՀՀ դրամ	-	-39448	-2918	-2119	3723	4940
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ ՀՀ դրամով	-	21283	7616	-21454	31715	-3668
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ արտարժույթով	-	-12486	19591	-8771	-1416	33402
Այլ հաշիվներ	-	2732	-661	-2192	576	490
Այլ հաշիվներ ՀՀ դրամով	-	2738	-682	-2171	552	434
Այլ հաշիվներ արտարժույթով	-	-6	20	-20	24	56
(տոկոսային փոփոխություններ նախորդ ժամանակահատվածի նկատմամբ)						
ԶՈՒՏ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐ	-	***-3.6***	***3.7***	***-9.1***	***-0.2***	***5.3***
ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	-	***-4.9***	***3.4***	***1.3***	***13.3***	***5.0***
Կառավարություն	-	-40.1	6.7	14.3	-0.5	4.6
Բանկեր	-	14.5	-4.1	-8.9	22.4	-2.4
ՀՀ ԿԲ կողմից թողարկված արժեթղթեր (-)	-	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Զուտ այլ ակտիվներ	-	1.1	3.4	0.5	0.7	6.7
ՓՈՂԻ ԲԱԶԱ	-	***-4.1***	***3.6***	***-5.1***	***5.4***	***5.2***
ԿԲ-ից դուրս կանխիկ ՀՀ դրամ	-	-9.0	-0.7	-0.5	0.9	1.2
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ ՀՀ դրամով	-	13.8	4.3	-11.7	19.6	-1.9
Առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվներ արտարժույթով	-	-14.5	26.6	-9.4	-1.7	40.3
Այլ հաշիվներ	-	86.1	-11.2	-41.8	18.9	13.5

[1] Զուտ միջազգային պահուստները (ԶՄՊ) իրենցից ներկայացնում են փոխարկելի արտարժույթով արտաքին ակտիվների և փոխարկելի արտարժույթով ու դրամով արտաքին պարտավորությունների տարբերությունը: ԶՄՊ-ն հաշվարկված է ծրագրային փոխարժեքներով՝ 1 ԱՄՆ դոլար = 385.00 դրամ, 1 ՀՓԻ = 1.5403 ԱՄՆ դոլար, 1 եվրո = 1.4182 ԱՄՆ դոլար, 1 ՄԲ ֆունտ ստեռլինգ = 1.4511 ԱՄՆ դոլար:

[2] Ներառված են ՀՀ ԿԲ եզրափակիչ շրջանառության գործառնությունները:

ՀՀ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԱՄՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
ԶԱԱ (փոխարկելի արտարժույթով)	**-555464**	**-565495**	**-581574**	**-535599**	**-537192**	**-568877**
Արտաքին ակտիվներ փոխարկելի արտարժույթով	187731	217653	197478	251126	188328	189657
Արտաքին պարտավորություններ փոխարկելի արտարժույթով (-)	-680228	-721001	-714208	-724619	-659998	-686787
Արտաքին պարտավորություններ ՀՀ դրամով (-)	-62967	-62146	-64844	-62107	-65521	-71747
ԶՆԱ	**1514994**	**1527708**	**1583259**	**1550898**	**1554250**	**1598278**
Զուտ պահանջներ Կառավարության նկատմամբ	110373	107899	107527	109518	105895	102785
Պահանջներ Կառավարության նկատմամբ	178815	177017	175150	176427	176489	178404
Պարտավորություններ Կառավարության նկատմամբ (-)	-68442	-69118	-67624	-66909	-70594	-75619
Զուտ պահանջներ ԿԲ նկատմամբ	164678	145170	186447	167301	162986	190055
Պահանջներ ԿԲ նկատմամբ	320789	297911	331681	318496	329381	356771
Պարտավորություններ ԿԲ նկատմամբ (-)	-156111	-152741	-145234	-151195	-166395	-166716
Տնտեսություն	1586532	1603526	1634722	1618249	1628052	1653061
Ջեռնարկություններ	954550	968470	991781	948043	942772	954723
Դրամով	161012	160387	156783	155485	161278	158029
Արտարժույթով	790525	804459	830878	788823	776765	791996
Արժեթղթեր	3012	3624	4121	3735	4729	4698
Տնային տնտեսություններ	568802	572903	579033	603266	615240	627465
Դրամով	379946	382833	384984	397046	408884	415550
Արտարժույթով	188856	190070	194050	206220	206355	211915
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններ	31222	29387	28286	29705	30834	31514
Դրամով	4195	2992	3474	4613	4072	4302
Արտարժույթով	27027	26395	24813	25091	26762	27211
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	31958	32766	35621	37235	39206	39359
Դրամով	22269	23770	26122	27295	28563	28027
Արտարժույթով	9690	8996	9499	9940	10643	11332
Զուտ այլ ակտիվներ	-346590	-328886	-345437	-344170	-342684	-347623
Արտաքին ակտիվներ ՀՀ դրամով	23808	33956	33126	31712	26223	26632
Արտաքին ակտիվներ (ոչ փոխարկելի արտարժույթով)	629	569	572	640	734	637
Արտաքին պարտավորություններ (ոչ փոխարկելի արտարժույթով) (-)	-12	-21	-314	-41	-41	-471
Ներդրումներ փայաբաժիններում	2755	2663	2674	2673	2673	2673
Միջբանկային պահանջներ	55569	47450	54136	55259	51094	73381
Այլ ակտիվներ	151733	150982	155787	159568	153173	151546
Միջբանկային պարտավորություններ (-)	-55674	-47547	-53963	-54884	-50129	-74153
Բանկերի կողմից թողարկված պարտատոմսեր (-)	-667	-659	-667	-682	-663	-675
Կապիտալ հաշիվներ (-)	-397761	-394790	-395176	-409740	-408309	-406217
Այլ պարտավորություններ (-)	-126970	-121489	-141614	-128675	-117439	-120976
ԱՎԱՆԴՆԵՐ	**959529**	**962213**	**1001685**	**1015299**	**1017058**	**1029400**
Դրամով ավանդներ	352731	353992	370611	369652	381922	375929
Ցպահանջ ավանդներ	159328	153307	164936	156019	163622	157616
Ժամկետային ավանդներ	193404	200685	205675	213633	218301	218313
Արտարժույթով ավանդներ	606798	608221	631074	645647	635136	653472
Ցպահանջ ավանդներ	149085	137719	145482	138788	135191	141436
Ժամկետային ավանդներ	457713	470502	485593	506859	499945	512035

ՀՀ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
ԶԱԱ (փոխարկելի արտարժույթով)	**-48014**	**-47105**	**-47401**	**-47292**	**-46906**	**-51433**
Արտաքին ակտիվներ փոխարկելի արտարժույթով	981	1163	1022	1190	626	803
Արտաքին պարտավորություններ փոխարկելի արտարժույթով (-)	-35880	-35127	-36098	-36840	-35658	-38950
Արտաքին պարտավորություններ ՀՀ դրամով (-)	-13115	-13141	-12325	-11643	-11875	-13287
ԶՆԱ	**67178**	**67640**	**68235**	**69064**	**68902**	**72089**
Զուտ պահանջներ Կառավարության նկատմամբ	-7655	-7807	-7940	-8150	-8579	-8747
Պահանջներ Կառավարության նկատմամբ	2455	2350	2653	2887	2766	2868
Պարտավորություններ Կառավարության նկատմամբ (-)	-10110	-10157	-10593	-11037	-11345	-11615
Զուտ պահանջներ ավանդային կազմակերպությունների նկատմամբ	25680	26380	28596	24928	24097	27087
Պահանջներ ավանդային կազմակերպությունների նկատմամբ	45180	46214	48957	46296	47437	50189
Պարտավորություններ ավանդային կազմ-ների նկատմամբ (-)	-19500	-19834	-20361	-21368	-23340	-23102
Տնտեսություն	114339	115245	118616	124071	125404	128323
Չեռնարկություններ	31216	31352	32272	34210	33946	35070
Դրամով	11992	11701	12148	12258	12390	12398
Արտարժույթով	19212	19230	19697	21512	21420	22533
Արժեթղթեր	12	421	427	440	136	139
Տնային տնտեսություններ	81271	82140	84804	88230	89927	91705
Դրամով	58127	59021	60995	63338	64690	65475
Արտարժույթով	23145	23120	23808	24892	25237	26229
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններ	1484	1468	1466	1499	1448	1465
Դրամով	89	78	69	69	59	57
Արտարժույթով	1395	1390	1397	1430	1389	1407
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	367	284	75	132	83	83
Դրամով	366	283	73	131	82	83
Արտարժույթով	1	1	1	1	1	0
Զուտ այլ ակտիվներ	-65185	-66178	-71038	-71785	-72021	-74574
Արտաքին ակտիվներ ՀՀ դրամով	55	76	72	69	81	170
Արտաքին ակտիվներ (ոչ փոխարկելի արտարժույթով)	1	2	2	2	2	2
Արտաքին պարտավորություններ (ոչ փոխարկելի արտարժույթով) (-)	0	0	0	0	0	0
Ներդրումներ փայաբաժիններում	1678	1678	1678	1678	1690	1678
Պահանջներ վարկային կազմակերպությունների նկատմամբ	3770	3788	3886	3996	4159	4190
Այլ ակտիվներ	5953	6228	6360	6468	7111	7086
Պարտավորություններ վարկային կազմակերպությունների նկատմամբ (-)	-3770	-3788	-3886	-3996	-4159	-4190
Թողարկված պարտատոմսեր (-)	-1441	-1455	-1466	-978	-1944	-1961
Կապիտալ հաշիվներ (-)	-63108	-63950	-68582	-69839	-70468	-72607
Այլ պարտավորություններ (-)	-8323	-8756	-9101	-9185	-8492	-8942
ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	**19165**	**20535**	**20834**	**21771**	**21995**	**20655**
ՀՀ դրամով փոխառություններ	11950	12200	12914	13216	13468	12225
Ցպահանջ փոխառություններ	454	452	463	528	514	514
Ժամկետային փոխառություններ	11496	11747	12451	12688	12954	11711
Արտարժույթով փոխառություններ	7214	8335	7920	8555	8528	8430
Ցպահանջ փոխառություններ	36	37	37	38	37	38
Ժամկետային փոխառություններ	7178	8299	7883	8518	8491	8393

ՀՀ ԱՎԱՆԴԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ[1]

մլն ՀՀ դրամ

ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ	2012	2013				
	Դ[6]	Հ	Փ	Մ[6]	Ա	Մ
(մնացորդը ժամանակահատվածի վերջի դրությամբ)						
ԶՈՒՏ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ [2]	***-185403***	***-209483***	***-210918***	***-202866***	***-204794***	***-220881***
ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***1531768***	***1529628***	***1557830***	***1566733***	***1572807***	***1605137***
Կառավարություն	9376	-30663	-22384	-3125	-7701	-6125
Տնտեսություն	1693706	1712109	1746513	1734786	1744585	1773272
Ձեռնարկություններ և կազմակերպություններ	985766	999822	1024054	982253	976718	989793
որից՝ կուտակված տոկոսներ	16036	17097	18124	14143	14374	15376
Տնային տնտեսություններ	651468	656451	665332	693033	706773	720834
որից՝ կուտակված տոկոսներ	7608	8345	8486	9887	10126	10483
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններ	32705	30856	29752	31203	32282	32978
որից՝ կուտակված տոկոսներ	189	180	156	184	181	179
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	23767	24980	27376	28297	28812	29666
որից՝ կուտակված տոկոսներ	67	44	52	81	84	82
Զուտ այլ ակտիվներ	-171315	-151818	-166299	-164928	-164077	-162010
ԴՐԱՄԱՅԻՆ ԶԱՆԳՎԱԾ [3]	***737983***	***709158***	***713481***	***713445***	***727868***	***727751***
ՓՈՂԻ ԶԱՆԳՎԱԾ [4]	***1346365***	***1320145***	***1346912***	***1363867***	***1368013***	***1384256***
Շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամ	384065	351781	342222	344020	346048	353291
Ցպահանջ ավանդներ և փոխառություններ ՀՀ դրամով [5]	161727	156998	168718	158137	166212	159824
որից՝ կուտակված տոկոսներ	177	133	204	172	168	248
Ժամկետային ավանդներ և փոխառություններ ՀՀ դրամով	192190	200378	202542	211289	215608	214635
որից՝ կուտակված տոկոսներ	4208	4430	4483	4755	5048	5125
Արտարժույթով ավանդներ և փոխառություններ	608382	610987	633431	650421	640145	656506
Ցպահանջ [5]	148515	136742	144417	137835	133987	138739
որից՝ կուտակված տոկոսներ	41	38	56	37	52	79
Ժամկետային	459867	474245	489014	512586	506158	517767
որից՝ կուտակված տոկոսներ	5566	5802	5951	6808	6873	7324
(փոփոխություններ նախորդ ժամանակահատվածի նկատմամբ)						
ԶՈՒՏ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***-***	***-24080***	***-1435***	***8052***	***-1928***	***-16087***
ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***-***	***-2140***	***28203***	***8902***	***6074***	***32330***
Կառավարություն	-	-40039	8279	19258	-4576	1576
Տնտեսություն	-	18403	34404	-11727	9799	28687
Ձեռնարկություններ և կազմակերպություններ	-	14056	24231	-41800	-5536	13075
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	1061	1027	-3981	231	1003
Տնային տնտեսություններ	-	4983	8881	27701	13741	14061
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	737	142	1401	239	357
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններ	-	-1850	-1104	1451	1078	697
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	-9	-24	28	-2	-2
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	-	1214	2396	920	516	854
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	-23	8	29	3	-2
Զուտ այլ ակտիվներ	-	19496	-14481	1371	851	2067
ԴՐԱՄԱՅԻՆ ԶԱՆԳՎԱԾ	***-***	***-28825***	***4324***	***-36***	***14422***	***-117***
ՓՈՂԻ ԶԱՆԳՎԱԾ	***-***	***-26220***	***26767***	***16954***	***4147***	***16243***
Շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամ	-	-32284	-9559	1798	2029	7243
Ցպահանջ ավանդներ և փոխառություններ ՀՀ դրամով	-	-4729	11720	-10581	8075	-6388
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	-44	71	-32	-3	80
Ժամկետային ավանդներ և փոխառություններ ՀՀ դրամով	-	8189	2163	8747	4319	-972
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	222	53	272	293	76
Արտարժույթով ավանդներ և փոխառություններ	-	2605	22444	16991	-10276	16360
Ցպահանջ	-	-11773	7675	-6582	-3848	4752
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	-2	18	-19	15	27
Ժամկետային	-	14378	14769	23572	-6428	11608
որից՝ կուտակված տոկոսներ	-	236	148	857	66	451

(տոկոսային փոփոխություններ նախորդ ժամանակահատվածի նկատմամբ)						
ԶՈՒՏ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***-***	***-13.0***	***-0.7***	***3.8***	***-1.0***	***-7.9***
ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ	***-***	***-0.1***	***1.8***	***0.6***	***0.4***	***2.1***
Կառավարություն	-	427.0	27.0	86.0	-146.4	20.5
Տնտեսություն	-	1.1	2.0	-0.7	0.6	1.6
Ձեռնարկություններ և կազմակերպություններ	-	1.4	2.4	-4.1	-0.6	1.3
Տնային տնտեսություններ	-	0.8	1.4	4.2	2.0	2.0
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններ	-	-5.7	-3.6	4.9	3.5	2.2
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	-	5.1	9.6	3.4	1.8	3.0
Զուտ այլ ակտիվներ	-	11.4	-9.5	0.8	0.5	1.3
ԴՐԱՄԱՅԻՆ ՁԱՆԳՎԱԾ	***-***	***-3.9***	***0.6***	***0.0***	***2.0***	***0.0***
ՓՈՂԻ ՁԱՆԳՎԱԾ	***-***	***-1.9***	***2.0***	***1.3***	***0.3***	***1.2***
Շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամ	-	-8.4	-2.7	0.5	0.6	2.1
Ցպահանջ ավանդներ և փոխառություններ ՀՀ դրամով	-	-2.9	7.5	-6.3	5.1	-3.8
Ժամկետային ավանդներ և փոխառություններ ՀՀ դրամով	-	4.3	1.1	4.3	2.0	-0.5
Արտարժույթով ավանդներ և փոխառություններ	-	0.4	3.7	2.7	-1.6	2.6
Ցպահանջ	-	-7.9	5.6	-4.6	-2.8	3.5
Ժամկետային	-	3.1	3.1	4.8	-1.3	2.3

[1] Ընդգրկված են ՀՀ կենտրոնական բանկի, առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների ցուցանիշները:

[2] ԶԱՄ-ն իրենից ներկայացնում է փոխարկելի արտարժույթով ակտիվների և փոխարկելի արտարժույթով ու դրամով արտաքին պարտավորությունների տարբերությունը: Կենտրոնական բանկի ԶՄՊ-ն հաշվարկված է ծրագրային փոխարժեքներով (1 ԱՄՆ դոլար = 385.00 դրամ, 1 ՀՓԻ = 1.5403 ԱՄՆ դոլար, 1 եվրո = 1.4182 ԱՄՆ դոլար, 1 ՄԲ ֆունտ ստեռլինգ = 1.4511 ԱՄՆ դոլար), առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների ԶԱՄ-ն՝ փաստացի փոխարժեքներով:

[3] Ընդգրկում է կանխիկը շրջանառությունում, ռեզիդենտների՝ դրամով ցպահանջ և ժամկետային ավանդներն ու փոխառությունները:

[4] Ընդգրկում է կանխիկը շրջանառությունում, ռեզիդենտների՝ դրամով ցպահանջ և ժամկետային ավանդներն ու փոխառությունները, արտարժութային ավանդներն ու փոխառությունները:

[5] Ներառյալ՝ հաշիվները:

[6] Ներառված են ՀՀ ԿԲ եզրափակիչ շրջանառության գործառնությունները:

ՀՀ ԱՎԱՆԴԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶՈՒՏ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ[1]

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	2012	2013				
	Դ[3]	Հ	Փ	Մ[3]	Ա	Մ
Կենտրոնական բանկի զուտ արտաքին ակտիվներ[2]	430999	419858	429805	398457	390937	416679
Համախառն արտաքին ակտիվներ	726275	719082	725086	682906	673394	696675
Համախառն արտաքին պարտավորություններ (-)	-295275	-299224	-295280	-284449	-282457	-279997
Առևտրային բանկերի զուտ արտաքին ակտիվներ	-531039	-530991	-548189	-503288	-510276	-542078
Համախառն արտաքին ակտիվներ	212168	252178	231177	283478	215285	216927
Համախառն արտաքին պարտավորություններ (-)	-743207	-783169	-779366	-786766	-725560	-759005
Վարկային կազմակերպությունների զուտ արտաքին ակտիվներ	-47958	-47028	-47327	-47221	-46824	-51261
Համախառն արտաքին ակտիվներ	1037	1240	1096	1261	709	976
Համախառն արտաքին պարտավորություններ (-)	-48995	-48268	-48423	-48483	-47532	-52237
Ընդամենը	**-147998**	**-158161**	**-165711**	**-152053**	**-166162**	**-176660**

[1] *ՀՀ կենտրոնական բանկի, առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների զուտ արտաքին ակտիվներն իրենցից ներկայացնում են ինչպես փոխարկելի, այնպես էլ ոչ փոխարկելի արտարժույթներով և դրամով համախառն արտաքին ակտիվների և համախառն արտաքին պարտավորությունների տարբերությունը:*

[2] *ՀՀ ԿԲ զուտ արտաքին ակտիվները հաշվարկված են փաստացի փոխարժեքներով:*

[3] *Ներառված են ՀՀ ԿԲ եզրափակիչ շրջանառության գործառնությունները:*

ԴՈԼԱՐԱՅՆԱՑՄԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

%

	D1	D2	D3	D4	D5
2012					
Հունվար	43.7	61.7	55.3	75.5	61.1
Փետրվար	43.6	61.2	54.6	74.3	62.0
Մարտ	43.0	60.0	53.9	73.3	62.2
Ապրիլ	42.9	60.6	55.0	73.6	62.6
Մայիս	44.1	61.8	55.6	74.1	63.3
Հունիս	45.4	63.3	55.2	74.9	64.0
Հուլիս	44.4	62.6	55.7	74.4	63.8
Օգոստոս	45.4	63.6	53.9	74.7	63.9
Սեպտեմբեր	45.5	63.3	55.3	74.6	63.9
Հոկտեմբեր	45.0	62.6	54.3	74.3	63.7
Նոյեմբեր	45.2	62.5	54.1	73.7	64.1
Դեկտեմբեր	45.0	63.0	51.9	73.4	64.2
2013					
Հունվար	46.1	62.8	55.2	73.1	64.4
Փետրվար	46.8	62.7	51.8	72.8	64.9
Մարտ	47.4	63.4	53.4	73.3	63.8
Ապրիլ	46.5	62.2	54.2	72.7	62.9
Մայիս	47.1	63.2	53.9	72.7	63.2

D1-ը ռեզիդենտների արտարժութային ավանդների և փողի զանգվածի հարաբերակցությունն է:

D2-ը ռեզիդենտների արտարժութային ավանդների և ռեզիդենտների ընդհանուր ավանդների հարաբերակցությունն է:

D3-ը ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց արտարժույթով ցպահանջ ավանդների կշիռն է ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց ընդհանուր ցպահանջ ավանդներում:

D4-ը ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց արտարժույթով ժամկետային ավանդների կշիռն է ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց ընդհանուր ժամկետային ավանդներում:

D5-ը ռեզիդենտ իրական հատվածին արտարժույթով տրամադրված վարկերի և ռեզիդենտ իրական հատվածին տրամադրված ընդհանուր վարկերի հարաբերակցությունն է:

ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐ

Ցուցանիշներ	2012[4]	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
ԱՎԱՆԴՆԵՐ						
Մինչև 1 տարի ժամկետով						
Իրավաբանական անձանց						
ՀՀ դրամով	9.4	9.4	9.8	9.3	9.4	9.3
ԱՄՆ դոլարով	6.9	9.5	9.2	6.4	4.7	4.9
Ֆիզիկական անձանց						
ՀՀ դրամով	11.0	10.8	11.0	11.0	10.9	10.9
ԱՄՆ դոլարով	6.1	5.9	5.8	6.1	6.7	5.5
1 տարուց ավելի ժամկետով						
Իրավաբանական անձանց						
ՀՀ դրամով	9.9	10.7	8.7	11.7	8.7	11.3
ԱՄՆ դոլարով	6.5	9.1	7.8	6.9	7.4	8.1
Ֆիզիկական անձանց						
ՀՀ դրամով	13.1	13.1	12.9	12.8	13.0	12.6
ԱՄՆ դոլարով	8.2	8.2	8.2	7.9	7.8	7.9
ՎԱՐԿԵՐ						
Մինչև 1 տարի ժամկետով						
Իրավաբանական անձանց						
ՀՀ դրամով	12.0	11.5	11.7	12.3	12.3	12.2
ԱՄՆ դոլարով	10.2	9.7	9.8	9.4	9.7	9.9
Ֆիզիկական անձանց [1]						
ՀՀ դրամով	21.5	21.7	20.6	21.6	21.6	21.7
ԱՄՆ դոլարով	16.9	16.4	16.6	17.0	16.5	16.5
1 տարուց ավելի ժամկետով						
Իրավաբանական անձանց						
ՀՀ դրամով	14.8	14.1	15.4	15.1	14.0	13.7
ԱՄՆ դոլարով	11.3	11.4	11.5	10.9	10.8	11.4
Ֆիզիկական անձանց [1]						
ՀՀ դրամով	18.2	18.4	18.4	18.2	16.4	17.5
ԱՄՆ դոլարով	15.3	15.8	14.9	15.2	15.2	15.1
Ֆիզիկական անձանց հիփոթեքային վարկեր						
ՀՀ դրամով	12.8	11.8	12.2	12.5	12.6	12.4
ԱՄՆ դոլարով	12.6	12.2	12.2	12.2	12.5	12.6
Սպառողական վարկեր						
ՀՀ դրամով	20.1	20.4	19.8	20.3	19.0	19.8
ԱՄՆ դոլարով	17.0	16.7	16.3	16.8	16.5	16.3
ՀՀ ԿԲ կողմից թողարկված պարտատոմսերի եկամտաբերությունը [2,3]	-	-	-	-	-	-
Պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի եկամտաբերությունը [3]	10.4	10.2	9.9	9.5	9.2	9.4
Պետական միջինժամկետ պարտատոմսերի եկամտաբերությունը [3]	14.3	14.8	14.2	15.3	14.2	13.0
Պետական երկարաժամկետ պարտատոմսերի եկամտաբերությունը [3]	16.3	-	16.0	16.4	-	15.4

[1] *Ներառում է ֆիզիկական անձանց հիփոթեքային, սպառողական և այլ վարկերի տոկոսադրույքները, ինչպես նաև ֆիզիկական անձ տնտեսավարող սուբյեկտներին տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները:*

[2] *Ներառված են բոլոր ժամկետայնության արժեթղթերը:*

[3] *Ներկայացված են առաջնային շուկայում տեղաբաշխված արժեթղթերի միջին կշռված եկամտաբերությունները:*

[4] *Ներկայացված են տարվա վերջին ամսվա տոկոսադրույքները:*

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՏՈԿՈՍԻ ՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅՔԸ

Ժամկետներ	Բանկային տոկոս
03.12.2002-03.02.2003	19.0
04.02.2003-30.03.2003	18.0
31.03.2003-05.05.2003	19.0
06.05.2003-12.06.2003	18.0
13.06.2003-29.06.2003	17.0
30.06.2003-02.11.2003	18.0
03.11.2003-08.12.2003	17.0
09.12.2003-02.02.2004	18.0
03.02.2004-03.03.2004	17.0
04.03.2004-04.05.2004	18.0
05.05.2004-03.06.2004	17.0
04.06.2004-02.11.2004	16.0
03.11.2004-07.12.2004	15.0
08.12.2004-02.05.2005	16.0
03.05.2005-27.06.2005	17.0
28.06.2005-07.08.2005	18.0
08.08.2005-31.10.2005	17.0
01.11.2005-08.03.2006	16.0
09.03.2006-05.07.2006	15.0
06.07.2006-31.07.2006	14.0
01.08.2006-28.08.2006	15.0
29.08.2006-02.11.2006	14.0
03.11.2006-28.12.2006	13.0
29.12.2006-28.02.2007	14.0
01.03.2007-01.07.2007	13.0
02.07.2007-02.12.2007	12.0
03.12.2007-06.10.2008	11.0
07.10.2008-20.01.2010	12.0
21.01.2010-08.11.2010	13.0
09.11.2010-	12.0

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ՀՀ ԿԲ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐԸ

%

Գործողության ժամկետը	Գործառնության տեսակը		
	Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույք (ռեպո)	Ներգրավվող ավանդներ	Լոմբարդային ռեպո[1]
03.10.2006-02.04.2007	4.75	1.75	7.75
03.04.2007-02.07.2007	4.50	1.50	7.50
03.07.2007-02.10.2007	4.75	1.75	7.75
03.10.2007-04.11.2007	5.00	2.00	8.00
05.11.2007-04.12.2007	5.25	2.25	8.25
05.12.2007-04.02.2008	5.75	2.75	8.75
05.02.2008-04.03.2008	6.00	3.00	9.00
04.03.2008-02.04.2008	6.25	3.25	9.25
03.04.2008-05.05.2008	6.50	3.50	9.50
06.05.2008-03.06.2008	6.75	3.75	9.75
04.06.2008-02.07.2008	7.00	4.00	10.00
03.07.2008-04.08.2008	7.25	4.25	10.25
05.08.2008-02.09.2008	7.50	4.50	10.50
03.09.2008-02.12.2008	7.75	4.75	10.75
03.12.2008-13.01.2009	7.25	4.25	10.25
14.01.2009-10.02.2009	7.00	4.00	10.00
11.02.2009-03.03.2009	6.75	3.75	9.75
04.03.2009-07.04.2009	7.75	4.75	10.75
08.04.2009-12.05.2009	7.50	4.50	10.50
13.05.2009-22.05.2009	7.25	4.25	10.25
23.05.2009-09.06.2009	6.25	3.25	9.25
10.06.2009-08.07.2009	6.00	3.00	9.00
08.07.2009-11.08.2009	5.50	2.50	8.50
12.08.2009-08.09.2009	5.25	2.25	8.25
09.09.2009-06.10.2009	5.00	2.00	8.00
07.10.2009-10.11.2009	5.00	2.00	8.00
11.11.2009-20.01.2010	5.00	2.00	8.00
21.01.2010-16.02.2010	5.50	2.50	8.50
17.02.2010-09.03.2010	6.00	3.00	9.00
10.03.2010-18.03.2010	6.50	3.50	9.50
19.03.2010-13.04.2010	6.50	3.50	11.50
14.04.2010-11.05.2010	7.00	4.00	12.00
12.05.2010-08.06.2010	7.25	4.25	12.25
09.06.2010-08.02.2011	7.25	4.25	10.25
09.02.2011-04.03.2011	7.75	4.75	10.75
05.03.2011-12.04.2011	8.25	5.25	11.25
13.04.2011-06.09.2011	8.50	5.50	11.50
07.09.2011-05.06.2012	8.00	5.00	11.00
06.06.2012-04.09.2012	8.00	5.50	10.50
05.09.2012-06.11.2012	8.00	6.00	10.00
07.11.2012-11.12.2012	8.00	6.50	9.50
12.12.2012-12.02.2013	8.00	6.50	9.50
13.02.2013-26.03.2013	8.00	6.50	9.50
27.03.2013-14.05.2013	8.00	6.50	9.50
15.05.2013-	8.00	6.50	9.50

[1] Մինչև 2010 թ. փետրվարը այս գործառնությունը կոչվել է լոմբարդային վարկ:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ՀՀ ԿԲ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾԱՎԱԼԸ [1]

մլն ՀՀ դրամ

ժամկետը	Հիմնական ռեպո [2]	Կառուցվածքային ռեպո [2]	Հակադարձ ռեպո համաձայնագրեր [2]	Ներգրավվող ավանդներ [2]	Անվճռական տարակարծություններ [2]	Լոմբարդային ռեպո [2]	Պետական պարտատոմսերի առք	Պետական պարտ. վաճառք
2012								
Դեկտեմբեր	342809.4	500.0	12000.0	53100.0	-	521.5	3122.7	-
2013								
Հունվար	282096.6	500.0	10000.0	86350.0	-	-	1000.0	-
Փետրվար	261190.4	500.0	10000.0	32950.0	17000.0	-	-	-
Մարտ	220538.9	500.0	10000.0	44400.0	22800.0	944.6	1000.0	-
Ապրիլ	290688.2	500.0	-	48250.0	17000.0	9895.9	-	-
Մայիս	369275.2	500.0	-	87150.0	-	1.6	1000.0	-

[1] *2012 թ. դեկտեմբեր և 2013 թ. հունվար - ապրիլ ամիսների որոշ տվյալներ վերանայվել են:*
[2] *Մարումները հանված չեն:*

ՀՀ ԿԲ ԿՈՂՄԻՑ ԿՆՔՎԱԾ ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՍՎՈՊ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ՄԻՋԻՆ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐԸ

հազար ԱՄՆ դոլար

ժամկետ	Արտարժույթի տրամադրման սվոփի ծավալը [1]	Միջին կշռված տոկոսադրույքը	Արտարժույթի ներգրավման սվոփի ծավալը [1]	Միջին կշռված տոկոսադրույքը
2012				
Դեկտեմբեր	-	-	-	-
2013				
Մայիս	-	-	-	-

[1] *Մարումները հանված չեն:*

ՌԵՊՈ ՇՈՒԿԱՅԻ ՇՈՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ[1]

Ցուցանիշներ	մինչև 7 օր		8 – 14 օր		15 – 28 օր		29 օր և ավելի		Ընդամենը		որից՝ միջբանկային գործարքներ	
	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%
2013												
Հունվար	***30213.61***	***9.25***	***29073.15***	***9.53***	***8409.41***	***9.64***	***7069.18***	***9.14***	***74765.35***	***9.39***	***4828.27***	***8.94***
Առավելագույն տոկոսադրույք		11.00		11.00		11.00		11.00		11.00		9.25
Նվազագույն տոկոսադրույք		8.00		8.35		8.25		8.00		8.00		8.75
Ստանդարտ շեղում		0.34		0.52		0.55		0.99		0.52		0.14
Փետրվար	***26178.76***	***9.38***	***25916.67***	***9.52***	***10754.10***	***9.50***	***870.20***	***10.00***	***63719.73***	***9.47***	***2900.00***	***8.17***
Առավելագույն տոկոսադրույք		11.00		11.00		11.00		10.00		11.00		8.50
Նվազագույն տոկոսադրույք		7.50		9.00		8.50		10.00		7.50		7.50
Ստանդարտ շեղում		0.45		0.43		0.56		-		0.47		0.58
Մարտ	***30325.87***	***9.20***	***31703.70***	***9.51***	***10994.94***	***9.80***	***4900.50***	***9.96***	***77925.01***	***9.46***	***17374.77***	***8.85***
Առավելագույն տոկոսադրույք		11.75		11.00		11.00		11.00		11.75		10.75
Նվազագույն տոկոսադրույք		8.11		8.20		9.25		9.00		8.11		8.11
Ստանդարտ շեղում		0.62		0.50		0.55		0.51		0.57		0.52
Ապրիլ	***23840.43***	***9.28***	***33811.44***	***9.65***	***18820.05***	***9.55***	***11851.71***	***9.14***	***88323.63***	***9.46***	***8934.22***	***8.91***
Առավելագույն տոկոսադրույք		10.50		10.75		10.75		11.00		11.00		10.75
Նվազագույն տոկոսադրույք		8.20		8.10		8.00		8.00		8.00		8.00
Ստանդարտ շեղում		0.35		0.54		0.48		0.91		0.52		0.74
Մայիս	***20287.97***	***9.26***	***34198.41***	***9.53***	***17957.26***	***9.54***	***6747.97***	***9.34***	***79191.60***	***9.45***	***6243.90***	***8.52***
Առավելագույն տոկոսադրույք		10.75		10.75		10.75		10.50		10.75		9.00
Նվազագույն տոկոսադրույք		8.25		8.10		8.50		9.00		8.10		8.10
Ստանդարտ շեղում		0.37		0.50		0.50		0.63		0.50		0.31
Ընդամենը	***130846.65***	***9.13***	***154703.36***	***9.35***	***66935.75***	***9.48***	***31439.56***	***9.29***	***383925.32***	***9.44***	***43295.58***	***8.81***
Առավելագույն տոկոսադրույք		11.75		11.00		11.00		11.00		11.75		10.75
Նվազագույն տոկոսադրույք		7.50		8.10		8.00		8.00		7.50		7.50
Ստանդարտ շեղում		0.44		0.50		0.52		0.79		0.52		0.53

[1] Չի ներառում ռեպո շուկայում ՀՀ ԿԲ գործառնությունները: 2013 թ. փետրվար – մարտ ամիսների որոշ տվյալներ վերանայվել են:

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾ ԱՎԱՆԴՆԵՐԻ ԵՎ ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾ ՎԱՐԿԵՐԻ ԾԱՎԱԼ ՆԵՐԸ ԵՎ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (ՄԱՅԻՍ 2013)

հազար միավոր

Ցուցանիշներ	Մինչև 15 օր					16-30 օր					31-60 օր				
	Ծավալ	Տոկոսադրույքներ				Ծավալ	Տոկոսադրույքներ				Ծավալ	Տոկոսադրույքներ			
		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում
Վարկեր															
Իրավաբանական անձանց															
ՀՀ դրամով	8338820	9.0	11.3	20.0	2.6	8738796	9.0	10.8	24.0	3.2	17393671	10.3	12.0	22.0	3.1
ԱՄՆ դոլարով	6142	11.0	11.2	16.0	2.6	16825	8.7	9.4	19.9	4.1	18031	5.0	8.6	18.0	3.6
Եվրոյով	13	10.5	11.2	12.0	0.9	987	8.0	10.1	18.0	3.8	73	9.5	9.6	16.0	2.9
Ֆիզիկական անձանց															
ՀՀ դրամով	172456	10.0	20.7	24.0	3.6	1945858	11.0	21.9	24.0	3.5	1442566	12.0	21.3	23.8	3.4
ԱՄՆ դոլարով	108	9.0	15.4	22.0	2.6	1733	10.6	18.8	22.4	2.9	1348	12.0	16.9	24.0	3.0
Եվրոյով	1	14.5	14.9	15.0	8.5	58	10.0	17.3	19.0	2.8	24	7.4	18.5	21.0	4.2
Ավանդներ															
Իրավաբանական անձանցից															
ՀՀ դրամով	1028700	5.0	7.9	8.0	1.5	2546000	6.0	8.2	10.0	1.5	6153147	4.5	9.2	12.0	1.9
ԱՄՆ դոլարով	12010	2.3	2.3	8.5	2.8	2656	1.9	4.4	5.3	1.4	23609	1.3	5.5	6.0	1.4
Եվրոյով	0	0	0	0	0	60	3.5	3.5	3.5	0.0	683	0.0	2.9	4.0	1.8
Ֆիզիկական անձանցից															
ՀՀ դրամով	11190	1.0	5.2	12.7	4.0	244762	4.3	6.9	12.0	2.2	1591328	4.0	7.5	13.0	2.0
ԱՄՆ դոլարով	47	0.3	6.2	9.0	3.2	4805	0.5	2.3	9.0	2.4	18810	0.5	3.1	9.0	2.2
Եվրոյով	3	4.0	4.0	4.0	0.0	148	0.1	1.9	4.0	1.1	1802	0.1	2.0	7.0	1.4

Ցուցանիշներ	61-90 օր					91-180 օր					181 օրից 1 տարի				
	Ծավալ	Տոկոսադրույքներ				Ծավալ	Տոկոսադրույքներ				Ծավալ	Տոկոսադրույքներ			
		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում
Վարկեր															
Իրավաբանական անձանց															
ՀՀ դրամով	2400399	11.0	12.2	22.0	2.7	2249203	12.0	14.3	19.2	1.9	4966142	12.0	15.7	20.3	1.9
ԱՄՆ դոլարով	3101	7.0	10.0	18.0	3.3	28472	7.0	10.2	19.1	2.8	34073	7.7	10.3	16.0	1.8
Եվրոյով	155	11.0	11.6	16.0	2.3	842	8.7	9.0	19.2	5.3	3071	8.0	9.4	18.0	3.5
Ֆիզիկական անձանց															
ՀՀ դրամով	2421413	12.7	22.0	23.9	2.9	12681421	8.0	22.4	24.0	2.5	11481569	12.0	20.9	24.0	2.4
ԱՄՆ դոլարով	1315	10.0	17.9	24.0	3.0	6411	10.6	16.7	22.0	3.2	4128	11.4	14.7	23.3	2.6
Եվրոյով	850	7.2	10.3	20.4	3.9	114	6.0	14.9	19.0	4.3	138	6.2	17.6	24.0	3.6
Ավանդներ															
Իրավաբանական անձանցից															
ՀՀ դրամով	122500	6.3	7.6	9.5	1.1	2761540	6.0	9.4	13.2	1.9	3015878	5.8	10.9	13.5	1.8
ԱՄՆ դոլարով	300	3.0	4.4	6.3	1.7	11983	2.0	4.5	7.5	1.5	8953	3.5	8.0	12.0	1.8
Եվրոյով	400	4.0	4.0	4.0	0.0	11	3.0	3.1	4.0	0.7	70	1.0	5.5	6.3	3.0
Ֆիզիկական անձանցից															
ՀՀ դրամով	332839	4.4	10.3	13.0	2.2	3820784	6.1	10.7	13.1	1.8	7270417	0.0	11.9	13.7	1.7
ԱՄՆ դոլարով	1696	1.0	5.9	9.0	2.3	22169	1.7	5.6	9.6	2.1	39757	2.8	6.9	9.9	1.5
Եվրոյով	131	0.3	4.5	7.0	1.9	916	0.3	3.8	7.0	1.9	3043	0.3	5.5	7.0	1.7

Ցուցանիշներ	1- 5 տարի					5 տարուց ավելի				
	Ծավալ	Տոկոսադրույքներ				Ծավալ	Տոկոսադրույքներ			
		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում		Նվազագույն	Միջին կշռված	Առավելագույն	Ստանդ. շեղում
Վարկեր										
Իրավաբանական անձանց										
ՀՀ դրամով	10255088	9.6	13.9	20.4	1.7	947249	4.0	12.1	19.2	3.6
ԱՄՆ դոլարով	51405	7.4	11.4	16.6	1.4	15662	10.0	11.4	18.0	2.4
Եվրոյով	1327	8.3	10.3	24.0	4.5	733	10.0	10.4	16.8	2.9
Ֆիզիկական անձանց										
ՀՀ դրամով	28530317	12.0	17.9	23.4	2.5	5779293	9.4	15.2	23.0	3.0
ԱՄՆ դոլարով	22425	8.0	15.8	22.4	2.1	9391	6.0	13.6	19.2	2.3
Եվրոյով	1408	8.5	16.6	21.1	2.6	227	8.3	13.4	19.2	3.3
Ավանդներ										
Իրավաբանական անձանցից										
ՀՀ դրամով	1311382	6.3	12.0	14.5	2.4	248445	5.5	7.5	8.8	1.5
ԱՄՆ դոլարով	23059	4.0	7.2	9.5	1.6	5000	12.0	12.0	12.0	0.0
Եվրոյով	156	5.6	5.7	6.0	0.3	0	0	0	0	0
Ֆիզիկական անձանցից										
ՀՀ դրամով	6880504	9.4	12.6	14.3	1.1	26141	7.0	10.4	14.0	1.7
ԱՄՆ դոլարով	50215	3.7	8.0	10.0	1.4	407	5.6	6.6	12.0	1.5
Եվրոյով	2742	0.3	6.1	8.0	1.3	5	12.0	12.0	12.0	0.0

ԲԱՆԿԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՄԱՅԻՄ ԱՄՍՎԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾ ՎԱՐԿԵՐԻ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐՆ ԸՍՏ ՄԱՐԶԵՐԻ [1]

Մարզ	ՀՀ դրամ											
	Ընդամենը				որից՝ բանկեր				որից՝ վարկային կազմակերպություններ			
	մինչև 1 տարի	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	միջին տոկոսադրույք	մինչև 1 տարի	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	միջին տոկոսադրույք	մինչև 1 տարի	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	միջին տոկոսադրույք
Գեղարքունիք	21.1	17.7	12.8	17.1	20.9	16.9	12.5	16.5	23.7	19.2	21.0	19.4
Արագածոտն	20.8	18.3	10.9	18.5	21.2	16.1	9.9	16.2	20.7	22.9	16.4	21.9
Արարատ	21.6	15.7	14.2	15.9	21.5	14.4	14.7	14.8	21.7	20.9	6.0	20.8
Արմավիր	13.2	18.7	11.8	15.6	13.1	16.9	11.8	14.2	23.6	21.2	-	21.2
Լոռի	21.6	19.7	13.3	19.2	21.6	18.3	13.3	18.2	21.0	21.8	-	21.8
Սյունիք	21.1	18.2	12.3	17.8	21.1	16.0	12.3	16.0	21.5	21.9	-	21.9
Տավուշ	20.9	19.3	13.6	18.8	20.8	16.9	13.8	17.0	21.0	22.8	13.0	22.1
Վայոց ձոր	20.2	18.5	10.6	16.0	20.2	16.4	10.0	14.1	24.0	21.1	15.3	20.6
Կոտայք	19.2	19.5	12.8	17.9	18.9	18.2	12.8	17.1	23.0	22.6	13.2	21.6
Շիրակ	21.4	19.6	15.5	19.7	21.5	17.9	15.0	18.7	21.4	23.1	22.0	23.0
Երևան	12.6	18.3	13.3	14.4	11.8	17.9	13.4	13.7	23.1	19.6	13.0	19.4
Ընդամենը	**13.9**	**18.2**	**13.2**	**15.6**	**13.2**	**17.1**	**13.2**	**14.7**	**22.7**	**21.1**	**13.2**	**20.5**

Մարզ	Արտարժույթ											
	Ընդամենը				որից՝ բանկեր				որից՝ վարկային կազմակերպություններ			
	մինչև 1 տարի	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	միջին տոկոսադրույք	մինչև 1 տարի	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	միջին տոկոսադրույք	մինչև 1 տարի	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	միջին տոկոսադրույք
Գեղարքունիք	15.0	14.6	13.1	13.9	15.0	14.5	13.1	13.9	-	15.7	-	15.7
Արագածոտն	16.0	16.8	15.0	16.4	16.0	16.4	15.0	16.2	-	19.4	-	19.4
Արարատ	13.6	14.3	10.7	12.8	14.2	14.3	10.6	12.7	11.0	14.3	11.8	13.2
Արմավիր	15.8	12.4	12.1	12.6	15.6	12.4	11.8	12.5	19.3	15.1	14.4	15.4
Լոռի	12.2	12.5	13.3	12.5	12.2	12.2	13.3	12.3	-	18.0	-	18.0
Սյունիք	16.2	13.6	10.9	13.5	16.2	12.7	10.9	12.8	-	17.6	-	17.6
Տավուշ	15.4	17.2	13.6	15.8	15.4	16.8	13.6	15.2	-	17.6	-	17.6
Վայոց ձոր	14.4	13.8	12.6	13.1	14.4	14.6	12.6	13.1	-	13.3	-	13.3
Կոտայք	13.2	14.6	12.8	13.4	13.2	14.4	12.8	13.3	-	16.2	12.0	15.4
Շիրակ	14.7	14.8	13.3	14.3	14.6	14.7	13.3	14.2	20.0	16.9	16.0	18.0
Երևան	9.2	11.4	7.4	9.3	9.1	11.0	7.3	9.0	18.0	17.4	16.6	17.3
Ընդամենը	**10.2**	**11.9**	**8.1**	**10.1**	**10.2**	**11.6**	**8.0**	**9.9**	**16.5**	**17.0**	**16.1**	**16.8**

[1] Ներկայացված են վարկերի միջին կշռված տոկոսադրույքներն ըստ վարկային ռեգիստրի տվյալների:
Վարկային ռեգիստրում հաշվառվում են 1.5 մլն ՀՀ դրամին համարժեք գումարը գերազանցող բոլոր տեսակի պարտավորությունները, ինչպես նաև դասակարգված բոլոր տեսակի պարտավորությունները՝ առանց սահմանաչափի:
Վարկերի մեջ ներառված են միայն վարկերը և վարկային գծերը:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ ՊԱՐՏԱՏՈՄՄԵՐԻ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ՏԵՂԱԲԱՇԽՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ [1]

ժամկետ		1 – 3 ամիս (ներառյալ 91-օրյա)					
		Թողարկման ծավալը (մլն դրամ)	Պահանջարկի ծավալը (մլն դրամ)	Տեղաբաշխման ծավալը (մլն դրամ)	Միջին եկամտաբ. (%)	Նվազագույն տոկոսադրույքը	Առավելագույն տոկոսադրույքը
2012	Հունվար	500.0	1793.7	500.0	10.17	10.17	10.17
	Փետրվար	500.0	1421.4	500.0	7.15	7.15	7.15
	Մարտ	1500.0	2665.0	1500.0	7.96	7.95	7.99
	Ապրիլ	500.0	1100.0	500.0	8.09	8.09	8.09
	Հունիս	500.0	920.0	500.0	8.46	8.46	8.46
	Հուլիս	500.0	660.0	500.0	8.95	8.95	8.95
	Օգոստոս	500.0	720.0	500.0	9.03	9.03	9.03
	Սեպտեմբեր	500.0	1760.4	500.0	8.65	8.65	8.65
	Հոկտեմբեր	1500.0	1975.6	1500.0	8.80	8.80	8.80
	Նոյեմբեր	1500.0	963.6	863.6	9.24	9.24	9.24
	Դեկտեմբեր	1500.0	2110.0	1500.0	9.90	9.90	9.90
2013	Հունվար	500.0	1550.0	500.0	9.32	9.32	9.32
	Մարտ	500.0	1263.0	500.0	8.99	8.99	8.99
	Ապրիլ	500.0	724.0	500.0	8.90	8.90	8.90
	Մայիս	500.0	-	-	-	-	-

ժամկետ		3 – 6 ամիս (ներառյալ 182-օրյա)					
		Թողարկման ծավալը (մլն դրամ)	Պահանջարկի ծավալը (մլն դրամ)	Տեղաբաշխման ծավալը (մլն դրամ)	Միջին եկամտաբ. (%)	Նվազագույն տոկոսադրույքը	Առավելագույն տոկոսադրույքը
2012	Հունվար	500.0	720.0	500.0	11.00	11.00	11.00
	Փետրվար	500.0	1990.0	500.0	9.50	9.50	9.50
	Մարտ	500.0	1165.0	500.0	8.36	8.36	8.36
	Մայիս	500.0	1514.2	500.0	8.31	8.31	8.31
	Հունիս	500.0	950.0	500.0	8.45	8.45	8.45
	Հուլիս	1500.0	1800.0	1500.0	9.08	9.08	9.08
	Սեպտեմբեր	1500.0	1677.8	1500.0	9.18	9.18	9.18
	Հոկտեմբեր	1500.0	2368.0	1500.0	9.57	9.57	9.57
	Նոյեմբեր	1500.0	1922.0	1500.0	9.81	9.81	9.81
	Դեկտեմբեր	1500.0	653.0	653.0	10.10	10.10	10.10
2013	Հունվար	500.0	1675.0	500.0	9.40	9.40	9.40
	Մարտ	500.0	779.0	500.0	9.14	9.14	9.14
	Ապրիլ	500.0	864.0	500.0	9.00	9.00	9.00
	Մայիս	1000.0	2898.0	147.0	9.00	9.00	9.00

ժամկետ		6 – 9 ամիս (ներառյալ 273-օրյա)					
		Թողարկման ծավալը (մլն դրամ)	Պահանջարկի ծավալը (մլն դրամ)	Տեղաբաշխման ծավալը (մլն դրամ)	Միջին եկամտաբ. (%)	Նվազագույն տոկոսադրույքը	Առավելագույն տոկոսադրույքը
2012	Հունվար	500.0	500.0	500.0	10.76	10.76	10.76
	Փետրվար	500.0	1705.0	500.0	8.40	8.40	8.40
	Մարտ	500.0	1070.0	500.0	8.75	8.75	8.75
	Ապրիլ	1500.0	3513.0	1500.0	8.85	8.85	8.85
	Մայիս	1500.0	1550.0	1500.0	8.88	8.88	8.88
	Հունիս	1500.0	2000.0	1500.0	9.00	9.00	9.00
	Օգոստոս	1500.0	2300.0	1500.0	9.31	9.31	9.31
	Սեպտեմբեր	1500.0	1765.0	1500.0	9.52	9.52	9.52
	Հոկտեմբեր	1500.0	2660.0	1500.0	9.82	9.82	9.82
	Նոյեմբեր	1500.0	1070.0	970.0	10.28	10.28	10.28
	Դեկտեմբեր	1500.0	1927.0	1500.0	10.75	10.75	10.75
2013	Հունվար	500.0	2020.0	500.0	10.00	10.00	10.00
	Փետրվար	500.0	1448.0	500.0	9.50	9.50	9.50
	Մարտ	500.0	1400.0	500.0	9.12	9.12	9.12
	Ապրիլ	2000.0	2839.0	2000.0	9.24	9.20	9.28
	Մայիս	1410.2	1410.2	1410.2	9.36	9.36	9.36

Ժամկետ		9 – 12 ամիս (ներառյալ 364-օրյա)					
		Թողարկման ծավալը (մլն դրամ)	Պահանջարկի ծավալը (մլն դրամ)	Տեղաբաշխման ծավալը (մլն դրամ)	Միջին եկամտաբ. (%)	Նվազագույն տոկոսադրույքը	Առավելագույն տոկոսադրույքը
2012	Փետրվար	500.0	1525.0	500.0	10.56	10.56	10.56
	Մարտ	3000.0	6138.0	3000.0	9.24	9.12	9.35
	Ապրիլ	1500.0	2916.0	1500.0	9.28	9.28	9.28
	Մայիս	1500.0	2850.0	1500.0	9.25	9.25	9.25
	Հունիս	1500.0	1750.0	1500.0	9.28	9.28	9.28
	Հուլիս	1500.0	1890.0	390.0	9.34	9.34	9.34
	Օգոստոս	1500.0	1839.3	1500.0	9.65	9.65	9.65
	Սեպտեմբեր	1500.0	1630.5	1500.0	9.84	9.84	9.84
	Հոկտեմբեր	1500.0	2010.0	1500.0	10.14	10.14	10.14
	Նոյեմբեր	1350.0	1350.0	1350.0	10.36	10.36	10.36
	Դեկտեմբեր	1500.0	1200.0	1200.0	10.72	10.72	10.72
2013	Հունվար	2000.0	5287.0	2000.0	10.64	10.52	10.77
	Փետրվար	2000.0	4475.3	2000.0	10.05	10.00	10.09
	Մարտ	3000.0	6389.2	3000.0	9.64	9.44	9.78
	Ապրիլ	1000.0	1827.0	1000.0	9.39	9.39	9.39
	Մայիս	1382.0	1382.0	1382.0	9.39	9.39	9.39

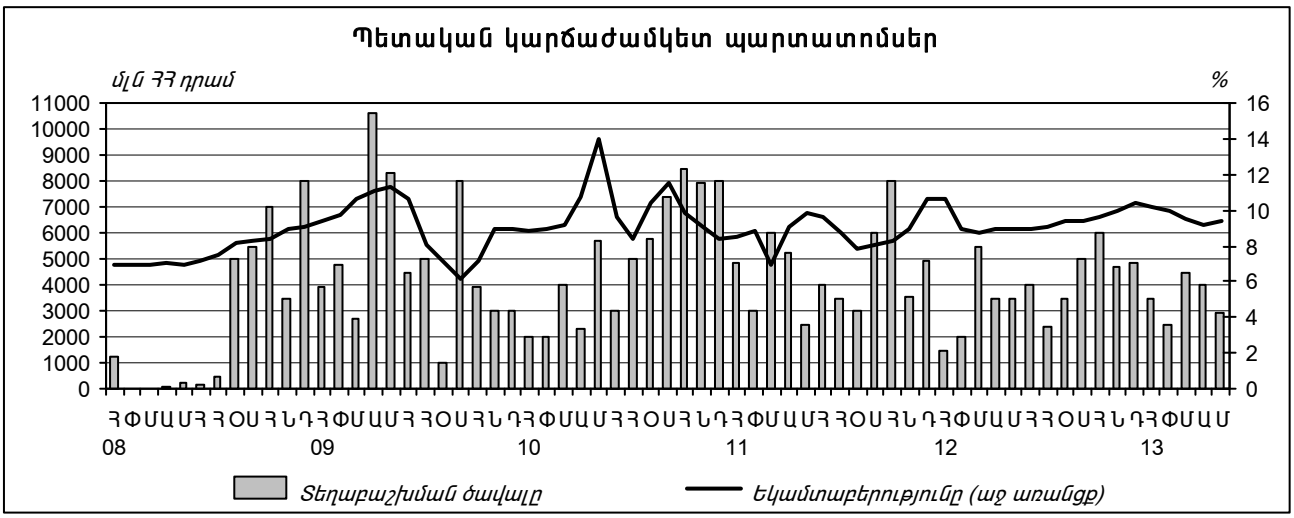
ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԻՋԻՆ ԺԱՄԿԵՏԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՊԱՐՏԱՏՈՄՄԵՐԻ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ՏԵՂԱԲԱՇԽՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ [1]

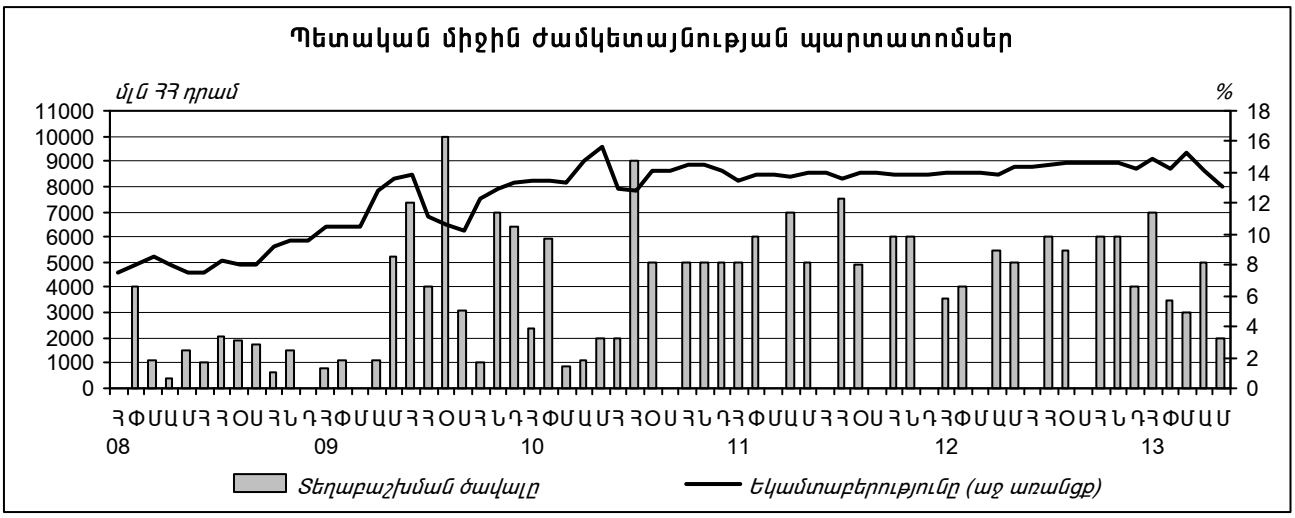
Ժամկետ		Թողարկման ծավալը (մլն դրամ)	Պահանջարկի ծավալը (մլն դրամ)	Տեղաբաշխման ծավալը (մլն դրամ)	Միջին եկամտաբ. (%)	Նվազագույն տոկոսադրույքը	Առավելագույն տոկոսադրույքը
2012	Հունվար	5000.0	6175.0	3580.0	13.97	13.62	14.78
	Փետրվար	4000.0	9009.0	4000.0	14.00	13.40	14.59
	Ապրիլ	5500.0	8265.0	5500.0	13.87	13.26	14.59
	Մայիս	5000.0	7400.0	5000.0	14.38	13.83	14.93
	Հուլիս	6000.0	10632.9	6000.0	14.55	13.94	15.16
	Օգոստոս	5500.0	8721.0	5500.0	14.57	14.02	15.23
	Հոկտեմբեր	6000.0	9695.0	6000.0	14.63	14.63	14.63
	Նոյեմբեր	6000.0	7261.9	6000.0	14.67	14.06	15.28
	Դեկտեմբեր	4000.0	5990.0	4000.0	14.30	14.26	14.34
2013	Հունվար	7000.0	9613.1	7000.0	14.83	14.28	15.38
	Փետրվար	3500.0	6393.1	3500.0	14.22	14.22	14.22
	Մարտ	3000.0	8280.0	3000.0	15.28	15.28	15.28
	Ապրիլ	5000.0	15365.1	5000.0	14.17	13.62	14.98
	Մայիս	2000.0	10540.0	2000.0	13.05	13.05	13.05

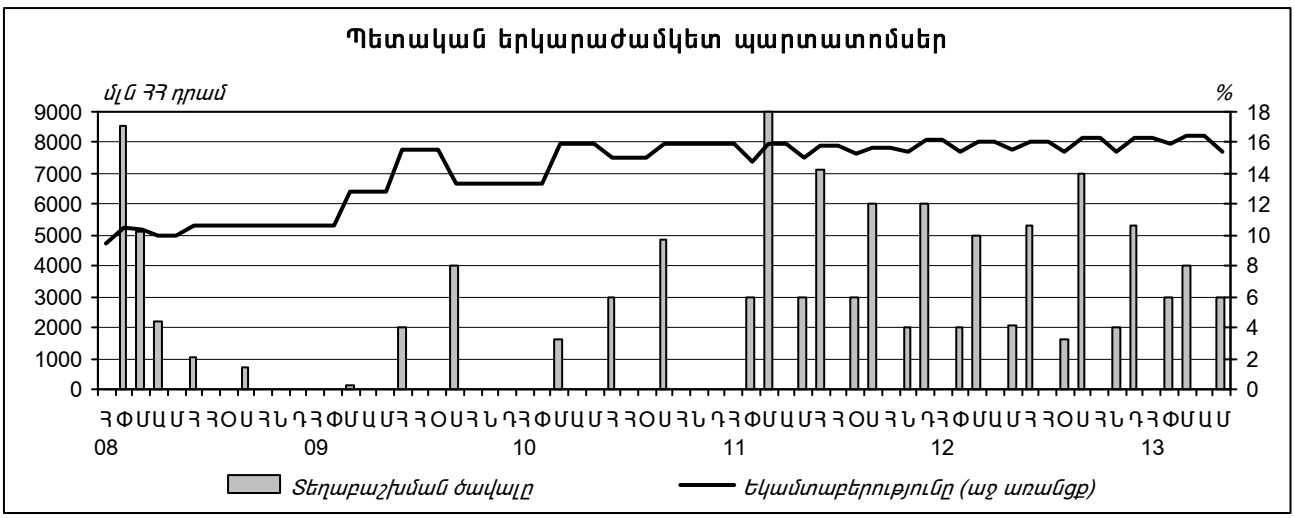
ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՐԿԱՐԱԺԱՄԿԵՏ ԱՐԺԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՊԱՐՏԱՏՈՄՄԵՐԻ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ՏԵՂԱԲԱՇԽՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ [1]

Ժամկետ		Թողարկման ծավալը (մլն դրամ)	Պահանջարկի ծավալը (մլն դրամ)	Տեղաբաշխման ծավալը (մլն դրամ)	Միջին եկամտաբ. (%)	Նվազագույն տոկոսադրույքը	Առավելագույն տոկոսադրույքը
2012	Փետրվար	2000.0	3820.0	2000.0	15.39	15.39	15.39
	Մարտ	5000.0	7381.0	5000.0	16.12	15.73	16.37
	Մայիս	3000.0	4320.7	2083.5	15.48	15.48	15.48
	Հունիս	6000.0	6127.0	5317.0	16.09	15.73	16.37
	Օգոստոս	2500.0	2802.5	1607.5	15.46	15.46	15.46
	Սեպտեմբեր	7000.0	7827.0	7000.0	16.26	15.98	16.46
	Նոյեմբեր	2000.0	3280.0	2000.0	15.42	15.42	15.42
	Դեկտեմբեր	7000.0	6720.0	5310.0	16.35	16.00	16.46
2013	Փետրվար	3000.0	4230.0	3000.0	15.97	15.97	15.97
	Մարտ	4000.0	6552.4	4000.0	16.43	16.43	16.43
	Մայիս	3000.0	7535.1	3000.0	15.43	15.43	15.43

[1] Եկամտաբերությունը հաշվարկված է տվյալ ժամկետայնության արժեթղթերի եկամտաբերությունների կշռված միջինով:

Պետական կարճաժամկետ պարտատոմսեր
մլն ՀՀ դրամ
%
11000
10000
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
16
14
12
10
8
6
4
2
0
08
09
10
11
12
13
Տեղաբաշխման ծավալը
Եկամտաբերությունը (աջ առանցք)

Պետական միջին ժամկետայնության պարտատոմսեր
մլն ՀՀ դրամ
%
11000
10000
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
08
09
10
11
12
13
Տեղաբաշխման ծավալը
Եկամտաբերությունը (աջ առանցք)

Պետական երկարաժամկետ պարտատոմսեր
մլն ՀՀ դրամ
%
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
08
09
10
11
12
13
Տեղաբաշխման ծավալը
Եկամտաբերությունը (աջ առանցք)

ՊՊ ԵՐԿՐՈՐԴԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ [1]

Ցուցանիշներ	մինչև 6 ամիս		6 ամսից 1 տարի		1 – 2 տարի		2 – 5 տարի		5 – 7 տարի		7 – 10 տարի		Ընդամենը	
	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%	մլն դրամ	%
2013														
Հունվար	***0.64***	***9.57***	***0.74***	***10.47***	***1833.11***	***12.08***	***6675.20***	***13.42***	***2401.49***	***16.34***	***1315.00***	***10.00***	***12226.16***	***13.42***
Առավելագույն տոկոսադրույք		9.90		10.75		14.25		15.76		16.50		10.00		16.50
Նվազագույն տոկոսադրույք		9.20		9.65		11.00		7.89		9.37		10.00		7.89
Ստանդարտ շեղում		0.30		0.42		1.17		2.02		1.13		0.00		2.44
Փետրվար	***707.35***	***8.97***	***619.52***	***10.07***	***1664.47***	***13.27***	***2989.98***	***15.47***	***1702.17***	***16.33***	***0.24***	***14.75***	***7683.74***	***14.15***
Առավելագույն տոկոսադրույք		9.90		10.75		14.50		16.40		16.50		15.01		16.50
Նվազագույն տոկոսադրույք		8.25		9.95		10.40		7.89		9.37		14.48		7.89
Ստանդարտ շեղում		0.38		0.30		1.26		2.10		1.73		0.16		2.34
Մարտ	***485.65***	***8.52***	***664.12***	***9.61***	***2091.26***	***11.50***	***2745.43***	***15.02***	***10522.31***	***15.34***	***1204.26***	***10.00***	***17713.02***	***14.07***
Առավելագույն տոկոսադրույք		10.75		10.75		14.50		16.40		16.50		15.00		16.50
Նվազագույն տոկոսադրույք		6.75		8.99		10.00		7.89		9.37		10.00		6.75
Ստանդարտ շեղում		0.70		0.39		1.34		1.48		1.32		0.90		2.22
Ապրիլ	***211.71***	***8.04***	***784.09***	***9.28***	***6983.23***	***11.77***	***6637.13***	***11.37***	***14027.65***	***16.04***	***10295.13***	***10.00***	***38938.93***	***12.70***
Առավելագույն տոկոսադրույք		10.75		11.19		14.33		16.31		16.47		15.00		16.47
Նվազագույն տոկոսադրույք		6.75		8.90		10.00		7.89		14.48		10.00		6.75
Ստանդարտ շեղում		0.75		0.81		1.29		1.53		0.62		2.58		2.15
Մայիս	***1635.59***	***9.89***	***100.18***	***9.38***	***403.84***	***13.30***	***3413.59***	***13.74***	***4708.71***	***14.41***	***4384.00***	***10.00***	***14645.92***	***12.36***
Առավելագույն տոկոսադրույք		10.75		11.19		13.92		16.05		16.05		10.00		16.05
Նվազագույն տոկոսադրույք		8.00		9.15		11.19		7.89		9.37		10.00		7.89
Ստանդարտ շեղում		0.71		0.70		1.06		1.88		1.45		0.00		2.19
Ընդամենը	***3040.93***	***9.33***	***2168.64***	***9.61***	***12975.90***	***12.01***	***22461.34***	***13.33***	***33362.33***	***15.62***	***17198.64***	***10.00***	***91207.77***	***13.13***
Առավելագույն տոկոսադրույք		10.75		11.19		14.50		16.40		16.50		15.01		16.50
Նվազագույն տոկոսադրույք		6.75		8.90		10.00		7.89		9.37		10.00		6.75
Ստանդարտ շեղում		0.66		0.47		1.25		1.81		1.21		1.48		2.23

[1] ԿԲ կողմից իրականացված գործառնություններն ընդգրկված չեն: 2013 թ. հունվարի որոշ տվյալներ վերանայվել են:

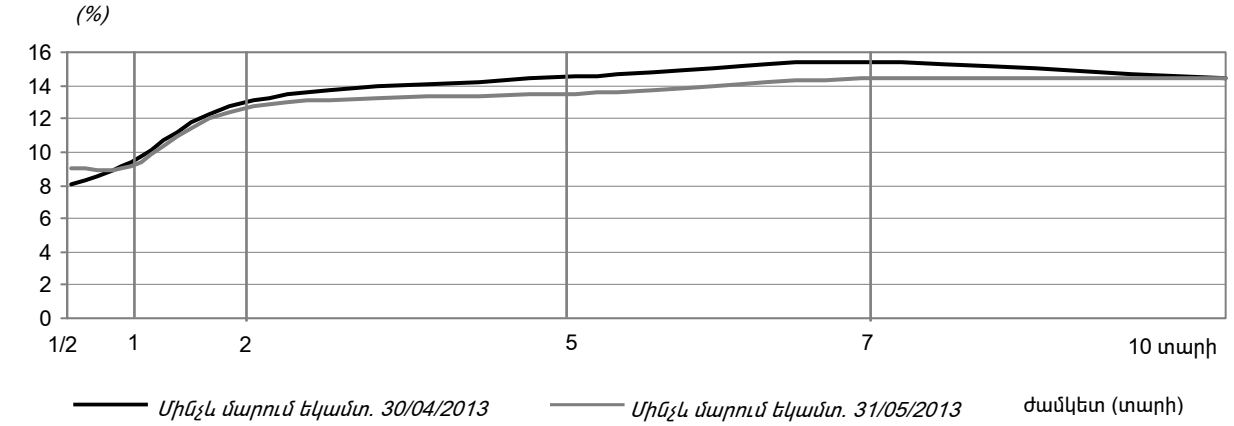
ՊԵՏԱԿԱՆ (ԳԱՆՁԱՊԵՏԱԿԱՆ) ՊԱՐՏԱՏՈՄՄԵՐՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՂ ՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ [1]

մլն ՀՀ դրամ

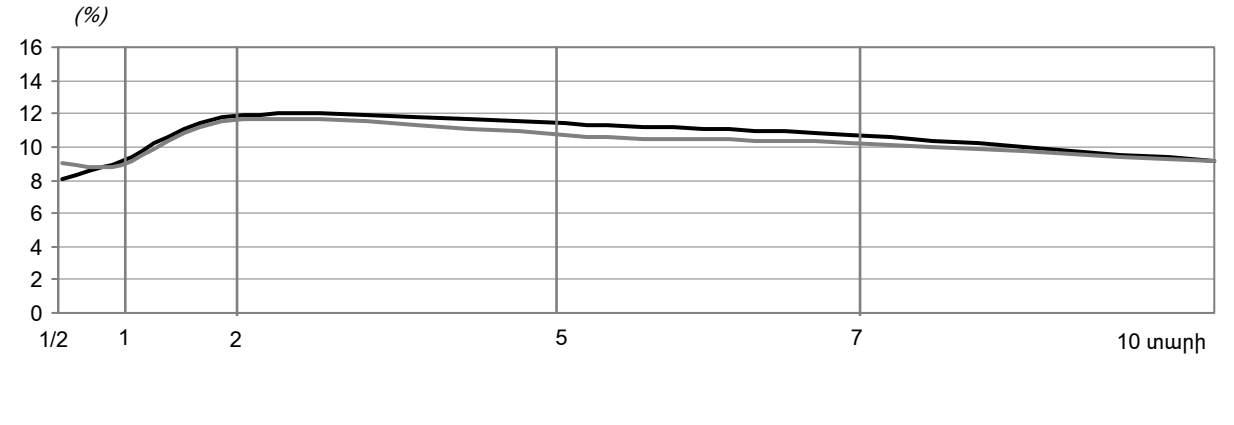
Ներդրողներ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
Ռեզիդենտներ[2], այդ թվում՝	249633	253940	255503	249614	252141	253558
ՀՀ բանկեր	130485	136694	156638	136432	122187	125195
Ոչ բանկ գործակալներ և դիլերներ	905	1070	1177	1769	1767	1742
Ոչ բանկ ներդրողներ	25086	26061	24510	23810	24266	23933
ՀՀ ԿԲ	93157	90114	73178	87603	103921	102688
Ոչ ռեզիդենտներ	201	201	203	215	192	192
Ընդամենը	**249833**	**254140**	**255706**	**249828**	**252333**	**253749**

[1] Տվյալները ներկայացված են անվանական արժեքով ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ և ներառում են ռեպո համաձայնագրերով ձեռք բերված պետական պարտատոմսերը:
[2] Չեն ներառվում ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից հետգնված պարտատոմսերը:

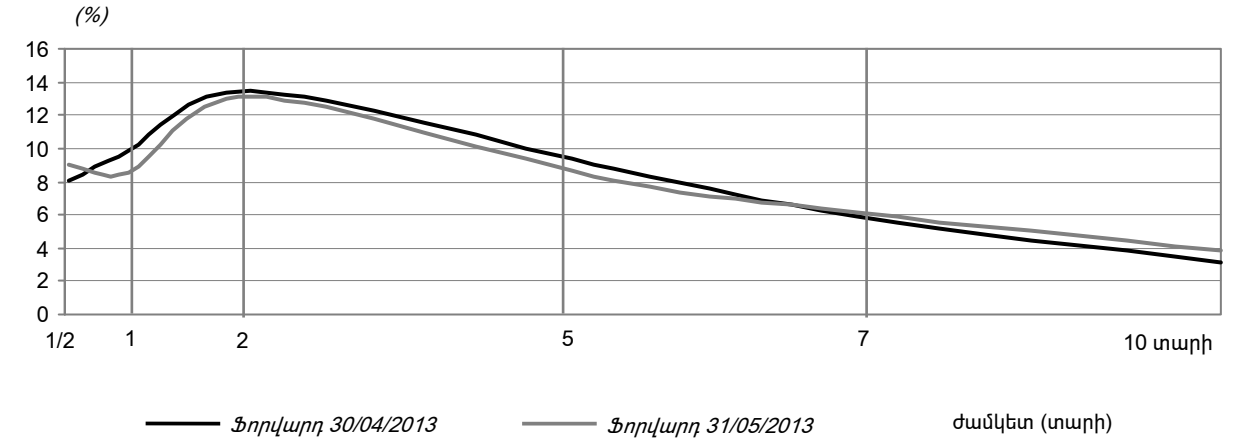
Եկամտաբերության կոր (մինչև մարում)

Սփոթ եկամտաբերության կոր

Ֆորվարդ եկամտաբերության կոր

ՀՀ ԿԲ ԿՈՂՄԻՑ ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ժամկետ	Առք		Վաճառք	
	Գումար *(հազար ԱՄՆ դոլար)*	Փոխարժեք *(ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար)*	Գումար *(հազար ԱՄՆ դոլար)*	Փոխարժեք *(ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար)*
2012				
Հունվար	-	-	14100	388.59
Փետրվար	-	-	14900	388.92
Մարտ	-	-	7950	390.10
Ապրիլ	-	-	15280	391.98
Մայիս	-	-	51810	402.04
Հունիս	-	-	27130	414.69
Հուլիս	11800	410.03	-	-
Օգոստոս	7150	409.90	-	-
Սեպտեմբեր	16950	407.53	-	-
Հոկտեմբեր	4600	405.70	-	-
Նոյեմբեր	3800	405.55	-	-
Դեկտեմբեր	21470	403.62	-	-
2013				
Հունվար	500	405.45	-	-
Փետրվար	-	-	-	-
Մարտ	0	-	44800	414.26
Ապրիլ	7730	410.47	-	-
Մայիս	500	414.20	-	-

ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ[1]

Արժույթը	Արտարժույթի առք							
	Միջբանկ.		*Բորսա*		*Ներբանկ.*		*Ընդամենը՝ առք*	
	Ծավալ *(մլն միավոր)*	Փոխարժեք	Ծավալ *(մլն միավոր)*	Փոխարժեք	Ծավալ *(մլն միավոր)*	Փոխարժեք	**Ծավալ *(մլն միավոր)***	**Փոխարժեք**
2013								
ԱՄՆ դոլար								
Հունվար	13.09	405.85	36.45	406.94	354.05	405.40	**403.59**	**405.55**
Փետրվար	12.10	407.05	49.75	407.17	351.48	406.48	**413.32**	**406.48**
Մարտ	2.82	416.09	79.90	415.21	370.99	413.74	**453.71**	**414.01**
Ապրիլ	9.83	415.61	39.71	416.39	405.40	415.45	**454.94**	**415.54**
Մայիս	21.68	416.18	54.16	416.31	346.56	415.05	**422.40**	**415.27**
Ընդամենը	59.52	411.96	259.96	412.92	1828.47	411.36	**2147.96**	**411.36**
Եվրո								
Հունվար	-	-	-	-	32.70	539.70	**32.70**	**539.70**
Փետրվար	0.06	543.15	-	-	25.46	542.86	**25.52**	**542.87**
Մարտ	-	-	-	-	23.60	535.70	**23.60**	**535.70**
Ապրիլ	0.03	538.60	-	-	24.45	539.13	**24.49**	**539.13**
Մայիս	-	-	-	-	26.06	538.03	**26.06**	**538.03**
Ընդամենը	0.09	541.57	-	-	132.27	539.16	**132.36**	**539.16**

Արժույթը	Արտարժույթի վաճառք							
	Միջբանկ.		*Բորսա*		*Ներբանկ.*		*Ընդամենը՝ վաճառք*	
	Ծավալ *(մլն միավոր)*	Փոխարժեք	Ծավալ *(մլն միավոր)*	Փոխարժեք	Ծավալ *(մլն միավոր)*	Փոխարժեք	**Ծավալ *(մլն միավոր)***	**Փոխարժեք**
2013								
ԱՄՆ դոլար								
Հունվար	13.09	405.85	36.95	406.92	378.24	406.71	**428.28**	**406.70**
Փետրվար	12.10	407.05	49.75	407.17	382.79	407.52	**444.64**	**407.47**
Մարտ	2.82	416.09	35.10	416.42	407.45	414.82	**445.37**	**414.95**
Ապրիլ	9.83	415.61	47.44	415.43	421.71	416.87	**478.99**	**416.70**
Մայիս	21.68	416.18	54.66	416.31	396.62	416.16	**472.96**	**416.18**
Ընդամենը	59.52	411.95	223.89	412.56	1986.82	412.57	**2270.24**	**412.56**
Եվրո								
Հունվար	-	-	-	-	45.99	541.44	**45.99**	**541.44**
Փետրվար	0.06	543.15	-	-	51.42	544.88	**51.48**	**544.88**
Մարտ	-	-	-	-	52.54	538.97	**52.54**	**538.97**
Ապրիլ	0.03	538.60	-	-	50.74	542.73	**50.77**	**542.73**
Մայիս	-	-	-	-	49.66	541.33	**49.66**	**541.33**
Ընդամենը	0.09	541.57	-	-	250.35	541.87	**250.44**	**541.87**

[1] *Չի ներառում ԿԲ արժութային գործառնությունները:*

ՀՀ ՖՈՆԴԱՅԻՆ ԲՈՐՍԱՅՈՒՄ ԱՐՏԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ

Ժամկետ	Գործարքների քանակը	Գործարքների միջին կշռված փոխարժեքը	Գործարքների ծավալը (հազար միավոր)	
			ընդամենը	այդ թվում՝ բանկեր
2013				
ԱՄՆ դոլար				
Հունվար	221	406.92	36949	35971
Փետրվար	342	407.16	49745	48925
Մարտ	455	415.21	79900	79900
Ապրիլ	318	415.43	47440	46540
Մայիս	327	416.31	54660	54410
Ընդամենը	1663	412.84	268694	265746
Եվրո				
Հունվար	-	-	-	-
Փետրվար	-	-	-	-
Մարտ	-	-	-	-
Ապրիլ	-	-	-	-
Մայիս	-	-	-	-
Ընդամենը	-	-	-	-

ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ՁԵՎԱՎՈՐՎԱԾ ՀՀ ԴՐԱՄ / ԱՄՆ ԴՈԼԱՐ ՄԻՋԻՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԸ

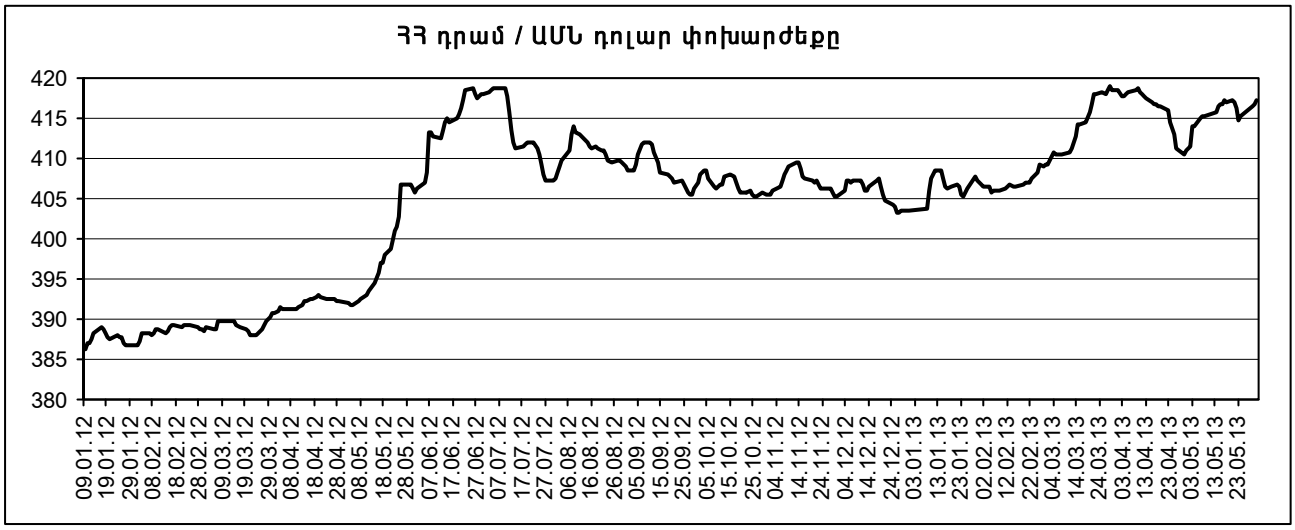
Ամսաթիվ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
1	-	-	406.57	409.24	418.58	-
2	-	-	-	-	417.63	411.50
3	405.92	-	-	-	417.84	413.97
4	407.16	-	406.54	410.67	418.06	413.97
5	407.36	-	405.79	410.60	418.25	-
6	407.09	-	406.03	410.53	-	414.95
7	407.24	-	406.01	410.58	-	415.17
8	-	403.87	406.10	-	418.51	415.25
9	-	406.01	-	-	418.77	-
10	407.13	407.47	-	-	418.31	-
11	406.76	408.59	406.29	410.71	418.02	-
12	405.98	-	406.49	411.21	417.65	-
13	405.89	-	406.74	412.75	417.40	415.81
14	406.60	408.54	406.60	414.28	-	416.56
15	-	407.58	406.55	414.24	416.90	416.64
16	-	406.62	-	-	416.77	416.69
17	407.34	406.30	-	-	416.65	417.15
18	407.42	406.54	-	414.52	416.57	417.05
19	406.50	-	406.67	415.75	416.39	-
20	405.52	-	406.93	416.81	-	417.16
21	404.75	406.84	407.08	417.95	-	417.08
22	-	406.39	407.49	418.09	416.02	416.15
23	-	405.44	-	-	414.39	414.82
24	404.19	405.15	-	-	-	415.35
25	403.90	406.29	408.16	418.15	412.94	-
26	403.13	-	409.13	418.02	411.33	-
27	403.27	-	409.02	418.51	-	-
28	403.58	-	409.22	419.08	-	-
29	403.58	407.75	-	418.58	410.45	416.47
30	403.58	407.32	-	418.58	410.98	416.71
31	403.58	406.64	-	-	-	417.22
ժամանակահատվածի վերջ	**403.58**	**406.64**	**409.22**	**418.58**	**410.98**	**417.22**
ժամանակահատվածի միջին	**405.54**	**406.67**	**407.02**	**414.71**	**416.29**	**415.78**

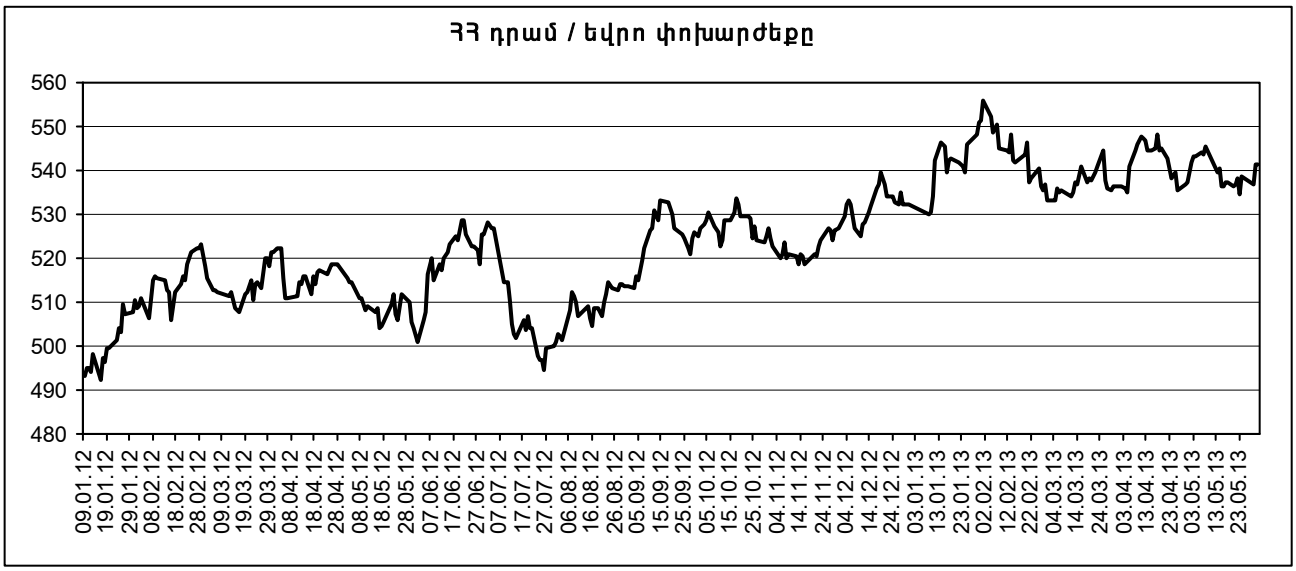
ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ՁԵՎԱՎՈՐՎԱԾ ՀՀ ԴՐԱՄ / ԵՎՐՈ ՄԻՋԻՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԸ

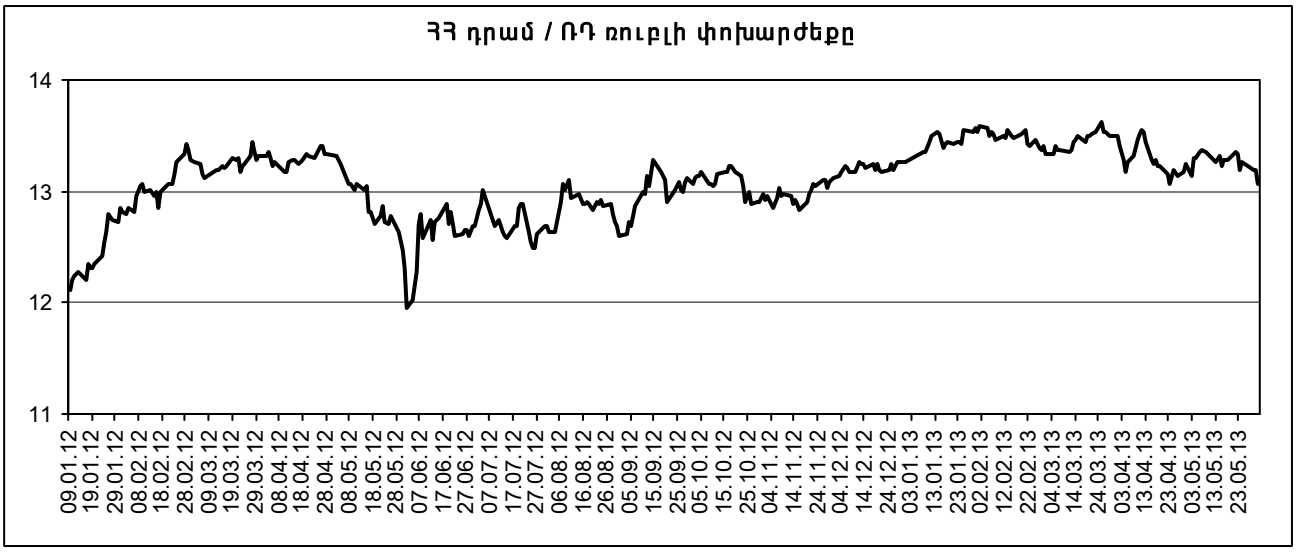
Ամսաթիվ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
1	-	-	555.90	533.08	536.54	-
2	-	-	-	-	536.36	541.86
3	529.36	-	-	-	535.96	543.17
4	532.12	-	552.12	533.34	534.78	543.17
5	533.19	-	548.79	536.08	540.71	-
6	532.39	-	549.68	535.08	-	543.92
7	526.89	-	550.67	535.48	-	543.67
8	-	529.80	544.78	-	544.61	545.60
9	-	530.57	-	-	545.99	-
10	525.12	533.95	-	-	547.78	-
11	527.61	542.12	544.39	534.09	547.44	-
12	528.34	-	544.05	534.98	546.95	-
13	530.25	-	548.16	537.44	544.50	539.51
14	531.91	546.54	542.41	536.66	-	540.61
15	-	545.38	541.85	541.12	544.64	536.59
16	-	539.75	-	-	544.93	536.49
17	535.90	542.25	-	-	548.19	537.33
18	536.78	542.89	-	537.14	544.46	537.20
19	539.38	-	543.64	538.31	545.14	-
20	536.62	-	546.14	537.81	-	536.59
21	534.31	541.83	537.26	539.45	-	536.74
22	-	541.51	538.25	540.80	542.61	538.29
23	-	540.94	-	-	538.17	534.45
24	533.98	539.42	-	-	-	538.42
25	532.78	545.81	540.32	544.39	539.38	-
26	532.49	-	536.37	537.82	535.63	-
27	535.14	-	535.49	535.86	-	-
28	532.24	-	536.65	535.33	-	-
29	532.24	548.02	-	536.54	536.83	536.91
30	532.24	551.02	-	536.54	537.36	541.47
31	532.24	551.53	-	-	-	541.59
ժամանակահատվածի վերջ	**532.24**	**551.53**	**536.65**	**536.54**	**537.36**	**541.59**
ժամանակահատվածի միջին	**532.33**	**541.96**	**544.05**	**537.02**	**541.77**	**539.68**

ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ ՁԵՎԱՎՈՐՎԱԾ ՀՀ ԴՐԱՄ / ՌԴ ՌՈՒԲԼԻ ՄԻՋԻՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԸ

Ամսաթիվ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
1	-	-	13.58	13.34	13.49	-
2	-	-	-	-	13.41	13.14
3	13.13	-	-	-	13.29	13.30
4	13.17	-	13.57	13.34	13.18	13.30
5	13.22	-	13.50	13.40	13.26	-
6	13.21	-	13.53	13.38	-	13.35
7	13.17	-	13.52	13.37	-	13.38
8	-	13.35	13.47	-	13.32	13.36
9	-	13.35	-	-	13.47	-
10	13.17	13.45	-	-	13.52	-
11	13.27	13.49	13.49	13.36	13.55	-
12	13.24	-	13.48	13.37	13.53	-
13	13.24	-	13.55	13.44	13.45	13.27
14	13.21	13.53	13.50	13.46	-	13.31
15	-	13.51	13.48	13.50	13.28	13.23
16	-	13.39	-	-	13.25	13.28
17	13.24	13.42	-	-	13.29	13.28
18	13.19	13.44	-	13.44	13.22	13.28
19	13.24	-	13.51	13.49	13.22	-
20	13.19	-	13.55	13.49	-	13.34
21	13.17	13.43	13.43	13.52	-	13.35
22	-	13.45	13.41	13.53	13.15	13.34
23	-	13.45	-	-	13.07	13.19
24	13.19	13.43	-	-	-	13.27
25	13.24	13.55	13.46	13.62	13.20	-
26	13.20	-	13.39	13.54	13.14	-
27	13.23	-	13.38	13.53	-	-
28	13.27	-	13.41	13.50	-	-
29	13.27	13.53	-	13.49	13.18	13.19
30	13.27	13.57	-	13.49	13.24	13.19
31	13.27	13.54	-	-	-	13.07
ժամանակահատվածի վերջ	**13.27**	**13.54**	**13.41**	**13.49**	**13.24**	**13.07**
ժամանակահատվածի միջին	**13.22**	**13.46**	**13.48**	**13.46**	**13.31**	**13.27**

ՀՀ դրամ / ԱՄՆ դոլար փոխարժեքը
420
415
410
405
400
395
390
385
380
09.01.12
19.01.12
29.01.12
08.02.12
18.02.12
28.02.12
09.03.12
19.03.12
29.03.12
08.04.12
18.04.12
28.04.12
08.05.12
18.05.12
28.05.12
07.06.12
17.06.12
27.06.12
07.07.12
17.07.12
27.07.12
06.08.12
16.08.12
26.08.12
05.09.12
15.09.12
25.09.12
05.10.12
15.10.12
25.10.12
04.11.12
14.11.12
24.11.12
04.12.12
14.12.12
24.12.12
03.01.13
13.01.13
23.01.13
02.02.13
12.02.13
22.02.13
04.03.13
14.03.13
24.03.13
03.04.13
13.04.13
23.04.13
03.05.13
13.05.13
23.05.13

ՀՀ դրամ / եվրո փոխարժեքը
560
550
540
530
520
510
500
490
480
09.01.12
19.01.12
29.01.12
08.02.12
18.02.12
28.02.12
09.03.12
19.03.12
29.03.12
08.04.12
18.04.12
28.04.12
08.05.12
18.05.12
28.05.12
07.06.12
17.06.12
27.06.12
07.07.12
17.07.12
27.07.12
06.08.12
16.08.12
26.08.12
05.09.12
15.09.12
25.09.12
05.10.12
15.10.12
25.10.12
04.11.12
14.11.12
24.11.12
04.12.12
14.12.12
24.12.12
03.01.13
13.01.13
23.01.13
02.02.13
12.02.13
22.02.13
04.03.13
14.03.13
24.03.13
03.04.13
13.04.13
23.04.13
03.05.13
13.05.13
23.05.13

ՀՀ դրամ / ՌԴ ռուբլի փոխարժեքը
14
13
12
11
09.01.12
19.01.12
29.01.12
08.02.12
18.02.12
28.02.12
09.03.12
19.03.12
29.03.12
08.04.12
18.04.12
28.04.12
08.05.12
18.05.12
28.05.12
07.06.12
17.06.12
27.06.12
07.07.12
17.07.12
27.07.12
06.08.12
16.08.12
26.08.12
05.09.12
15.09.12
25.09.12
05.10.12
15.10.12
25.10.12
04.11.12
14.11.12
24.11.12
04.12.12
14.12.12
24.12.12
03.01.13
13.01.13
23.01.13
02.02.13
12.02.13
22.02.13
04.03.13
14.03.13
24.03.13
03.04.13
13.04.13
23.04.13
03.05.13
13.05.13
23.05.13

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ՎԱՐԿԵՐՆ ԸՍՏ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՎԱԾՆԵՐԻ [1]

մլն ՀՀ դրամ

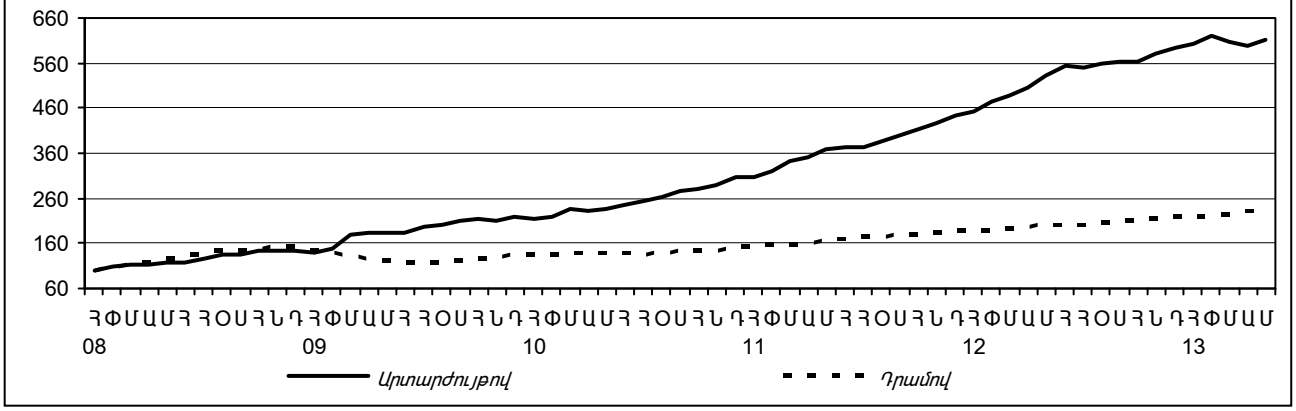
Վարկեր	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
Ռեզիդենտներին	**1559856**	**1574501**	**1604005**	**1590738**	**1598982**	**1622801**
Դրամով	560566	562682	564034	576061	594186	597125
Արտարժույթով	999289	1011818	1039971	1014677	1004796	1025676
Այդ թվում՝						
Ձեռնարկություններին	935669	947921	969697	930356	923857	934861
Դրամով	158761	158161	154589	153056	158781	155461
Մասնավոր	156303	155806	152515	151035	156702	152534
Պետական	2459	2356	2074	2022	2080	2927
Արտարժույթով	776907	789760	815108	777300	765076	779400
Մասնավոր	758752	771457	797590	758192	746635	762493
Պետական	18155	18303	17518	19108	18441	16907
Տնային տնտեսություններին [2]	561906	565317	571295	594271	606003	617922
Դրամով	375477	377866	379961	391248	402924	409478
Արտարժույթով	186429	187450	191334	203023	203079	208444
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին	31043	29217	28139	29531	30662	31344
Դրամով	4169	2972	3455	4584	4047	4281
Արտարժույթով	26874	26245	24684	24948	26615	27063
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններին	31237	32046	34874	36579	38459	38674
Դրամով	22159	23683	26029	27173	28433	27905
Արտարժույթով	9078	8363	8845	9406	10026	10769
Ոչ ռեզիդենտներին [3]	**45824**	**47860**	**54544**	**65441**	**84110**	**72178**
Դրամով	12708	13409	13524	13436	13060	13934
Արտարժույթով	33116	34451	41020	52004	71050	58244
Ընդամենը վարկեր (առանց կուտակված տոկոսների)	**1605680**	**1622361**	**1658549**	**1656179**	**1683092**	**1694979**
Ընդամենը կուտակված տոկոսներ	**23472**	**25185**	**26458**	**23959**	**24312**	**25767**
Ընդամենը վարկեր (կուտակված տոկոսներով)	**1629151**	**1647546**	**1685007**	**1680137**	**1707404**	**1720746**

[1] Առանց կուտակված տոկոսների: Վարկերի մեջ ներառված են նաև ֆակտորինգային, լիզինգային գործառնությունները և ռեպո համաձայնագրերը:

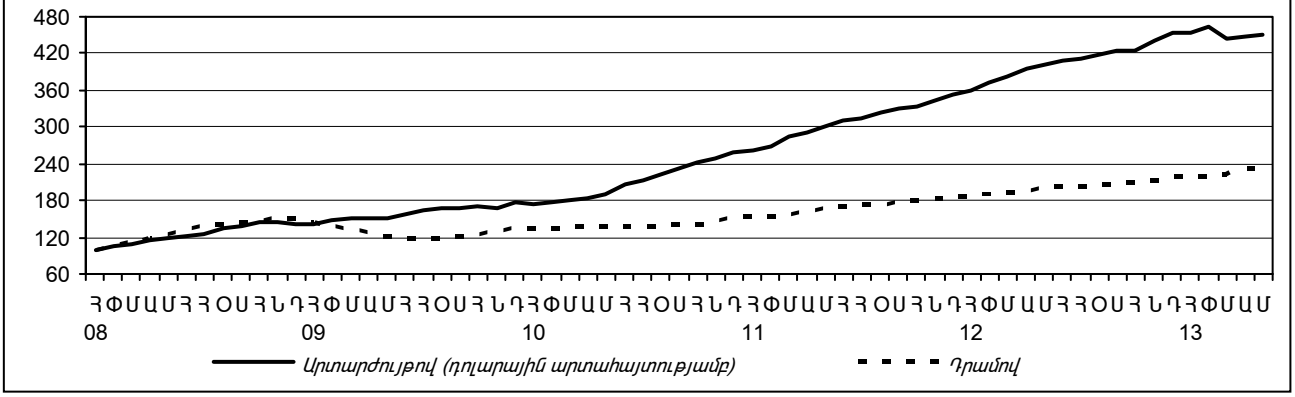
[2] Ներառյալ բանկի աշխատակիցներին և բանկի հետ կապված անձանց տրված վարկերը:

[3] Ընդգրկված են ոչ ռեզիդենտ ձեռնարկություններին, տնային տնտեսություններին և ոչ բանկ ֆինանսական կազմակերպություններին տրամադրված վարկերը:

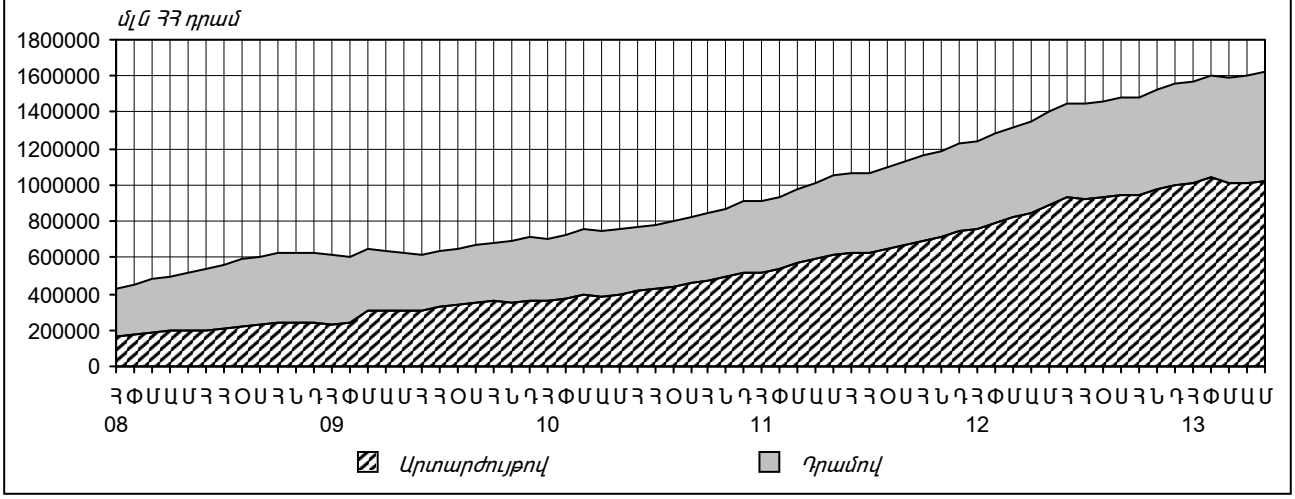
Առևտրային բանկերի կողմից ռեզիդենտներին տրված վարկերի վարքագիծն ըստ արժույթի (2008 թ. հունվարը = 100)

Առևտրային բանկերի կողմից ռեզիդենտներին տրված վարկերի վարքագիծն ըստ արժույթի (2008 թ. հունվարը = 100)

Առևտրային բանկերի կողմից ռեզիդենտներին տրված վարկերն ըստ արժույթի

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐՆ ԸՍՏ ԺԱՄԿԵՏԱՅՆՈՒԹՅԱՆ[1]

Ցուցանիշներ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
մնացորդը (մլն ՀՀ դրամ)						
ժամկետային վարկային ներդրումներ	1527886	1538765	1564222	1562455	1605290	1643389
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	355892	359598	368669	392330	435545	450678
երկարաժամկետ	1171994	1179167	1195553	1170125	1169745	1192711
Երկարաձգված վարկային ներդրումներ	54354	52241	54053	58374	62227	58031
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	47068	44927	47232	51242	47818	48445
երկարաժամկետ	7286	7314	6821	7131	14408	9586
ժամկետանց վարկային ներդրումներ	8626	10721	13462	13029	17099	21345
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	8449	10520	13218	12777	16744	21029
երկարաժամկետ	177	201	243	252	355	315
Ընդամենը՝ վարկային ներդրումներ	**1590866**	**1601727**	**1631737**	**1633858**	**1684616**	**1722764**
կշիռն ընդհանուր վարկային ներդրումներում (%)						
ժամկետային վարկային ներդրումներ	96.0	96.1	95.9	95.6	95.3	95.4
Երկարաձգված վարկային ներդրումներ	3.4	3.3	3.3	3.6	3.7	3.4
ժամկետանց վարկային ներդրումներ	0.5	0.7	0.8	0.8	1.0	1.2
Ընդամենը՝ վարկային ներդրումներ	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	25.9	25.9	26.3	27.9	29.7	30.2
երկարաժամկետ	74.1	74.1	73.7	72.1	70.3	69.8

[1] *Ներառված չեն միջբանկային պահանջները:*

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԱՅԼ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄԸ

Ժամկետ	Ակրեդիտիվներ[1]		Բանկային երաշխիքներ[2]		Ֆակտորինգ		Ֆինանսական վարձակալություն	
	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[3] (%)	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[3] (%)	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[3] (%)	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[3] (%)
2012								
Հունվար	2477	0.1	43323	2.2	6366	0.3	2364	0.1
Փետրվար	2588	0.1	39177	1.9	5042	0.2	2286	0.1
Մարտ	2166	0.1	41550	2.0	5017	0.2	4042	0.2
Ապրիլ	2369	0.1	42304	2.0	5629	0.3	3998	0.2
Մայիս	2143	0.1	42446	2.0	5981	0.3	4067	0.2
Հունիս	3556	0.2	38278	1.7	6817	0.3	4123	0.2
Հուլիս	3573	0.2	37943	1.7	6755	0.3	4016	0.2
Օգոստոս	3609	0.2	38422	1.7	6529	0.3	4268	0.2
Սեպտեմբեր	3012	0.1	36025	1.5	6117	0.3	4252	0.2
Հոկտեմբեր	2744	0.1	33864	1.4	5944	0.3	4259	0.2
Նոյեմբեր	14071	0.6	34641	1.4	7396	0.3	4168	0.2
Դեկտեմբեր	12307	0.5	36959	1.5	8204	0.3	4179	0.2
2013								
Հունվար	16386	0.7	35352	1.4	8286	0.3	4158	0.2
Փետրվար	16735	0.7	38560	1.5	7969	0.3	4130	0.2
Մարտ	14106	0.5	40289	1.6	9157	0.4	4224	0.2
Ապրիլ	9915	0.4	41427	1.6	9506	0.4	4089	0.2
Մայիս	10433	0.4	41529	1.6	9225	0.4	4078	0.2

[1] *Ներառված են ինչպես ակրեդիտիվների գծով հաճախորդների նկատմամբ պահանջները, այնպես էլ ակրեդիտիվների գծով հաճախորդների սառեցված հաշիվները:*
[2] *Ներառված են երաշխավորությունների գծով հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունները:*
[3] *Ներկայացված է կշիռը բանկերի ընդհանուր ակտիվներում:*

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՌԵՋԻԴԵՆՏՆԵՐԻՆ ՏՐՎԱԾ ՎԱՐԿԵՐԻ ՃՅՈՒՂԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ [1]

մլն ՀՀ դրամ

Ճյուղեր	Ապրիլ 2013			Մայիս 2013		
	ՀՀ դրամ	արտարժույթ	ընդամենը	ՀՀ դրամ	արտարժույթ	ընդամենը
Ռեզիդենտներին տրված վարկեր, ավանդներ, ֆակտորինգ, լիզինգ, արժութային սվոպ, ռեպո համաձայնագրեր ըստ ճյուղերի, այդ թվում՝	**603278**	**1030952**	**1634230**	**622600**	**1060220**	**1682820**
Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն, այդ թվում՝	**37693**	**77023**	**114717**	**39040**	**79928**	**118968**
բուսաբուծություն	17835	32149	49984	18420	33444	51865
անասնապահություն	18203	30375	48578	19239	31405	50644
անտառային տնտեսություն և փայտամթերումներ	5	339	344	15	341	356
ձկնորսություն և ձկնաբուծություն	996	10459	11454	1027	11399	12426
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում, այդ թվում՝	**4056**	**27346**	**31402**	**4000**	**31089**	**35089**
մետաղական հանքաքարի արդյունահանում	658	14509	15166	702	15822	16525
շինանյութի արդյունահանում	938	2617	3555	1178	2971	4149
Մշակող արդյունաբերություն, այդ թվում՝	**38400**	**130027**	**168426**	**35941**	**129916**	**165857**
սննդի արդյունաբերություն, այդ թվում՝	16368	43711	60079	15699	42972	58672
մսի մշակում և պահածոյացում	2092	3152	5244	2023	3046	5069
մրգերի և բանջարեղենի մշակում և պահածոյացում	3466	6145	9612	3347	8732	12079
կաթնամթերքի արտադրություն	1958	6874	8832	2123	6772	8895
հացի և ալյուրե հրուշակեղենի արտադրություն	2725	11605	14330	2614	11465	14080
խմիչքների արդյունաբերություն	7711	29822	37533	6348	28588	34936
ծխախոտի արդյունաբերություն	0	1	1	0	1	1
մանածագործական արտադրատեսակների և հագուստի արտադրություն	424	2093	2517	372	2173	2545
կաշվե արտադրատեսակների արտադրություն	353	487	841	350	487	838
փայտանյութի, թղթի, փայտե և թղթե արտադրատեսակների արտադրություն (բացի կահույքից)	472	2837	3310	445	3104	3549
պոլիգրաֆիական գործունեություն	1092	2234	3326	1048	2361	3410
քիմիական նյութերի արտադրություն	605	7726	8332	637	7841	8478
դեղագործական արտադրատեսակների արտադրություն	60	780	840	58	786	845
ռետինե և պլաստմասսայե արտադրատեսակների արտադրություն	1426	3249	4675	1321	3373	4695
ոչ մետաղական արտադրատեսակների արտադրություն	2576	14325	16901	2469	14832	17301
հիմնային մետաղների արտադրություն	64	4327	4390	60	4470	4530
մետաղե պատրաստի արտադրատեսակների արտադրություն, բացի մեքենաներից և սարքավորումներից	3179	9370	12550	3141	9342	12483
համակարգիչների, էլեկտրոնային, օպտիկական և էլեկտրական սարքավորումների արտադրություն	210	2823	3033	234	2802	3036
կահույքի արտադրություն	1084	1496	2581	1050	1619	2670
մեքենաների և սարքավորումների նորոգում և տեղակայում	409	726	1136	324	747	1070
Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում, այդ թվում՝	**20358**	**99434**	**119792**	**21613**	**100461**	**122074**
էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, փոխանցում և բաշխում	18831	64917	83748	20171	65387	85557
Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում	291	1920	2211	198	1767	1966
Շինարարություն, այդ թվում՝	17159	86848	104007	16847	86937	103784
բնակելի և ոչ բնակելի շենքերի շինարարություն	13761	70934	84695	13554	70410	83963
ճանապարհների և երկաթուղիների շինարարություն	2294	10129	12423	2145	10465	12610
Առևտուր, այդ թվում՝	**76066**	**257391**	**333458**	**77004**	**261749**	**338754**
ավտոմեքենաների, մոտոցիկլետների և դրանց պահեստամասերի առևտուր և նորոգում	1221	7011	8232	1201	7785	8986
մեծածախ առևտուր	26538	140310	166847	27265	142927	170192
մանրածախ առևտուր	46836	103736	150572	47005	105693	152698
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն, այդ թվում՝	**8836**	**31589**	**40425**	**8716**	**33274**	**41991**
տաքսու ծառայություններ	3933	4868	8800	3855	5101	8956
ավտոճանապարհային բեռնափոխադրումներ և փոխադրման ծառայություններ	2749	9535	12285	2673	10044	12716
օդային տրանսպորտի գործունեություն	1398	15628	17025	1401	16493	17894
պահեստավորում և պահպանում	195	289	484	190	288	478
Կեցության և հանրային սննդի կազմակերպում, այդ թվում՝	**11153**	**42335**	**53488**	**10945**	**42971**	**53916**
հյուրանոցների և համանման բնակատեղերի տրամադրման ծառայություններ	4789	20071	24860	4806	20285	25091
հանրային սննդի կազմակերպում	5616	20355	25971	5530	20847	26377

մլն ՀՀ դրամ

Ճյուղեր	Ապրիլ 2013			Մայիս 2013		
	ՀՀ դրամ	արտարտ	ընդամենը	ՀՀ դրամ	արտարտ	ընդամենը
Տեղեկատվություն և կապ, այդ թվում՝	**1662**	**7403**	**9066**	**1791**	**7781**	**9572**
հրատարակչական գործ	195	762	957	187	774	961
հեռուստառադիոծրագրերի կազմում և հեռարձակում	804	1437	2241	698	1478	2176
հեռահաղորդակցություն	280	3484	3764	518	3813	4331
համակարգչային ծրագրավորում և հարակից գործունեություն	158	233	392	159	231	390
Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն, այդ թվում՝	**40150**	**46301**	**86450**	**54804**	**56165**	**110969**
առևտրային բանկեր	8504	35741	44245	25594	44641	70236
վարկային կազմակերպություններ	3618	6798	10416	2290	7474	9764
ապահովագրական ընկերություններ	4170	0	4170	5316	0	5316
ներդրումային ընկերություններ	18742	2619	21361	19189	2663	21852
այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	5116	1143	6259	2415	1387	3801
Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն, այդ թվում՝	**1525**	**16192**	**17717**	**1493**	**14220**	**15713**
սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի առք և վաճառք	803	2257	3060	836	2190	3026
Մասնագիտական, գիտական և տեխնիկական գործունեություն, այդ թվում՝	**926**	**3963**	**4888**	**1024**	**4040**	**5065**
իրավաբանական և հաշվապահական գործունեություն	99	231	330	121	263	384
ճարտարապետական և ճարտարագիտական գործունեություն	49	889	938	41	860	901
գիտական հետազոտություններ և մշակումներ	40	0	40	39	0	39
գովազդային գործունեություն	669	896	1565	760	915	1676
Կրթություն, այդ թվում՝	**707**	**2124**	**2831**	**420**	**2353**	**2773**
բարձրագույն կրթություն	569	1997	2566	261	1955	2215
Առողջապահություն	1838	4751	6589	1834	4774	6608
Մշակույթ, զվարճություն, հանգիստ	**2064**	**4432**	**6496**	**1717**	**4354**	**6071**
Տնտեսության այլ ճյուղեր, այդ թվում՝	**9432**	**70656**	**80088**	**9467**	**73812**	**83279**
ոսկերչական արտադրատեսակների և զարդերի արտադրություն	**354**	**3936**	**4290**	**336**	**3050**	**3385**
զբոսաշրջություն	501	402	903	484	396	879
Հիփոթեկային վարկեր, այդ թվում՝	**63957**	**66225**	**130183**	**64515**	**67955**	**132469**
անշարժ գույքի ձեռքբերման հիփոթեկային վարկեր	49097	51537	100633	49510	52839	102348
անշարժ գույքի վերանորոգման հիփոթեկային վարկեր	11987	10015	22002	11874	10290	22164
Սպառողական վարկեր, այդ թվում՝	**267004**	**54992**	**321996**	**271230**	**56673**	**327903**
քարտային վարկեր	52491	51616	104107	55121	53058	108179
ավտովարկեր	16663	27	16690	17125	28	17152
կենցաղային և համակարգչային տեխնիկայի ձեռքբերման վարկեր	20048	1	20049	19886	1	19887
ոսկու գրավով վարկեր	106079	663	106743	106308	623	106932
այլ սպառողական վարկեր	71439	2674	74114	72713	2949	75662

[1] Աղյուսակի մասով պատմական շարքերը տեղադրված են ՀՀ ԿԲ տնային էջի «Վիճակագրություն» բաժնի «Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրություն» ենթաբաժնում:

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ՉԱՇԽԱՏՈՂ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՐԱՐ ԿՇԻՌՆ ԸՍՏ ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ [1]

%

	31.12.2012	31.01.2013	28.02.2013	31.03.2013	30.04.2013	31.05.2013
Չաշխատող և հետհաշվեկշիռ դուրս գրված ակտիվներ	**3.31**	**4.39**	**5.35**	**4.84**	**5.38**	**5.76**
1. Ռեզիդենտների չաշխատող և հետհաշվեկշիռ դուրս գրված ակտիվներ [2]	**3.30**	**4.33**	**5.28**	**4.77**	**5.31**	**5.69**
Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն	0.28	0.49	0.50	0.21	0.40	0.41
Մշակող արդյունաբերություն, այդ թվում՝	0.59	0.69	0.68	0.62	0.68	0.71
սննդի արդյունաբերություն	0.24	0.30	0.26	0.15	0.19	0.16
քիմիական նյութերի արտադրություն	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
մետաղե պատրաստի արտադրատեսակների արտադրություն՝ բացի մեքենաներից և սարքավորումներից	0.01	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում	0.08	0.10	0.04	0.04	0.04	0.04
Շինարարություն	0.14	0.25	0.80	0.26	0.67	0.69
Առևտուր	0.65	0.77	1.14	1.65	1.29	1.33
Կեցության և հանրային սննդի կազմակերպում	0.23	0.23	0.25	0.23	0.28	0.30
Տեղեկատվություն և կապ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Տնտեսության այլ ճյուղեր	0.20	0.23	0.22	0.23	0.23	0.18
Հիփոթեկային վարկեր	0.29	0.36	0.41	0.36	0.42	0.46
Սպառողական վարկեր	0.58	0.80	0.90	0.79	0.91	0.95
2. Ոչ ռեզիդենտների չաշխատող և հետհաշվեկշիռ դուրս գրված ակտիվներ (ընդամենը)	**0.01**	**0.06**	**0.07**	**0.07**	**0.07**	**0.07**

[1] Չաշխատող ակտիվներում ներառված են դեբիտորական պարտքերի գումարները:

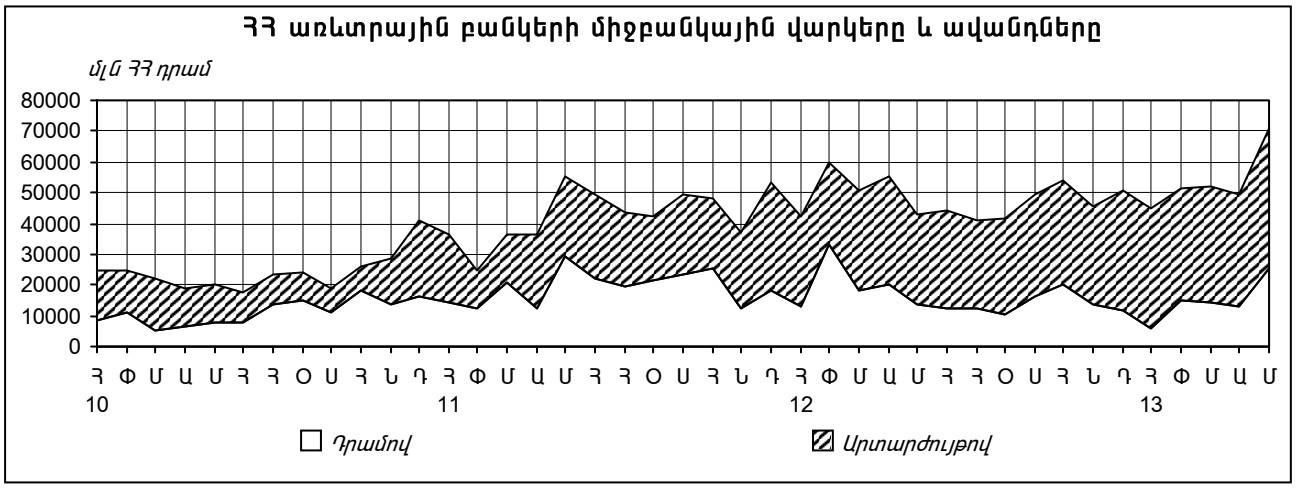
[2] 2011 թվականի հուլիսից ռեզիդենտների ճյուղային բաշխվածությունը վերանայվել է համաձայն NACE-ի ստանդարտների:

ՀՀ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՋԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՎԱՆԴՆԵՐԸ ԵՎ ՎԱՐԿԵՐԸ

մլն ՀՀ դրամ

Ժամկետ	Միջբանկային ավանդներ			Միջբանկային վարկեր [1]		
	ՀՀ դրամով	արտարժ.	ընդամենը	ՀՀ դրամով	արտարժ.	ընդամենը
2012						
Հունվար	307	0	307	12939	28792	41731
Փետրվար	310	0	310	33171	26618	59789
Մարտ	313	0	313	17885	32513	50398
Ապրիլ	316	0	316	19857	35065	54922
Մայիս	319	0	319	13353	29221	42575
Հունիս	322	0	322	11979	31902	43881
Հուլիս	325	0	325	11848	28591	40438
Օգոստոս	328	0	328	10240	31375	41616
Սեպտեմբեր	331	0	331	15990	32810	48800
Հոկտեմբեր	334	0	334	19916	33449	53366
Նոյեմբեր	0	0	0	13348	32286	45635
Դեկտեմբեր	0	0	0	11586	38842	50427
2013						
Հունվար	0	0	0	6070	38818	44888
Փետրվար	0	0	0	14922	36381	51303
Մարտ	0	0	0	14268	37834	52101
Ապրիլ	0	0	0	13149	36220	49369
Մայիս	0	0	0	25669	44987	70656

[1] *Ներառյալ միջբանկային ռեպո համաձայնագրերը:*

ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԱՐԿԵՐՆ ԸՍՏ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՎԱԾՆԵՐԻ [1]

մլն ՀՀ դրամ

Վարկեր	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
Ռեզիդենտներին	**113436**	**113883**	**117273**	**122539**	**124181**	**127017**
Դրամով	70009	70482	72695	75071	76490	77240
Արտարժույթով	43427	43400	44578	47468	47691	49777
Այդ թվում՝						
Ձեռնարկություններին	31037	30759	31686	33580	33622	34718
Դրամով	11916	11623	12071	12165	12301	12303
Մասնավոր	10849	10754	11203	11298	11435	11437
Պետական	1067	869	868	867	866	866
Արտարժույթով	19121	19136	19614	21415	21321	22415
Մասնավոր	19121	19136	19614	21415	21321	22415
Պետական	0	0	0	0	0	0
Տնային տնտեսություններին [2]	80560	81382	84056	87339	89039	90765
Դրամով	57639	58499	60482	62707	64048	64801
Արտարժույթով	22921	22883	23574	24632	24991	25963
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին	1474	1459	1457	1489	1438	1455
Դրամով	89	78	69	69	59	57
Արտարժույթով	1385	1381	1389	1420	1379	1398
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններին	366	283	74	131	83	79
Դրամով	364	282	73	131	82	78
Արտարժույթով	1	1	1	1	1	0
Ոչ ռեզիդենտներին [3]	**68**	**88**	**81**	**84**	**143**	**144**
Դրամով	47	67	64	64	70	70
Արտարժույթով	20	21	16	20	73	74
ԸՆԴԱՄԵՆԸ՝ ՎԱՐԿԵՐ	**113504**	**113970**	**117354**	**122623**	**124325**	**127161**

[1] Առանց կուտակված տոկոսների: Վարկերի մեջ ներառված են նաև ֆակտորինգային, լիզինգային գործառնությունները և ռեպո համաձայնագրերը:

[2] Ներառյալ վարկային կազմակերպության աշխատակիցներին և վարկային կազմակերպության հետ կապված անձանց տրված վարկերը:

[3] Ընդգրկված են ոչ ռեզիդենտ ֆինանսական կազմակերպություններին, ձեռնարկություններին, տնային տնտեսություններին և շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին տրամադրված վարկերը:

ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐՆ ԸՍՏ ԺԱՄԿԵՏԱՅՆՈՒԹՅԱՆ

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ [1]	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
մնացորդը (մլն ՀՀ դրամ)						
Ժամկետային վարկային ներդրումներ	111817	112040	113515	120832	122457	125368
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	27541	27895	28639	30368	31177	31505
երկարաժամկետ	84275	84145	84876	90464	91280	93862
Երկարաձգված վարկային ներդրումներ	1362	1477	1372	1212	1228	1203
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	821	943	896	744	755	141
երկարաժամկետ	541	534	477	468	474	1063
Ժամկետանց վարկային ներդրումներ	295	349	2222	402	523	453
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	289	343	2217	394	516	451
երկարաժամկետ	6	6	5	8	7	2
Ընդամենը՝ վարկային ներդրումներ	**113474**	**113867**	**117110**	**122446**	**124208**	**127024**
կշիռն ընդհանուր վարկային ներդրումներում (%)						
Ժամկետային վարկային ներդրումներ	98.5	98.4	96.9	98.7	98.6	98.7
Երկարաձգված վարկային ներդրումներ	1.2	1.3	1.2	1.0	1.0	1.0
Ժամկետանց վարկային ներդրումներ	0.3	0.3	1.9	0.3	0.4	0.4
Ընդամենը՝ վարկային ներդրումներ	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
այդ թվում՝ կարճաժամկետ	25.2	25.6	27.1	25.7	26.1	25.3
երկարաժամկետ	74.8	74.4	72.9	74.3	73.9	74.7

[1] *Ներառված չեն պահանջները վարկային կազմակերպություններին և բանկերին:*

ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՅԼ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄԸ

Ժամկետ	Երաշխավորություններ[1]		Ֆակտորինգ		Ֆինանսական վարձակալություն	
	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[2] (%)	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[2] (%)	մլն ՀՀ դրամ	կշիռը[2] (%)
2012						
Հունվար	0	0.0	0	0.0	6565	5.1
Փետրվար	313	0.0	0	0.0	6415	4.9
Մարտ	434	0.0	0	0.0	6378	4.8
Ապրիլ	732	0.0	0	0.0	6516	4.8
Մայիս	664	0.0	0	0.0	6866	4.8
Հունիս	678	0.0	0	0.0	7182	4.8
Հուլիս	538	0.0	0	0.0	7981	5.2
Օգոստոս	678	0.0	0	0.0	7961	5.1
Սեպտեմբեր	658	0.0	0	0.0	8212	5.2
Հոկտեմբեր	727	0.0	0	0.0	8229	5.1
Նոյեմբեր	535	0.0	0	0.0	8283	5.1
Դեկտեմբեր	459	0.0	0	0.0	8264	4.9
2013						
Հունվար	575	0.0	0	0.0	8241	4.8
Փետրվար	1055	0.0	0	0.0	8595	4.9
Մարտ	1435	0.0	0	0.0	9259	5.1
Ապրիլ	1485	0.0	0	0.0	9170	5.0
Մայիս	1630	0.0	0	0.0	8824	4.7

[1] *Ներառված են հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունները:*
[2] *Ներկայացված է կշիռը բանկերի ընդհանուր ակտիվներում:*

ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՌԵԶԻԴԵՆՏՆԵՐԻՆ ՏՐՎԱԾ ՎԱՐԿԵՐԻ ՃՅՈՒՂԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ[1]

մլն ՀՀ դրամ

Ճյուղեր	Ապրիլ 2013			Մայիս 2013		
	ՀՀ դրամ	արտարժույթ	ընդամենը	ՀՀ դրամ	արտարժույթ	ընդամենը
Ռեզիդենտներին տրված վարկեր, ավանդներ, ֆակտորինգ, լիզինգ, արժութային սվոպ, ռեպո համաձայնագրեր ըստ ճյուղերի, այդ թվում՝	**119685**	**50350**	**170035**	**120132**	**52836**	**172968**
Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն, այդ թվում՝	**31008**	**4760**	**35768**	**31077**	**5097**	**36174**
բուսաբուծություն	15324	1580	16904	15301	1649	16950
անասնապահություն	15285	2763	18048	15379	2934	18313
անտառային տնտեսություն և փայտամթերումներ	5	2	7	5	3	8
ձկնորսություն և ձկնաբուծություն	391	415	806	389	416	804
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում, այդ թվում՝	**140**	**3487**	**3627**	**136**	**3612**	**3748**
մետաղական հանքաքարի արդյունահանում	21	3195	3216	19	3239	3258
շինանյութի արդյունահանում	119	289	408	116	343	459
Մշակող արդյունաբերություն, այդ թվում՝	**6596**	**2971**	**9567**	**6665**	**2990**	**9656**
սննդի արդյունաբերություն, այդ թվում՝	3070	588	3658	3064	612	3676
մսի մշակում և պահածոյացում	288	181	469	288	181	469
մրգերի և բանջարեղենի մշակում և պահածոյացում	1111	31	1142	1102	30	1132
կաթնամթերքի արտադրություն	238	68	306	229	73	302
հացի և ալյուրե հրուշակեղենի արտադրություն	484	214	697	476	223	700
խմիչքների արդյունաբերություն	545	635	1180	534	636	1171
ծխախոտի արդյունաբերություն	2	-	2	2	-	2
մանածագործական արտադրատեսակների և հագուստի արտադրություն	308	133	441	307	130	437
կաշվե արտադրատեսակների արտադրություն	53	35	88	157	34	191
փայտանյութի, թղթի, փայտե և թղթե արտադրատեսակների արտադրություն (բացի կահույքից)	76	205	281	73	207	280
պոլիգրաֆիական գործունեություն	9	56	65	8	54	62
քիմիական նյութերի արտադրություն	7	17	24	6	17	22
դեղագործական արտադրատեսակների արտադրություն	729	45	775	713	45	758
ռետինե և պլաստմասսայե արտադրատեսակների արտադրություն	222	306	528	256	303	559
ոչ մետաղական արտադրատեսակների արտադրություն	326	160	486	315	159	475
հիմնային մետաղների արտադրություն	1	11	11	1	11	11
մետաղե պատրաստի արտադրատեսակների արտադրություն (բացի մեքենաներից և սարքավորումներից)	241	166	406	236	166	402
համակարգիչների, էլեկտրոնային, օպտիկական և էլեկտրական սարքավորումների արտադրություն	270	3	273	263	3	265
կահույքի արտադրություն	267	339	606	259	343	602
մեքենաների և սարքավորումների նորոգում և տեղակայում	163	271	434	161	272	434
էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում, այդ թվում՝	**867**	**3116**	**3983**	**868**	**3161**	**4029**
էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, փոխանցում և բաշխում	867	2925	3793	867	2963	3830
Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում	**14**	**2**	**16**	**13**	**1**	**15**
Շինարարություն, այդ թվում՝	**1323**	**3731**	**5054**	**1305**	**4775**	**6079**
բնակելի և ոչ բնակելի շենքերի շինարարություն	907	2655	3562	830	3632	4462
ճանապարհների և երկաթուղիների շինարարություն	132	1041	1173	130	1089	1219
Առևտուր, այդ թվում՝	**8700**	**11914**	**20614**	**8740**	**12285**	**21025**
ավտոմեքենաների, մոտոցիկլետների և դրանց պահեստամասերի առևտուր և նորոգում	82	129	211	82	137	219
մեծածախ առևտուր	481	2456	2936	460	2489	2949
մանրածախ առևտուր	8082	9285	17366	8146	9614	17761
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն, այդ թվում՝	**2074**	**1478**	**3553**	**2002**	**1554**	**3556**
տաքսու ծառայություններ	1471	956	2427	1407	996	2403
ավտոճանապարհային բեռնափոխադրումներ և փոխադրման ծառայություններ	582	420	1003	573	432	1005
օդային տրանսպորտի գործունեություն	0	1	1	0	1	1
պահեստավորում և պահպանում	17	97	114	17	105	122
Կեցության և հանրային սննդի կազմակերպում, այդ թվում՝	**360**	**2320**	**2680**	**368**	**2381**	**2749**
հյուրանոցների և համանման բնակատեղերի տրամադրման ծառայություններ	141	1524	1665	140	1516	1656
հանրային սննդի կազմակերպում	216	795	1011	223	864	1087

մլն ՀՀ դրամ

Ճյուղեր	Ապրիլ 2013			Մայիս 2013		
	ՀՀ դրամ	արտարժույթ	ընդամենը	ՀՀ դրամ	արտարժույթ	ընդամենը
Տեղեկատվություն և կապ, այդ թվում՝	**101**	**201**	**302**	**101**	**206**	**307**
հրատարակչական գործ	10	59	68	9	58	68
հեռուստառադիոծրագրերի կազմում և հեռարձակում	9	89	97	8	91	99
հեռահաղորդակցություն	20	19	39	19	19	38
համակարգչային ծրագրավորում և հարակից գործունեություն	61	35	96	63	38	101
Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն,այդ թվում՝	**43230**	**2742**	**45972**	**42986**	**3103**	**46089**
այդ թվում՝ վարկեր, ավանդներ	43196	2742	45938	42947	3102	46049
այդ թվում՝ թղթակցային հաշիվներ	-	-	-	-	-	-
առևտրային բանկեր	39097	2740	41837	38826	3101	41927
այդ թվում՝ վարկեր, ավանդներ	39097	2680	41778	38826	3041	41867
այդ թվում՝ թղթակցային հաշիվներ	-	-	-	-	-	-
վարկային կազմակերպություններ	4133	-	4133	4160	-	4160
ապահովագրական ընկերություններ	-	-	-	-	-	-
ներդրումային ընկերություններ	-	-	-	-	-	-
այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	-	1	1	-	1	1
Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն, այդ թվում՝	**3**	**406**	**409**	**3**	**411**	**414**
սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի առք և վաճառք	2	401	403	1	407	408
Մասնագիտական, գիտական և տեխնիկական գործունեություն, այդ թվում՝	**77**	**101**	**178**	**81**	**95**	**176**
իրավաբանական և հաշվապահական գործունեություն	39	21	61	44	16	60
ճարտարապետական և ճարտարագիտական գործունեություն	5	9	15	7	11	18
գիտական հետազոտություններ և մշակումներ	1	-	1	1	-	1
գովազդային գործունեություն	28	65	93	26	63	89
Կրթություն, այդ թվում՝	**129**	**20**	**149**	**136**	**20**	**156**
բարձրագույն կրթություն	126	11	137	133	11	145
Առողջապահություն	**615**	**225**	**840**	**716**	**230**	**946**
Մշակույթ, զվարճություն, հանգիստ	**139**	**237**	**376**	**143**	**231**	**374**
Տնտեսության այլ ճյուղեր, այդ թվում՝	**1710**	**1770**	**3480**	**1779**	**1799**	**3578**
ոսկերչական արտադրատեսակների և զարդերի արտադրություն	53	414	467	55	439	494
զբոսաշրջություն	4	25	29	3	25	29
Հիփոթեկային վարկեր, այդ թվում՝	**6742**	**10858**	**17600**	**6924**	**10872**	**17796**
անշարժ գույքի ձեռքբերման հիփոթեկային վարկեր	4784	4604	9388	4961	4501	9463
անշարժ գույքի վերանորոգման հիփոթեկային վարկեր	1952	6109	8061	1957	6161	8119
Սպառողական վարկեր, այդ թվում՝	**15856**	**13**	**15869**	**16089**	**13**	**16103**
քարտային վարկեր	-	-	-	0	-	0
ավտովարկեր	301	-	301	325	-	325
կենցաղային և համակարգչային տեխնիկայի ձեռքբերման վարկեր	1709	2	1711	1682	2	1684
ոսկու գրավով վարկեր	3120	1	3121	3128	1	3129
այլ սպառողական վարկեր	10486	10	10496	10733	10	10743

[1] Աղյուսակի մասով պատմական շարքերը տեղադրված են ՀՀ ԿԲ տնային էջի «Վիճակագրություն» բաժնի «Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրություն» ենթաբաժնում: 2013 թ. ապրիլ ամսվա տվյալները վերանայված են:

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԱՎԱՆԴՆԵՐՆ ԸՍՏ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՎԱԾՆԵՐԻ [1]

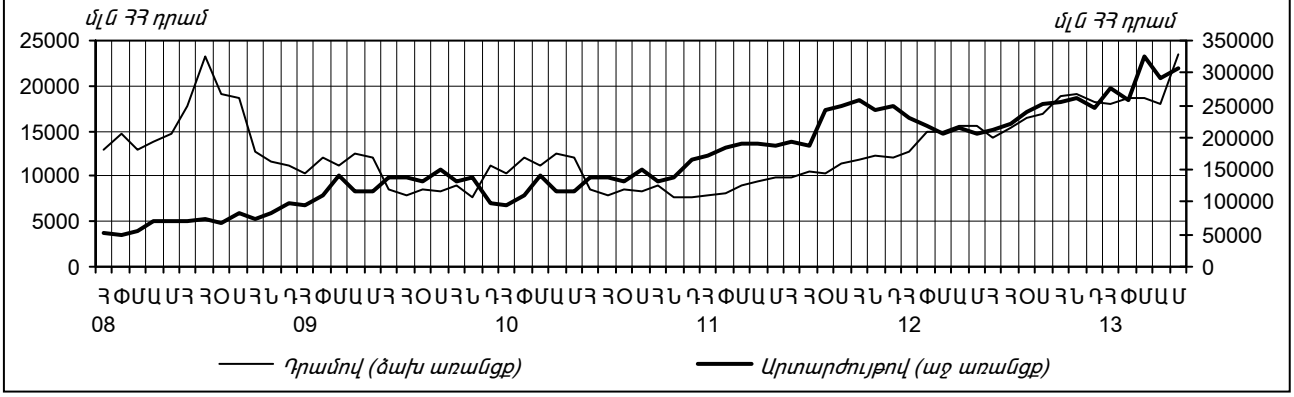
մլն ՀՀ դրամ

Ավանդներ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
Ոչ ռեզիդենտներից [2]	**262391**	**293639**	**276136**	**345155**	**310508**	**330458**
Արտարժույթով	244200	275548	257428	326558	292632	306975
Դրամով	18191	18091	18708	18597	17876	23483
Ռեզիդենտներից	**949754**	**952006**	**991210**	**1003743**	**1005174**	**1016874**
Դրամով	***348487***	***349553***	***366060***	***364869***	***376861***	***370667***
Ցպահանջ (ներառյալ հաշիվներ)	159147	153184	164738	155856	163460	157372
Ձեռնարկություններից	71379	71821	71747	67348	71117	63613
Մասնավոր	66441	64807	65338	62639	66467	58872
Պետական	4939	7013	6410	4708	4650	4740
Տնային տնտեսություններից	63223	55770	65032	61116	63369	63185
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից	21829	21463	24156	24181	25161	26385
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններից	2716	4130	3802	3211	3812	4189
Ժամկետային	189339	196369	201322	209013	213402	213294
Ձեռնարկություններից	18979	19851	18415	23261	23287	21448
Մասնավոր	17845	18685	17447	21253	17838	19702
Պետական	1134	1166	969	2009	5449	1746
Տնային տնտեսություններից	134116	139805	143600	146416	149639	152347
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից	12355	12741	12540	13351	13964	13399
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններից	23489	23422	26218	25236	25805	25494
Ռեպո համաձայնագրերի գծով պարտավորություններ ռեզիդենտ իրական հատվածի հանդեպ	400	549	549	749	707	607
Արտարժույթով	***601267***	***602452***	***625150***	***638874***	***628313***	***646207***
Ցպահանջ (ներառյալ հաշիվներ)	149044	137680	145425	138751	135139	141357
Ձեռնարկություններից	72153	59734	66052	59047	50472	53986
Մասնավոր	70936	58413	65019	58222	49074	52582
Պետական	1217	1320	1033	825	1398	1404
Տնային տնտեսություններից	68314	68650	69829	70117	75130	73989
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից	6905	7676	7472	7636	7712	10048
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններից	1672	1620	2072	1951	1824	3334
Ժամկետային	452223	464772	479725	500123	493174	504851
Ձեռնարկություններից	55176	57501	64142	66970	64588	69636
Մասնավոր	53451	55753	62144	64935	58438	59692
Պետական	1725	1748	1998	2035	6151	9944
Տնային տնտեսություններից	372695	383096	389025	406831	402400	410341
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից	15413	15755	17353	17690	18232	16470
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններից	8939	8420	9205	8632	7953	8404
Ընդամենը՝ ավանդներ (առանց կուտակված տոկոսների)	**1212145**	**1245645**	**1267346**	**1348898**	**1315686**	**1347332**
Ընդամենը՝ կուտակված տոկոսներ	**12962**	**13954**	**14593**	**15775**	**16494**	**17403**
Ընդամենը՝ ավանդներ (կուտակված տոկոսներով)	**1225107**	**1259598**	**1281939**	**1364673**	**1332176**	**1364735**

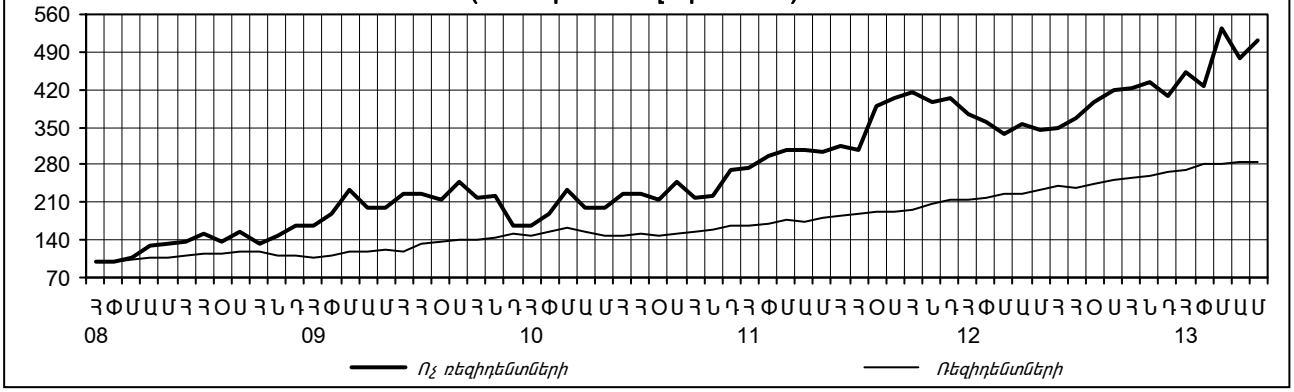
[1] Առանց կուտակված տոկոսների:

[2] Ընդգրկված են ոչ ռեզիդենտ ձեռնարկությունների, տնային տնտեսությունների, շահույթ չհետապնդող կազմակերպությունների և ֆինանսական կազմակերպությունների ցպահանջ (ներառյալ հաշիվները) և ժամկետային ավանդները:

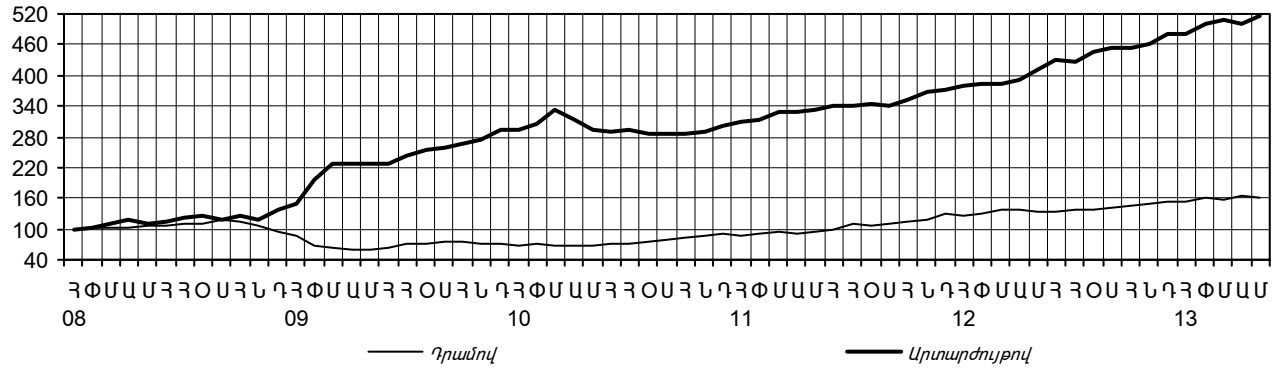
Ոչ ռեզիդենտների ավանդներն ըստ արժույթի

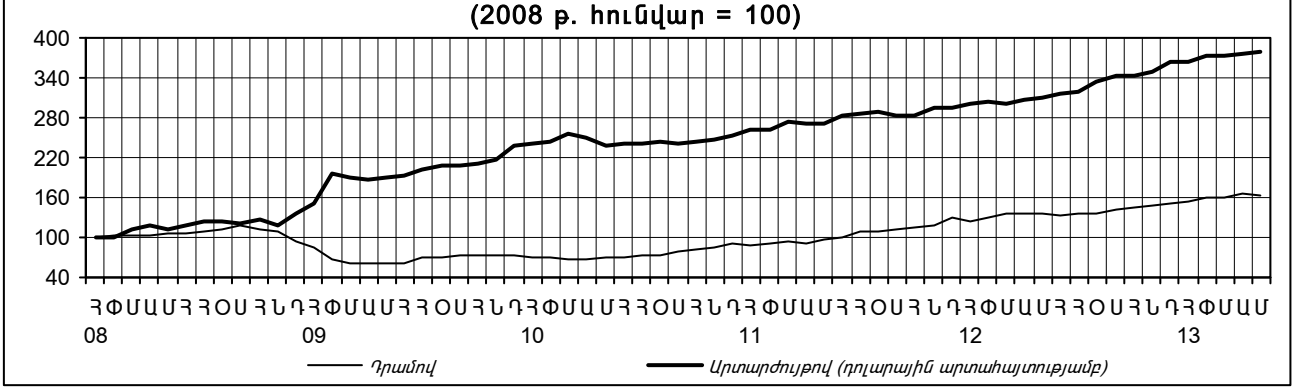
Ռեզիդենտների և ոչ ռեզիդենտների ավանդների վարքագիծը (2008 թ. հունվար = 100)

Ռեզիդենտների ավանդների վարքագիծն ըստ արժույթի (2008 թ. հունվար =100)

Ռեզիդենտների ավանդների վարքագիծն ըստ արժույթի (2008 թ. հունվար = 100)

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ ԵՎ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
Բանկերի քանակը [1]	22	22	22	22	22	22
Բանկերի քանակն ըստ կազմակերպաիրավական ձևի՝	22	22	22	22	22	22
ԲԲԸ	4	4	4	4	4	4
ՓԲԸ	17	17	17	17	17	17
ՍՊԸ	1	1	1	1	1	1
Կոոպերատիվ	0	0	0	0	0	0
Օտարերկրյա փայատերերի մասնակցությամբ	20	20	20	20	20	20
այդ թվում՝ 50%-ից ավելի	15	15	15	15	15	15
այդ թվում՝ 95%-ից ավելի	12	12	12	12	12	12
Բանկերի կանոնադրական հիմնադրամներում օտարերկրյա մասնակիցների բաժինը (տոկոսներով)	73.4	73.4	73.4	73.4	73.2	73.2
Վարկային կազմակերպությունների քանակը	32	32	33	33	33	33
Օտարերկրյա փայատերերի մասնակցությամբ	13	13	13	13	13	13
այդ թվում՝ 50%-ից ավելի	8	8	8	8	8	8
այդ թվում՝ 95%-ից ավելի	5	5	5	5	5	5
Վարկային կազմակերպությունների կանոնադրական հիմնադրամներում օտարերկրյա մասնակիցների բաժինը (տոկոսներով)	33.2	33.2	30.5	30.4	30.4	30.3
Ապահովագրական ընկերությունների քանակը[2]	7	7	7	7	7	7
այդ թվում՝ կյանքի ապահովագրության լիցենզիա ունեցող	0	0	0	0	0	0
այդ թվում՝ ոչ կյանքի ապահովագրության լիցենզիա ունեցող	7	7	7	7	7	7
Օտարերկրյա փայատերերի մասնակցությամբ	4	4	4	4	4	4
այդ թվում՝ 50%-ից ավելի	3	3	3	3	3	3
այդ թվում՝ 95%-ից ավելի	3	3	3	3	3	3
Ապահովագրական բրոքերներ	4	4	4	4	4	4
Արժեթղթերի շուկայում ներդրումային ծառայություն մատուցող անձինք	30	30	30	30	30	30
այդ թվում՝ ներդրումային ծառայություն մատուցող բանկ	21	21	21	21	21	21
այդ թվում՝ ներդրումային ծառայություն մատուցող ընկերություն	9	9	9	9	9	9
Հաշվետու թողարկող հանդիսացող ընկերությունների քանակը	14	14	15	15	15	15
Գրավատների քանակը	143	142	141	146	149	149
ժամանակաշրջանում լիցենզավորված	1	0	1	5	3	0
ժամանակաշրջանում լիցենզիան ուժը կորցրած ճանաչված	3	1	2	0	0	0
Փոխանակման կետերի քանակը[3]	238	225	242	244	238	238
ժամանակաշրջանում լիցենզավորված	1	0	0	3	4	1
ժամանակաշրջանում լիցենզիան ուժը կորցրած ճանաչված	1	1	0	16	3	0
Արժութային դիլերների քանակը	0	0	0	0	0	0
Վճարահաշվարկային կազմակերպություններ	7	7	7	7	7	7

[1] ՀՀ բանկային համակարգում 2011 թվականի հունիսից գործում է 22 բանկ:
[2] 2012 թվականի սեպտեմբերից ներկայացված է գործող ապահովագրական ընկերությունների քանակը:
[3] Ներկայացված են գործող փոխանակման կետերը: Ներառված են նաև մասնաճյուղերը: Ներառված չեն ժամանակավորապես գործունեությունը դադարեցված փոխանակման կետերը:

ՀՀ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ [5]

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	30.04.13	31.05.13	(31.05.13) - (30.04.13)
Հիմնական կապիտալ	403777	408418	4641
Կանոնադրական հիմնադրամ	251627	251627	0
Շահույթ / վնաս [1]	112873	113997	1124
այդ թվում՝			
Հաշվետու ժամանակաշրջանի շահույթ (վնաս)	5398	7411	2013
Տոկոսային եկամուտներ	80739	102350	21612
Տոկոսային ծախսեր	43020	54533	11513
Ոչ տոկոսային եկամուտներ	18755	24402	5647
Ոչ տոկոսային ծախսեր	33586	42741	9156
Այլ ծախսեր [2]	17490	22066	4576
Ընդհանուր պարտավորություններ [3]	**2108700**	**2186362**	**77662**
այդ թվում՝			
Բանկերի թղթակցային հաշիվներ	5653	6326	673
Այլ պարտավորություններ բանկերի նկատմամբ (ներառյալ ԿԲ)	395523	422547	27024
Պարտավորություններ այլ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	297205	303540	6335
Ցպահանջ պարտավորություններ իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց նկատմամբ	379277	402261	22984
Իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց ժամկետային ավանդներ	853425	863589	10164
Ընդհանուր ակտիվներ [4]	**2512477**	**2594780**	**82303**
այդ թվում՝			
Կանխիկ դրամական միջոցներ	95746	89199	-6547
Թղթակցային հաշիվներ բանկերում (ներառյալ ԿԲ)	362365	373454	11089
Այլ պահանջներ բանկերի նկատմամբ (ներառյալ ԿԲ)	85885	101240	15355
Պահանջներ այլ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	39575	39577	2
Պետական արժեթղթեր	176352	180947	4595
այդ թվում՝ ԿԲ կողմից թողարկված արժեթղթեր			
Այլ արժեթղթեր	7415	7458	43
Վարկեր իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց	1589098	1615192	26094
Վարկային ներդրումներ	**1696750**	**1735011**	**38261**
այդ թվում՝			
Ստանդարտ վարկեր	1598090	1627196	29106
Հսկվող վարկեր	64253	68946	4693
Ոչ ստանդարտ վարկեր	20931	27295	6365
Կասկածելի վարկեր	13476	11573	-1903

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԻ ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

%

Ցուցանիշներ	Փաստացի ցուցանիշներ 30.04.13	Փաստացի ցուցանիշներ 31.05.13	ՀՀ ԿԲ կողմից սահմանված նվազագույն սահմանաչափերը
Ն1[1] (ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների հարաբերություն)	16.18	16.34	12
Ն2[1] (բարձր իրացվելի ակտիվների և ընդհանուր ակտիվների գումարների հարաբերություն)	26.30	25.53	15
Ն2[2] (բարձր իրացվելի ակտիվների և ցպահանջ պարտավորությունների գումարների հարաբերություն)	128.4	131.1	60

[1] Ներառված է նախորդ և ընթացիկ ժամանակաշրջանների շահույթի (վնասի) գումարը:

[2] Ընդգրկված են ակտիվների զուտ մասհանումները, շահութահարկը, հաշվարկված շահաբաժիններն ու արտասովոր եկամուտ/ծախսը:

[3] Ներառված են նաև ՀՀ կառավարության նկատմամբ պարտավորությունները, հաշվարկված վճարվելիք տոկոսները և այլ պարտավորությունները:

[4] Տվյալները ներկայացնում են բանկերի հաշվեկշռային ընդհանուր ակտիվները, որտեղ ընդգրկված են նաև նյութական ակտիվները և այլ պահանջները, հաշվարկված ստացվելիք տոկոսները:

[5] Ներկայացված են ՀՀ-ում գործող 22 բանկերի տվյալներ, որից մեկը պետական բանկ է:

ՀՀ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	30.04.13	31.05.13	(31.05.13) - (30.04.13)
Հիմնական կապիտալ	69835.1	71988.2	2153.1
Կանոնադրական հիմնադրամ	54943.0	57743.0	2800.0
Շահույթ / վնաս [1]	12938.7	12196.4	-742.4
այդ թվում՝			
հաշվետու ժամանակաշրջանի շահույթ (վնաս)	2288.3	2867.1	578.8
տոկոսային եկամուտներ	7822.0	9918.2	2096.1
տոկոսային ծախսեր	2972.5	3785.5	813.0
ոչ տոկոսային եկամուտներ	2349.4	2945.0	595.6
ոչ տոկոսային ծախսեր	3963.1	4942.4	979.3
զուտ մասհանումներ	648.7	904.2	255.5
այլ ծախսեր [2]	298.9	364.0	65.1
Ընդհանուր պարտավորություններ [3]	**112541.4**	**116174.0**	**3632.5**
այդ թվում՝			
Բանկերից ներգրավված միջոցներ	37926.8	41104.3	3177.5
Այլ ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված միջոցներ	28178.8	29325.2	1146.3
Ցպահանջ պարտավորություններ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց նկատմամբ	728.2	734.2	5.9
Ժամկետային պարտավորություններ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց նկատմամբ	26448.5	25199.3	-1249.3
Ընդհանուր ակտիվներ [4]	**182376.5**	**188162.2**	**5785.7**
այդ թվում՝			
Կանխիկ դրամական միջոցներ	517.5	525.0	7.5
Բանկային հաշիվներ	5093.2	7736.5	2643.3
Այլ պահանջներ բանկերի նկատմամբ	41420.3	41517.5	97.2
Պահանջներ այլ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	4241.9	4252.6	10.7
Վարկեր	114723.2	117864.9	3141.7
Ֆինանսական վարձակալություն	9223.0	8874.1	-348.8
Պետական արժեթղթեր	2742.7	2925.8	183.0
Այլ արժեթղթեր	139.6	142.5	2.9
Վարկային ներդրումներ	**161767.7**	**165119.8**	**3352.1**
այդ թվում՝			
Ստանդարտ վարկեր	155468.1	157984.9	2516.9
Հսկվող վարկեր	3473.8	4199.6	725.9
Ոչ ստանդարտ վարկեր	1765.6	1540.4	-225.2
Կասկածելի վարկեր	1060.2	1394.8	334.6

ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՀԱՄԱՐԺԵՔՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎԻ ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

%

Ցուցանիշ	30.04.13	31.05.13	Սահմանաչափը
Ն1[1] (ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների հարաբերություն) [5]	34.28	34.13	2 - 10

[1] Ներառված է նախորդ և ընթացիկ ժամանակաշրջանների շահույթի (վնասի) գումարը:

[2] Ընդգրկված են ակտիվների շահութահարկը և հաշվարկված շահաբաժինները:

[3] Ներկայացված են վարկային կազմակերպությունների հաշվեկշռային ընդհանուր պարտավորությունները, որտեղ ընդգրկված են նաև այլ պարտավորությունները, ՀՀ կառավարության նկատմամբ պարտավորությունները և հաշվարկված վճարվելիք տոկոսները:

[4] Ներկայացված են վարկային կազմակերպությունների հաշվեկշռային ընդհանուր ակտիվները, որտեղ ընդգրկված են նաև նյութական ակտիվները և այլ պահանջները, հաշվարկած ստացվելիք տոկոսները: Ընդհանուր ակտիվները պակասեցված են ռեպո համաձայնագրերով ծեռք բերված արժեթղթերի գծով պարտավորությունների չափով:

[5] Ն1[1] նորմատիվի հաշվարկում ընդգրկված են միայն այն վարկային կազմակերպությունների ցուցանիշները, որոնք, համաձայն իրենց կանոնադրության, հրապարակային օֆերտայի միջոցով ներգրավում են փոխառություններ:

ՀՀ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	**30.04.13**	**31.05.13**	**(31.05.13) – (30.04.13)**
Դրամական միջոցներ	65	52	-13.0
Բանկային հաշիվներ	1880	1538	-341
Ապահովագրության գծով ստացվելիք գումարներ	10639	11832	1193
Վերաապահովագրողների բաժինն ապահովագրական պահուստներում	1958	2300	342
Հատուցումների գծով պահանջներ	493	553	61
Ավանդներ բանկերում	15228	15359	132
Տրամադրված փոխառություններ	609	900	291
Արժեթղթեր	2121	1563	-558
Ռեպո համաձայնագրով վաճառված արժեթղթեր	4036	4764	728
Ապագա ժամանակաշրջանի ծախսեր և ապահովագրության գծով կանխավճարներ	3784	3798	14
Հիմնական միջոցներ	3126	3068	-58
Հնարավոր կորուստների անհավաքագրելիության պահուստներ	-692	-776	-84
Այլ ակտիվներ	4070	5836	1767
Ընդամենը՝ ակտիվներ	**47317**	**50789**	**3472**
Դրամ	41726	45102	3376
Արտարժույթ	5591	5687	96
Վճարվելիք գումարներ ապահովագրական հատուցումների գծով	286	308	21
Համաապահովագրողներին, վերաապահովագրողներին փոխանցվելիք գումարներ	1129	1167	38
Ներգրաված փոխառություններ և վարկեր	2055	2811	757
Ապահովագրական պահուստներ	21407	23070	1663
ՉԱՊ	16534	17682	1148
Պահանջների պահուստ	3695	4210	515
Այլ պահուստներ	1178	1178	0
Ռեպո համաձայնագրեր	4265	4654	388
Այլ պարտավորություններ	4340	4194	-147
Ընդամենը՝ պարտավորություններ	**33483**	**36203**	**2720**
Դրամ	30055	33628	3573
Արտարժույթ	3428	2575	-853
Կանոնադրական կապիտալ	11430	13232	1802
Ընթացիկ ժամանակաշրջանի չբաշխված շահույթ/վնաս	162	-35	-197
Նախորդ ժամանակաշրջանի չբաշխված շահույթ/վնաս	1568	683	-886
Այլ	673	706	33
Ընդամենը՝ սեփական կապիտալ	**13833**	**14586**	**753**
Այլ ցուցանիշներ			
Ապահովագրական գումարներ	8016822	8074622	57800
Ապահովագրավճարների համախառն մեծությունը	17080	20912	3832
Վերաապահովագրողին փոխանցված ապահովագրավճարներ	894	1086	192
Ապահովագրական հատուցումների համախառն մեծությունը	6569	8037	1469
Վերաապահովագրողի բաժինն ապահովագրական հատուցումներում	220	290	70

ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	Դ 12	Հ 13	Փ 13	Մ 13	Ա 13	Մ 13
Հաշվեկշռային ընդհանուր կապիտալ	**3797.8**	**3766.7**	**3665.5**	**4084.7**	**3910.7**	**3911.8**
Չբաշխված շահույթ (վնաս), այդ թվում՝	616.6	664.5	646.6	711.9	732.0	602.9
Ընթացիկ ժամանակաշրջանի շահույթ	348.5	52.2	31.3	139.8	145.1	261.3
Միջնորդավճարներ և եկամուտներ ՆՕ մատուցումից (հիմնական և ոչ հիմնական)	334.7	18.0	229.5	737.4	0.8	759.2
Արժեթղթերի վաճառքից ստացված զուտ եկամուտներ	2238.9	33.4	217.8	126.7	0.2	225.3
Կանոնադրական կապիտալ	2767.1	2777.1	2777.1	2792.1	2216.1	2216.1
Ընդհանուր պարտավորություններ	**19811.5**	**21036.5**	**22933.4**	**21709.6**	**21887.3**	**22582.5**
Ռեզիդենտ բանկերից ներգրավված վարկեր	1156.8	829.1	1047.7	1557.5	1508.3	1892.7
Ռեպո համաձայնագրեր ռեզիդենտ բանկերի հետ	17424.0	19631.9	21221.0	19489.5	19901.8	20301.1
Հաշվեկշռային ընդհանուր ակտիվներ	**23609.3**	**24803.2**	**26598.9**	**25794.4**	**25798.0**	**26494.3**
Կանխիկ դրամական միջոցներ	6.5	6.0	5.9	2.7	2.5	2.6
Բանկային հաշիվներ	732.5	884.0	1121.8	730.5	711.5	376.6
Ռեպո համաձայնագրերով վաճառված արժեթղթեր	18467.0	19713.7	21365.2	19774.6	19786.1	20546.4
Ռեպո համաձայնագրերով ձեռք բերված արժեթղթեր	-	-	-	0.0	0.0	0.0
Պետական արժեթղթեր	2607.5	1838.2	1735.7	2807.2	2741.9	3128.0
Այլ արժեթղթեր	889.7	1051.1	845.5	310.5	872.8	837.8

ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ԿՈՂՄԻՑ ԿՆՔՎԱԾ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	Դ 12	Հ 13	Փ 13	Մ 13	Ա 13	Մ 13
Ներդրումային բանկերի կողմից կնքված գործարքներ	473047.2	400708.2	353854.4	368790.1	446682.5	493944.3
բաժնային արժեթղթեր	521.6	1673.8	416.4	407.3	440.6	4660.6
այդ թվում՝ բորսայական	79.4	833.4	0.0	0.3	0.4	34.3
կորպորատիվ պարտատոմսեր	33330.1	26100.5	14646.9	36297.7	40002.0	42639.2
այդ թվում՝ բորսայական	948.4	41.2	1061.5	8.7	1508.3	-
պետական պարտատոմսեր	46527.2	34721.2	22366.7	32297.9	48975.9	27665.8
այդ թվում՝ բորսայական	1129.4	404.1	234.7	-	836.6	1458.6
ռեպո/հակադարձ ռեպո գործարքներ	392668.3	338212.8	316424.4	299787.1	357264.0	418978.7
այդ թվում՝ բորսայական	-	-	-	8.6	222.5	-
Ներդրումային ընկերությունների կողմից կնքված գործարքներ	25114.5	26781.4	34250.2	28766.1	27703.3	29585.1
բաժնային արժեթղթեր	360.4	761.0	0.0	0.2	863.2	34.8
այդ թվում՝ բորսայական	349.7	754.6	-	0.2	862.4	34.8
կորպորատիվ պարտատոմսեր	465.7	84.7	28.6	23.2	132.9	67.0
այդ թվում՝ բորսայական	344.3	82.9	28.6	23.2	132.9	67.0
պետական պարտատոմսեր	5649.0	1740.2	1902.3	1404.9	966.4	1210.4
այդ թվում՝ բորսայական	-	-	-	-	-	-
ռեպո/հակադարձ ռեպո գործարքներ	18639.5	24195.4	32319.3	27337.9	25740.8	28272.9
այդ թվում՝ բորսայական	-	-	-	8.6	-	-

ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԵՐՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

Ցուցանիշներ	Դ 12	Հ 13[1]	Փ 13[2]	Մ 13	Ա 13[3]	Մ 13[4]
ՀԿ վերցված դրամական միջոցներ	77.2	62.8	65.5	76.2	78.4	86.9
ՀԿ վերցված արժեթղթեր	2620.7	2732.8	2531.0	2389.7	2548.5	2444.2
այդ թվում՝ ՊՊ	2617.6	2729.9	2528.1	2386.7	2545.5	2441.1

ՊԱՀՈՒՍՏԱՅԻՆ ՎԵՐՋՎԱԾ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ

Ցուցանիշներ	Դ 12	Հ 13[1]	Փ 13[2]	Մ 13	Ա 13[3]	Մ 13[4]
Պետական արժեթղթեր *(մլն ՀՀ դրամ)*	59659.2	59992.6	54685.3	59001.1	51630.7	50464.4
Ոչ պետական արժեթղթեր *(մլն հատ)*	60.3	55.4	56.5	70.7	54.2	54.4

[1] Պահառության վերցված պետական արժեթղթերը ներկայացված են 03.02.2013թ. դրությամբ:
[2] Պահառության վերցված պետական արժեթղթերը ներկայացված են 03.03.2013թ. դրությամբ:
[3] Պահառության վերցված պետական արժեթղթերը ներկայացված են 05.05.2013թ. դրությամբ:
[4] Պահառության վերցված պետական արժեթղթերը ներկայացված են 02.06.2013թ. դրությամբ:

ԳՐԱՎԱՏՆԵՐԻ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐ

մլն ՀՀ դրամ

Ժամկետ	Տրամադրված վարկերի ծավալ	Ներգրավված միջոցներ
2013		
Հունվար	15803	9424
Փետրվար	16357	9887
Մարտ	16572	10404
Ապրիլ	16414	10541
Մայիս	16077	10458

ԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹԻ ՓՈՒՆԱՆԱԿՄԱՆ ԿԵՏԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ցուցանիշներ	Դ 12	Հ 13	Փ 13	Մ 13	Ա 13	Մ 13
Շրջանառության ծավալ (հազար միավոր)						
ԱՄՆ դոլար	85534	52215	58715	66015	63397	65693
Եվրո	8743	5267	6295	6541	6618	6963
ՌԴ ռուբլի	1392129	908598	812480	854701	871446	915861
Առքի միջին փոխարժեք						
ԱՄՆ դոլար	404.95	405.24	405.64	413.28	414.44	414.83
Եվրո	528.78	537.09	541.14	534.39	537.65	536.86
ՌԴ ռուբլի	12.95	13.18	13.31	13.29	13.10	13.13
Վաճառքի միջին փոխարժեք						
ԱՄՆ դոլար	406.51	406.68	407.09	414.84	415.82	416.25
Եվրո	531.11	539.90	543.70	537.10	539.22	539.56
ՌԴ ռուբլի	12.99	13.21	13.36	13.34	13.14	13.17

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՎՃԱՐԱՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐՈՎ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐ

Ցուցանիշներ	Դեկտեմբեր 2012	Հունվար 2013	Փետրվար 2013	Մարտ 2013	Ապրիլ 2013	Ամսական շրջանառությունը		Փոփոխությունը (%)
						Մայիս 2013	Մայիս 2012	Ամսական
ԿԲ էլեկտրոնային վճարումների համակարգով *(առանց բորսայական փոխանցումների)*								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	796819	490123	602321	639813	736375	656325	676569	*-2.99*
քանակ	627724	395277	341644	385466	421710	410792	451614	*-9.04*
ԿԲ համախառն թղթային համակարգ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	1321763	1459353	1401710	1643623	1700716	1597764	1728148	*-7.54*
քանակ	16077	10077	10295	12103	10755	10846	12514	*-13.33*
ԿԲ Պետական արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկների իրականացման համակարգ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	48849	47707	57336	75049	51705	40278	89834	*-55.16*
քանակ	232	250	337	323	314	207	335	*-38.21*
Ընդամենը փոխանցումներ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	2167431	1997183	2061367	2358485	2488797	2294367	2494551	*-8.02*
քանակ	644033	405604	352276	397892	432779	421845	464463	*-9.18*
Բորսայական գործառնությունների հետ կապված փոխանցումներ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	4707649	4004131	4384846	4698398	4993115	4671657	4661205	*0.22*
քանակ	1855	1537	1716	1694	1755	1599	1713	*-6.65*
Ընդհանուր փոխանցումներ (ներառյալ բորսայական փոխանցումները)								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	6875080	6001314	6446214	7056883	7481911	6966025	7155756	*-2.65*
քանակ	645888	407141	353992	399586	434534	423444	466176	*-9.17*

ՀՀ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԱՆԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՎ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐ

Ցուցանիշներ	Դեկտեմբեր 2012	Հունվար 2013	Փետրվար 2013	Մարտ 2013	Ապրիլ 2013	Ամսական շրջանառությունը		Փոփոխությունը (%)
						Մայիս 2013	Մայիս 2012	Ամսական
Թղթային վճարային հանձնարարականներ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	1557866	1723038	1608790	1803148	1865689	1792787	1849892	*-3.09*
քանակ	444850	233132	275647	366884	362263	360029	328692	*9.53*
Էլեկտրոնային վճարային հանձնարարականներ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	1066772	686388	790282	902196	1025267	893087	930051	*-3.97*
քանակ	961061	629034	615337	687355	737286	730083	661037	*10.45*
Փոխանցումներ չեկերով								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	3029	1724	1984	2208	2040	1956	2786	*-29.78*
քանակ	1299	412	1037	807	1024	1044	988	*5.67*
Այլ դեբետային փոխանցումներ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	0	0	0	0	0	0	0	*0.00*
քանակ	0	0	0	0	0	0	0	*0.00*
Քարտերով անկանխիկ գործառնություններ								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	9579	6730	6287	7620	8690	9165	7778	*17.84*
քանակ	297779	259765	211474	268196	280340	269772	234270	*15.15*
Ընդամենը								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	2637245	2417880	2407342	2715172	2901687	2696995	2790507	*-3.35*
քանակ	1704989	1122343	1103495	1323242	1380913	1360928	1224987	*11.10*
Քարտերով կատարված գործարքներ ՀՀ-ում								
գումար *(մլն ՀՀ դրամ)*	123409	65935	67506	92130	91047	85114	83230	*2.26*
քանակ	2033917	1337436	1257554	1768028	1733084	1548809	1607037	*-3.62*
Շրջանառվող քարտեր								
ժամանակահատվածի վերջի դրությամբ	1324221	1329295	1351557	1391211	1278069	1283042	1093009	*17.39*

[1] Կատարվել է ճշգրտում մեկ տարվա կտրվածքով (2012 թ.):

ՀՀ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԵՎ ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ԲԱՆԿԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՂԱՐԿՎԱԾ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՔԱՐՏԵՐՈՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՀ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԸՍՏ ՄՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ

Սպասարկման միջոցներ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
ATM-ով						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	96952	49925	53040	72493	71127	65910
Քանակ	1071067	1071068	1019710	1463308	1432339	1268845
այդ թվում՝						
ATM-ով կանխիկի մուտքագրում						
Ծավալ (մլն ՀՀ դրամ)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Քանակ	0	0	0	0	0	0
ATM-ով կանխիկացում						
Ծավալ (մլն ՀՀ դրամ)	96772	49812	52923	72347	70953	65742
Քանակ	1670006	1043694	1009858	1452447	1411224	1246551
ATM-ով անկանխիկ գործառնություններ						
Ծավալ (մլն ՀՀ դրամ)	180	112	117	146	174	168
Քանակ	31980	27374	9852	10861	21115	22294
POS տերմինալով և իմպրինտերով						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	24805	14499	12973	17882	17925	17514
Քանակ	253617	186855	163077	209456	201464	188102
POS տերմինալով / իմպրինտերով կանխիկացում						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	17059	9393	8295	12163	11405	10206
Քանակ	66132	33977	36222	47385	41520	32486
POS տերմինալով / իմպրինտերով անկանխիկ գործառնություններ						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	7746	5106	4677	5719	6520	7308
Քանակ	187485	152878	126855	162071	159944	155616
Ինտերնետ միջավայրում գործառնություններ						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	1653	1511	1493	1755	1996	1689
Քանակ	78314	79513	74767	95264	99281	91862
Ընդամենը						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	123409	65935	67506	92130	91047	85114
Քանակ	1402998	1337436	1257554	1768028	1733084	1548809

ՀՀ ԲԱՆԿԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՂԱՐԿՎԱԾ ՔԱՐՏԵՐՈՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Սպասարկման միջոցներ	2012	2013				
	Դ	Հ	Փ	Մ	Ա	Մ
Կանխիկացում						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	1673	1597	1257	1778	1701	1447
Քանակ	17264	16055	12450	19774	18427	14702
Անկանխիկ գործառնություններ						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	3674	5129	2751	3294	3273	3054
Քանակ	87011	102288	61650	77517	69255	70118
Ընդամենը						
Ծավալ *(մլն ՀՀ դրամ)*	5347	6726	4008	5072	4975	4501
Քանակ	104275	118343	74100	97291	87682	84820

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

•
ՀՀ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԲԱՆԿ

Երևան 10
Վ. Սարգսյան փող. 6
http://www.cba.am

•
Չափսը՝ 60 x 84 1/8:
18.14 պայմ. տպ. մամուլ:
Տպաքանակ՝ 140:

© «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ» հրատարակչություն, 2013